

ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ УКРАЇНИ

Містобудування

ПЛАНУВАННЯ І ЗАБУДОВА ТЕРИТОРІЙ

(проект 1 редакція)

на заміну ДБН 360-92 «Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень», ДБН Б.2.4-1-94
«Планування і забудова сільських поселень», ДБН Б.2.4-3-95 «Генеральні плани сільськогосподарських
підприємств», ДБН Б.2.4-4-97 «Планування та забудова малих сільськогосподарських підприємств та селянських
(фермерських) господарств», ДБН Б.1-2-95 «Склад, зміст, порядок розроблення, погодження і затвердження
комплексних схем транспорту для міст України», СНиП II-89-80 «Генеральные планы промышленных
предприятий»

ДБН X.X.X-X-XXXX

Київ

Мінрегіон України

201X

ПЕРЕДМОВА

- 1.РОЗРОБЛЕНО:** Державне підприємство «Український державний науково-дослідний інститут проектування міст «Діпромісто» імені Ю.М.Білоконя»
- РОЗРОБНИКИ:** **І.Шпилевський** (керівник розробки), **Г.Айлікова** (канд.техн.наук), **Л.Безкоровайна**, **Т.Губенко**, **А.Економов**, **Д.Жуков**, **В.Лавринчук**, **О.Малишева**, **В.Муха**, **А. Олещенко**; **Ю.Палеха** (науковий керівник, д-р.геогр.наук), **І.Сатін**; **В.Токар**, **М.Христюк** (канд.техн.наук).
- ЗА УЧАСТТЮ:** КНУБА: **М.Дьомін** (д-р. арх.), **В.Нудельман** (д-р.геогр.наук), **А.Омшанська** (канд.арх.), **О.Пантюхіна** (канд.арх), **Т.Панченко** (д-р.арх.); **О.Сингаївська** (д-р.арх.), **В.Яценко** (канд.арх).
ДП «НДПМістобудування»: **В.Онищенко** (канд.арх.), **Т.Жаворонкова**, **І.Соколов**, **Н.Соковніна**.
ДП «УКРНДПІЩІВІЛЬБУД»: **О.Чижевський** (канд.арх.), **С.Буравченко**(канд.арх.), **З.Денисенко**, **Т.Криштоп** (канд.техн.наук), **В.Максименко**, **М.Омельчук**, **О.Ханенко**, **С.Шаманський** (канд.техн. наук).
КО «Інститут Генерального плану м. Києва»: **С.Броневицький** (канд.техн.наук.); **Н.Гонтарик**, **О.Мішкіна**, **Т.Нечаєва** (канд.арх.), **В.Олійник**, **В.Присяжнюк**, **М.Римар-Щербина**, **Н.Ростовська**, **І.Соболев**.
Інститут урбаністики: **[Г.Фільваров]** (д-р.арх.), **А.Плешкановська** (д-р техн. наук).
ПРАТ Харківський ПромНДІпроект : **О.Удовиченко**.
ПАТ «УкрНДІінжпроект»: **П.Зембицький**, **П.Матичин**.
ДІ «УКРНДІВОДОКАНАЛПРОЕКТ»: **О.Оглобля** (д-р.техн.наук); **С.Краток**.
ПАТ «КиївЗНДІЕП»: **Б.Губов**, **В.Куцевич**(д-р.арх.);
УкрНдіЦЗ: **В.Ніжник** (канд.техн.наук), **Я.Балло**, **Р.Уханський**.
ДУ «ІГМЕ ім. О.М.Марзєєва НАМНУ»: **А.Сердюк** (академік НАМН України), **І.Бухало**, **В.Махнюк** (канд.мед.наук), **С.Могильний**, **Н.Павленко**, **З.Стирта**.
Мінрегіон України: **С.Білоус**.

**2. ВНЕСЕНО ТА
ПІДГОТОВЛЕНО ДО
ЗАТВЕРДЖЕННЯ**

Департаментом містобудування, архітектури
та планування територій Міністерства
регіонального розвитку, будівництва та житлово-
комунального господарства України

3. ПОГОДЖЕНО:

4. ЗАТВЕРДЖЕНО:

наказ Міністерства регіонального розвитку,
будівництва та житлово-комунального господарства
України від ____-__-201X № ____

НАБРАННЯ

____-__-201X

ЧИННОСТІ:

НА ЗАМІНУ

ДБН 360-92 «Містобудування. Планування і
забудова міських і сільських поселень»,
ДБН Б.2.4-1-94 «Планування і забудова сільських
поселень», ДБН Б.2.4-3-95 «Генеральні плани
сільськогосподарських підприємств»,
ДБН Б.2.4-4-97 «Планування та забудова малих
сільськогосподарських підприємств та селянських
(фермерських) господарств», ДБН Б.1-2-95 «Склад,
зміст, порядок розроблення, погодження і
затвердження комплексних схем транспорту для міст
України», СНиП II-89-80 «Генеральные планы
промышленных предприятий».

:

ЗМІСТ

1. Сфера застосування.
2. Нормативні посилання.
3. Терміни та визначення понять.
4. Загальні положення.
5. Функціонально-планувальна організація територій.
6. Планування територій житлової забудови .
 - 6.1 Планування територій житлової забудови.
 - 6.2 Організація території житлової забудови.
 - 6.3 Планування вільних територій житлово-громадської забудови.
 - 6.4 Планування території змішаної забудови .
 - 6.5 Планування території забудови, що історично склалася.
 - 6.6 Планувальна організація територій садибної забудови.
 - 6.7 Планування територій дачних та садівницьких поселень .
 - 6.8 Розміщення нових поселень за межами населених пунктів .
7. Території громадської забудови.
 - 7.1 Планування територій громадської забудови.
 - 7.2 Громадські центри (загальноміські, районні, локальні, спеціалізовані).
 - 7.3 Мережа об'єктів громадського обслуговування.
 - 7.4 Громадське обслуговування (заклади, установи і підприємства обслуговування).
8. Території виробничої забудови.
 - 8.1 Промислова зона.
 - 8.2 Промисловий район, група підприємств.
 - 8.3 Територія науково-виробничої забудови.
 - 8.4 Комунальна територія.
 - 8.5 Територія транспортно-складської забудови.
 - 8.6 Планування територій промислових зон, промислових районів, груп підприємств та підприємств.
 - 8.7 Планування територій підприємств, технопарків, індустріальних парків, транспортно-складської забудови.
 - 8.8 Території сільськогосподарського виробництва.
9. Ландшафтно-рекреаційні території.
 - 9.1 Планування ландшафтно-рекреаційних територій.
 - 9.2 Озеленені території населених пунктів.
 - 9.3 Рекреаційні території.
 - 9.4 Курортні території.
 - 9.5 Позаміські ландшафтні території.
 - 9.6 Природно-заповідні території.
10. Території історико-культурного призначення.
 - 10.1 Збереження традиційного характеру середовища історичних населених пунктів.

- 10.2 Реконструкція історичної забудови.
- 10.3 Формування туристичних зон в історичних населених пунктах.
- 11. Транспорт і вулично-дорожня мережа.
 - 11.1 Транспорт і вулично-дорожня мережа.
 - 11.2 Зовнішній транспорт.
 - 11.3 Мережа громадського пасажирського транспорту, велосипедного та пішохідного руху.
 - 11.4 Транспортно – пересадочні вузли.
 - 11.5 Комплексна схема транспорту.
 - 11.6 Комплексна схема організації дорожнього руху.
 - 11.7 Мережа вулиць і доріг населених пунктів.
 - 11.8 Червоні лінії.
 - 11.9 Споруди та підприємства для зберігання та обслуговування транспортних засобів.
- 12. Інженерне забезпечення.
 - 12.1 Водопостачання, каналізація.
 - 12.2 Санітарне очищення.
 - 12.3 Енергопостачання.
 - 12.4 Зв'язок, проводове мовлення, телебачення, інтернет. (Мережі зв'язку).
 - 12.5 Розміщення інженерних мереж.
- 13. Інженерна підготовка і захист території
- 14. Охорона навколишнього природного середовища.
 - 14.1 Містобудівна оцінка природного середовища життєдіяльності.
 - 14.2 Містобудівні вимоги щодо охорони довкілля.
 - 14.3 Охорона повітря.
 - 14.4 Охорона водних об'єктів.
 - 14.5 Захист від шуму.
 - 14.6 Захист від вібрації.
 - 14.7 Захист від електромагнітного забруднення.
 - 14.8 Захист від випромінювань та опромінювань.
 - 14.9 Регулювання мікроклімату.
 - 14.10 Розвиток природоохоронних територій та охорона ландшафту.
 - 14.11 Головні планувально - екологічні обмеження.
- 15. Протипожежні вимоги.
 - 15.1 Утворення Державних пожежно-рятувальні підрозділів (частин) Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту.
 - 15.2 Вимоги до протипожежних відстаней.
 - 15.3 Вимоги до проїздів для протипожежної техніки.
 - 15.4 Вимоги до інженерних систем.

ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ УКРАЇНИ

Містобудування

Планування і забудова територій

Градостроительство

Планировка и застройка территорий

Чинний від _____

1. СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

Державні будівельні норми «Планування і забудова територій» поширюються на проектування нових і реконструкцію міських і сільських населених пунктів та міжселенних територій.

Ці норми обов'язкові для органів державного управління, місцевого і регіонального самоуправління, підприємств і установ, незалежно від форм власності та відомчого підпорядкування, громадських об'єднань і громадян, які здійснюють проектування, будівництво і благоустрій на території міських і сільських поселень та інших територій.

При проектуванні населених пунктів та міжселенних територій України поряд з положеннями цих норм слід також керуватися Державними санітарними правилами «Планування і забудова населених пунктів», вимогами інших чинних нормативно-правових актів.

2. НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

У цих Нормах є посилання та нормативні документи:

- Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів 19.06.1996 №13
- ДБН Б.1.1-13:2012 "Склад та зміст містобудівної документації на державному та регіональному рівнях";
- ДБН Б.1.1-14:2012 "Склад та зміст детального плану території";
- ДБН Б.1.1-15:2012 "Склад та зміст генерального плану населеного пункту";
- ДБН В.2.2-15-2005 "Будинки і споруди. Житлові будинки. Основні положення";
- ДБН Б.2.2-3:2012 «Склад та зміст історико-архітектурного опорного плану населеного пункту»;
- ДБН Б.2.2-2-2008 "Склад, зміст, порядок розроблення, погодження та затвердження науково-проектної документації щодо визначення меж та режимів використання зон охорони пам'яток архітектури та містобудування";
- ДБН Б.1-2-95. «СМБД. Склад, зміст, порядок розроблення, погодження і затвердження комплексних схем транспорту для міст України»;
- ДБН В.2.3-4-2000 «Споруди транспорту. Автомобільні дороги»;
- ДБН В.2.3-5-2001 «Споруди транспорту. Вулиці та дороги населених пунктів»;
- ДБН Б.2.3-18 «Трамвайні та тролейбусні лінії. Загальні вимоги до проектування»;
- ДБН В.2.2-17 «Будинки і споруди. Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення»;
- ДБН В.2.3-15:2007 «Споруди транспорту. Автостоянки і гаражі для легкових автомобілів»;
- ДБН В.2.3-20-2008 «Споруди транспорту. Мости та труби. Виконання та приймання робіт»;

- ДБН В.2.5-39-2008 «Інженерне обладнання будинків і споруд Зовнішні мережі та споруди «Теплові мережі»
- ДБН В.2.5-77:2014 «Котельні»;
- ДБН В.2.5-74:2013 «Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди»;
- ДБН В.2.5-75:2013 «Каналізація. Зовнішні мережі та споруди»;
- ДБН В.1.1-31:2013 «Захист територій, будинків і споруд від шуму»;
- ДБН В.2.4-5:2012 «Хвостосховища і шламонакопичувачі»;
- ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2013 «Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об'єктів будівництва»;
- ДСТУ-Н Б В.1.1-12:2011 «Настанова про склад та зміст плану зонування території (зонінг)»;
- ДСТУ - Н Б В.1.1-27:2010 "Будівельна кліматологія";
- ДСТУ Н Б.Б 2.2-9:2013 «Настанова щодо роз поділу територій мікрорайонів (кварталів) багатоквартирної житлової забудови»;
- СНиП 2.05.06-85 "Магистральные трубопроводы";
- НПАОП 10.0-1.01-09 «Правила безпеки у вугільних шахтах»;
- Правила улаштування електроустановок (ПУЕ).

3. ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

У цих Нормах вживаються терміни, встановлені Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні»: територіальна громада, адміністративно-територіальна одиниця;

Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності»: генеральний план населеного пункту, детальний план території, інженерно-транспортна інфраструктура, лінії регулювання забудови, містобудівна документація, містобудівні умови та обмеження забудови земельної ділянки (далі - містобудівні умови та обмеження), план зонування території (зонінг), приміська зона, проектна документація, схеми планування території на регіональному рівні, червоні лінії;

Законом України «Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів»: землі енергетики, зона впливу електромагнітного поля, кабельна лінія електропередачі, магістральна теплова мережа, об'єкт енергетики, охоронна зона магістральних теплових мереж, охоронні зони об'єктів енергетики, повітряна лінія електропередачі, санітарно-захисна зона об'єктів енергетики, теплова мережа, трансформаторна підстанція;

Законом України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»: санітарне та епідемічне благополуччя населення, середовище життєдіяльності людини (далі - середовище життєдіяльності), фактори середовища життєдіяльності;

Законом України «Про правовий режим земель охоронних зон об'єктів магістральних трубопроводів»: магістральний трубопровід, охоронна зона об'єктів магістральних трубопроводів;

Законом України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку»: житловий комплекс, прибудинкова територія;

Законом України «Про автомобільні дороги»: автомобільна дорога, дорожнє покриття, об'єкти дорожнього сервісу, проїзна частина, смуга руху;

Законом України «Про благоустрій населених пунктів»: територія, вулично-дорожня мережа, зелені насадження;

Законом України «Про мораторій на видалення зелених насаджень на окремих об'єктах благоустрою зеленого господарства м. Києва»: зелена зона, зелені насадження, лісопарк, ліс населеного пункту, парк, рекреаційна зона, сквер, урочище;

Законом України «Про природно-заповідний фонд України»: природно-заповідний фонд, природні території та об'єкти, заказники, пам'ятки природи, ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки та парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, регіональні ландшафтні парки;

Законом України «Про автомобільний транспорт»: автомобільний транспорт, автобусний маршрут міський, автобусний маршрут приміський, автобусний маршрут міжміський;

Законом України «Про охорону земель»: земельні ресурси;

Законом України «Про трубопровідний транспорт»: магістральний трубопровід, об'єкти трубопровідного транспорту, охоронна зона;

Земельний Кодекс України: земельна ділянка, землі історико-культурного призначення;

Законом України «Про охорону культурної спадщини»: об'єкт культурної спадщини, нерухомий об'єкт культурної спадщини, пам'ятка культурної спадщини, зони охорони пам'ятки, історичне населене місце, історичний ареал населеного місця, традиційний характер середовища, реставрація, щойно виявлений об'єкт культурної спадщини, типи та види об'єктів культурної спадщини, історико-культурний заповідник, історико-культурна заповідна територія, ревіталізація в архітектурі, регенерація в архітектурі, реконструкція, реконструкція комплексна.

Нижче подано терміни, вжиті в цих Нормах, та визначення позначених ними понять.

3.1 Зовнішній транспорт

Система транспортних ліній і вузлів, що забезпечують і обслуговують зовнішні зв'язки міста (населеного пункту), у тому числі лінії й вузли: автомобільного, залізничного, повітряного, водного й трубопровідного транспорту

3.2 Демографічна структура

Структура населення населеного пункту, що характеризує його чисельність, статеву - віковий склад, родинний стан, професійний склад, освіту, міграцію, соціальний стан, рівень і якість життя.

3.3 Домогосподарство

Сукупність осіб, які спільно проживають в одному житловому приміщенні або його частині, забезпечують себе всім необхідним для життя, ведуть спільне господарство, повністю або частково об'єднують та витрачають кошти.

3.4 Динаміка населення

Тенденції змін загальної чисельності, статеві-вікової структури, показників народжуваності й смертності, складу й структури соціальних, етнічних і культурних груп, механічного руху, а також інших характеристик населення.

3.5 Міжселенне обслуговування

Комплекс підприємств культурно-побутової сфери, розрахований на обслуговування групи з декількох населених місць.

3.6 Система розселення

Сукупність населених пунктів, об'єднаних міжселенними трудовими і соціально-культурними зв'язками, які реалізуються в процесі просторових пішохідних або транспортних переміщень населення і створюють просторовий та трудовий соціально-культурний потенціал різних рівнів.

3.7 Соціальна інфраструктура

Частина інфраструктури населених пунктів, що обслуговує різноманітні соціальні запити його населення в охороні здоров'я, вихованні й освіті, культурному житті, торгівлі, побутовому обслуговуванні й т.п.

3.8 Урбанізація

Процес і результат подальшого росту, розвитку й посилення ролі міст і їхніх систем у сучасному світі й суспільстві. Означає процес росту міського населення, поширення в суспільстві міського способу життя, значний ріст кількості й питомої ваги міст у розселенні населення.

3.9 Урбанізована територія

Територіальний ареал переважного поширення міських форм розселення

3.10 Демографічний прогноз

Прогноз динаміки чисельності населення населеного пункту і його основних демографічних параметрів (загальна чисельність, статеві- віковий склад, родинний стан, професійний склад, освіта, міграція, соціальний стан, рівень і якість життя).

3.11 Демографічна ємність території

Максимально можливе розрахункове число мешканців, що може бути розміщене в проектних межах території (населених пунктів, районів тощо) за умови, що забезпечено найбільш важливі потреби населення за рахунок ресурсів даної території з урахуванням збереження її екологічної рівноваги.

3.12 Міський транспорт

Сукупність всіх видів транспорту, що використовується у містах та інших населених пунктах для здійснення внутрішньоміських пересувань і переміщень як населенням, так і всіма міськими соціальними, комунальними й виробничими системами.

3.13 Центр населеного пункту

Центральна частина або частини населеного пункту, у яких зосереджені основні функції управління культурного та соціального обслуговування населення, а також головні архітектурні ансамблі міста.

3.14 Зелені насадження загального користування

Загальнодоступна частина системи зелених насаджень населеного пункту, що має загальноміське, районне й місцеве значення (як правило, не включає зелені насадження житлових груп і кварталів що призначені переважно для використання їх мешканцями).

3.15 Пішохідна зона

Площі, майданчики, проходи і вулиці в забудові населеного пункту що призначені переважно для руху пішоходів та можливості проїзду (під'їзду) лише спеціального транспорту.

3.16 Повсякденне обслуговування

Види і форми культурно-побутового обслуговування, якими городяни користуються постійно («повсякденно»).

3.17 Трудові поїздки

Регулярні поїздки мешканців населеного пункту на роботу і з роботи.

3.18 Функціональна зона

Частина території населеного пункту з явно вираженою переважною функцією її містобудівного використання. Функціональна зона може розміщуватись компактно або складатися із декількох ділянок.

3.19 Рекреаційне навантаження

Рекреаційне навантаження – показник, що характеризується кількістю рекреантів на одиницю площі за певний період і визначає рівень сукупного антропогенного впливу на природний комплекс певної території в процесі рекреаційної діяльності.

3.20 Функціонально-планувальна структура

Просторова локалізація ділянок території призначених для різних видів соціальної, виробничої, комунікаційної діяльності та природно ландшафтного комплексу пов'язаних між собою транспортними комунікаціями.

3.21 Планувальна структура

Просторова локалізація магістральної вулично-дорожньої мережі (планувальний каркас міста). У сукупності з вулицями та проїздами місцевого значення вони формують інфраструктуру транспортного-пішохідного (велосипедного) руху.

3.21 Квартал

Первинний елемент планувальної структури території, що являє собою частку міської території обмеженої вулицями, у деяких випадках проїздами, природними межами.

3.22 Соціально-планувальна структура

Просторова локалізація центрів громадського обслуговування населення різних рівнів і зон їхнього впливу: житлова група, мікрорайон, житловий (промисловий, ландшафтно-рекреаційний) район, планувальна зона, місто.

3.23 Функціональне зонування

Зонування території за ознакою дислокації видів діяльності.

3.27 Індустріальний парк

Ділянка території, спланована і забудована для розміщення відносно невеликих виробничих та торгівельних підприємств, що не забруднюють навколишнє середовище.

3.28 Технологічний парк (технопарк)

Майновий комплекс, в якому об'єднані науково-дослідні інститути, виробничі об'єкти, офісно-ділові центри, виставкові майданчики, навчальні заклади, житлові комплекси, а також об'єкти інженерно-транспортної та складської інфраструктури.

У цьому ДБН вживаються скорочення, а саме:

КСТ- комплексна схема транспорту.

КСОД- комплексна схема організації дорожнього руху.

АЗС –автозаправна станція.

АЗК- автозаправні комплекси.

СТО – станція технічного обслуговування.

ТПВ – транспортно-пересадочний вузол.

ТЕЦ - теплоелектроцентрально

ГНС - газонаповнювальні станції

ГНП - газонаповнювальні пункти

АТС - автоматична телефонна станція

РТС - радіотелевізійна станція

РПС - радіо передавальна станція

РЛС - радіолокаційна станція

СПТ - схема планування території

СЗЗ - санітарно-захисна зона

ГДК - гранично допустимі концентрації

ВЗ - водоохоронна зона

ПЗС - прибережна захисна смуга

ПЗФ - природно-заповідний фонд

4. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

4.1. Містобудівна діяльність в сфері планування і забудови міжселенних території та територій міських і сільських поселень ґрунтується на Конституції та Законах України, інших нормативно-правових актах, спрямованих на регулювання містобудівної діяльності, а також рекомендаціях Європейської Економічної Комісії Організації Об'єднаних націй (ЄЕК ООН).

4.2. Метою містобудівної діяльності на державному, регіональному та місцевому рівнях є забезпечення формування повноцінного життєвого середовища, що сприятиме самореалізації особистості, соціальній згуртованості людей, їх толерантному відношенню один до одного.

Зміст робіт з планування територій та населених пунктів має визначатися завданнями ефективної реалізації зазначеної мети, досягненню збалансованості інтересів трьох головних суб'єктів містобудування – влади, бізнесу і громадян щодо їх солідарних дій для позитивного розвитку територій та населених пунктів, покращенню якості життя громадян, підвищенню рівня економічного та соціально-культурного потенціалу, продуктивності їх господарства, прибутковості бізнесу, доходів населення.

4.3. Головним об'єктом містобудівного проектування є території, населені пункти та поселення - місця постійного, або сезонного проживання членів територіальної громади, що мають відповідний статус в системі адміністративно-територіального поділу країни. Типи населених пунктів – міста, селища та села.

4.4. Населені пункти являють собою місця просторової концентрації:

- населення, яке складається із сукупності суб'єктів соціальної, економічної та містобудівної діяльності і формує територіальну громаду;
- сукупності земельних ділянок різного функціонального призначення, форми власності та ін.;
- будівель та споруд – житлові, громадські, виробничі, інженерні, транспортні, промислові, фізкультурно-спортивні, ландшафтно-рекреаційні тощо.

Проектування нових населених пунктів передбачається у зв'язку з потребою розміщення нових промислових підприємств, розробки корисних копалин, а також у зв'язку з виселенням населення із існуючих і потенційних зон катастроф та зон екологічного лиха.

Фізико-географічне районування території України наведене у додатку А.

4.5. Населені пункти необхідно проектувати як елементи єдиної системи розселення України з урахуванням меж локалізації територіальних громад, адміністративно-територіального поділу, системи просторових соціально-економічних зв'язків, природно-містобудівного районування.

4.6. Рівень соціально-економічного розвитку населених пунктів, що є об'єктами проектування, та зрушень в структурі використання їх території визначається з урахуванням пріоритетності соціальних та екологічних критеріїв на основі комплексної оцінки території, повного розкриття потенціальних ресурсних можливостей і потреб населення, збалансування загальнодержавних, регіональних інтересів та інтересів територіальних громад з урахуванням вирішень Генеральної схеми планування території України, схем планування території регіонального рівня, схем планування відповідної територіальної громади, прогнозів і програм розвитку регіону. При цьому треба визначити види діяльності, розвиток яких повинен бути стимульований, припинений або обмежений, а також визначити зрушення у галузевій структурі існуючого комплексу за кількістю зайнятих і змін у функціональному використанні території. Розвиток соціальної інфраструктури повинен визначатися, виходячи із забезпечення цільових показників життєвих умов.

4.7. Параметри системи розселення визначаються рівнем системи і рівнем економічного та соціально-культурного потенціалу центру (табл.4.1).

Таблиця 4.1 Рекомендовані параметри систем розселення

Рівень системи розселення	Чисельність населення, тис. чол.		Площа території (тис. км ²)	Радіус зони впливу км/хв.	Функціональний склад елементів виробничої і соціальної інфраструктури
	центру	зони впливу			

Первинний	1-5	0,5-1	0,08-0,12	<u>5-7 км</u> 10-20 хв.	Місця праці сільськогосподарської спеціалізації; заклади, установи і підприємства сфери обслуговування «первинного» попиту
Локальний	5-50	10-50	0,5-2,0	<u>12-17 км</u> 20-30 хв	Місця праці агропромислового профілю; заклади, установи і підприємства сфери обслуговування «періодичного» попиту
Міжрайонний	50-150	100-300	3,0-10,0	<u>30-60 км</u> 30-60 хв.	Розвинутий комплекс місць праці виробничого (переважно промислового) профілю, сфери громадського обслуговування, транспорту; заклади, установи і підприємства сфери обслуговування «епізодичного» попиту.
Регіональний	150-350	1000-3000	15,0-35,0	<u>60-180 км</u> 60-120 хв.	Комплекс різноманітних видів виробничих підприємств, виробництва інформації та послуг, управління, комунікаційна діяльність; заклади, установи і підприємства сфери обслуговування «епізодичного» попиту
Міжрегіональний	350-3000	2000-4000	70-120	<u>180-250 км</u> 120-150 хв.	Комплекс різноманітних видів виробничих підприємств, виробництва інформації та послуг, управління, комунікаційна діяльність; заклади, установи і підприємства сфери обслуговування «унікального» попиту

4.8. Населені пункти поділяються за функцією (господарською спеціалізацією) на типи:

- багатofункціональні центри;
- центри добувної промисловості;
- центри переробної промисловості;
- агровиробничі центри;
- транспортні центри.
- наукові та освітні центри;
- рекреаційно-оздоровчі центри;

- адміністративно-управлінські центри місцевого рівня.

4.9. За містобудівною класифікацією усі організації, установи та підприємства поділяються на категорії – містоутворюючих і обслуговуючих. Як критерій віднесення до тієї чи іншої категорії може слугувати об'єкт, на який спрямована діяльність галузі (підприємства) – країна (регіон), населений пункт, людина.

Організації, установи та підприємства, продукція яких частково чи повністю експортується за межі поселень, у яких вона виробляється, відносяться до містоутворюючих.

Обслуговуюча група організацій, установ та підприємств поділяється на дві підгрупи: перша, – що забезпечує життєдіяльність населеного пункту в цілому – містозабезпечуюча (містоформуюча), та друга, що спеціалізується на обслуговуванні мешканців населеного пункту, в якому вони розташовані – обслуговуюча.

При визначенні перспективної структури та чисельності зайнятих в окремих галузях господарського комплексу слід виходити із рекомендацій, наведених у додатку Б.

4.10. Населені пункти залежно від чисельності населення поділяються на групи (табл.4.2).

Таблиця 4.2 Групування населених пунктів за чисельністю населення

Групи населених пунктів	Населення, тис. осіб	
	міських поселень	сільських поселень
Найкрупніші	Понад 1000	-
Крупні	Понад 500 до 1000	Понад 5 Понад 3 до 5
Великі	Понад 250 до 500	Понад 1 до 3 Понад 0,5 до 1
Середні	Понад 100 до 250 Понад 50 до 100	Понад 0,2 до 0,5
Малі	До 50*	До 0,2
Примітка: * включаючи селища міського типу.		

4.11. Об'єктами містобудівного дослідження і проектування можуть бути окремі населені пункти або їх групи, як цілісні місця локалізації територіальних громад. Межі об'єктів містобудівного проектування встановлюються за матеріалами обстеження просторових переміщень мешканців поселень від місць проживання до місць праці та об'єктів культурно-побутового обслуговування.

4.12. Базою для проектування розвитку населених пунктів та територій є:

- державні та регіональні інтереси на зазначеній території;
- прогноз демографічного розвитку об'єкта проектування;
- затверджені у встановленому порядку стратегії та програми соціального-економічного розвитку регіонів та населених пунктів;
- історико-архітектурні опорні плани та проекти зон охорони об'єктів культурної спадщини (місцевий рівень), схеми розміщення об'єктів культурної спадщини (регіональний рівень);
- оцінка екологічного стану території.

4.13. Містобудівні рішення щодо розвитку територій чи населених пунктів приймаються виключно на ресурсній основі з урахуванням матеріальних, фінансових, технічних можливостей їх реалізації, наявних і потенціальних ресурсів територіального розвитку. Розвиток територій чи населених пунктів визначається за результатами побудови програмно-цільових моделей розвитку на 5-7 років – перший етап, 15-20 років – розрахунковий період, 40-60 років – стратегічна перспектива.

5. ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЙ.

5.1. Методи містобудівного аналізу і прогнозування ґрунтуються на принципах зонування території населених пунктів і територій за такими ознаками:

- дислокації видів діяльності, або тих, сусідство яких не протирічить одне одному – функціональне зонування.
- граничних значень показників щільності – проживаючих, або працюючих людей на 1 га, поверховості забудови – будівельне зонування.
- за показниками, співвідношення забудованих і відкритих територій та озелених просторів – ландшафтне зонування.

Зонування територій може здійснюватись також за ознаками природних чинників, екологічних, економічних показників, історико-культурних та інших планувальних обмежень, за розташуванням відносно центру міста.

5.2. Функціональна структура являє собою сукупність елементів (пов'язаних між собою земельних ділянок різного функціонального призначення), які утворюють наступні функціональні типи територій:

- житлова;
- громадсько-ділова;
- виробнича (промислова, комунальна, складська тощо);
- сільськогосподарського використання;
- лісогосподарського використання;
- зовнішнього транспорту;
- оздоровча;
- рекреаційна;
- історико-культурного призначення;
- природно-заповідного фонду;
- об'єктів транспортної інфраструктури;
- об'єктів інженерної інфраструктури;
- спеціального призначення.

5.3. Містобудівна організація населеного пункту розглядається в аспектах:

- функціональному – функціональна структура,
- морфологічному – планувальна структура,
- соціальному – соціально-планувальна структура.

5.4. Планувальна структура – просторова локалізація магістральної вулично-дорожньої мережі (каркас населеного пункту). У сукупності з вулицями та проїздами місцевого значення вони формують інфраструктуру транспортного-пішохідного (велосипедного) руху. Найбільш поширені схеми магістралей – радіальна, радіально-кільцева, прямокутна, діагональна, гексагональна.

Примітка 1. Змістовне наповнення території кварталів відбувається шляхом їхньої функціонально-планувальної організації.

Примітка 2. Частина території обмежена магістральними вулицями міського і районного значення, що являє собою за визначенням міжмагістальну територію, у середині якої розміщуються житлові вулиці та квартали з забудовою різного призначення (житлові, громадські, виробничі, зелені території), є найважливішим елементом планувальної структури населеного пункту.

5.5. У складі функціонально-планувальної структури населеного пункту формуються укрупнені зони: сельбищна, виробнича та ландшафтно-рекреаційна.

5.6. Функціональна організація сельбищної зони, головним призначенням якої є забезпечення житлових функцій у повному обсязі, допускає розташування у її межах інших об'єктів:

- виробничих, за умови відсутності шкідливих викидів, що потребують створення санітарно-захисних зон;
- громадського призначення;
- рекреаційного призначення;
- озелених територій загального і обмеженого користування;
- об'єктів і мереж транспортної інфраструктури;
- об'єктів і мереж інженерної інфраструктури.

5.7. У межах виробничих зон окрім виробничих об'єктів можуть бути розташовані озеленені території, об'єкти обслуговування, об'єкти та мережі транспортної та інженерної інфраструктури.

Розташування житлових будинків постійного проживання у межах виробничих зон не допускається.

5.8. У межах ландшафтно-рекреаційних зон не допускається розташування виробничих об'єктів, які можуть негативно впливати на навколишнє середовище, а також тих, що безпосередньо не пов'язані з науковою діяльністю в галузі охорони навколишнього природного середовища, обслуговування ландшафтно-рекреаційних територій та зеленого будівництва.

Допускається розташування житла працівників, що забезпечують функціонування конкретного ландшафтно-рекреаційного комплексу на площі, що не перевищує 10% відповідної території.

5.9. Центри соціально-культурного обслуговування поділяються на:

- Повсякденного обслуговування (мікрорайон, група житлових кварталів, група будинків);
- Періодичного обслуговування (житловий район);
- Епізодичного обслуговування (планувальний район, планувальна зона);
- Міжселенного обслуговування (загальноміський центр, центр міжселенного обслуговування міста та приміської зони).

5.10. На території найкрупніших, крупних та великих міст виділяються:

- зона центру з визначенням ядра центру;
- центральна зона (прилегла до центру);
- серединна зона;
- периферійна зона.

Межі зон визначаються особливостями природних чинників, особливостями історичної еволюції міського планування, особливостями планувальної структури міських магістралей, трасування мереж транспортної та інженерної інфраструктур.

5.11. Приміська зона – територія, яка визначається ареалами розповсюдження міжселенних трудових та періодичних культурно-побутових зв'язків (маятникова міграція), є місцем дислокації об'єктів комунального господарства міста і приміської зони, об'єктів транспортної та інженерної інфраструктури місцевого, регіонального та державного значення, споруд

фізкультури та спорту, зелених та рекреаційних зон, приміського розселення, розташування дачних поселень.

Приміські зони обов'язково визначаються для міст понад 100 тис. осіб. Для інших населених пунктів приміської зони встановлюється в залежності від конкретних містобудівних умов та вимог соціально-економічного розвитку.

Місто-центр і його приміська зона є цілісним (неподільним) об'єктом містобудування на стадіях схем планування території, генеральних планів населених пунктів.

Генеральний план великого міста та його приміської зони, визначення меж, планувальної структури, функціонального зонування, соціально-планувальної організації, формування зелених зон виконуються на основі містобудівної документації регіонального рівня.

Межі приміської зони необхідно визначати в кожному конкретному випадку в залежності від перспектив розвитку населеного пункту і системи розселення, ареалів розповсюдження комплексу міжселених трудових і культурно-побутових зв'язків з урахуванням функціонального використання території, рівня містобудівного освоєння території, а також меж адміністративно-територіальних утворень. В умовах групового розселення можливе встановлення спільної приміської зони для кількох населених пунктів.

Примітка. Як правило, зовнішньою межею приміської зони міста є ізохрона 45-90 хвилинної транспортної доступності громадським транспортом до найближчої міської авто-, або залізничної станції. Залежно від категорії населеного пункту в межах приміської зони можуть виділятися кілька підзон (внутрішня, середня, зовнішня).

В межах приміської зони необхідно резервувати території для перспективного розвитку міста – центру приміської зони, які призначені для житлової, громадської, виробничої забудови, а також для розміщення об'єктів, що забезпечують функціонування міського господарства.

При плануванні та забудові приміської зони необхідно забезпечити створення сприятливих умов для проживання населення, раціональне використання природних ресурсів, а також резервування територій для розміщення місці масового відпочинку.

5.12. З метою фіксації меж зон з визначеними регламентами, що обмежують містобудівну діяльність на певних територіях, в містобудівній документації встановлюються:

- червоні лінії – межі транспортних комунікацій;
- блакитні лінії – лінії обмеження щодо висоти та силуету забудови;
- зелені лінії – межі території що мають високу ландшафтно-рекреаційну, наукову, історичну та культурну цінність;
- лінії регулювання забудови – межі що обмежують фронт забудови вздовж транспортних комунікацій та пішохідних проходів, навколо об'єктів культурної спадщини.

5.13. Червоні лінії – встановлюються з метою забезпечення містобудівної дисципліни при забудові і реконструкції населених пунктів.

Зведення будинків і споруд може здійснюватися як безпосередньо вздовж червоних ліній так і з відступом від неї углиб території кварталу (лінія регулювання забудови). За червону лінію у бік вулиці або площі не може виходити жодна нова будівля чи споруда.

Будівництво капітальних споруд в межах червоних ліній забороняється.

5.14. Блакитні лінії спрямовані на регулювання естетичних та історико-містобудівних якостей і визначаються на стадії розроблення історико-архітектурного опорного плану.

5.15. Зелені лінії спрямовані на збереження цінних у ландшафтному відношенні територій і визначаються у містобудівній документації.

5.16. Лінії регулювання забудови спрямовані на встановлення відстаней углиб кварталу від червоної лінії до лінії розташування будівель вздовж вулиць (фронту забудови).

6. ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ ЖИТЛОВОЇ ЗАБУДОВИ

6.1. Планування територій житлової забудови

6.1.1. Території житлової забудови призначені для створення життєвого середовища, що має відповідати сучасним соціальним, екологічним та містобудівним умовам, що забезпечують процеси життєдіяльності населення, його демографічне і соціальне відтворення і допускає розташування у її межах окрім зон житлової забудови також інших необхідних функціональних зон (див. п.п 5.6).

6.1.2. Соціально-планувальна організація територій житлової забудови забезпечується комплексом установ і підприємств сфери громадського обслуговування, який у повній мірі відповідає сукупності матеріальних, духовних і господарсько-побутових потреб населення складається із тих, що мають бути наближені до місць проживання (на відстані, що не перевищує 5-7 хв. пішохідної доступності) та тих, що забезпечує вибіркового попит і потребує концентрації в межах центрів обслуговування районного та міського рівня (на відстані 20-30 хв. транспортної доступності).

6.1.3. До територій житлової забудови відносяться території розміщення житлових будинків, прибудинкові простори з необхідним переліком майданчиків, проїздів, зелених насаджень, а також земельні ділянки дитячих дошкільних установ, загальноосвітніх шкіл, торгівельних підприємств з асортиментом товарів первинного попиту, з підприємствами громадського харчування та приймальними пунктами підприємств побутового обслуговування, які у сукупності утворюють середовище повсякденної життєдіяльності населення – житловий мікрорайон.

Планування і забудова зон житлової забудови має ґрунтуватися на принципах мікрорайонування: чіткого функціонального зонування території; наявності повного комплексу установ і підприємств первинного обслуговування, зупинок громадського транспорту, розташованих в радіусі їх

досяжності усіма мешканцями, що не перевищує 500 м, а також принципу розділення пішохідного та транспортного руху.

Принципи мікрорайонування забезпечують фундаментальні права людини на гідне середовище життєдіяльності.

При забудові вільних територій, мікрорайон формується в між магістральному просторі, обмежується червоними лініями вулиць і доріг. Площа мікрорайону 15-30 га та більше. В умовах реконструкції окремі квартали малоповерхової або багатоповерхової забудови не можуть слугувати первинною ланкою соціально-планувальної структури, в таких умовах мікрорайони формуються у вигляді групи житлових кварталів пов'язаних загальною мережею установ первинного обслуговування (школи, дитячі заклади, торгівля, громадське харчування, побутове обслуговування, фізкультурні споруди, сади або сквери).

При цьому житлові вулиці і проїзди, що опинились в середині такого мікрорайону, можуть трансформуватися у внутрішньомікрорайонні пішохідні шляхи і під'їзди до житлових і громадських будівель.

6.1.4. Житлові райони складаються з декількох мікрорайонів та комплексу установ періодичного обслуговування (кінотеатри, поліклініки, підприємства комунального господарства тощо), житлових вулиць, зелених насаджень. Площа житлових районів – 80-250 га, радіус обслуговування – 1000-1500 м.

6.1.5. Планувальні райони складаються з територій житлових районів, територій виробничих підприємств, що не мають санітарно-захисних зон, громадських центрів, комунальних підприємств, фізкультурно-спортивних об'єктів та споруд, зелених насаджень тощо. Площа планувального району території – 400-1500 га

6.1.6. Планувальні зони виділяються в найкрупніших містах і складаються із територій житлових районів, зон виробничих та комунально-складських підприємств, громадських центрів загальноміського та міжміського

рівня, що обслуговують населення як міста, так і зони впливу (приміської зони). Площа планувальних зон – 1000-3500 га і більше.

Комплексні та спеціалізовані громадські центри найкрупніших міст – центрів регіональних систем розселення розраховуються на обслуговування населення міста-центру, а також населення зони їхнього впливу.

При цьому, слід враховувати неоднорідність зони впливу за інтенсивністю зв'язків. Зона інтенсивного впливу найкрупніших міст визначається ареалом локалізації трудових і епізодичних культурно-побутових зв'язків – в радіусі 45-60 км.

6.1.7. В житловій забудові допускається розміщувати об'єкти інженерної інфраструктури а також окремі об'єкти комунального та виробничого призначення, що не створюють шкідливого впливу (шум, вібрація, магнітне та радіаційне забруднення, забруднення ґрунтів, повітря, води тощо) на прилеглі території за межами цих об'єктів. При цьому необхідно дотримуватись нормативних відстаней від житлових та громадських будинків, територій дитячих дошкільних та шкільних закладів, лікарняних та соціальних закладів.

6.1.8. Планувальну структуру житлової забудови слід формувати в ув'язці із зонуванням та планувальною структурою населеного пункту в цілому, з урахуванням містобудівних та природних особливостей території. При цьому, необхідно передбачати взаємопов'язане розміщення житлових будинків, громадських будівель і споруд, вулично-дорожньої мережі, озелених територій загального користування, а також інших об'єктів, розміщення яких допускається на території житлової забудови за санітарно-гігієнічним нормам і вимогами безпеки.

6.1.9. Розміщення нового житлового будівництва у населених пунктах може передбачатися як на вільних територіях, так і в районах реконструкції. Архітектурно-планувальну організацію районів житлового будівництва треба здійснювати з урахуванням містобудівних умов, відповідно до їх місцеположення відносно центру міста; основних архітектурно-планувальних осей і вузлів (існуючих або проектних); пам'яток, культурної спадщини,

заповідних зон; характеру та поверховості існуючої забудови, природного середовища.

6.1.10. При визначенні потреб у територіальних ресурсах для розміщення житлової забудови слід виходити з умови проживання однієї родини у окремій житловій одиниці (квартирі або будинку). Розрахункова житлова забезпеченість визначається диференційовано для міст в цілому та їх районів, на підставі прогнозних даних про середній розмір сім'ї, доходи населення та з урахуванням типів житлових будинків що будуть застосовуватися, запланованих обсягів житлового будівництва, частки житлового фонду, який буде фінансуватися за рахунок коштів місцевого бюджету.

Примітка. У складних геологічних умовах нове житлове будівництво слід розміщувати переважно на найбільш придатних для забудови територіях з урахуванням містобудівних умов.

6.1.11. Садибну забудову (блоковану) з урахуванням містобудівних умов слід передбачати:

- в межах населеного пункту: переважно на вільних територіях, включаючи ділянки, які раніше вважалися непридатними для будівництва; на територіях реконструкції; у районах існуючої індивідуальної садибної забудови з врахуванням необхідності збереження існуючого містобудівного та історичного характеру середовища;
- у приміських зонах: на резервних територіях, що прилягають до меж населеного пункту, за винятком зелених зон; у нових та існуючих поселеннях, розташованих в межах 30-40 - хвилин транспортної доступності.

В містах з населенням більш 1000 тис. осіб нову садибну або блоковану забудову слід розміщувати в існуючих районах садибної забудови.

6.1.12. Для попереднього визначення потреби у територіях для житлового будівництва у генеральних планах населених пунктів, при розрахунку площі території слід використовувати укрупнені показники за таблицею 6.1.

Таблиця 6.1. Потреби в територіях для житлового будівництва

Середня поверховість забудови	Територія на 1000 осіб, (га)
9 і більше	7
4-8	8
До 3 без земельних ділянок	10
До 3 з земельними ділянками (садибна, котеджна забудова)	50
1-2 у сільських населених пунктах	90

6.1.13. Державний і комунальний житловий фонд для соціальних потреб розраховується за нормативними показниками відповідно до державних будівельних норм [30] та нормативних правових актів України.

Примітка. Укрупнені показники житлового фонду для цієї групи наведені для середньої розрахункової житлової забезпеченості 20 – 22 м²/особу. При розрахунках потреб у територіях з житловим фондом, що створюється за рахунок коштів населення та інвесторів з більшими показниками житлової забезпеченості (27-35 кв. м) їх значення допускається відповідно зменшувати з проведенням необхідних розрахунків.

6.1.14. Показники потреби у територіях, наведені в таблиці 6.1, визначені з урахуванням усіх необхідних функціональних елементів територій (прибудинкові території житлових груп, об'єкти обслуговування мікрорайонного і районного значення, громадські центри, озеленені території загального користування, магістральна і вулична мережа, ділянки, необхідні для розміщення об'єктів комунального господарства, інженерного забезпечення житлових районів, паркінги та автостоянки тощо).

6.2. Організація територій житлової забудови

6.2.1 Архітектурно-планувальну організацію територій житлової забудови здійснюють з урахуванням величини і розподілу населених пунктів, пов'язуючи її з іншими видами територій – виробничою і ландшафтно-рекреаційною.

У межах територій житлової забудови необхідно передбачати формування взаємопов'язаних зон житлової забудови, громадських центрів, озеленених

територій загального користування, безпечних місць прикладання праці, а також магістральної та вуличної мережі.

6.2.2 Території житлової забудови організуються у вигляді функціонально-планувальних житлових утворень мікрорайонів.

При квартальній організації території мікрорайон може складатися з групи житлових кварталів та громадських зон.

6.2.3 При плануванні територій житлової забудови слід передбачати її диференціацію за складом, типами забудови, поверховості і щільності, місцем розташування з урахуванням історико-культурних, природно-кліматичних та інших місцевих особливостей.

Тип і поверховість житлової забудови визначаються з урахуванням величини населеного пункту, відповідно до соціально-демографічних, національно-побутових, архітектурно-композиційних, санітарно-гігієнічних та інших вимог, що пред'являються до формування житлового середовища, а також можливості розвитку соціальної, транспортної та інженерної інфраструктур, забезпечення протипожежної безпеки.

6.2.4 Території житлової забудови за складом можуть розподілятися на:

- Переважно житлової забудови – містить території житлових кварталів або між магістральні території з можливим розміщенням в перших поверхах житлових будинків, або в окремих спорудах об'єктів обслуговування населення, прибудинкових територій з майданчиками для відпочинку населення, місцями паркування автомобілів, ділянками дошкільних та шкільних закладів;

- житлово-громадської забудови - містять житлові будинки, об'єкти обслуговування мікрорайонного та районного значення, окремі будівлі громадського та комерційного призначення, невеликі виробничі підприємства, що не створюють небезпечного впливу на навколишнє середовище і не потребують встановлення санітарних розривів до житлової забудови;

- громадсько-житлової забудови ядра загальноміського центру - містять громадські будівлі загальноміського значення, об'єкти комерційного

призначення, офісні будівлі, змішані житлово-громадські будівлі з використанням перших 2-3 поверхів для громадських функцій, невеликі виробничі підприємства, що не створюють небезпечного впливу на навколишнє середовище і не потребують встановлення санітарних розривів до житлового забудови, комунальні об'єкти, необхідні для забезпечення життєдіяльності забудови.

6.2.5 За поверховістю забудови можуть формуватися такі типи зон:

- зона забудови багатоквартирними житловими будинками різної поверховості;
- зона забудови блокованими житловими будинками (до 3-х поверхів) та садибними індивідуальними житловими будинками з присадибними земельними ділянками.

Примітка. Типологія житлової забудови, а також додаткові обмеження щодо розміщення окремих об'єктів у зонах житлової забудови уточнюється у містобудівній документації на місцевому рівні.

6.2.6 Розрахункові показники обсягів і типів житлової забудови визначаються з урахуванням сформованої і прогнозованої соціально-демографічної ситуації.

Рекомендується передбачати різноманітні групи житлових будинків, (комерційне житло та соціальне житло), при цьому орієнтовна загальна площа на 1 особу у масовій житловій забудові може визначатися відповідно до вимог державних будівельних норм [34], [30]. Обсяги житла для соціальних потреб визначається у містобудівній документації згідно із завданням на проектування.

6.2.7 На територіях зон житлової забудови необхідно виділяти ділянки для розміщення дитячих дошкільних закладів та шкіл.

При розміщенні дитячого дошкільного закладу, прибудованого до житлового будинку, вільну від забудови площу земельної ділянки необхідно приймати з розрахунку орієнтовно 140-150 кв. м на 100 житлових одиниць. При розміщенні окремо розташованих дитячих дошкільних закладів територіальні потреби складають 230-260 кв. м, для початкових шкіл – до 320 кв. м на 100 житлових одиниць.

Примітка 1. Показники уточнюються з урахуванням демографічної структури населення у населеному пункті.

Примітка 2. При проектуванні житла для домогосподарств, що складаються з 1 особи із загальною площею однієї житлової одиниці в межах санітарної та соціальної норми 13,5 кв. м житлової площі на 1 особу, згідно з Цивільним Кодексом України, територіальні потреби для цієї частини можливо розраховувати без урахування площі земельної ділянки для дитячих дошкільних закладів та шкіл.

6.2.8 Середній розрахунковий показник житлової забезпеченості залежить від співвідношення житлових будинків і квартир різної площі.

Межі, розміри і режим використання земельних ділянок багатоквартирних житлових будинків, що знаходяться у спільній частковій власності співвласників житлових приміщень у багатоквартирних будинках, визначаються у містобудівній документації.

6.3. Планування вільних територій житлово-громадської забудови

6.3.1 При забудові вільних територій їх функціонально-планувальна і архітектурно-просторова організація, поверховість житлових будинків приймаються відповідно до містобудівних особливостей населеного пункту з урахуванням санітарно-гігієнічних, протипожежних, демографічних, архітектурно-композиційних та інших вимог, рівня інженерного обладнання, місцевих умов будівництва.

6.3.2 При планувальній організації території зони житлової забудови дрібнорозмірними кварталами (площею до 2-5 га) організовують:

- житлові квартали з розміщенням в їх межах житлових будинків з прибудинковими озелениними територіями;
- автостоянки, які слід розміщувати з боку вулиці або проїзду, що обмежує квартал. Організація місць постійного або тимчасового зберігання засобів автотранспорту всередині кварталу не дозволяється;
- квартали змішаної забудови з вбудовано-прибудованими у перших поверхах житлових будинків приміщеннями громадського призначення для обслуговування населення, невеликими комерційними об'єктами для надання послуг населенню;

- озеленені зони з дитячими ігровими та фізкультурно-спортивними майданчиками, що формують рекреаційні зони для мешканців житлової забудови;
- ділянки дитячих дошкільних закладів та шкіл, що формують окремі квартали (комплекси) установ освіти.

Примітка 1. Для міст, розташованих в районах сейсмічністю 7-9 балів будівництво житлових будинків вище 4 -х поверхів може здійснюватись при належному архітектурно-композиційному й техніко - економічному обґрунтуванні з дозволу відповідних державних органів. Будівництво житлових будинків на територіях сейсмічністю 9 балів не допускається. Проектування будинків в умовах сейсміки повинне вестись на підставі карт сейсмомікрорайонування. Бальність майданчика будівництва належить приймати не менше передбаченої чинними нормами для будинків у сейсмічних районах.

Примітка 2*. У житлових кварталах необхідно передбачати, відповідно до завдання на проектування, спеціальні житлові будинки чи передбачати перші поверхи будинків для розселення маломобільних груп населення таким чином, щоб забезпечити:

- а) відстань від житлових будинків до підприємств торгівлі місцевого значення, закладів охорони здоров'я (поліклінік, амбулаторій, диспансерів без стаціонарів), які обслуговують інвалідів та престарілих, не більше 200 м, а в умовах існуючої забудови - не більше 300 м;
- б) максимально можливе наближення спеціальних житлових будинків до озелених територій, місць роботи працездатних людей з особливими потребами, зупинок міського транспорту. До спеціальних житлових будинків слід передбачати необхідні проїзди, суміщені з тротуарами, при їх довжині не більше 150 м і загальній ширині не менше 4,2 м. Доріжки для проїзду інвалідних колясок необхідно прокладати за основними напрямками руху інвалідів у межах населених пунктів або їх районів до відповідних установ охорони здоров'я, соціального забезпечення, торгівлі, фізкультури тощо, передбачаючи при цьому необхідне обладнання перехресть (пандуси – з'їзди, світлофори тощо). Допускається суміщення доріжок для руху інвалідних колясок з велосипедними і пішохідними доріжками. Ширина пішохідних доріжок і тротуарів, які забезпечують рух інвалідів і людей похилого віку на кріслах-колясках, повинні бути не менше 1,8 м при двосторонньому русі та 1,2 м – при односторонньому. Величина ухилів пішохідних доріжок і тротуарів не повинні перевищувати: поздовжніх – 40‰, поперечних – 10‰.

Примітка 3. Будинки гуртожитків необхідно розміщувати на спеціально відведених ділянках житлової території. Гуртожитки для студентів і учнів навчальних закладів необхідно розташовувати, як правило, на території навчальних закладів.

6.3.3 Розрахункові показники щільності житлового фонду на території мікрорайону наведено у таблиці 6.2.

Таблиця 6.2

Середня поверховість забудови	Щільність житлового фонду кв. м загальної площі на 1 га вільної від забудови території (брутто) мікрорайону
2	4000
3	5400
4	6700
5	7900
6	8900
7	9700
8	10500
9	11100
10	11600
12	12300
14	12800
16	13100
18	13300
20 і більше	13500
<p>Примітка 1. Розрахункові величини щільності житлового фонду мікрорайону та житлового району при житловій забезпеченості 21,0 кв. м/особу – 27 кв. м./особу загальної площі.</p> <p>Примітка 2. При проектуванні житлового фонду з квартирами більшої площі показники щільності житлового фонду відповідно інтерполюються.</p>	

6.3.4 У разі формування житлових зон з переважним розміщенням житла з більшою площею квартир та розрахунковою житловою забезпеченістю 33-36 кв. м загальної площі на 1 особу, з урахуванням стандарту житлової забезпеченості 33 кв. м, рекомендованого для країн Європейського Союзу, а також в умовах реконструкції, розрахункова щільність житлового фонду може бути перевищена, але не більш ніж на 25 %. При цьому, необхідно

забезпечувати нормативні потреби у розміщенні озеленення, автостоянок та прибудинкових майданчиків на житлову одиницю.

6.3.5 Граничні показники щільності населення мікрорайону слід розраховувати: верхній – 450 осіб/га, нижній – 150 осіб/га (табл. 6.2.).

6.3.6 Розрахункові показники граничних параметрів елементів забудови (потреби у прибудинкових майданчиках, потреби у земельній ділянці), щільність забудови та коефіцієнт граничної допустимої площі забудови кварталу наведено у таблицях 6.3, 6.4., 6.5.

Примітка 1 Щільність населення розраховується для мікрорайону, що включає групу кварталів та ділянки установ повсякденного обслуговування, озеленення та майданчиків у цілому.

Примітка 2. У житлових мікрорайонах, які розміщуються на просідаючих ґрунтах і підроблюваних територіях, слід, крім структурно-планувальних умов, враховувати відповідно їх типи і групи. При цьому, на ділянках непідроблюваних і непросідаючих територій треба приймати підвищене і, як виняток, середнє значення щільності населення.

Примітка 3. Показник верхнього значення щільності населення може бути зменшений в умовах складного рельєфу, при ухилі більше 20 % та експозиції схилів у межах сектора горизонту 310-50° до 10 %, якщо схили цієї орієнтації займають понад 50 % житлового кварталу, а також у історичних зонах при відповідному обґрунтуванні.

Примітка 4. Величина щільності населення житлового мікрорайону може бути прийнята більше 450 осіб/га (у великих та найвеличніших містах) при відповідному обґрунтуванні.

6.3.7 Для під'їзду до груп житлових будинків, установ і підприємств обслуговування, торгових центрів треба передбачати двосмугові проїзди, а до окремо розташованих будинків – односмугові проїзди, розміри яких приймаються відповідно до таблиці цих норм.

На односмугових проїздах треба передбачати роз'їзні майданчики шириною 6 м і довжиною 15 м на відстані не більш ніж 75 м один від одного. Тупикові проїзди мають бути протяжністю не більше 150 м і закінчуватися розворотними майданчиками, які забезпечують можливість розвороту сміттєвозів, прибиральних і пожежних машин.

Тротуари та велосипедні доріжки треба підносити на 15 см над рівнем проїздів. Перетин тротуарів та велосипедних доріжок між собою треба передбачати в одному рівні.

Відстані від житлової забудови до червоних ліній магістральних вулиць загальноміського значення слід приймати до 6 м, а до магістралей районного значення – до 3 м.

Примітка. До житлових будинків, що розташовані окремо, заввишки не більше 9 поверхів, а також до об'єктів, які відвідують інваліди, допускається влаштування проїздів, суміщених з тротуарами при їх довжині не більше 150 м і загальній ширині не менше 4,2 м.

6.3.8 Доступність до об'єктів повсякденного і періодичного обслуговування не повинно перевищувати 500 м.

Допускається розміщення об'єктів обслуговування у складі крупного торгівельно-громадського комплексу з відповідним збільшенням радіусу обслуговування.

Довжина пішохідних підходів до зупинок наземного громадського транспорту – не повинно перевищувати 500 м.

Довжина пішохідних підходів від зупинок наземного громадського транспорту до торгових центрів і поліклінік – не повинно перевищувати 150 м.

6.3.9 При організації житлових зон пішохідна доступність до озелених територій загального користування житлового району (сквер, бульвар, сад) та зони фізкультурно-спортивних майданчиків не повинно перевищувати 500 м.

Площа зони фізкультурно-спортивних майданчиків загального користування має складати не менш 2,0 кв.м. на 1 особу або 500 кв.м. на 100 житлових одиниць мікрорайону.

Для житлових кварталів, або житлових груп, розташованих у відповідній доступності до районного або загальноміського парку допускається забезпечення населення озеленою зоною з дитячими ігровими та фізкультурно-спортивними майданчиками у складі парку.

6.3.10 Відповідно до природно-кліматичних особливостей України (додаток А), при організації забудови треба передбачати захист прибудинкової території житлових груп від несприятливих зимових вітрів, пилових бур, а також підвищення аерації влітку, захист від перегріву, особливо для південних районів (розділ 14).

Відстань між житловими будинками, житловими і громадськими, а також між виробничими будинками треба приймати на основі розрахунків інсоляції та освітленості, а також у відповідності з нормами протипожежних вимог (розділ 15).

6.3.11 Між довгими сторонами житлових будинків заввишки 2-3 поверхи треба приймати відстані (побутові розриви) не менше 15 м, заввишки 4 поверхи і більше - 20 м, між довгими сторонами і торцями з вікнами із житлових кімнат цих будинків – не менше 15 м.

В умовах реконструкції існуючої історичної забудови зазначені відстані (побутові розриви) приймаються із збереженням історичного розпланування та розмірів кварталів.

6.3.12 У разі планувальної організації нових територій дрібнорозмірними кварталами з периметральною забудовою, допускається зменшувати побутові розриви до однієї висоти вищого будинку з розміщенням в перших 2-3 поверхах приміщень громадського призначення.

Примітка 1. При розміщенні 9 та більше поверхових житлових будинків суміжно з кварталами садибної забудови, що зберігається, відстань між садибним будинком і довгими сторонами багатоповерхового будинку приймається не меншою за висоту будинку що зводиться.

Примітка 2. При різних вимогах (протипожежних, санітарно-гігієнічних тощо) до мінімально допустимих відстаней між будинками і спорудами при проектуванні треба приймати найбільші величини.

6.3.13 По червоній лінії допускається розміщувати житлові будинки, які мають на перших поверхах або стилобатних частинах з приміщеннями громадського призначення.

Формування малоповерхової високощільної забудови повинно здійснюватися на основі компактного розміщення блокованих житлових елементів при забезпеченні нормативних санітарно-гігієнічних вимог.

Мінімальні розміри внутрішніх дворів житлових груп, кварталів визначаються вимогами інсоляції житлових приміщень при забезпеченні відстані між вікнами квартир, розміщених з протилежного боку, не менше 15 м (побутовий розрив), а також протипожежними вимогами, включаючи

забезпечення в'їзду пожежних машин. Проїзди у внутрішні двори слід приймати (у світлі) не менше 3,4 м, заввишки - не менше 4,25 м.

6.3.14 Озеленення житлових кварталів слід проектувати з урахуванням системи озеленення більших структурних елементів території житлової забудови.

Площу озеленення прибудинкової території житлового кварталу слід приймати не менше 6 кв. м на 1 особу (без урахування шкіл і дитячих дошкільних установ) або 12-15 кв. м на одну житлову одиницю (квартиру) при розрахунковому середньому розмірі домогосподарства 2,5 особи.

Примітка. У площу озелененої території входять майданчики для відпочинку, для ігор, фізкультурно-спортивна зона, пішохідні доріжки, якщо вони займають не більше 30 % її загальної площі.

6.3.15 Мінімальну розрахункову площу ділянки для окремого житлового будинку, включаючи площу забудови (без розміщення на ній дитячих дошкільних установ і підприємств обслуговування, гаражів, що належать громадянам, фізкультурних і спортивних споруд) необхідно приймати відповідно до кількості його мешканців але не менше як: 30,1-23,3 кв. м/особу (при забудові до 3 поверхів); 20,2-17,0 кв. м/особу (4-5 поверхів); 15,3-13,9 кв. м/особу (6-8 поверхів). При розміщенні багатопверхових будинків – 12,2-12,0 кв. м/особу (9-12 поверхів). При збільшенні поверховості на 3 поверхи, питомі розміри ділянки скорочуються на 0,2 м², у зв'язку зі зменшенням питомого розміру площі забудови на 1 особу. Значення для більшої поверховості розраховуються відповідно, проміжні значення приймаються за інтерполяцією, але не менш як 10,6 м²/особу.

Для переходу на загальноєвропейські норми розрахунків на житлову одиницю, розміри майданчиків при проектуванні ділянки для розміщення житлового будинку слід приймати не менше наведених у таблиці 6.3.

Майданчики для ігор дітей та території озеленення можуть розміщуватися як усередині житлової групи, так і як окрема озеленена зона, що обслуговує групу житлових кварталів. Майданчики для занять фізкультурою та спортом

рекомендується розміщувати як окрему озеленену зону, що обслуговує мікрорайон або групу житлових кварталів, що має ознаки мікрорайону.

Таблиця 6.3

Майданчики	Питомі розміри майданчиків, м ² на 1 особу/ 1 житлову одиницю (квартир)
1	2
Для ігор дітей дошкільного і молодшого шкільного віку та озеленення	0.7/1.75
Для відпочинку дорослого населення	0.1/0.25
Для занять фізкультурою*	2.0/5.0
Для господарчих цілей	0.3/0.3
Для розміщення сміттєзбірників	Згідно табл.6.4
Для вигулювання домашніх тварин	0.3/0.3
<p>Примітка 1. Питомі розміри майданчиків, наведені у таблиці, уточнюються залежно від розрахункового розміру домогосподарства, що мешкає у житловій одиниці (квартирі або одноквартирному будинку).</p> <p>Примітка 2. Відстані від майданчиків для занять фізкультурою встановлюються залежно від їхніх шумових характеристик. Відстань від майданчиків для сміттєзбірників до фізкультурних майданчиків, майданчиків для ігор дітей і відпочинку дорослих треба приймати не менше 20 м, а від майданчиків для господарських цілей до найбільш віддаленого входу у житловий будинок - не більше 100 м.</p> <p>Примітка 3. На вибір місця розташування та площі пункту первинного збору сміття впливає організаційно-технологічний спосіб видалення побутових відходів: контейнерний (наземний та підземний) або технологічний спосіб видалення: вакуумний (пневматичний). На вибір способу видалення побутових відходів впливають санітарно-гігієнічні та естетичні чинники. Площа пункту первинного збору та відстань розміщення від вікон наведено у таблиці 6.4.</p> <p>Примітка 4. Допускається зменшувати, але не більше ніж на 50 %, питомі розміри майданчиків: для ігор дітей, відпочинку дорослого населення і занять фізкультурою у районах із запорошеними бурями при створенні закритих споруд; для господарських цілей при забудові, обладнанні житлових будинків приміщеннями для сушіння білизни;</p> <p>Примітка 5. Майданчики для занять фізкультурою для школярів і дорослого населення мікрорайону рекомендується розміщувати у складі озелененої фізкультурно-оздоровчої зони загального користування з розрахунку 2 кв. м. на 1 особу.</p>	

* Розташовується за межами житлових груп

Таблиця 6.4

Спосіб видалення побутових відходів	Площа території пункту первинного збору на контейнер, в м ²				Відстань від вікон житлових, громадських будівель та від майданчиків, м.
	1	2	3	4	
Наземний: об'єм контейнера 400 л	4.0	6.4	8.75	10.9	20
Наземний: об'єм контейнера 1100 л	5.2	9.8	13.6	18.9	20
Підземний, вакуумний	3.5	7.5	11.5	14.9	рекомендується технічними умовами
<p>Примітка На розвиток та організацію санітарного очищення впливають: соціально-економічні, природно-кліматичні, містобудівні, інженерно-технологічні фактори, які враховуються при розрахунку об'єму побутових відходів на житловій території та проектуванні пунктів первинного збору.</p> <p>Норми накопичення побутових відходів приймають на одну розрахункову одиницю^{1*}. Згідно Додатку 2 Мінімальні норми надання послуг з вивезення побутових відходів згідно постанові Кабінету Міністрів України Правила надання послуг з вивезення побутових відходів, об'єм побутових відходів визначається після аналізу функціонального призначення об'єктів на території та розраховується в межах зони обслуговування пункту первинного збору.</p> <p>^{1*}Розрахункова одиниця приймається відповідно до містобудівного об'єкту за встановленими нормами в літрах об'єму на людину (жителя), місце, ліжко (для лікарні), відвідування, учня, студента тощо.</p>					

6.3.16 При плануванні нового (реконструкції) дрібнорозмірного кварталу з периметральною забудовою внутриквартальна територія формується як пішохідний простір, де забороняється організовувати автостоянки та в'їзд автотранспорту, за виключенням транспорту спеціального призначення (пожежних автомобілів, машин швидкої допомоги, поліції, ремонтних служб, тощо). Автостоянки слід розміщувати вздовж вулиць та виїздів, що обмежують квартал, або у підземному просторі з організацією в'їздів з боку зазначених вулиць.

6.3.17 При плануванні розміщення на земельній ділянці окремого житлового будинку (без розміщення гаражів, автостоянок, дитячих дошкільних закладів, шкіл).

Рекомендовані розрахункові показники граничних параметрів забудови наводяться у табл. 6.5.

Таблиця 6.5*

Поверховість збудови	Гранично допустимий відсоток забудови земельної ділянки %
До 4 поверхів (блокована забудова)	45
5 поверхів	40
9-12 поверхів	35
16-22 поверхів	30
24 поверхи і вище	25

6.3.18 При реконструкції забудови кварталів, що склалися історично, показники, наведені у табл.6.5 не застосовуються, а приймаються відповідно до існуючих параметрів щодо парцеляції земельних ділянок та відсотку площі забудови.

6.4. Планування території змішаної забудови

6.4.1 Інтенсивність освоєння території змішаної забудови розраховують за таблицею 6.6.

Таблиця 6.6

Функціональне призначення	Щільність, осіб/га
Житлове	150-450 проживаючих
Громадське	200 працюючих
Виробниче	500 працюючих

6.4.2 В зонах змішаної (багатофункціональної) забудови населених пунктів слід виділяти квартали: житлово-громадської, житлово-виробничої, житлово-громадсько-виробничої забудови.

6.4.3 Кwartали житлово-громадської забудови формуються у загальноміських центрах, у місцях, які прилягають до громадських центрів, магістральних вулиць, об'єктів масового відвідування.

В кварталах змішаної забудови допускається розміщення серед житлової забудови, або у складі будинків багатофункціонального призначення громадських установ повсякденного, періодичного та епізодичного обслуговування різного функціонального призначення. Гранична ємність приміщень громадського призначення у складі багатофункціональних будівель визначається згідно з ДБН [30].

Для розрахунку території, необхідної для розміщення житлово-громадської забудови, слід приймати показники 5-8 кв. м/особу, з урахуванням перспективної чисельності населення населеного пункту.

Примітка. У південних населених пунктах, розташованих в 4.2, 4.3 фізико-географічних підзонах та в Кримській гірській країні, слід знижувати цей показник витрат території до 4 кв. м/особу., крім зон підвищеної сейсмічності. У містах I, II, III фізико-географічних зон та підзони 4.1., у малих і курортних містах він не повинен перевищувати 10-12 кв. м/особу.

6.4.4 Кwartали житлово-виробничої забудови формуються в місцях наявності чи розташування місць прикладання праці – організацій, установ і підприємств, які не чинять шкідливого впливу на оточуюче середовище з дотриманням нормативних відстаней від місць прикладання праці до житлових будинків, ділянок дошкільних закладів, шкіл, закладів охорони здоров'я, відпочинку, фізкультурних споруд, згідно з державними санітарними нормами і правилами.

6.4.5 У процесі реконструкції кварталів житлово-виробничої забудови, яка склалася, слід забезпечувати відповідні умови охорони навколишнього середовища шляхом усунення шкідливого впливу підприємств на довкілля, їх

перепрофілювання. В випадку, коли це неможливо, слід передбачати їх перебазування у виробничу зону.

6.4.6 В зонах змішаної забудови населених пунктів, в житлово-громадських і житлово-виробничих кварталах необхідно приймати показники забудови території за табл. 6.1, передбачаючи відповідний благоустрій, озеленення, улаштування майданчиків різних типів за табл. 6.3.

6.5. Планування території забудови, що історично склалася

6.5.1 В містах, селищах та селах, що внесені до Списку історичних населених місць України, стратегія розвитку житлової забудови визначається з урахуванням історичної планувально-просторової структури та збереження традиційного характеру середовища, а також створення сприятливих умов для гармонійного поєднання нових будівель з об'єктами культурної спадщини.

6.5.2 Регулювання містобудівної діяльності в частині охорони культурної спадщини здійснюється на підставі:

- затверджених меж і режимів використання територій історико-культурного призначення;
- нормативних параметрів еволюційно-сформованих морфотипів забудови;
- історико-культурних досліджень;
- вимог та обмежень візуально-ландшафтного характеру.

6.5.3 Території історико-культурного призначення складаються з земельних ділянок пам'яток культурної спадщини та заповідних територій. Для забезпечення заходів щодо їх охорони, на прилеглих територіях створюються зони охорони пам'яток, де запроваджують відповідний режим, що має сприяти збереженню як самих пам'яток, так і їх містобудівного оточення.

Режими зон охорони регламентують: основні архітектурні риси, масштаб, висоту і розміри (в плані) об'єктів нової та існуючої забудови, що підлягає реконструкції; характер благоустрою; розпланувальні, будівельні, інженерні, земельні та інші роботи; використання будівель, споруд і територій.

6.5.4 У разі розміщення об'єкту містобудування в межах історичних ареалів або в зонах охорони пам'яток культурної спадщини, слід забезпечити умови збереження пам'яток та традиційного характеру історичного середовища за рахунок збереження розмірів кварталів та історичного розпланування, поверховості, висотності, щільності забудови та відсотку забудови, що склалися і є характерними для цього типу розпланування.

6.5.5 Щільність житлового фонду та інші параметри забудови житлового кварталу в умовах історично цінної забудови встановлюються відповідно до фактично існуючих, в залежності від поверховості та морфотипу історичної забудови території, для кожного з яких характерні власні планувальні, об'ємно-просторові, архітектурно - композиційні форми планування і забудови.

6.6. Планувальна організація територій садибної забудови

6.6.1 Планувальна організація територій садибної забудови повинна передбачати формування планувально-структурних одиниць житлової та громадської забудови з урахуванням планувальної структури населеного пункту вцілому.

6.6.2 Території садибної забудови можуть формуватись окремими житловими чи блокованими будинками з присадибними ділянками з господарськими спорудами, або без них. Забудова районів садибної забудови не повинна перевищувати 4-х поверхів. Поверховість забудови, граничні розміри житлових будинків, площа забудови, вимоги до господарських споруд, їх складу, огорожі ділянок, благоустрою території можуть встановлюватися у плані зонування відповідної території.

Розміщення в кварталах садибної забудови багатоквартирних будинків не дозволяється.

6.6.3 Граничний розмір площі земельних ділянок, які надаються громадянам для житлового будівництва, встановлюється відповідними місцевими органами державної виконавчої влади або місцевого самоврядування відповідно до земельного законодавства. До площі присадибної ділянки

включається площа під забудовою житлових будинків та господарських будівель.

6.6.4 Житлові будинки на присадибних ділянках треба розміщувати з відступом від червоних ліній магістральних вулиць – 6 м, житлових – 3 м. Частина території присадибної ділянки між червоними лініями і лінією забудови одно-, двоквартирних і блокованих будинків входить до загальної площі ділянки.

В умовах реконструкції допускається зменшувати відступи від існуючих будинків до червоних ліній, зважаючи на історично сформовану містобудівну ситуацію.

У разі несприятливих санітарно-гігієнічних умов лінія забудови може бути віднесена від червоних ліній або наближена до неї, на підставі оцінювання чи прогнозування рівня шуму, загазованості, та інших негативних чинників.

6.6.5 Показники розміру площі території та щільності населення для розміщення садибної забудови слід приймати за табл. 6.1 та табл. 6.7.

Таблиця 6.7 Показники розрахункової щільності населення (брутто) для районів садибної забудови

Тип забудови	Розмір ділянки, м ²	Кількість ділянок на 1 га	Щільність населення (брутто), осіб./га, при середньому складі сім'ї, чол.				
			2	3	4	5	6
Садибна	1500	5-6	10-12	15-18	20-24	25-30	30-36
Садибна	1200	6-7	12-14	18-21	24-28	30-35	36-42
Садибна	1000	8-9	17-18	26-27	34-35	43-44	51-52
Садибна	600	13-15	28-29	42-43	55-57	68-71	81-84-
Садибна	500	16-17	34-35	50-52	66-68	82-84	97-99
Блокована	400	19-21	41-42	61-62	80-82	98-100	115-118
Блокована	300	24-27	53-55	78-80	101-104	124-127	144-148
Блокована	200	32-38	75-77	109-112	134-143	169-173	196-200
Блокована	150	40-49	96-99	138-142	176-180	211-216	242-248

6.6.6 Присадибні ділянки з боку вулиць та сусідніх ділянок допускається огорожувати. Висоту огорож слід встановлювати не більше 1,7 м. Огорожа з боку сусідніх ділянок не повинна погіршувати інсоляцію їх території. Огорожа присадибних ділянок не повинна виступати за червону лінію.

Примітка: В умовах сформованої забудови присадибна ділянка може бути збережена в існуючих розмірах, якщо її площа не перевищує норми, встановленої

законодавством, а її параметри не перешкоджають вдосконаленню планувальної структури населеного пункту.

6.6.7 При терасній забудові слід передбачати проїзди для пропуску пожежних машин і зовнішні сходи – пішохідні шляхи, які їх з'єднують. Відстань між проїздами і зовнішніми сходами повинна бути не більшою 100 м.

6.6.8 В зонах садибної забудови слід передбачати розміщення об'єктів обслуговування (на територіях загального користування, на спеціально відведених ділянках, у складі громадських центрів або у вигляді окремих споруд на територіях громадського призначення), а також розміщення майданчиків для ігор дітей дошкільного і молодшого шкільного віку, занять фізкультурою, стоянок для тимчасового зберігання автомобілів, майданчиків для господарських цілей загального користування. Питомі розміри майданчиків для ігор дітей та автостоянок допускається зменшувати відносно показників, наведених в табл.6.3, але не більше ніж на 30%.

При розміщенні в зонах садибної забудови окремих квартирних будинків (якщо це не суперечить плану зонування території та іншої містобудівної документації) допускається зменшення (до 50 %) відстаней від вікон житлових приміщень до дитячих, господарських та інших майданчиків загального користування.

6.6.9 У зонах садибної забудови при потребі, крім вуличної мережі (розділ 11), треба формувати мережу внутрішньоквартальних проїздів. Ширина проїзної частини з однією смугою руху приймається 3,5 м, з двома – 5,5 м. На односмугових проїздах передбачаються необхідні роз'їзди.

Довжина тупикових проїздів має бути не більше 150 м. Проїзна частина тупикових проїздів повинна закінчуватися кільцевими об'їздами радіусом по осі проїзду не менше 10 м або майданчиками для розвороту розмірами 12 x 12м кожна. До житлових і громадських будинків необхідно передбачати проїзди шириною не менше 3,5 м на відстані не ближче 5 м від стін, придатні для проїзду пожежних машин.

6.6.10 Озеленення вулиць шириною 12 м і менше треба здійснювати за рахунок палісадників.

При групах будинків необхідно передбачати озеленені ділянки з дитячими ігровими майданчиками.

6.6.11 Господарські будівлі для утримання худоби, інших тварин і птиці передбачається в селах, а також у містах і селищах – в районах садибної забудови, де актами місцевого самоврядування дозволено їх утримання. Розташування цих будівель на присадибних ділянках слід передбачати у глибині садиби з дотриманням санітарних, зооветеринарних і протипожежних норм.

Розміщення господарських будівель по лінії забудови житловими будинками не допускається.

Розміщення гаражів необхідно передбачати, переважно, вбудованими або прибудованими до житлових будинків по лінії забудови, або в глибині ділянки. Відстані від в'їздів та інших технологічних отворів гаражів до сусідніх житлових будинків, шкіл та дошкільних навчальних закладів, інших споруд приймати за табл. 15.5.

Протипожежні розриви між будинками або господарськими будівлями, що стоять окремо, відповідно до ступеня їх вогнестійкості, а також віддаленість ємностей горючої рідини на присадибній ділянці (при опаленні будинків рідким паливом), треба приймати відповідно до протипожежних вимог наведених у табл. 15.1.

Розташування житлових будинків та громадських будівель повинні здійснюватись з урахуванням забезпечення нормативної тривалості інсоляції та норм освітлюваності відповідно до діючих нормативів, як в будинках, що споруджуються, так і в сусідніх житлових та громадських будинках.

Для догляду за будинками і здійснення поточного ремонту відстань до бічної межі ділянки від найбільш виступаючої конструкції стіни будинку треба приймати не менше ніж 1,0 м. При цьому, має бути забезпечена реалізація необхідних інженерно-технічних заходів, що запобігатимуть попаданню атмосферних опадів з покрівель та карнизів будівель на територію суміжних ділянок.

Відстань від меж сусідніх ділянок садибної забудови до стовбурів дерев, які висаджуються, має бути не менш як 4 - 6 м, залежно від величини їх крони, а до чагарників – 0,7 - 1 м.

6.6.12 Відстань між житловими будинками та господарськими будівлями і спорудами на суміжних ділянках приймається відповідно до санітарних вимог, згідно табл. 3.5, але не менше протипожежних вимог. Протипожежні відстані між будівлями в межах одного домогосподарства не нормуються і вважаються одним пожежним відсіком.

В умовах забудови, що склалася, протипожежні відстані між житловими будинками та від житлових будинків до будівель споруд іншого призначення слід визначати згідно з протипожежними вимогами даних норм. При цьому, для будинків I-III ступеня вогнестійкості зазначені відстані можуть бути зменшені на 50 %, якщо стіна більшого та/або ширшого будинку, яка розташована проти іншого будинку, є протипожежною, а в опорядженні стін, що розташовані одна напроти іншої таких будинків, та в конструктивних елементах покриття не застосовані горючі матеріали.

6.6.13 При відсутності інженерних мереж міської (селищної) каналізації, треба передбачити каналізування садиб з використанням місцевих очисних споруд, проект яких повинен бути погодженим з органами санітарно-епідеміологічного нагляду Міністерства охорони здоров'я. Обладнання внутрішньобудинкової каналізації з відведенням побутових стоків у вигріб не допускається. Допустимі відстані від житлових будинків до господарських будівель і споруд наведені в табл. 6.8.

Таблиця 6.8

Будівлі та споруди	Відстань, м					
	Господарчі будівлі /сараї/ для худоби, інших тварин та птахів площею до 50 кв. м	Майданчики для компосту, дворові вбиральні, сміттєзбірник, сховища для добрив та ядохімікатів	Фільтруючий колодязь продуктивністю куб.м/добу		Септик продуктивністю куб. м/добу	
			до 1	1 – 3	до 1	1 – 3
Житлові будинки та літня кухня	15	20	8	10	5	8
Артсвердловин а водопостачання (Питний колодязь)	20	20				
<p>Примітка 1. Господарські будівлі і гаражі сусідніх ділянок допускається об'єднувати.</p> <p>Примітка 2. Господарські приміщення для утримання худоби та птиці площею до 50 кв. м допускається прибудовувати до одно- та двоквартирних житлових будинків /крім будинків, що знаходяться в IV кліматичному районі/ за умов ізоляції від житлових кімнат та кухонь не менше, ніж трьома підсобними приміщеннями та за умови забезпечення санітарних відстаней до житлових будинків на суміжних земельних ділянках.</p> <p>Примітка 3. При продуктивності місцевих каналізаційних очисних споруд до 3 куб. м на добу, водозабірні споруди місцевого господарсько-питного водопостачання допускається розмішувати на відстані 40-50 м вниз по течії ґрунтових вод, 20-25 м вверх по течії і 25-30 м по перпендикуляру до осі течії потоку ґрунтових вод. Відстані від артсвердловин та колодязів до окремих будівель і споруд та інших джерел забруднення слід приймати 20 м, місце розташування водозабірних споруд повинно бути вверх по течії ґрунтових вод і вище по відношенню до розташування каналізаційних споруд. При неможливості забезпечення цієї відстані в межах ділянки, слід влаштовувати свердловини, колодязі або каптажі для групи будинків, які розміщуються вздовж житлових вулиць із відступом від червоної лінії на 2,5-3 м, на майданчиках розміром 2,5х3м із твердим покриттям та ухилом не більше 40-50 %.</p> <p>Примітка 4. Відстань до інших джерел шкідливостей встановлюється відповідними нормативними документами по кожному конкретному фактору (шум, вібрація, електромагнітні коливання, радіація, джерела забруднення повітря та інші).</p> <p>Примітка 5. Вигрібні ями дворових туалетів повинні бути виконані з конструкцій, що запобігають фільтрації фекальних стоків у ґрунт.</p>						

6.6.14 Прибудовані або окремо розміщені приміщення для індивідуальної трудової та підприємницької діяльності дозволяється розташовувати по межі

ділянки – вздовж червоних ліній. Такі приміщення (будівлі) дозволено розміщувати на території ділянки або у складі будинку, якщо вони допускаються за призначенням земельної ділянки або в результаті розмежування її території.

6.7. Планування територій дачних та садівницьких поселень

6.7.1 Території дачних та садівницьких поселень /районів/ призначаються для організації відпочинку громадян, ведення садівницького та городницького господарства з можливістю розташування дачних або садових будинків.

Дачні і садівницькі поселення слід розміщувати за межами населених пунктів, як правило, у місцевості, яка має рекреаційні якості, у тому числі, біля рік та водоймищ, лісових масивів за умов додержання природоохоронних вимог. Садівницькі поселення розміщуються на землях, які придатні для ведення садівництва та городництва.

6.7.2 Будівництво нових дачних та садівницьких поселень в межах населених пунктів, а також на територіях, де діють планувальні обмеження, встановлені чинним законодавством, санітарними нормами та правилами, на резервних позаміських територіях, які передбачені містобудівною документацією для подальшого розвитку міст та поселень, на територіях інженерної і транспортної інфраструктури не допускається.

6.7.3 В межах одного поселення можуть бути розміщені різні типи земельних ділянок: для відпочинку, ведення садівництва та городництва з будівництвом як дачних, так і садових будинків.

6.7.4 Граничний розмір земельних ділянок, що надаються громадянам для ведення дачного або садівницького господарства, встановлюється місцевими органами виконавчої влади або місцевого самоврядування, в межах норми, що встановлено земельним законодавством України.

6.7.5 Території дачного або садівницького поселення слід розподіляти на зони індивідуального (сади, дачні ділянки) та загального користування. Зона

індивідуального користування з вулично-дорожньою мережею повинна складати до 90% від загальної території поселення (району).

У випадку проведення робіт з осушення або зрошення, створення водойм, зелених масивів тощо, а також терасування схилів, площа кварталів дачних та садових ділянок та проїздів повинна складати не менше 75%.

6.7.6 На ділянках, які передбачені для загального користування, розміщуються споруди, перелік яких та необхідна площа території наведені у табл. 6.9.

6.7.7 На територіях дачних та садівницьких поселень розміщення дачних та садових будинків, гаражів та інших споруд, улаштування доріг і проїздів слід приймати у відповідності з вимогами до садибної забудови та протипожежними нормами.

6.7.8 Граничні розміри площі забудови та поверховості садового будинку і громадських будівель на ділянці встановлюється статутом садового товариства чи кооперативу за погодженням з місцевими органами архітектури та містобудування.

6.7.9 Загальна площа та поверховість дачного будинку й господарських споруд на ділянці встановлюються будівельним паспортом з урахуванням діючих будівельних та інших нормативів щодо відстаней та інсоляції будинків і територій суміжних ділянок.

6.7.10 Існуючі дачні і садівницькі поселення дозволяється переводити у зони садибної забудови, відповідно до встановленого порядку.

Таблиця 6.9 Території громадського призначення садових та дачних поселень

Перелік будівель	Площа ділянок під будівлі дачного чи садового населеного пункту (району), кв. м на 1 садову ділянку		
Обов'язкові:			
Споруди для зберігання засобів пожежогасіння	0.5	0.4	0.25
Майданчики для сміттєзбірників	0.1	0.1	0.1

Майданчики для стоянки автомобілів	1.1	1.1	1.1
Магазини змішаної торгівлі	2.5	2.0	1.5
Правління товариства, медпункт	1.0	1.0	1.0
Майданчики для ігор дітей	1.0	1.0	1.0
Рекомендовані:			
Універсальні фізкультурні майданчики	4.0	3.4	2.8
Розсадник для розсади та саджанців	2.0	1.5	1.0
Склад добрив та отрутохімікатів	0.1	0.05	0.05
Овочесховища	1.0	0.9	0.6
Фруктосховища	1.1	1.0	0.9
Пасіки	За завданням на проектування *)		
Споруда для охоронника			
*) Площа ділянки на одну споруду приймається незалежно від кількості садових ділянок – 100 кв. м			
Примітка 1. Об'єкти загального користування доцільно поєднувати у адміністративно-господарський центр. Розсадник і пасіку – слід розміщувати на окремих ділянках у місцях, найбільш віддалених від руху людей і транспорту.			
Примітка 2. На ділянці пасіки вулики розміщувати на відстані не менш ніж 3 м від сусідніх садових /дачних/ ділянок льотками, які направлені від них. Огорожа навколо пасіки у напрямку вильоту бджіл повинна бути суцільною (дерев'яною, залізною або живою огорожею) висотою не менше 2 м. Вулики допускається розміщувати на садових /дачних/ ділянках при дотриманні вищевказаних вимог за умовою, що огорожа не порушує норм інсоляції.			
Примітка 3. Умови розміщення складу добрив та отрутохімікатів повинні відповідати діючим санітарно-гігієнічним регламентам.			

6.7.11 В існуючих дачних і садівницьких поселеннях використання садових або дачних ділянок їх власниками для створення об'єктів торгівлі, культурно-побутового обслуговування допускається за умови: відповідності площі земельної ділянки показникам додатка В, забезпечення під'їзду до ділянки та влаштування інженерного обладнання, відповідно до санітарних та протипожежних вимог.

6.8. Розміщення нових поселень за межами населених пунктів

6.8.1 Території нових поселень за межами населених пунктів призначаються для організації проживання та відпочинку громадян, ведення

садівницького та городницького господарства з можливістю розташування житлових будинків або переведення у житловий фонд.

6.8.2 Нові поселення за межами населених пунктів слід розміщувати, згідно відповідної містобудівної документації, у місцевості, яка має зручні транспортні сполучення з містом або іншим центром системи розселення, рекреаційні якості, у тому числі біля рік та водоймищ, лісових масивів, з дотриманням природоохоронних, санітарно-гігієнічних та пожежних вимог.

6.8.3 У цих поселеннях, за межами населених пунктів, допускається розміщувати багатоквартирну середньоповерхову забудову виключно у разі можливості підключення до інженерних мереж.

У разі відсутності можливості створення централізованого інженерного забезпечення, допускається формування виключно малоповерхової садибної забудови з локальним інженерним забезпеченням.

6.8.4 Такі поселення за межами населених пунктів можуть формуватися як окреме домоволодіння або як співтовариство групи домоволодінь чи багатоквартирних будинків, з відповідними ділянками або прибудинковими територіями.

6.8.5 Територію поселення за межами населеного пункту необхідно забезпечити засобами громадської безпеки та охорони порядку, зв'язку, пожежної безпеки, можливістю надання швидкої медичної допомоги, місцевими вулицями або проїздами відповідно до протипожежних вимог.

6.8.6 Такі поселення забезпечуються об'єктами торгівлі повсякденного попиту, громадського харчування, побутових послуг та фізкультурно-оздоровчого призначення. Номенклатура об'єктів обслуговування у житлових утвореннях за межами населених пунктів визначається згідно із вимогами державних будівельних норм та завдання на проектування.

7. ТЕРИТОРІЇ ГРОМАДСЬКОЇ ЗАБУДОВИ

7.1. Планування територій громадської забудови

7.1.1 Території громадської забудови поділяються на території об'єктів громадського призначення в зонах житлової та змішаної забудови та громадські центри населених пунктів.

7.1.2 Кількість, склад, розміщення громадських центрів в плані населеного пункту залежить від його величини, статусу в ієрархічній системі розселення, особливостей функціонально-планувальної структури, історичних та природно-ландшафтних особливостей.

7.1.3 Об'єкти, які необхідно розміщувати на територіях громадської забудови, визначаються відповідно до типологічних характеристик населеного пункту з урахуванням розміщення в різних планувальних зонах (центральної, середньої, периферійної), особливостей формування планувального каркасу та характеру поділу на структурно-планувальні елементи.

7.1.4 При плануванні та забудові громадських територій в населених пунктах усіх типів необхідно враховувати вимоги щодо: формування цілісної системи громадських центрів та їх оточення у вигляді архітектурних ансамблів; територіальної організації системи обслуговування з врахуванням її міжселенних функцій; складу і розміщення закладів, установ та підприємств соціально-гарантованого обслуговування, а також існуючого та перспективного використання існуючих об'єктів .

Громадські об'єкти повинні формувати взаємопов'язану систему громадських територій, інтегрованих з житловими, ландшафтно-рекреаційними територіями, транспортною системою та пішохідними зв'язками.

7.2. Громадські центри (загальноміські, районні, локальні, спеціалізовані)

7.2.1 Громадський центр – територія концентрованого розміщення об'єктів, призначених для забезпечення життєдіяльності територіальної громади. Центри поділяються на загальноміські багатофункціональні центри,

центри міських адміністративних та планувальних районів, зон, локальні та спеціалізовані центри.

В межах загальноміського та районного центру реалізуються адміністративно-управлінські, комунікативні, розважально-просвітницькі та рекреаційні функції територіальної громади.

7.2.2 В найкрупніших, крупних, великих та середніх містах загальноміські центри, здебільше, формуються як поліцентрична просторова структура. В малих міських і сільських населених пунктах загальноміські центри переважно моноцентричну структуру.

7.2.3 До складу громадських центрів, крім громадських об'єктів, входять: адміністративні споруди, бізнес-центри, житлова забудова та об'єкти транспортної інфраструктури (транспортно-пересадкові вузли, пішохідні зони, майданчики паркування транспортних засобів тощо).

7.2.4 Питомий розмір територій, зайнятих власне під громадські функції може коливатися в значних межах в залежності від ієрархічного значення громадського центру та величини і статусу міста. Ця величина може коливатися від 60 %...70 % (для ядра загальноміського центру) до 15 %...20 % (для центрів стандартного обслуговування).

В міських і крупних сільських населених пунктах громадські центри, як правило, одночасно є центрами що обслуговують населення прилеглих територій.

Площу багатофункціонального загальноміського центру слід визначати виходячи з укрупнених показників в розрахунку на одного жителя, кв. м:

- для найкрупніших, крупних і великих міст – від 3,5 до 5 кв. м /особу;
- для середніх міст – 5-10 кв. м /особу;
- для малих міських та сільських населених пунктів – 10-20 кв. м /особу.

7.2.5 Розвиток загальноміських центрів слід здійснювати на основі докорінної реконструкції і модернізації громадських будинків, перепрофілювання об'єктів, ущільнення забудови; суміщення об'єктів різного типу, при чому частина об'єктів стандартного обслуговування може бути

розташована у вбудовано-прибудованих приміщеннях або спорудах змішаного використання, у тому числі перших поверхах житлових будинків.

Необхідно забезпечувати швидкісний рух по головних магістралях населених пунктів і просторову ізоляцію пішохідних зв'язків в основних вузлах планувального каркасу.

В історичних населених пунктах слід передбачати раціональне використання нерухомих пам'яток культурної спадщини. Важливим є проведення архітектурно-планувальних заходів щодо охорони і використання пам'яток архітектури, історії і культури, які передбачають створення необхідних умов для їх сприйняття.

7.2.6 Площу громадських центрів в адміністративних та планувальних районах найкрупніших, крупних і великих міст слід приймати:

- за чисельності населення району до 20 тис. жителів – від 15 до 20 га;
- за чисельності населення від 20 до 50 тис. – 20-30 га;
- за чисельності населення понад 50 тис. – від 20 до 60 га.

7.2.7 В найкрупніших, крупних та великих містах на території громадського центру необхідно додатково виділяти ядро центру – зону, яка відрізняється найбільшою концентрацією та комплексністю об'єктів громадського призначення. Площа ядра встановлюється з розрахунку від 1 до 2 м² на одного жителя міста. При визначенні територіальних меж ядра необхідно враховувати:

- інтенсивність використання території;
- архітектурно-художню цінність об'єктів, комплексів і планувальної структури, у тому числі нерухомі пам'ятники культурної спадщини;
- привабливість елементів природних ландшафтів і ступінь їх освоєння;
- транспортну доступність до інших районів міста.

7.2.8 При проектуванні громадських центрів слід враховувати щільність громадських функцій, наведених нижче, в таблиці 7.1

Таблиця 7.1

Категорія населених пунктів	Щільність громадських функцій, тис. м ² роб. пл./га
Столичне місто	8,0 – 10,0
Найкрупніші й крупні міста	6,0 – 8,0
Великі міста	4,0 – 6,0
Середні міста	2,0 – 4,0
Малі міські і сільські населені пункти	0,8 – 2,0
<p>Примітка 1. Вибір значень щільності в межах вказаних діапазонів слід здійснювати з урахуванням територіальних резервів, перспектив розвитку окремих функцій центрів, а також ресурсних можливостей проведення реконструктивних заходів.</p> <p>Примітка 2. Диференціація щільності в межах центральної зони конкретних населених пунктів встановлюється на основі містобудівної документації з урахуванням історичних, функціональних та архітектурно-композиційних особливостей населеного пункту.</p> <p>Примітка 3. Для столичного міста, найкрупніших та крупних міст щільність громадських функцій визначається для центрального ядра, а в середніх і малих міських і сільських населених пунктах – для громадського центру в цілому.</p>	

7.2.9 При структурно-планувальній організації громадських центрів, для реалізації комунікативної функції, необхідно передбачати формування розвинутих пішохідних зон (відкритих площ, пішохідних вулиць), які мають:

- забезпечувати можливість організації та проведення масових громадських заходів різного характеру (політичних, святкових, спортивно-розважальних тощо);
- формувати зручні пішохідні зв'язки між об'єктами та комплексами обслуговування, зупинками громадського транспорту та транспортними вузлами, що забезпечують зв'язок населеного пункту з приміською зоною;
- організовувати різноманітні функції, містити розвинений набір об'єктів обслуговування, а також місця для короткотривалого відпочинку і контактів;
- створювати індивідуальний архітектурний образ.

Громадський простір багатофункціонального центру формується на

основі єдиної пішохідної зони, що забезпечує взаємозв'язок об'єктів центру, безперервність пішохідних комунікацій на всіх рівнях комплексу, зручність підходів до зупинок транспорту та озеленення рекреаційних майданчиків.

Щільність пішохідних потоків, що одночасно перебувають на території пішохідної зони (за межами забудови) має складати не більше 0,2-0,3 особи/кв. м – в час «пік». Рівномірність міської активності багатофункціонального центру протягом дня може бути досягнута шляхом розміщення в його складі об'єктів зі зсунутим (гнучким) режимом залучення потоків відвідувачів або зайнятих працівників.

Для проведення масових громадських заходів в найкрупніших, крупних та великих містах необхідно передбачити також будівництво універсальних залів з можливою трансформацією їх під різне функціональне призначення.

7.2.10 Величина вільної від забудови ділянки для проведення масових громадських заходів має становити 700-750 кв. м на 1000 жителів.

Виходячи з умов створення сприятливого сприйняття забудови громадського центру сільського населеного пункту (1-3 поверхи) та оптимального співвідношення між висотою будинків та довжиною майдану 1:6 – 1:8 відкритий простір слід передбачати не більше 0,15 га в малих населених пунктах та 0,5-0,6 га – у великих.

Для вивільнення територій під відкриті громадські простори (майдани), необхідно передбачити ефективне освоєння підземних просторів під об'єкти торгівлі, харчування, побутового обслуговування, а також під створення міськ для паркування легкового автотранспорту.

7.2.11 Слід забезпечувати безпосередній взаємозв'язок громадських центрів з озеленими територіями. Питомий розмір озелених територій в межах громадських центрів повинен складати не менше 25%. В центральних зонах населених пунктів з історичною забудовою цей показник може бути зменшений.

Парки загальноміського та районного значення повинні розміщуватись, як правило, на суміжних з громадськими центрами територіях і повинні

входити до єдиної системи його структурно-планувальної організації.

7.2.12 Спеціалізовані центри слід формувати переважно в столиці, найкрупніших, крупних та великих містах за рахунок групування в єдиний комплекс забудови визначеного профілю: адміністративного, фінансово-ділового, науково-дослідного, освітнього, торгового, медичного, фізкультурно-спортивного, культурно-розважального тощо. При умові відповідного обґрунтування допускається формування спеціалізованих центрів у середніх та малих містах та сільських населених пунктах.

З урахуванням конкретної містобудівної ситуації, спеціалізовані центри слід розміщувати відокремлено або у складі загальноміських громадських центрів, центрів районів, а також як окремі планувальні елементи на головних магістралях міста. Деякі спеціалізовані центри можуть розміщуватись на в'їздах в місто або в межах приміських зон (наприклад, рекреаційні, фізкультурно-спортивні, науково-дослідні, освітні).

7.2.13 В житлових мікрорайонах необхідно формувати місцеві центри з розміщенням переважно комплексів і об'єктів стандартного обслуговування.

У великих сільських населених пунктах, де в громадському центрі розміщуються будівлі громадсько-культурних закладів, які мають не тільки внутрішнє сільське, але і міжселенне значення, заклади повсякденного обслуговування можуть розміщуватись в підцентрах – з урахуванням нормативних радіусів обслуговування на пішохідному шляху до виробничої зони та громадського центру.

7.2.14 В умовах реконструкції і нового будівництва, необхідно дотримуватись вимог законодавчих актів та спеціальних нормативів щодо складу, місткості (потужності), розміщення, просторової доступності громадських будівель, споруд та місць відпочинку для громадян з обмеженими фізичними можливостями (у тому числі інвалідів). Пішохідні шляхи, що ведуть до місць відпочинку, входів до громадських об'єктів, споруд, мають бути доступними для цих громадян і проектуватись відповідно до вимог чинних нормативних документів.

7.3. Мережа об'єктів громадського обслуговування

7.3.1 Систему обслуговування населення необхідно визначати на основі диференціації рівнів обслуговування відповідно до ролі населеного пункту в ієрархічній системі розселення та типу комплексів обслуговування.

7.3.2 Комплекс обслуговування столичного міста повинен формуватися як складова частина інфраструктури міждержавного рівня та забезпечувати можливість проведення і обслуговування міжнародних заходів, з одночасним управлінням процесами територіальної організації сфери обслуговування всієї країни.

7.3.3 Комплекси обслуговування обласних (регіональних) центрів мають містити об'єкти національного рівня: театри, музеї, художні та торговельно-виставкові комплекси, спортивні споруди і бази, фірмові підприємства зовнішньої та внутрішньої торгівлі, готелі, які можуть забезпечувати проведення міжнародних заходів.

7.3.4 Значні відмінності в сучасному і потенційному розвитку різних регіонів держави, пов'язані з географічним положенням та історичними особливостями, економічним та природним потенціалом, низкою інших чинників, в тому числі етнічних особливостей населення, призводять до необхідності формування окремих регіональних чи міжрегіональних центрів, які частково перебиратимуть на себе центральні (столичні) функції.

7.3.5 Комплекси обслуговування міст міжрайонного значення повинні дублювати ряд функцій з обслуговування населення, віддаленого від об'єктів обслуговування обласних (регіональних) центрів, з урахуванням особливостей кожного району. Такі міжрайонні центри доцільно формувати на базі окремих локальних (районних) центрів.

7.3.6 Комплекси обслуговування міст-центрів районів (локальних центрів) мають забезпечувати стандартний набір послуг періодичного та повсякденного обслуговування населенню району, що створює основу формування мережі рядових стаціонарних та мобільних об'єктів, обслуговуючих населення малих міських та сільських населених пунктів району.

7.3.7 Комплекси обслуговування в малих міських та великих сільських населених пунктів повинні включити об'єкти обслуговування, що забезпечують надання повного набору послуг періодичного та повсякденного попиту населенню, яке проживає в адміністративних межах населених пунктів та прилеглих територій в радіусі транспортної доступності.

7.3.8 Визначення параметрів розвитку та функціонально-просторової структури комплексів обслуговування населених пунктів та їх структурно-планувальних елементів слід здійснювати з урахуванням:

- особливостей планувальної структури, функціонального зонування населених пунктів, локалізації громадських територій;
- динаміки чисельності, соціально-демографічної структури населення;
- доступності різних видів закладів, установ та підприємств обслуговування;
- складу об'єктів, їх розміщення, ступеня розвинутості функцій, що виконуються, стану матеріально-технічної бази.

7.3.9 Проектування функціонально-планувальної організації системи обслуговування повинно базуватися на вивченні ступеня їх розвиненості в цілому по населених пунктах, міських адміністративних районів та окремих планувальних елементів.

7.4. Громадське обслуговування (заклади, установи і підприємства обслуговування)

7.4.1 Соціально-гарантоване обслуговування здійснюється за рахунок об'єктів і послуг, які сприяють реалізації права населення на повноцінне середовище життєдіяльності. Необхідний рівень соціально-гарантованого обслуговування здійснюється закладами виховання, освіти, соціального забезпечення та медичного обслуговування, фізкультурно-спортивними спорудами, підприємствами торгівлі, харчування, побутового та комунального

обслуговування, зв'язку та кредитно-фінансовими установами всіх видів власності.

7.4.2 Заклади та установи соціально-гарантованого обслуговування слід розміщувати на територіях, наближених до місць проживання і роботи основної маси населення, у складі громадських центрів та в ув'язці з системою громадського пасажирського транспорту, з урахуванням транспортної доступності для об'єктів обслуговування.

7.4.3 Для розрахунку установ, закладів і підприємств обслуговування слід враховувати нормативи забезпеченості, які відображають соціально-гарантований рівень. Для орієнтовних розрахунків кількість, місткість, потужність закладів, установ і підприємств обслуговування слід приймати відповідно до обов'язкового додатку В. Виходячи з різної частоти попиту окремі види закладів, установ і підприємств обслуговування поділяються на повсякденні, періодичні та епізодичні.

Примітка 1. Розміщення, місткість закладів, установ і підприємств обслуговування, не зазначені у додатку В, слід приймати за завданням на проектування.

Примітка 2. Наведені у додатку В нормативи є усередненими показниками по Україні (з розбивкою на міські і сільські населені пункти) і у кожному окремому випадку підлягають уточненню в процесі проектування залежно від демографічного прогнозу, величини населеного пункту та його місця у системі розселення, виробничого і соціально-культурного потенціалів тощо.

Примітка 3. Сільські населені пункти з чисельністю населення до 200 осіб обслуговуються пересувними засобами культурно-побутового обслуговування. Періодичність обслуговування залежить від виду закладів і підприємств обслуговування.

7.4.4 Заклади, установи та підприємства повсякденного обслуговування необхідно передбачати в межах пішохідної доступності до 15 хв., періодичного обслуговування з витратами часу до 30 хв. (у тому числі в населених пунктах

понад 10 тисяч жителів), епізодичного обслуговування з витратами часу до 45 хв. (у тому числі в населених пунктах понад 50 тисяч жителів).

Заклади, установи та підприємства обслуговування у сільських населених пунктах слід розміщувати з розрахунку забезпечення жителів кожного населеного пункту повсякденними послугами в межах пішохідної доступності не більше 30 хв. Забезпечення об'єктами більш високого рівня обслуговування слід передбачати на групу сільських населених пунктів.

Для організації обслуговування слід передбачати, крім стаціонарних будинків, пересувні засоби і споруди сезонного використання, виділяючи для усіх відповідні майданчики (території).

Розміри земельних ділянок закладів і підприємств обслуговування наведені у додатку Г.

Під час визначення кількості, складу та місткості закладів, установ і підприємств обслуговування у містах-центрах системи розселення слід додатково враховувати населення, що приїжджає з інших міських і сільських населених пунктів, розміщених в зоні, обмеженій витратами часу на пересування у центри відповідного рангу згідно додатку Д.

В історичних містах слід враховувати також туристів, у курортних – неорганізовано відпочиваючих.

Для орієнтовних розрахунків кількість і місткість закладів і підприємств загальнокурортного обслуговування на 1000 осіб, що лікуються й відпочивають, слід приймати за додатком Е.

Радіус обслуговування населення закладами й підприємствами, що розміщуються в житловій забудові, приймають не більшим за той, що зазначений у додатку В.Ж (табл.Ж.1 і Ж.2).

Для населених пунктів, розміщених у районах сейсмічністю 7-8 балів, поверховість громадських будинків цілодобового перебування (санаторно-курортні, оздоровчі і туристські заклади, лікарні і готелі) слід встановлювати не більше 4 поверхів відповідно до діючих норм з урахуванням кількості місць і ступеня вогнестійкості будинків.

7.4.5 У сейсмічних районах будинки дошкільних навчальних закладів повинні бути не вище за 2 поверхи, загальноосвітніх шкіл загального типу, спальні корпуси шкіл-інтернатів – не вище за 3 поверхи; спеціальних шкіл і шкіл-інтернатів (для дітей з порушенням фізичного та розумового розвитку), будинків для осіб похилого віку – не вище за 2 поверхи.

Спорудження громадських будинків більше 4 поверхів за належного архітектурно-композиційного і техніко-економічного обґрунтування може здійснюватись з дозволу відповідних державних органів.

Будівництво громадських будинків на територіях з сейсмічністю 9 балів допускається як виняток в разі техніко-економічного і містобудівного обґрунтування з дозволу відповідних державних органів, визначених Кабінетом Міністрів України.

7.4.6 Відстань від будинків і меж земельних ділянок закладів і підприємств обслуговування слід приймати не меншою ніж та, що наведена у таблиці 7.2.

Таблиця 7.2

Будинки (земельні ділянки), заклади і підприємства обслуговування	Відстань від будинків (меж, ділянок) закладів і підприємств обслуговування, м			
	до червоної лінії		до стін житлових будинків	до будинків загальноос- вітніх шкіл, дошкільних навчальних закл адів
	у міських населени х пунктах	у сільських населених пунктах		
Дошкільні навчальні заклади і загальноосвітні школи (від зовнішньої стіни споруди)	25	<u>25**</u> 50	За нормами інсоляції та освітленості	
Приймальні пункти вторинної сировини	—	—	20*	50
Пожежне депо	10	10	—	—
Кладовища традиційного поховання і крематорії	6	6	300	300
Кладовища для поховання після кремації	6	6	100	100
Ванни відкритих басейнів	15	15	50	—
Культурно-видовищні заклади та культові будинки та споруди	25	2	25	25

* Будинок із входами і вікнами.

** Чисельник – відстані від меж ділянки, знаменник – від будинку. Відповідно до місцевих умов допускається зменшувати відстань від будинку до червоної лінії до 10 м, передбачаючи зелену захисну смугу завширшки не менше 6 м. Відстань від меж ділянки до житлового будинку з вікнами (у сільській місцевості) – не менше 10 м, до глухої стіни – 5 м, від будинку до глухої стіни – 15 м.

Примітка 1. Ділянки дошкільних навчальних закладів, заново розміщуваних лікарень не повинні примикати безпосередньо до магістральних вулиць.

Примітка 2. В умовах міської та сільської забудови, що склалася, рішення щодо реконструкції капітального ремонту житлових і громадських будинків, розміщення нових об'єктів у зонах, що прилягають до закритих кладовищ, приймаються за згодою місцевих органів санітарного нагляду з урахуванням природних умов (рельєф місцевості, гідрогеологія тощо) і ступеню інженерного обладнання території.

Примітка 3. Приймальні пункти вторинної сировини треба ізолювати смугою зелених насаджень і передбачати до них під'їзди для автомобільного транспорту.

Примітка 4. На земельній ділянці лікарні слід передбачати окремі в'їзди до зони господарську та корпусів: лікувальних – для інфекційних і неінфекційних лікарень (окремо) і патолого-анатомічного.

8. ТЕРИТОРІЇ ВИРОБНИЧОЇ ЗАБУДОВИ.

Території виробничої забудови залежно від розмірів слід розподіляти на такі структурні елементи: промислові зони, промислові райони, промислові вузли, територіальні групи підприємств, окремі підприємства. Формування структурних елементів повинно здійснюватись у рамках загальної архітектурно-планувальної організації промислової зони.

8.1 Промислова зона.

8.1.1. До складу промислових зон входять об'єкти матеріального виробництва, комунального господарства, виробничої інфраструктури, науки і наукового обслуговування, підготовки кадрів, інші об'єкти невиробничої сфери, які обслуговують матеріальне і нематеріальне виробництво.

8.1.2. З урахуванням неоднорідності і специфіки окремих промислових зон за величиною території, фактичним використанням, конфігурацією і розмірами земельних ділянок, параметрами забудови, близькості житлових об'єктів і територій природного комплексу, інших зовнішніх обмежень, виділяються три типи промислових зон промислово-територіальна зона науково-інноваційного типу, промислова зона виробничого або

спеціалізованого промислового типу, промислова зона громадсько-виробничого або науково-виробничого типу.

8.1.3. Па підставі загального функціонального зонування промислова зона населеного пункту має враховувати ефективність зв'язків із сільбищними, рекреаційними та іншими територіями.

При планувальній організації промислової зони необхідно враховувати:

а) частка території з виробничими функціями має складати не менше 60-65% від загальної території зони;

б) виробничі об'єкти повинні розміщуватися досить компактно з уникненням розміщення між ними планувальних утворень відмінних за функцією;

в) зона має бути забезпечена транспортними магістралями загальноміського значення, які поєднують її з іншими функціональними зонами міста і формують основу її планувального каркаса.

При розміщенні промислових зон слід керуватися збалансованістю місць прикладення праці і місць проживання. Систему обслуговування працюючих на підприємствах слід формувати з урахуванням населення житлових районів, прилеглих до промислової зони.

Для повноцінного функціонування зони необхідна наявність системи громадських центрів обслуговування. До складу громадського центру треба включати установи як провідних функцій (управлінські, науково-проектного, інформаційного обслуговування), так і супутніх з вибірковою номенклатурою послуг (об'єкти культурно-побутового обслуговування, громадського харчування, пункти охорони здоров'я тощо).

Крім того до складу громадського центру обслуговування слід включати фізкультурно-спортивні споруди з розрахунку на 1000 працюючих: відкритих площинних спортивних споруд - 0,02 га, спортивних залів - 60 кв.м площі підлоги, басейнів - 82 кв.м дзеркала води, приміщень реабілітаційного призначення - 15 кв.м загальної площі.

8.2 Промисловий район, група підприємств.

8.2.1. Промисловий район як спеціалізована функціонально-планувальна одиниця поряд з виробничими критеріями враховує такі планувальні фактори, як: конфігурацію населеного пункту, мережу міських вулиць, рельєф, ландшафтні обмеження тощо.

8.2.2. Великі промислові райони (кількість підприємств більше 40, площа території 300-400 га) доцільно планувально розчленовувати на групи підприємств на основі єдиного архітектурно-планувального рішення з вираженими планувальними межами з поєднанням інженерно-технічної інфраструктури, допоміжних виробництв, об'єктів соціального обслуговування.

Групи підприємств можуть розміщуватись окремо за межами промислових зон і районів.

8.2.3. Промислові райони за архітектурно-планувальними умовами і факторами формування поділяються на:

- ті, що виділяють виробничі шкідливості і вимагають залізничного транспорту, а також характеризуються особливими умовами виробництва (пожежонебезпечні, вибухонебезпечні, радіоактивні), їх розміщують віддалено від сільбищних територій відповідно до санітарних і протипожежних норм;

- ті, що не виділяють шкідливих речовин, але вимагають залізничних під'їзних шляхів, що зумовлює необхідність і доцільність їх розміщення у периферійній частині міста. Віддалення таких підприємств від житлової забудови повинно відповідати санітарним нормам;

- ті, що не викидають виробничі шкідливості із невеликим вантажообігом (не більше 40 автомашин за добу в одному напрямку), що не вимагає влаштування залізничних колій такі підприємства вимагають мінімальних санітарно-захисних розривів і можуть розміщуватися у межах житлових територій.

Мінімальні санітарно-захисні розриви для всіх виробничих будівель і складів, які не виділяють у навколишнє середовище шкідливих речовин із неприємним запахом і пожежонебезпечних речовин, не створюють підвищення

рівнів шуму, вібрації, електромагнітних випромінювань і не вимагають під'їзних залізничних шляхів, повинні бути не менше 50 м.

8.2.4. Промислові райони і групи підприємств, які сформовані у центральній зоні міста, складають підприємства із найбільш високою професійною привабливістю, на базі прогресивних видів сучасного виробництва, екологічно чистих технологій, що характеризуються найбільшою інтенсивністю використання внутрішньомайданчикових (внутрішньозаводських) територій і не вимагають під'їзних залізничних колій.

Промислові райони і групи підприємств, які розміщуються у периферійній зоні міста, доцільно формувати із підприємств з відносно обмеженою галузевою різноманітністю; або вони можуть бути вузькоспеціалізованими при досить значній кількості підприємств, що входять до їх складу.

8.2.5. Розміри загальної площі території промислових районів і груп підприємств не повинні перевищувати:

а) для металургійних заводів з повним циклом і пов'язаних з ними коксохімічних цехів, енергетичних допоміжних об'єктів, а також підприємств нафтохімічної і хімічної промисловості - 1000-1500 га;

б) для металургійних заводів з неповним циклом, заводів важкого і середнього машинобудування, з урахуванням енергетичних, допоміжних об'єктів і кушових будівельних баз - 750-1000 га;

в) для великих багатогалузевих груп, утворених підприємствами важкого і середнього машинобудування з додатковими і обслуговуючими об'єктами та майданчиками, що резервуються, - 300-700 га;

г) для груп невеликої кількості середніх і малих спеціалізованих підприємств важкого і середнього машинобудування, а також великих підприємств легкої промисловості і супутніх об'єктів з під'їзними шляхами та енергетичною групою, які утворюють промислові райони і вузли, - 50-150 га;

д) для підприємств легкої промисловості, середнього машинобудування, які формують промислові вузли у районі загальних транспортних або енергетичних об'єктів, - 100-150 га;

е) для територіальних груп середніх і невеликих підприємств машинобудівної, легкої і харчової промисловості, при позасельбищному розміщенні і обслуговуванні залізничним транспортом і кущовим енергетичним господарством - 50-100 га; при розміщенні у житловій зоні нешкідливих у санітарному відношенні виробництв легкої промисловості без обслуговування залізничним транспортом з переважно багатоповерховою забудовою - до 20 га.

Примітка. Виключається формування багатогалузевих комплексів на території, більшій як 1-2 тис.га, без їх розподілу на промислові зони, райони і групи підприємств, а також групування дрібних підприємств місцевої і кооперативної промисловості, які розміщуються на внутрішньо житлових ділянках загальною площею понад 1 га.

8.2.6. При формуванні промислово-виробничої зони необхідно:

- враховувати можливу потребу і напрям територіального розвитку у погодженні з основними композиційними осями міста;
- забезпечити зв'язки з головними транспортними комунікаціями, які утворюють планувальний каркас міста;
- забезпечити композиційний взаємозв'язок виробничої зони забудови з оточенням;
- враховувати умови сприймання різних ділянок промислової забудови у міському середовищі;
- забезпечити створення санітарно-захисних зон з включенням їх у єдину систему озеленення міста.

8.2.7. Розміри санітарно-захисних зон для промислових підприємств або однотипних промислових утворень необхідно визначати відповідно до чинних санітарних норм розміщення промислових підприємств і методики розрахунку концентрації в атмосферному повітрі шкідливих речовин, які містяться у викидах підприємств, а також з урахуванням вимог захисту від шуму та інших вимог [26].

8.2.8. Улаштування відвалів, шламонакопичувачів, хвостосховищ,

відходів підприємств в межах промислової зони не допускається. При обґрунтуванні неможливості їх утилізації, ділянки для них треба визначати за межами підприємств і II поясу зони санітарної охорони підземних вододжерел з дотриманням санітарних норм, а також норм і правил безпеки, затверджених або погоджених з відповідними органами. При цьому для промислових вузлів і районів, як правило, слід передбачати централізовані (групові) відвали.

Відвали, в яких міститься вугілля, сланець, миш'як, свинець, ртуть та інші займисті й токсичні речовини, повинні бути розміщені від житлових і громадських будинків і споруд відповідно до санітарних норм, але не ближче розрахункового небезпечного зсуву відвалів.

Розміщення в населених пунктах нових териконів і відвалів, які можуть бути джерелами забруднення атмосферного повітря або іншого шкідливого впливу на територію житлової та громадської забудови, забороняється.

8.3 Територія науково-виробничої забудови.

8.3.1. Виділяються такі типи технопарків відповідно до класифікації, що заснована на структурі управління:

- технопарки навколо промислових підприємств;
- технопарки, засновані на базі наукового або освітнього центру;
- автономні технопарки, що керуються незалежною компанією.

8.3.2. У містах слід визначати райони розміщення і розвитку наукових установ, які залежать від характеру дослідницької діяльності і специфіки виробництва.

8.3.3. Рациональне розміщення установ наукової, науково-технічної діяльності досягається за рахунок групового способу функціональної і планувальної організації об'єктів, пов'язаних єдиним дослідницьким і виробничим циклом. Створення наукових зон, у яких розміщуються групи профільних навчальних, наукових, проектно-конструкторських організацій, об'єктів виробничого призначення, є прогресивною формою організації спеціалізованих територій.

8.3.4. До складу спеціалізованих територій наукових, науково-виробничих установ слід включати території установ дослідницької діяльності, лабораторій, майстерень, корпусів експериментального (серійного) виробництва, комунально-складських зон, резервні території, рекреаційні, озеленені.

Вибір інженерних, санітарно-гігієнічних заходів здійснюється з урахуванням факторів впливу на навколишнє середовище.

Організація наукових і науково-виробничих територій повинна задовольняти вимогам інтенсивності їх використання, комплексності, планувальної компактності.

8.4 Комунальна територія.

8.4.1. Комунальна територія – територія, призначена для розміщення груп і окремих підприємств, які забезпечують потреби населення у комунальних і побутових послугах.

8.4.2. На комунальній території розміщуються підприємства і об'єкти комунального господарства: парки дорожньо-прибиральних машин, бази експлуатації та ремонту інженерних мереж тощо.

8.4.3. Розмір санітарно-захисних зон приймається відповідно до Державних санітарних правил «Планування та забудова населених пунктів»

8.5 Територія транспортно-складської забудови.

8.5.1. Відповідно характеру виконуваних функцій складські (логістичні) центри діляться на сортувально-розподільчі, транзитно-перевалочні, накопичувальні.

8.5.2. В сортувально-розподільчих центрах переважає складський товарообіг. На складах здійснюється приймання товарів місцевих та позамісцевих постачальників, їх сортування, комплектування партій відповідно до замовлень роздрібних торговельних організацій. В них, як правило, зосереджуються поточні товарні запаси, які зберігаються відносно недовгий час.

8.5.3. Транзитно-перевалочні склади в основному призначені для переправлення товарів із районів виробництва до пунктів споживання різними видами транспорту. Ці склади виконують роль перевалочних пунктів, забезпечуючи вивантаження товарів, що прибули на одному з видів транспорту, приймання їх за масою та кількістю місць, сортування згідно з місцем призначення та навантаження на інший вид транспорту.

8.5.4. Накопичувальні склади існують для сезонного та тривалого зберігання товарів. Вони забезпечують накопичення та відносно тривале зберігання товарів. Накопичувальні склади зосереджені здебільшого в оптовій ланці. Разом з основними функціями накопичення та зберігання товарів ці склади виконують допоміжні технологічні операції, пов'язані з прийманням та відпуском товарів оптовим покупцям (перепаккування, сортування тощо).

8.6 Планування територій промислових зон, промислових районів, промислових вузлів, територіальних груп підприємств.

8.6.1 Промислові зони, промислові райони, промислові вузли, територіальні групи підприємств (далі – промислові формування) слід розміщувати на території, передбачній містобудівною документацією під такий вид забудови.

8.6.2 У генеральних планах промислових формувань слід передбачати:

а) функціональне зонування території з урахуванням технологічних зв'язків, санітарно-гігієнічних та протипожежних вимог, вантажообігу і видів транспорту;

б) раціональні виробничі, транспортні та інженерні зв'язки на підприємствах, між ними з житловими та іншими територіальними зонами;

в) кооперування ділянок основних і допоміжних виробництв і господарств, включаючи аналогічні виробництва та господарства, що обслуговують житлові та інші територіальні зони міста або населеного пункту;

г) інтенсивне використання території, включаючи наземний і підземний простір при необхідних і обґрунтованих резервах для розширення підприємств;

- д) організацію єдиної мережі обслуговування працюючих;
- е) можливість здійснення будівництва та введення в експлуатацію пусковими комплексами або чергами;
- ж) благоустрій території ділянки (майданчика);
- з) створення єдиного архітектурного ансамблю в ув'язці з архітектурою прилеглих підприємств і житловою забудовою;
- і) захист прилеглих територій від ерозії, заболочування, засолення і забруднення підземних вод і відкритих водойм стічними водами, відходами підприємств;
- к) відновлення (рекультивацію) відведених у тимчасове користування земель, порушених при будівництві.

8.6.3 Розміщення промислових формувань на площах залягання корисних копалин допускається за умови погодження з органами державного гірничого нагляду, а на площах залягання загальнопоширених корисних копалин - в порядку, що встановлюється законодавством.

8.6.4 Розміщення промислових формувань не допускається:

- а) у першому поясі зони санітарної охорони джерел водопостачання;
- б) прибережних захисних смугах річок та водойм;
- в) у першій зоні округу санітарної охорони курортів, якщо проєктовані об'єкти не пов'язані безпосередньо з експлуатацією природних лікувальних засобів курорту;
- г) на рекреаційних і оздоровчих територіях;
- д) на землях природно-заповідного фонду;
- е) на територіях історико-культурного призначення;
- ж) у небезпечних зонах відвалів породи вугільних і сланцевих шахт або збагачувальних фабрик;
- з) в зонах активного карсту, зсувів, осідання або обвалення поверхні під впливом гірських розробок, селевих потоків і снігових лавин, які можуть загрожувати забудові та експлуатації підприємств;

і) на ділянках, забруднених органічними та радіоактивними відходами, до закінчення термінів, встановлених органами санітарно-епідеміологічної служби;

к) у зонах можливого катастрофічного затоплення в результаті руйнування гребель або дамб.

8.6.5 Промислові формування, а також пов'язані з ними відвали, відходи, очисні споруди необхідно розміщувати на землях виробничого призначення, а також інших землях несільськогосподарського призначення або непридатних для сільського господарства.

Розміщення промислових формувань на землях державного лісового фонду повинно здійснюватися переважно на ділянках, не вкритих лісом або зайнятих чагарниками і малоцінними насадженнями.

8.6.6 Планування промислових формувань має забезпечувати найбільш сприятливі умови для виробничого процесу та праці на підприємствах, раціональне та економне використання земельних ділянок, ефективність капіталовкладень.

У генеральних планах промислових формувань слід передбачати упорядкування функціонального зонування і розміщення інженерних мереж.

8.6.7 На ділянках промислових формувань виробництво необхідно розміщувати з урахуванням виключення шкідливого впливу на працюючих, технологічні процеси, сировину, обладнання та продукцію інших підприємств, а також на здоров'я та санітарно-побутові умови життя населення.

8.6.8 Схема транспорту промислового формування в межах виробничої територіальної зони повинна передбачати:

а) поєднання транспортних споруд і обладнання для різних видів транспорту (суміщені автомобільні та залізничні, або автомобільні та трамвайні мости і шляхопроводи, загальне земляне полотно для автомобільних доріг і трамвайних колій, крім швидкісних тощо);

б) використання споруд і обладнання, що проектується для інших цілей (дамб водосховищ і гребель, водопропускних споруд) під земляне полотно і штучні споруди залізниць і автомобільних доріг;

в) можливість подальшого розвитку схеми зовнішнього транспорту.

8.6.9 При реконструкції виробничих територій необхідно враховувати напрацьовані стратегії інноваційного розвитку міст, районів і окремих територій.

8.7 Планування територій підприємств, технопарків, індустріальних парків, транспортно-складської забудови.

8.7.1. Запроектовані підприємства, як правило, слід розміщувати у складі промислових формувань, в окремих випадках - відокремлено.

8.7.2. За функціональним використанням територію підприємства (у тому числі у вигляді технопарків, індустріальних парків тощо) необхідно розділяти на зони:

а) передзаводську (за межами ділянки або в межах підприємства, технопарку);

б) виробничу, включаючи зони дослідного призначення і дослідних виробництв;

в) підсобну;

г) складську;

У генеральних планах і проектах планування територій розміщення виробничих підприємств, технопарків, індустріальних парків у відповідних територіальних зонах необхідно визначати такі зони:

а) громадського центру;

б) ділянок підприємств, технопарків, у тому числі ділянки, які перебувають у складі технопарків, індустріальних парків та інших інтегрованих об'єктів організації виробництва;

в) загальних об'єктів допоміжних виробництв і господарств.

Розподіл на зони доцільно уточнювати з урахуванням конкретних умов будівництва.

8.7.3. Передзаводську зону підприємства, технопарку, індустріального парку необхідно розміщувати з боку основних під'їздів і підходів працюючих на підприємстві (з урахуванням містобудівних вимог).

Розміри передзаводських зон підприємств (га на 1000 працюючих) слід приймати з розрахунку:

0,8 - при кількості працюючих до 0,5 тис.

0,7 - " - " більше 0,5 до 1 тис.

0,6 - " - " від 1 до 4 тис.

0,5 - " - " від 4 до 10 тис.

0,4 - " - " більше 10 тис.

Примітка. При тримісній роботі підприємства слід враховувати чисельність працюючих в першій і в другій змінах.

8.7.4. Відстані між будівлями, спорудами, в тому числі інженерними мережами, слід приймати мінімально допустимими, при цьому щільність забудови ділянок (площадок) підприємств повинна бути не менше зазначеної (див. додаток К).

8.7.5. Підприємства і пов'язані з ними відвали, відходи, очисні споруди слід розміщувати на землях несільськогосподарського призначення, або непридатних для сільського господарства. За відсутності таких земель можуть вибиратися ділянки на сільськогосподарських угіддях гіршої якості.

Розміщення лісгосподарських підприємств на землях державного лісового фонду повинно здійснюватися переважно на ділянках, не вкритих лісом або зайнятих чагарниками та малоцінними насадженнями.

8.7.6. Розміщення підприємств на площах залягання корисних копалин допускається за умови погодження з органами державного гірничого нагляду, а на площах залягання загальнопоширених корисних копалин – у порядку, встановленому законодавством.

8.7.7. При розміщенні підприємств, що впливають на стан атмосферного

повітря, необхідно дотримуватися вимог ДСП [26].

8.7.8. Підприємства з джерелами забруднення атмосферного повітря слід розміщувати відносно житлової забудови з урахуванням вітрів переважаючого напрямку.

8.7.9. Виробництва з джерелами зовнішнього шуму з рівнями звуку 50 дБА і більше слід розміщувати відносно до житлових і громадських будинків згідно вимог ДСП [26].

8.7.10. Підприємства, які потребують улаштування вантажних причалів, пристаней та інших портових споруд, слід розміщувати за течією річки нижче сельбищної території.

8.7.11. Розміщення виробничих будівель і споруд відносно меж аеродромів здійснюється відповідно до відомчих норм.

8.7.12. У разі розміщення підприємств у районі розташування радіостанцій, об'єктів спеціального призначення, складів сильнодіючих отруйних речовин, відстань до проєктованих підприємств від зазначених об'єктів регламентується вимогами відомчих норм.

8.7.13. Розміщення підприємств біля об'єктів із виготовлення та зберігання вибухових речовин, матеріалів і виробів на їх основі, має здійснюватися з урахуванням меж заборонених (небезпечних) зон і районів, що визначаються за спеціальними нормативними документами, затвердженими в установленому порядку, та за погодженням з органами державного нагляду, міністерствами і відомствами, у віданні яких знаходяться зазначені об'єкти.

8.7.14. Улаштування відвалів, шламонакопичувачів, хвостосховищ, відходів підприємств допускається виключно при обґрунтуванні неможливості їх утилізації, при цьому для промислових вузлів необхідно, як правило, передбачати централізовані (групові) відвали. Ділянки для них необхідно розміщувати за межами підприємств I і II поясу зон санітарної охорони підземних вододжерел з дотриманням санітарних норм.

Відвали, що містять вугілля, сланець, миш'як, свинець, ртуть й інші горючі і токсичні речовини, повинні розміщуватис відносно житлових і громадських будівель і споруд із дотриманням санітарно-захисних зон.

8.7.15. Вертикальне планування ділянок (площадок) підприємств, технопарків і територій промислових вузлів слід застосовувати при щільності забудови більше 25%, а також при великій насиченості майданчиків підприємств дорогами та інженерними мережами. В інших випадках – локальне вертикальне планування, виконуючи планувальні роботи тільки на ділянках, де розташовані будівлі або споруди. Локальне вертикальне планування необхідно застосовувати також при наявності скельних ґрунтів, при збереженні лісу або інших зелених насаджень, а також при несприятливих гідрогеологічних умовах.

При вертикальному плануванні слід передбачати найменший обсяг земляних робіт і мінімальне переміщення ґрунту в межах ділянки, що освоюється.

8.7.16. На майданчиках підприємств, технопарків і територіях промислових вузлів необхідно передбачати зняття (як у насипу, так і виїмки), складування та тимчасове зберігання родючого шару ґрунту, де він не буде порушений, забруднений, підтоплений або затоплений при здійсненні будівельних робіт, або при експлуатації підприємств, будівель та споруд. Умови зберігання та порядок використання знятого родючого шару ґрунту визначаються органами, які надають у користування земельні ділянки.

8.7.17. Підприємства з ділянками (площадками) розміром більше 5 га повинні мати не менше двох в'їздів.

При розмірі сторони майданчика підприємства більш 1000 м і розташуванні її вздовж вулиці або автомобільної дороги на ній слід передбачати не менше двох в'їздів на майданчик. Відстань між в'їздами не повинно перевищувати 1500 м.

8.7.18. Ширину воріт автомобільних в'їздів на майданчик підприємства належить приймати по найбільшій ширині застосовуваних автомобілів плюс 1,5 м, але не менше 4,5 м, а ширину воріт для залізничних в'їздів –

не менше 4,9 м.

8.7.19. Вибір виду внутрішньозаводського транспорту для підприємств повинен здійснюватися на основі результатів техніко-економічних порівнянь різних варіантів. Враховується організація єдиного транспортного процесу від місць складування до місць споживання одними і тими ж транспортними засобами, без перевантаження з міжцехового транспорту на внутрішньоцеховий.

8.7.20. До будівель і споруд по всій їх довжині має бути забезпечений під'їзд пожежних автомобілів: з одного боку – при ширині будівлі або споруди до 18 м і з двох сторін – при ширині більше 18 м, а також при влаштуванні замкнутих і напівзамкнутих дворів. До будівель з площею забудови понад 10 га, або завширшки понад 100 м під'їзд пожежних автомобілів має бути забезпечений з усіх сторін.

У випадках, коли за виробничих умов не потрібно влаштування доріг, під'їзд пожежних автомобілів допускається передбачати по спланованій поверхні, укріпленій по ширині 3,5 м в місцях проїзду (при глинистих і піщаних (пиловатих) ґрунтах) різними місцевими матеріалами зі створенням ухилів, що забезпечують природне відведення поверхневих вод.

8.7.21. Для озеленення майданчиків підприємств, технопарків та території промислових вузлів необхідно застосовувати місцеві види деревно-чагарникових рослин з урахуванням їх санітарно-захисних та декоративних властивостей і стійкості до шкідливих речовин, які виділяються підприємствами. Існуючі деревні насадження необхідно по можливості зберігати.

Примітка 1: У зоні розташування підприємств харчової промисловості, цехів з точними процесами виробництва, а також повітрорудних, компресорних і моторовипробувальних станцій забороняється застосовувати деревні насадження, що виділяють при цвітінні пластівці, волокнисті речовини і опушене насіння.

Примітка 2. У межах нормативних протипожежних відстаней посадка дерев хвойних порід не допускається.

8.7.22. Показники мінімальної щільності забудови майданчиків промислових підприємств, технопарків наведені у Додатку К.

8.8 Території сільськогосподарського виробництва.

8.8.1. Виробничі зони сільських населених пунктів є функціональною частиною їхньої території. Проектування виробничих зон повинне здійснюватися відповідно до чинних будівельних норм.

8.8.2. У виробничих зонах слід розміщувати різні типи агропромислових підприємств і цехів галузевих господарських центрів виробничих об'єктів, які належать акціонерним товариствам, кооперативам, селянським (фермерським) господарствам тощо, а також підприємства несільськогосподарських галузей (філіали підприємств, цехи, в тому числі, виробничо-технічного обслуговування і будівництва).

До сільськогосподарських, підприємств відносяться:

- рослинницькі підприємства, які включають в себе культиваційні споруди (тепліці, парники, оранжереї), рілльні об'єкти, садівничі та виноградарські комплекси тощо;
- тваринницькі підприємства, до яких входять товарні та племінні ферми великої рогатої худоби, свиноферми та свинофабрики, вівцеферми, кролівничі та звірівницькі ферми, кінні заводи тощо;
- птахівничі підприємства, що поділяються на товарні та племінні птахофабрики та птахоферми, на підприємства по виробництву яєць та м'яса птиці, а також по вирощуванню гібридної птиці для товарних господарств і інкубаторно-птахівничі станції для виробництва добового молодняка птиці та інші;
- підприємства по зберіганню сільськогосподарської продукції, до яких відносяться склади зберігання сільськогосподарської продукції - зерна, овочів, картоплі, фруктів, винограду;
- підприємства по виробництву кормів-комбікормів, заводи вітамінно-трав'янистого борошна, м'ясокісткового борошна;
- заводи та цехи по переробці продукції тваринництва: м'яса, молока;

- заводи та цехи по переробці продукції рослинництва: зерна, овочів, фруктів, тютюну, хмелю тощо;
- підприємства виробничо-технічного обслуговування, які включають: бази зберігання нафтопродукції, мінеральних добрив та пестицидів, сільськогосподарської техніки та запасних частин,
- підприємства з ремонту сільськогосподарських машин та транспорту, пожежні депо, підприємства будівельної індустрії тощо;
- районні ветлікарні, бази зооветеринарного забезпечення;
- станції біологічного захисту рослин, заводи кормових антибіотиків, скотобазы, бойні, рибні господарства, підприємства по переробці риби, відходів тваринництва, цехи вторинного використання відходів, виробництво сухого курячого посліду;
- котельні, об'єкти водопостачання та каналізації, очисні споруди, звалища твердих відходів, гноєсховища, об'єкти газопостачання;
- селянські (фермерські) та орендні підприємства всіх напрямків господарської діяльності;
- підсобні сільськогосподарські підприємства промислових підприємств.

8.8.3. При організації виробничих зон, у тому числі фермерських господарств, перевагу необхідно віддавати розвитку виробничих центрів, що склалися, з капітальними будівлями які зручно розташовані відносно населених пунктів, транспортних комунікацій, кормових угідь і відповідають санітарно-гігієнічним вимогам.

Сільськогосподарські підприємства, будівлі та споруди селянських (фермерських) господарств, відповідно до розмірів та потужності, розміщуються:

- у виробничих зонах сільських населених пунктів в межах та за межами населеного пункту ;
- на землях фермерського господарства при дотриманні санітарних, зооветеринарних та протипожежних вимог з урахуванням функціонального зонування території (хуторська система).

Розміщення сільськогосподарських комплексів і підприємств повинно забезпечувати збереження природного середовища, виключати можливість розвитку ерозійних процесів, забруднення ґрунтів і водних джерел відходами виробництва.

Розміщення сільськогосподарських підприємств не допускається:

- на територіях, де залягають корисні копалини, без погодження з органами Державного гірничого нагляду;
- в небезпечних зонах відвалу гірських порід вугільних та сланцевих шахт і збагачувальних фабрик;
- в зонах сільових потоків, сніжних лавин та зсувів, що можуть загрожувати забудові, життю працюючих та експлуатації підприємств, будівель та споруд;
- в першій та другій зонах санітарної охорони курортів;
- на землях зелених зон міст, включаючи землі міських лісів;
- на земельних ділянках, забруднених органічними та радіоактивними речовинами до закінчення терміну, встановленого санітарно-епідеміологічною та ветеринарною службами;
- на прибережно захисних смугах річок та інших водойм
- на землях заповідників, заказників;
- в зонах охорони пам'ятників історії та культури в сельбищній зоні поселень.

Розміщення тваринницьких ферм, птахофабрик, тепличних підприємств не допускається:

- в першому, другому та третьому поясах зон санітарної охорони джерел водопостачання;
- на територіях відкритих майданчиків для автомашин та сільськогосподарських ремонтних майстерень, складів мінеральних добрив та отрутохімікатів, а також складів паливно-мастильних матеріалів, кладовищ, скотомогильників, полів зрошення та фільтрації.

8.8.4. При взаєморозміщенні сельбищної і виробничої зон слід

створювати між ними відповідні санітарно-захисні і зооветеринарні розриви.

Розміри санітарно-захисних зон від сільськогосподарських виробничих об'єктів і комплексів до меж житлової забудови встановлюються відповідно до санітарних норм.

8.8.5. Малі тваринницькі ферми (фермерські господарства) у селищах міського типу, селах з утриманням великої рогатої худоби або свиней від 10 до 250 голів, овець - до 500 голів, птиці - до 1000 голів необхідно розміщувати на відокремлених ділянках з дотриманням розмірів санітарно-захисних зон згідно з санітарними і зооветеринарними нормами.

Для селянських (фермерських) господарств, що належать до підприємств змішаного типу, санітарно-захисна зона приймається більшою з тих, що потребують окремі типи тваринницьких будівель, або окремі виробництва, але не менше як 100 м від житлової забудови.

При архітектурно-планувальній організації селянських (фермерських) господарств здійснюється розмежування виробничої та житлової зони. Не дозволяється блокування фермерських житлових приміщень з виробничими фермерськими приміщеннями.

При утриманні в селянських (фермерських) господарствах разом поголів'я великої рогатої худоби, свиней, овець та інших тварин в одній будівлі проводиться розподіл приміщень на ізольовані секції для окремих тварин. При вигульному утриманні птиці відстань до тваринницьких приміщень повинна бути 100 м, при клітковому утриманні – 50 м.

8.8.6. У санітарно-захисній зоні допускається розміщення бань, пралень і гаражів за умови, що щільність забудови не буде перевищувати 10% території санітарно-захисної зони.

Розміщення спортивних споруд, парків, дитячих установ, лікувально-профілактичних і оздоровчих установ, а також насадження плодоягідних дерев та чагарників на території санітарно-захисної зони не допускається.

8.8.7. Тваринницькі, птахівницькі, звіринницькі ферми, ветеринарні установи, склади мінеральних добрив і хімічних засобів захисту рослин слід

розміщувати з підвітряного боку відносно інших сільськогосподарських об'єктів.

При розміщенні складів мінеральних добрив та хімічних засобів захисту рослин повинні бути проведені заходи, що виключають попадання шкідливих речовин у водойми, ґрунт і атмосферне повітря. Склади мінеральних добрив та хімічних засобів захисту рослин слід розміщувати на відстані не менше 2 км від рибогосподарських водойм. У разі особливої необхідності допускається зменшення або збільшення відстані за умови погодження її з органами, що забезпечують охорону рибних запасів.

Відстані від складів мінеральних добрив та пестицидів до сільськогосподарських підприємств, поверхневих водних об'єктів, джерел централізованих систем водопостачання, водопровідних споруд необхідно приймати згідно санітарних норм.

8.8.8. Території виробничих зон не повинні розділятися на відокремлені частини магістральними залізницями або автомобільними дорогами.

Розриви між будинками і спорудами сільськогосподарських виробничих об'єктів слід приймати відповідно до вимог чинних нормативних документів.

8.8.9. Розміщення сільськогосподарських підприємств, будівель та споруд в районах аеропортів та аеродромів дозволяється за умови додержання вимог Повітряного кодексу України.

Погодженню підлягає розміщення будівель та споруд, повітряних ліній зв'язку та високовольтних ЛЕП, які заплановано збудувати, на відстані до 10 км від межі аеродрому; будівель та споруд, повітряних ліній зв'язку та високовольтних ЛЕП, абсолютна позначка верхньої відмітки яких перебільшує абсолютну позначку аеродрому на 50 м та більше, які заплановано збудувати, на відстані від 10 до 30 км від межі аеродрому.

8.8.10. Сільськогосподарські підприємства, що виділяють в атмосферу значну кількість диму, пилу або хімічних речовин неприємного запаху та речовин, шкідливих для організму людини, недопустимо розміщувати в

замкнутих долинах, котловинах, біля підніжжя гір та інших територіях, не забезпечених прородним провітрюванням.

8.8.11. Пожежні депо розміщуються на окремих ділянках з виїздом на шляхи загальної мережі, причому виїзди з пожежних депо не повинні перетинати скотопрогони.

Пожежні депо, як правило, повинні обслуговувати виробничу та сельбищну зони сільського населеного пункту.

Місце розміщення пожежного депо вибирається з розрахунку радіусу обслуговування: підприємств з переважаючими в них виробництвами категорій А, Б та В - 2 км; Г, Д - 4 км, а житлової зони населеного пункту - 3 км.

В разі перевищення вказаного радіусу на майданчиках сільсько-господарських підприємств передбачається пожежний пост на 1 автомашину. Пожежний пост може бути вбудований у виробничу або підсобну будівлю.

8.8.12. Санітарно-захисна зона від гноєсховищ фермерських господарств приймається такою, як від тваринницьких ферм (у складі якої є гноєсховище) відповідної потужності згідно з обов'язковим дотриманням вимог ДСП [26].

9. ЛАНДШАФТНО-РЕКРЕАЦІЙНІ ТЕРИТОРІЇ

9.1. Планування ландшафтно-рекреаційних територій.

9.1.1. Ландшафтно-рекреаційні території являють собою мережу ділянок озелених та інших відкритих просторів різного призначення: розташованих в межах міських і сільських населених пунктів та приміських зон; позаміських ландшафтних комплексів, рекреаційних зон, курортів та лікувально-оздоровчих місцевостей, об'єктів культурної спадщини та туристичних зон; територій природно-заповідного та водного фондів, водозахисних, полезахисних, транспортно-розподільчих озелених смуг та інших ділянок зеленого будівництва та господарства.

Номенклатуру елементів мережі ландшафтно-рекреаційних територій треба приймати згідно з Додатком Л.

9.1.2. При формуванні мережі ландшафтно-рекреаційних територій міських і сільських населених пунктів треба виділяти: рекреаційні території загального користування (ділянки садово-паркового будівництва – парки, сади, сквери, бульвари; лісопарки, частково об'єкти природно-заповідного фонду); озеленені території обмеженого користування (ділянки житлової забудови, об'єктів громадського обслуговування, культурної спадщини, виробництва); озеленені території спеціального призначення (озеленення вздовж пішохідно-транспортних мереж, санітарно-захисних та охоронних зон, коридорів.

9.1.3. Потреби у ландшафтно-рекреаційних територіях треба визначати за показниками нормативного забезпечення цими територіями населення міських і сільських населених пунктів відповідно до табл.6.1.

У міських населених пунктах з чисельністю населення 100 тис. осіб і більше існуючі масиви лісів треба перетворювати у міські (буферні) парки, площею із розрахунку 5 кв. м/особу та включати їх до озелених територій загального користування.

Таблиця 6.1

Ландшафтно-рекреаційні території	Групи міст за кількістю населення, тис. чол.	Площа озеленених територій, кв. м/особу			
		Зона мішаних лісів, Карпатська гірська країна I, V	Зона широколистяних лісів та лісостепова зона II, III	Степова зона, Кримська гірська країна IV, VI	Кримське південнобережне субсередземномор'я 6.a
Приміські та позаміські					
Рекреаційні	Від 100	250	200	200	250
	50-100	200	150	150	200
	До 50	150	100	100	150
У межах населеного пункту					
Загальноміські	Від 100	10	11	12	15

	50-100	7	8	9	11
	До 50	8(10)	9(11)	10(12)	12(15)
	Сільські населені пункти	12	13	14	17
Житлових районів*	Від 100	6	6	7	8
	50-100	6	6	7	8
Обмеженого користування					
Ділянки житлової забудови**	Від 100	4	6	8	10
	50-100	6	9	12	15
	До 50	10	14	18	22
<p>* враховуються при розробці детальних планів територій;</p> <p>** враховуються при розробці проектів будівництва.</p> <p>Примітка 1. Показники ландшафтно-рекреаційних приміських та позаміських територій повинні включати території лісопарків, природно-заповідних територій та земель рекреаційного призначення.</p> <p>Примітка 2. Показники озелених територій ділянок житлової забудови повинні включати зелені насадження прибудинкових ділянок, дворів, інших внутрішніх просторів, за виключенням ділянок шкіл та дошкільних установ.</p> <p>Примітка 3. У містах, де розміщуються промислові підприємства I і II класу шкідливості, а також у населених пунктах, які розташовані на території радіоактивно забруднених зон, наведені норми озелених територій загального користування слід збільшувати на 15-20%, а у містах, де розміщуються залізничні вузли – на 5-10%. У міських і сільських населених пунктах із наявністю великих річок і водойм, площу озелених територій загального користування допускається зменшувати, але не більше як на 20%.</p> <p>Примітка 4. У дужках наведені розміри для малих міст з кількістю населення до 20 тис. осіб.</p>					

9.2. Озеленені території населених пунктів.

9.2.1. У міських та сільських населених пунктах необхідно передбачати озеленені території, що належать до земель рекреаційного призначення і входять до складу єдиної мережі ландшафтно-рекреаційних територій. Ділянки озелених територій слід встановлювати згідно з існуючими межами землекористувань, природних рубежів та транспортних магістралей.

До міських рекреаційних територій загального користування відносяться багатофункціональні та спеціалізовані парки, сади, сквери, бульвари, міські лісопарки, озеленені ділянки набережних та пляжів, ботанічні

сади та зоологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва та інші природні та штучно створені ландшафтні об'єкти.

9.2.2. Основні структурні елементи озелених територій різного призначення та питому вагу зелених насаджень в межах площі їх території слід визначати за таблицею 6.2.

Таблиця 6.2

Структурні елементи	Рівень озеленення, % не менше
1. Озеленені території загального користування	
<i>Багатофункціональні парки:</i>	
Міські	65
Районні	60
Сади, сквери	75
Бульвари	60
Міські лісопарки	80
<i>Спеціалізовані парки:</i>	
Дитячі	40
Спортивні	15
Меморіальні	30
Зоологічні	40
Ботанічні	55
Виставкові	50
Музеї архітектури та побуту просто неба	60
Атракціони, парк архітектурних мініатюр	45
Гольф-поля	75
2. Озеленені території обмеженого користування	
<i>Ділянки об'єктів забудови:</i>	
Житлова забудова	25
Дитячі дошкільні установи	45
Навчальні заклади	50
Культурно-дозвільні установи	40
Спортивні, фізкультурно-оздоровчі споруди та майданчики	30
Заклади охорони здоров'я	55
Курортно-рекреаційні установи (номенклатура за табл.7.3)	60

9.2.3. У структурі озелених територій загального користування великі парки, площею понад 100 га та міські лісопарки площею понад 500 га повинні

становити не менше 10%. Радіус доступності міських парків при пересуванні на транспорті повинен становити не більше 2 км, а районних парків – не більше 1 км.

Примітка. У сейсмічних районах необхідно забезпечувати вільний доступ до парків, садів та інших озелених територій загального користування, не допускаючи улаштування огорож з боку територій житлової забудови.

Допустиму кількість одночасних відвідувачів озелених територій різного призначення слід приймати не більше, осіб/га:

міські, районні парки _____	100
парки зон тривалого відпочинку _____	70
парки курортів _____	50
парки зон короткочасного відпочинку _____	20
міські лісопарки _____	15
рекреаційні ліси _____	4
спеціалізовані парки:	
з спортивно-ігровим обладнанням _____	100
з експозиційними зонами _____	120
з комплексами технічних споруд _____	150

Примітка. При кількості одночасних відвідувачів від 10 до 50 осіб/га слід передбачати дорожньо-стежкову мережу для організації їх руху, а на узліссях галявин - ґрунтозахисні посадки; при кількості одночасних відвідувачів більше 50 осіб /га - заходи щодо перетворення лісового ландшафту у парковий.

9.2.4. При розташуванні та плануванні парків, садів і скверів слід максимально зберігати ділянки існуючих зелених насаджень та водойм, а мінімальну площу їх території приймати, га:

парків _____	2
скверів _____	0,05

Ширину бульварів з однією повздовжньою пішохідною алеєю слід приймати не менше, м при розміщенні:

вздовж осі вулиці _____	18
з одного боку вулиці (між проїжджою частиною та забудовою) _____	10

Ширина пішохідної доріжки повинна бути кратною 0,75 м (ширина смуги руху однієї людини).

9.2.5. На територіях житлової, громадської, курортної та рекреаційної забудови слід передбачати засоби загального озеленення різних ділянок (дерева, чагарники, газони, квітники), а також площинного озеленення (дахів, міжрейкових трамвайних полотен, гольф-полів), вертикального озеленення будинків і споруд (фасадів, балконів, шумозахисних стінок) та екологічного озеленення (порушених ділянок, ярів, схилів). До інноваційних засобів збільшення площі озеленення територій забудови міських і сільських поселень належать: вертикальні сади і парки (килимові та модульні), мобільні системи озеленення (пересувні форми), зелені екрани та стіни, сади безперервного цвітіння.

Відстань від будинків, споруд, а також об'єктів інженерного благоустрою до дерев і чагарників слід приймати за таблицею 6.3.

Таблиця 6.3

Будинки і споруди, об'єкти інженерного благоустрою	Відстані, м, від будинку, споруди, об'єкта до осі	
	стовбура дерева	чагарника
Зовнішня стіна будинку і споруди	5,0	1,5
Край трамвайного полотна	5,0	3,0
Край тротуару і садової доріжки	0,7	0,5
Край проїзної частини вулиць (кромка укріпленої смуги узбіччя дороги, брівка канави)	4,0	1,5
Щогла і опора освітлювальної мережі, трамвая, мостова опора і естакада	4,0	-
Підощва схилу, тераси тощо	1,0	0,5
Підощва або внутрішня грань підпірної стінки	3,0	1,0

Підземні мережі:		
газопровід, каналізація	1,5	-
теплова мережа (стінка каналу тунелю або оболонка при безканальній прокладці)	2,0	1,0
водопровід, дренаж	2,0	-
силовий кабель і кабель зв'язку	2,0	0,7
<p>Примітка 1. При забудові вільних житлових територій відстань від краю проїжджої частини до осі стовбура дерева слід приймати не менше 4 м (при діаметрі крони не більше 5 м); для дерев з кроною більшого діаметру ця відстань повинна бути збільшена, а крони дерев - знаходитись будуть не ближче 1,5 м від краю проїжджої частини; висота чагарників при їх розміщенні від краю проїжджої частини на відстані від 1 до 5 м не повинна перевищувати 50 см.</p> <p>Примітка 2. Дерев, що висаджують біля будинків, не повинні перешкоджати інсоляції та освітленості житлових і громадських приміщень, а також проїзду пожежних автомашин.</p> <p>Примітка 3. Відстань від повітряних ліній електропередачі до дерев слід приймати за Правилами улаштування електроустановок.</p>		

9.2.6. Для озеленення міських і сільських поселень слід передбачати розсадники деревних і чагарникових рослин та квітково-оранжерейних господарств. Нормативний показник площі розсадників треба приймати з розрахунку забезпеченості рівня озеленення об'єктів мереж озелених територій у межах населеного пункту. Площа розсадників повинна бути не менше 80 га; загальну площу квітково-оранжерейних господарств треба приймати з розрахунку 0,4 кв.м/особу.

9.3. Рекреаційні території.

9.3.1. Рекреаційні території для відпочинку населення створюються на землях рекреаційного призначення в межах міст (внутрішньоміські), приміських зон (приміські), у системах розселення (позаміські або міжселищні).

Зони короткочасного відпочинку треба розміщувати з урахуванням доступності їх на громадському транспорті, як правило, на відстані не більше 30 км.

Зони тривалого відпочинку треба розміщувати за межами населених пунктів у найбільш сприятливих умовах.

Примітка 1. За відсутності сприятливих природних ресурсів у зоні впливу населеного пункту допускається збільшувати транспортну доступність зон короткочасного відпочинку до 50 км.

Примітка 2. Зони тривалого відпочинку слід проектувати за нормами, встановленими для курортних зон з такою самою розрахунковою кількістю відпочиваючих.

9.3.2. Розміри територій зон короткочасного відпочинку слід приймати з розрахунку 500-1000 кв. м на 1 відвідувача, у тому числі та частина, яка інтенсивно використовується для активних видів відпочинку, повинна становити не менше 100 кв. м на 1 відвідувача.

Відстані між зонами короткочасного відпочинку і ділянками курортно-рекреаційних установ, садівницьких товариств, автомобільних доріг загальної мережі і залізниць слід приймати не менше 500 м.

9.3.3. При розміщенні установ і підприємств обслуговування у зонах короткочасного відпочинку слід формувати громадські центри.

Розміри територій різного функціонального призначення центру слід приймати, % загальної площі: а) культурно-видовищних установ 1-2; б) фізкультурно-оздоровчих і спортивних споруд 2-4; в) пляжу і пристроїв для відпочинку на воді 4-8; г) майданчиків відпочинку та розваг дорослих 5-7; д) зелених насаджень і квітників 75-80.

Примітка. Для зон короткочасного відпочинку, розташованих поблизу міської забудови, територія відпочинку дітей може бути збільшена, але не більше як на 20%.

9.3.4. Розміри територій річкових і озерних пляжів, які знаходяться у зонах короткочасного відпочинку, слід приймати не менше 8 кв. м на одного відвідувача.

Розміри річкових і озерних пляжів, які знаходяться на землях, придатних для сільськогосподарського використання, треба приймати з розрахунку 5 кв. м на одного відвідувача.

Довжину берегової смуги річкових і озерних пляжів слід приймати не менше 0,25 м на одного відвідувача.

На прилеглих до пляжів територіях та водних просторах слід створювати припляжну і аквальну зони. Для орієнтовних розрахунків площі території вказаних зон на одного відвідувача слід приймати: припляжної у прибережній захисній смузі малих і середніх річок та водойм – 10 кв. м, великих річок, водосховищ та озер – 25 кв. м.; аквальної – 5 кв. м (для купання).

Площу території різного функціонального використання у припляжній, пляжній і аквальній зонах слід визначати з урахуванням показників, наведених у таблиці 9.4.

Таблиця 9.4

Зона	Сектор	Площа сектора, % загальної площі зони
Акваторіальна	Купання	75-90
	Дитячий	3-5
	Спортивний	5-10
	Риболовства	3-5
Пляжна	Солярію, аерарію	40-60
	Обслуговування і пішохідних комунікацій	8-13
	Дитячий	5-7
	Спортивний	8-10
	Відпочинку на озеленених ділянках	20-40
Припляжна	Адміністративно-господарський	3-5
	Рятувально-медичний	1-2
	Обслуговування і пішохідних комунікацій	19-27
	Спортивний	7-12
	Відпочинку на озеленених ділянках	50-70

9.3.5. Рекреаційне навантаження на ландшафт зон короткочасного

відпочинку та тип його благоустрою слід приймати відповідно до диференційованих показників за таблицею 9.5

Таблиця 9.5

Ландшафт	Рекреаційне навантаження люд./га	Тип благоустрою
Ліс Держлісфонду	0,7-5,0	Дорожньо-стежинкова мережа повинна становити 0,5 % території.
		Благоустрій: окремі майданчики для відпочинку.
Рекреаційний ліс	2,5-8,0	Дорожньо-стежинкова мережа повинна становити 0,6-2,5 % території.
		Благоустрій: мережа майданчиків для відпочинку, місця для знешкодження сміття.
Лісопарк	7,0-15,0	Дорожньо-стежинкова мережа повинна становити 2,6-7,5 % території.
		Благоустрій: павільйони для захисту від дощу на відстані 1,0-1,5 км, містки через водойми, майданчики для відпочинку, місця для наметів, окремі туалети і сміттєзбірники.
Парк зони короточасного відпочинку	13,0-26,0	Дорожньо-стежинкова мережа повинна становити 7,6-12,5 % території.
		Благоустрій: павільйони для захисту від дощу на відстані 0,5-1,0 км, туалети (1 на 4-5 га), питні колодязі на відстані 1,5-2,0 км, містки через водойми, лави, столи для пікніків, сміттєзбірники на відстані 500-800 м.

9.3.6. Розрахункові показники стоянок автомашин, які розміщуються біля меж зон короточасного відпочинку, треба визначати за завданням на проектування, а при відсутності даних - за таблицею 9.6.

Місця автостоянок слід визначати з урахуванням витрат часу на пішохідні підходи від них до окремих об'єктів відпочинку не більше 1000 м, а з використанням громадського транспорту 7000 м.

Таблиця 9.6

Рекреаційні території, будинки і споруди	Розрахункова одиниця	Кількість машино-місць на розрахункову одиницю
Пляжі і парки	100 одночасних відвідувачів	20
Лісопарки, заповідники і рекреаційні ліси	Те саме	10-15
Зони короткочасного відпочинку (спортивні, туристичні, риболовецькі, мисливські бази, стоянки та ін.), маломірного флоту	- “ -	25
Підприємства громадського харчування	- “ -	25
Садівницькі товариства	100 ділянок	10
Примітка. Довжина пішохідних підходів від стоянок для тимчасового зберігання легкових автомашин до об'єктів у зонах короткочасного відпочинку не повинна перевищувати 1000 м.		

9.4. Курортні території

9.4.1. Курортні зони (курорти) слід розмішувати на землях оздоровчого призначення, які мають природні лікувальні ресурси, найбільш сприятливий мікроклімат, ландшафт і санітарно-гігієнічні умови. На території курортних зон треба передбачати будівництво курортно-рекреаційних установ (санаторіїв, установ відпочинку і туризму), підприємств і центрів різних видів спеціалізованого курортного обслуговування, організацію і благоустрій парків і пляжів, а також створення спеціальних бальнеотехнічних, берегозміцнювальних та інших інженерних об'єктів.

Курортні зони можуть бути відокремленими, розміщеними за межами міських і сільських населених пунктів або бути функціональними зонами

курортних міст і селищ, а також інших населених пунктів (промислових, портових, сільськогосподарських), які мають на своїй території курортно-рекреаційні установи.

9.4.2. Чисельність тих, що лікуються й відпочивають у курортно-оздоровчих установах, слід встановлювати за показниками одночасної кількості цілорічних і сезонних місць цих установ, а чисельність неорганізовано відпочиваючих – на підставі статистичних даних, з урахуванням місткості індивідуальних засобів розміщення місцевого населення.

9.4.3. Кількість персоналу курортно-оздоровчих установ слід приймати не менше таких показників (одиниць постійного персоналу на одне місце): санаторії - 1,0; готелі з приоб'єктними блоками спеціального призначення (лікувально-курортні, культурно-розважальні, офісно-конгресові), готелі-люкс та готелі вищої категорії (*****,****) – 2,0; спеціалізовані готелі (апарт-готелі, аквателі, хостели та інші), готелі нижчої категорії (***,**,*) – 1,0; мотелі – 0,4; пансіонати (будинки відпочинку), туристичні бази – 0,3; індивідуальні засоби розміщення, кемпінги – 0,2; оздоровчі табори – 0,1.

Кількість персоналу, зайнятого в спеціалізованих установах обслуговування (курортна поліклініка, водолікарня, грязелікарня, слід приймати з розрахунку не менше 25% (від загальної кількості персоналу курортно-оздоровчих установ) для бальнеологічних (грязьових) курортних зон не менше 20% – для кліматичних (приморських, гірських) курортних зон.

У курортних зонах із сезонним збільшенням тих, що лікуються й відпочивають, слід додатково передбачати тимчасовий обслуговуючий персонал (студентів, практикантів, пенсіонерів) для об'єктів з розрахунку 0,05 на одне сезонне місце і 0,02 на одного неорганізовано відпочиваючого; коефіцієнт сімейності для цих категорій населення слід приймати 1,2.

Примітка 1. У спеціалізованих установах обслуговування слід збільшувати кількість персоналу з розрахунку 0,1-0,15 одиниць на одного неорганізовано відпочиваючого.

9.4.4. При плануванні території нових і реконструкції тих курортних зон, які склалися, слід передбачати:

а) розміщення курортно-оздоровчих установ на територіях з допустимими рівнями шуму;

б) винесення за межі курортних територій промислових і комунально-складських об'єктів;

в) пристосування житлової забудови і громадських споруд, розміщених у курортній зоні, у рекреаційний фонд для обслуговування тих, що лікуються й відпочивають;

г) виключення в межах курортних зон транзитних транспортних потоків.

Розміщення нової житлової забудови для розселення обслуговуючого персоналу курортно-оздоровчих установ треба передбачати за межами курортної зони з урахуванням 30-хвилинної її доступності транспортом.

Відстань від меж земельних ділянок курортно-рекреаційних установ, що проектується заново, слід приймати не менше параметрів наведених у таблиці 9.7.

Таблиця 9.7

а) до житлової багатоповерхової , забудови установ комунального господарства і складів	500 (100)м
б) до автомобільних доріг категорій:	
1) I, II, III	500м
2) IV	200м
в) до садівницьких товариств	100(50)м

Примітка. В дужках наведена відстань в умовах реконструкції.

9.4.5. Розміри земельних ділянок курортно-рекреаційних установ слід приймати відповідно до таблиці 9.8.

Таблиця 9.8

Установи, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Нормативна величина з розрахунку на 1000 чол. населення, не менше	Розміри земельних ділянок
Курортно-рекреаційні установи			
Санаторії	місць	За завданням на проектування	75 м ²
Готелі (з приоб'єктними блоками спеціального призначення)	- " -	Те саме	65 м ²
Готелі вищих категорій (****,****)	- " -	- " -	55 м ²
Готелі нижчих категорій (***, ** та*)	- " -	- " -	30 м ²
Мотелі	- " -	- " -	75 м ²
Пансіонати (будинки відпочинку)	- " -	- " -	50 м ²
Туристичні бази	- " -	- " -	65 м ²
Оздоровчі табори	- " -	- " -	100 м ²
Кемпінги	- " -	- " -	75 м ²
Індивідуальні засоби розміщення	- " -	- " -	15 м ²
Примітка 1. Розміри земельних ділянок наведені з урахуванням співвідношення функціональних зон курортно-рекреаційних установ: площа будівель і споруд та рекреаційних майданчиків повинна становити 30-35%, озелених територій – 55-65%, об'єктів спеціалізованого обслуговування 10-15%.			
Примітка 2. За умов формування крупних комплексів курортно-рекреаційних установ (від 2 до 5 тис. місць і більше) слід враховувати додатково нормативи озелених територій та ділянок об'єктів обслуговування загального користування.			

Розміри територій загального користування в курортних зонах слід встановлювати з розрахунку:

- на 1 місце у курортно-рекреаційних установах – 10 кв. м території спеціалізованих об'єктів обслуговування (додаток Д.1), 50 кв. м озеленення;
- на одного неорганізовано відпочиваючого – 2 кв. м території спеціалізованих об'єктів обслуговування (додаток Д.1), 25 кв. м озеленення.

Примітка1. В курортних зонах приморських курортів Криму, Одеського узбережжя та Приазов'я, які склалися, а також гірських курортів Карпат, розміри територій загального користування допускається зменшувати, але не більше як на 50%.

Примітка 2. В залежності від розміщення курортно-оздоровчих установ (автономно, у складі комплексів або курортних зон) площу ділянок загального користування

відповідно до вказаних норм допускається включати у межі окремої установи, комплексу установ або курорту.

9.4.6. Розміри території морських пляжів, які розташовані в курортних зонах, слід приймати не менше, кв. м на одного відвідувача:

а) для дорослих	5
б) для дітей	4

Розміри території спеціалізованих лікувальних пляжів для тих, що лікуються з обмеженою рухливістю, слід приймати з розрахунку 8-12 кв. м на одного відвідувача.

Довжину берегової смуги морського пляжу на одного відвідувача слід приймати не менше 0,2 м.

Розраховувати кількість одночасних відвідувачів на пляжах слід з урахуванням коефіцієнтів одноразового завантаження пляжів (питомої ваги тих, що знаходяться на пляжі, стосовно до загальної кількості різних категорій відпочиваючих): пляжі установ: санаторіїв зі бальнеогрязевих 0,6; в кліматичних 0,8; готелів 0,9; оздоровчих таборів 1,0; пляжі загального користування: для місцевого населення 0,2; для неорганізованих відпочиваючих 0,5.

9.4.7. У приморських курортах встановлюється округ їх санітарної охорони у складі трьох зон: першої (суворого режиму), другої (обмежень) і третьої (спостережень).

Територія першої зони завширшки 100 м, яка включає прибережну смугу моря, пляжі, ділянки, що прилягають до пляжів, повинна використовуватися для організації зелених насаджень загального користування, набережних, бульварів, скверів, клімато-лікувальних споруд, спортивних і дитячих майданчиків.

Примітка. У першій зоні санітарної охорони курортних міст, селищ і сільських поселень, що склалися, допускається збереження існуючих капітальних споруд житлово-цивільного призначення за умови забезпечення санітарно-гігієнічних умов їх експлуатації та реконструкції

житлових будинків під потреби відпочиваючих.

9.4.8. На території другої зони санітарної охорони курортів слід передбачати розміщення курортно-оздоровчої та житлової забудови для постійного населення, а також різних типів рекреаційного житла, що формує житлово-рекреаційні комплекси.

Примітка 1. До рекреаційного відноситься житло (житловий будинок з пансіоном, вілла, котедж), призначене для постійного проживання людей спільно з тимчасовим розміщенням обмеженої кількості відпочиваючих (до 30 осіб) у спеціально обладнаних житлових кімнатах.

Примітка 2. Рекреаційне житло відноситься до категорії індивідуальних засобів розміщення туристів та відпочиваючих з сервісним обслуговуванням аналогічним двозірковому готелю і вище.

Примітка 3. Рекреаційне житло може включати приміщення малого рекреаційного бізнесу (кафе, перукарні, сауни та інші), а також вбудовані гаражі.

Примітка 4. На ділянках розміщення рекреаційного житла забороняється створення господарських споруд для утримання худоби та птиці.

9.4.9. Нормативні вимоги до житлово-рекреаційної забудови приймаються наступним:

- кількість людей, що проживають в індивідуальному житлово-рекреаційному будинку повинна становити не більше 30 осіб;
- поверховість забудови не повинна перевищувати 4 поверхів;
- щільність постійного і тимчасового населення слід приймати не більше 120 осіб/га при індивідуальній забудові з присадибними ділянками та не більше 250 осіб/га – при блокованій забудові без присадибних ділянок територій мікрорайону;
- розміри земельних ділянок слід приймати при індивідуальній забудові не менше 100 кв. м. на особу, при блокованій – не менше 40 кв. м. на особу з урахуванням кількості місць в індивідуальних засобах розміщення.

9.4.10. Курортно-рекреаційні установи, що розміщуються у межах курортних зон, слід, як правило, об'єднувати у комплекси, забезпечуючи єдине архітектурно-просторове вирішення.

На території курортно-рекреаційних установ та їх комплексів слід передбачати розміщення майданчиків, склад і розміри земельних ділянок яких слід приймати за таблицею 9.9.

Таблиця 9.9

Майданчики	Площа, кв.м на одне місце
Для відпочинку, кліматолікування, тихих ігор і читання	2,0
Спортивні (для бадмінтону, волейболу, тенісу)	3,5
Літнього кінотеатру (кінолекторію)	0,9
Танцювальний	0,6

9.4.11. При плануванні території курортних зон слід формувати систему установ і центрів спеціалізованого обслуговування.

Для орієнтовних розрахунків кількість і місткість установ та підприємств спеціалізованого обслуговування на 1000 осіб, що лікуються й відпочивають, слід приймати за додатком М.

9.4.12. У курортних зонах слід передбачати стоянки для легкових автомашин, кількість яких визначається відповідно до розрахункових показників кількості машино-місць на 100 відпочиваючих і обслуговуючого персоналу: для санаторіїв, будинків та баз відпочинку, пансіонатів – 15-20, готелів та туристичних установ – 20-25.

У курортних зонах, що мають об'єкти туризму, слід передбачати стоянки для автобусів і легкових автомашин, які належать туристам, кількість яких визначається розрахунком; їх треба розміщувати з урахуванням забезпечення зручних підходів до об'єктів туристичного огляду (але не далі 500 м від них), не порушуючи цілісного характеру історичного середовища.

9.5. Позаміські ландшафтні території.

9.5.1. Позаміські ландшафтні утворення (об'єкти) являють собою природні, природно-антропогенні ландшафтні комплекси, озеленені і

рекреаційні території, які знаходяться за межами міських поселень (ліси, лісопарки, луки, прибережні та водні угіддя, рекреаційні, природно-заповідні території), виконують санітарно-гігієнічні, рекреаційні, екологічні функції; вони можуть бути багатофункціональними та спеціалізованими.

Примітка. Основою утворення позаміських ландшафтних комплексів є землі державного лісового фонду, а також землі рекреаційного, оздоровчого, природно-заповідного й природоохоронного та іншого призначення.

9.5.2. При формуванні багатофункціональних позаміських ландшафтних утворень (об'єктів) слід виділяти:

- а) озеленені території загального користування (приміські парки "на порозі міста"; зони короткочасного, тривалого та змішаного відпочинку місцевого значення);
- б) території міжміських (міжселищних) рекреаційних утворень (зони тривалого відпочинку, курортні й туристичні зони регіонального значення);
- в) території зеленого, екологічного, сільського туризму (села-центри народних ремесел, етнічні осередки); території лісового фонду, дачних і садівницьких товариств і об'єднань);
- г) території унікальних природно-заповідних об'єктів (біосферні заповідники, національні природні та регіональні ландшафтні парки).

9.5.3. При формуванні спеціалізованих позаміських ландшафтних утворень (об'єктів) слід виділяти:

- а) території природних парків (лісопарки, лугопарки, гідропарки, дендропарки, пейзажні парки);
- б) території тематичних парків і заповідників (етнографічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, історико-культурні заповідники);
- в) території типових об'єктів природно-заповідного фонду (природні заповідники, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища);
- г) території спеціального призначення (санітарно-захисні і водоохоронні зони, містозахисні смуги, оранжереїні господарства та розсадники).

9.5.4. При розрахунках місткості позаміських ландшафтно-рекреаційних

утворень (об'єктів) слід прийняти укрупнені диференційовані показники рекреаційних навантажень за таблицею 9.10.

Таблиця 9.10

Територія	Допустима кількість осіб на 1га.люд.
Лісомисливські угіддя	1
Ліси Держлісфонду	3
Рекреаційні ліси	4
Лісопарки, пейзажні парки	10
Лукопарки, гідропарки	15
Лижні траси	10
Туристичні зони об'єктів культурної спадщини	1
Національні природні парки	0,2
Регіональні ландшафтні парки	0,5
Зони зеленого, екологічного туризму	1
Дендрологічні парки	20
Етнографічні парки	80
Археологічні парки	60
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	120
Приміські (буферні) парки	50

9.5.5. Позаміські ландшафтно-рекреаційні об'єкти – парки та зони відпочинку різних типів слід створювати на основі територій існуючого лісового фонду та передбачати дорожньо-стежкову мережу, яка повинна займати: у приміських парках до 12%, лісопарках – до 4%, рекреаційних лісах – до 1,5% площі їх території.

На території прибережної смуги водойм слід передбачати організацію пляжів з дотриманням показників рекреаційних навантажень, людей на га: для трав'яних пляжів – до 100, піщаних – до 1000; площа пляжів повинна становити не менше 8 кв. м. на люд., для інвалідів на кріслах-колясках – 10 кв. м. на людину.

Довжина пішохідних підходів до окремих приміських ландшафтно-рекреаційних об'єктів масового відвідування не повинна перевищувати 500 м.

9.6. Природно-заповідні території.

9.6.1. У межах міських і сільських населених пунктів, на приміських територіях слід передбачати організацію нових та збереження існуючих природних та штучно створених об'єктів природно-заповідного фонду – національних природних парків, регіональних ландшафтних парків, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва та використовувати їх у рекреаційних цілях.

У межах регіонів та на транскордонних територіях слід формувати біосферні заповідники та міждержавні природно-заповідні об'єкти, які слід використовувати у туристичних цілях.

На території об'єктів природно-заповідного фонду таких, як природні заповідники, заказники, пам'ятки природи та заповідні урочища, що особливо охороняються, забороняється здійснення рекреаційної діяльності.

Питома вага територій природно-заповідного фонду в межах населених пунктів, регіонів, країни в цілому повинна становити від 5 до 20% і більше їхньої площі.

9.6.2. Національні природні парки створюються на територіях, що мають унікальні природні та історико-архітектурні комплекси та об'єкти. За основною функцією національні парки поділяються на природоохоронні (ландшафтні), рекреаційні (туристичні, історико-архітектурні); за значенням – на загальнодержавні та міжнародні; за місцерозташуванням – на міські, приміські та міжпоселенські.

Регіональні ландшафтні парки створюються на територіях з типовими природними та історико-культурними комплексами та об'єктами; вони можуть бути регіонального і місцевого значення, міськими та приміськими.

При створенні національних природних та регіональних ландшафтних парків враховуються географічні особливості приморських, гірських, степових

територій. Залежно від розмірів їх території виділяються малі парки - до 40 тис. га, середні парки - до 75 тис. га та великі парки – до 250 тис. га і більше.

9.6.3. На територіях національних природних і регіональних ландшафтних парків виділяються функціональні зони:

заповідна, яка повинна бути сформована на основі природних заповідників, заказників, заповідних урочищ та пам'яток природи і займати площу, що становить 20% і більше від території парку;

регульованої рекреації, яку слід передбачати для організації зон короткочасного відпочинку населення, обладнання туристичних маршрутів і екологічних стежок; площа її повинна становити 35% і більше від території парку;

стаціонарної рекреації, на території якої слід створювати зони тривалого відпочинку (гірськоспортивні, водноспортивні), розташовувати курортно-рекреаційні установи, облаштовувати місця для ночівлі туристів (хижі, бівуачні зупинки), передбачати організацію рекреаційних комплексів з високим рівнем інженерного обладнання; площа цієї зони повинна становити 10% і більше від площі парку;

господарська, на території якої слід виділяти населенні пункти, виробничі, комунальні та інфраструктурні об'єкти, земельні ділянки інших власників та адміністративну її частину для забезпечення потреб парку; в залежності від природно-містобудівних умов ця зона може займати 15-35% території парку.

Примітка. Зони короткочасного та тривалого відпочинку, курортні зони у межах національних і регіональних парків слід проектувати за нормами, встановленими у р.9.2, 9.4 цих норм для таких зон, як об'єктів рекреаційних і курортних територій.

9.6.4. За наявності визначних природних ландшафтів, історико-культурних заповідників, пам'яток природи і архітектури на території природно-заповідних об'єктів слід створювати туристичні зони, які можуть включати екскурсійні природно-культурні об'єкти, туристичні заклади, центри обслуговування, майданчики для відпочинку, ділянки для риболовлі, а також

ландшафтно-маршрутні коридори, що об'єднують всі складові туристичної зони.

Питома вага території функціональних елементів туристичної зони повинна становити, у % від загальної площі: забудова –8-10, садово-паркові ділянки –3-4; стоянки –2-3; шляхи – 5-7; туристичні угіддя (ліси, водойми, гори) та ареали концентрації об'єктів огляду культурної спадщини –75-80.

9.6.5. При розрахунках рекреаційної ємності національних і регіональних парків слід приймати нормативи допустимого навантаження, які становлять:

- на всій території парку – 1 осіб на 5 га;
- в зоні регульованої рекреації – 1 осіб на га;
- в зоні стаціонарної рекреації – 50 осіб на га.

Щільність дорожньої мережі для парку в цілому слід приймати 0,2 – 0,25 км/кв. км, а для функціональних зон відповідно до показників таблиці 9.11.

Таблиця 9.11.

Зони	Щільність дорожньої мережі, км/км²
Заповідна	0,01 - 0,03
Регульованої рекреації	2,0 - 3,0
Стаціонарної рекреації	3,0 - 5,0
Рекреаційних комплексів	8,0 - 10,0
Господарська	0,5 - 1,0
Ландшафтно-маршрутних коридорів	0,3 - 0,6

9.6.6. Ботанічні сади слід розміщувати на ділянках, які мають сприятливі природні умови для вирощування, збереження та використання рідкісних і типових видів місцевої і світової флори, як у межах населених пунктів, так і на заміських та позаміських територіях.

Розміри площі території ботанічних садів та їх функціональних зон слід приймати з розрахунку, не менше: експозиційна зона – 100 кв. м на одного відвідувача; наукова зона – 75 кв. м, адміністративно-господарська зона – 30 кв. м на одного працівника; площа заповідної зони не регламентується. В окремих

випадках на території ботанічного саду можлива організація рекреаційної зони, яка може займати 10-15 % його площі. За наявності рекреаційної зони, норму території орієнтовно слід приймати 150 кв. м на одного відвідувача.

Примітка 1. Заповідна зона природного ландшафту може входити до складу експозиційної і наукової зони або бути відсутньою.

9.6.7. Дендрологічні парки розміщуються на територіях, які мають спеціально створені умови для збереження різноманітних видів дерев і чагарників та їх композицій. На території дендрологічних парків виділяються функціональні зони відповідно до вимог, встановлених для ботанічних садів.

Розміри площі території експозиційної та рекреаційної зон дендрологічного парку слід приймати від 65 до 80% з розрахунку орієнтовно 1000 кв. м на одного відвідувача.

9.6.8. Зоологічні парки в залежності від їх основних функцій розміщуються:

- науково-дослідні – у зонах впливу міст з урахуванням їх доступності з використанням транспорту не більше 3 год.;
- демонстраційні – на території міст з урахуванням їх доступності на громадському транспорту не більше 1,5 год.;
- культурно-освітні – на території районів міст або сільських поселень з пішохідною доступністю не більше 0,5 год.

Територія зоологічних парків з відповідними умовами для збереження рідкісних експозиційних та місцевих видів тварин повинна становити не менше 1 га (на ділянках шкіл) і до 1000 га у межах міст та зон їх впливу.

Розміри площі території зоологічних парків та їх функціональних зон приймається з розрахунку, не менше:

- експозиційна зона – 75 кв. м на одного відвідувача,
- рекреаційна зона – 65 кв. м на одного відвідувача;
- наукова – 30 кв. м на одного працівника,
- адміністративно-господарська – 20 кв. м на одного працівника.

9.6.9. Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва розташовуються у

межах міст, на позаміських територіях і можуть бути як самостійними архітектурно-ландшафтними об'єктами, так і складовими частинами ансамблів палаців-музеїв, старовинних садиб, археологічних парків, містобудівних комплексів. На території парків-пам'яток садово-паркового мистецтва за природоохоронним законодавством слід виділяти функціональні зони (експозиційну, рекреаційну, наукову, адміністративно-господарську). В межах території парків-пам'яток передбачається створення альтернативних функціональних зон: культурно-історичної (заповідної), буферної та охоронної.

9.6.10. Природні заповідники, заказники, заповідні урочища та пам'ятки природи при розміщенні їх у межах міст та зон їх впливу, а також в межах сільських населених пунктів на позаміських (міжселищних) територіях повинні знаходитись під особливим режимом охорони; на їх території забороняється будь-яка діяльність, що порушує природні процеси, призводить до деградації первісного стану природних комплексів.

10.ТЕРИТОРІЇ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

10.1. Збереження традиційного характеру середовища історичних населених пунктів

10.1.1. Містобудівна документація історичних населених пунктів розробляється з урахуванням історико-архітектурних опорних планів, які виконуються на основі відповідних передпроектних досліджень та проектів зон охорони пам'яток культурної спадщини.

Примітка. При наявності в населених пунктах, які не включено до списку історичних населених місць України, поодиноких пам'яток культурної спадщини допускається фіксація пам'ятки культурної спадщини на плані існуючого використання території, а зон охорони пам'ятки – на схемі планувальних обмежень у складі містобудівної документації.

10.1.2. При плануванні і забудові територій необхідно враховувати межі та режими використання територій зон охорони пам'яток культурної спадщини, встановлювані з метою захисту традиційного характеру середовища навколо

окремих пам'яток, їх комплексів (ансамблів), історико-культурних заповідників, історико-культурних заповідних територій, музеїв просто неба, меморіальних музеїв-садиб, відповідно до особливостей використання земель історико-культурного призначення, визначених законодавством [7; 9] (таблиця 10.1).

Таблиця 10.1

Охоронний статус території	Характер історичного середовища	Види збереження та допустимих перетворень
Історико-культурні заповідники, заповідні території	Історичні містобудівні комплекси, архітектурні ансамблі і домінанти, пам'ятки культурної спадщини, фрагменти історичного середовища	Регенерація
Комплексні охоронні зони	Архітектурні домінанти, пам'ятки культурної спадщини у цілісному історичному середовищі	Регенерація. Мінімальні перетворення, що не порушують традиційний характер середовища
Охоронні зони окремих пам'яток культурної спадщини	У цілісному історичному середовищі. У порушеному історичному середовищі	Регенерація. Обмежені перетворення
Зони суворого регулювання забудови	Окремі пам'ятки культурної спадщини у частково порушеному історичному середовищі, що містить значні й рядові будівлі та споруди	Реконструкція з обмеженим перетворенням середовища
Зони регулювання забудови	Окремі пам'ятки культурної спадщини у порушеному історичному середовищі	Реконструкція з частковим або активним перетворенням середовища
Зони охоронюваного ландшафту	Пам'ятки садово-паркового мистецтва, пов'язане з пам'ятками архітектури і містобудування природне оточення, ландшафти з окремими ділянками розосередженої малоповерхової забудови	Регенерація. В парках курортів та на ділянках з традиційною забудовою допустимо зведення окремих будівель, що не змінюють характер ландшафту
Зони охорони археологічного культурного шару	Характер середовища не є визначальним	Будівництво та інші роботи можливі лише після проведення археологічних досліджень

10.1.3. Для заповідників, заповідних територій, комплексних охоронних зон слід передбачати:

- збереження історичного планування і забудови, історичного середовища й ландшафту, виведення промислових підприємств, майстерень, складів та інших дисгармонійних споруд, які наносять фізичну або естетичну шкоду

пам'яткам культурної спадщини чи їхньому середовищу;

- уникнення прокладання комунікацій для транзитного транспорту, підземних інженерних мереж загальноміського значення, улаштування повітряних ліній електропередачі, установлення торговельних кіосків, рекламних щитів та інших споруд, що порушують умови візуального сприйняття пам'яток і традиційний характер середовища;
- організацію відновлювально-реставраційних, консерваційних та ремонтних заходів, робіт щодо використання пам'яток культурної спадщини, навколишньої історичної забудови, благоустрій території.

Нове будівництво може здійснюватися у межах нормативно визначених завдань щодо доповнення характеру середовища, що склалося історично, з урахуванням планувальних рішень, масштабу забудови та в архітектурному узгодженні з оточенням.

У заповідниках та заповідних територіях відтворення втрачених елементів забудови слід, як правило, здійснювати на підставі архівних документів.

10.1.4. Зони регулювання забудови можуть мати різний режим реконструкції, який залежить від історико-архітектурної цінності території, розташування її в структурі населеного пункту. У їх межах необхідно передбачати збереження історичного планування (або його елементів), цінної забудови і ландшафту, умов видового розкриття пам'яток, знесення дисгармонійних споруд, додержання принципу гармонійного сполучення нових споруд з історичною забудовою. Нове будівництво регламентується за функціональним призначенням, по висоті й довжині будинків, за композиційними прийомами, матеріалами, кольором та стильовими характеристиками; регулюється також благоустрій, озеленення та інші складові середовища.

10.1.5. У зонах охоронюваного ландшафту слід передбачати збереження й регулювання рослинності, заходи щодо зміцнення берегових територій, схилів ярів, усунення будинків і споруд, які спотворюють історичний ландшафт.

Проектування нових житлових районів, промислових та інших об'єктів у їх межах виключається. У цих зонах можлива господарська діяльність, яка не спотворює ландшафт, не потребує зведення капітальних споруд (польові, городні роботи, сінокіс, випас худоби, тощо), використання зони для відпочинку населення з мінімальним благоустроєм (улаштування пішохідних доріг і майданчиків, освітлювальної арматури, місць відпочинку тощо).

10.1.6. На територіях зон охорони археологічного культурного шару слід враховувати необхідність проведення археологічних досліджень. При виявленні у процесі досліджень унікальних археологічних пам'яток (фундаментів стародавніх храмів, давніх похоронних споруд, печер, житлових комплексів і оборонних систем тощо) треба передбачати їх музеєфікацію.

10.1.7. До пам'яток та щойно виявлених об'єктів культурної спадщини у разі необхідності покращення їх фізичного стану застосовується виключно реставрація. До всіх інших об'єктів культурної спадщини, значних і рядових історичних будівель та споруд, що мають певну історико-культурну або архітектурно-художню цінність як носії традиційного характеру середовища, застосовуються ремонт, реконструкція чи модернізація.

10.1.8. Виходячи з умов збереження фізичного стану нерухомих об'єктів, відстані від пам'яток культурної спадщини до транспортних та інженерних комунікацій слід передбачати, м, не менше:

- а) до проїжджих частин магістралей швидкісного та безперервного руху, ліній метрополітену неглибокого закладання:
 - в умовах складного рельєфу – 100;
 - на плоскому рельєфі – 50;
- б) до мереж водопроводу, каналізації, газопостачання, тепlopостачання тощо (крім розвідних) – 15;
- в) до інших підземних інженерних мереж – 5.

В умовах реконструкції вказані відстані до інженерних мереж допускається скорочувати, але приймати не менше: до водонесучих мереж – 5

м, неводонесучих – 2 м. При цьому слід забезпечувати проведення спеціальних технічних заходів при провадженні будівельних робіт.

Примітка. Окрім випадків, зазначених у п. 10.2.9.

10.2. Реконструкція історичної забудови

10.2.1. При реконструкції історичної забудови повинні вирішуватись наступні завдання:

- ефективного використання територій історичної забудови для створення екологічно чистого та естетично виразного середовища життєдіяльності населення;
- збереження й раціональне використання культурної спадщини;
- створення високого рівня комфорту проживання населення;
- забезпечення умов інвестиційної привабливості щодо експлуатації та використання об'єктів культурної спадщини.

10.2.2. Реконструкцію історичної забудови треба здійснювати з урахуванням вимог:

- збереження ландшафтних якостей, пейзажних характеристик та цінної планувальної структури територій у сукупності з елементами історичного благоустрою та озеленення, основних композиційних прийомів системи планування, властивих певним територіям історичної забудови (периметральна суцільна забудова кварталів, вільне розташування архітектурних об'єктів тощо);
- підпорядкованості забудови існуючим історичним архітектурним домінантам, тобто підкреслення ролі найбільш соціально, функціонально або естетично значущих споруд архітектурними та містобудівними засобами (розміщенням у просторі, геометричними характеристиками форми, вирішенням фасадів, які виділяють будівлю серед інших);
- збереження традиційного характеру середовища шляхом композиційної узгодженості нової (або реконструйованої) та

історичної забудови за силуетом, основними прийомами й засобами архітектурної композиції, масштабними, стилістичними, колористичними ознаками, ритмом, пропорціями, тектонікою, матеріалами тощо;

- збереження чергування відкритих просторів із забудованими територіями для забезпечення видового розкриття пам'яток та об'єктів культурної спадщини, підсилення естетичних характеристик і композиційних особливостей історичної забудови, виявлення й відновлення композиційно-візуальних зв'язків між архітектурними домінантами, рядовою забудовою та ландшафтом, що, у свою чергу, відіграє важливу роль при створенні своєрідного образу населеного пункту, комплексу забудови окремої території або містобудівного утворення, розташованого поза його межами.

При цьому в районах реконструкції повинна зберігатись традиційна масштабність забудови: висота (поверховість) будівель та споруд, довжина корпусів, пропорційність архітектурних деталей. Втрачені історичні архітектурні домінанти, які відігравали містоформуючу роль, підлягають відтворенню за умови наявності достовірних архівних матеріалів, повноцінних архітектурних обмірів цих об'єктів тощо, на підставі яких складаються проекти їх відтворення.

10.2.3. Для усунення композиційних деформацій на територіях, що підлягають реконструкції, слід використовувати такі прийоми:

- виявлення системи архітектурних домінант, відновлення композиційно-візуальних зв'язків між ними з підкресленням окремих візуальних напрямів засобами архітектури або благоустрою, знесення споруд, що перешкоджають видовому розкриттю пам'яток культурної спадщини, цінних історичних панорам та видів;
- регенерація елементів середовища, що втрачені або спотворені, відновлення характерних прийомів забудови (історичних червоних ліній, квартального планування, регламентованої кількості поверхів);

- узгодження вигляду нової забудови з характером середовища за рахунок імітації окремих деталей, декоративних фасадів, «приховане» розташування нових будівель, екранування дисгармонуючих видів та панорам;
- зміна вигляду споруд, який не відповідає критеріям історичного середовища: накладання на фасади нових членувань, декоративних елементів, коригування силуетів висотних об'єктів.

10.2.4. В зонах регулювання забудови та в районах історичної забудови, для яких не визначено режим використання території, можуть застосовуватись різні форми комплексної реконструкції у сукупності з ревалоризацією або ревіталізацією (за необхідності).

10.2.5. Вимоги щодо реконструкції історичної забудови повинні враховуватись при розробленні генеральних планів населених пунктів, детальних планів територій, проектів реконструкції окремих планувальних одиниць (вулиць, площ, кварталів, комплексів забудови тощо).

10.3. Формування туристичних зон в історичних населених пунктах

10.3.1. Туристичні зони в історичних населених пунктах – це території, на яких сконцентровані об'єкти туристичного показу, придатні для туристичного показу та охоплені інфраструктурою туристичного обслуговування.

10.3.2. Визначальними факторами для формування туристичних зон в історичних населених пунктах (у тому числі – на території історичних ареалів) та поза їх межами є:

- наявність об'єктів туристичного показу;
- наявність схеми туристично-екскурсійних маршрутів, що об'єднує декілька об'єктів туристичного показу.

10.3.3. До об'єктів туристичного показу можуть належати:

- історико-культурні заповідники – за видами (історико-архітектурні, архітектурно-історичні, історико-меморіальні, історико-археологічні, історико-етнографічні);
- нерухомі об'єкти культурної спадщини – пам'ятки архітектури та містобудування, історично сформовані центри населених пунктів, вулиці, квартали, площі, комплекси (ансамблі) із збереженою планувальною і просторовою структурою та історичною забудовою, у тому числі поєднаною з ландшафтом, залишки давнього розпланування та забудови, що є носіями певних містобудівних ідей;
- пам'ятки історії, монументального мистецтва, археології, науки і техніки, пам'ятки садово-паркового мистецтва; визначні місця, які мають непересічне історичне, археологічне, мистецьке, наукове, соціальне або технічне значення; музеї (зокрема, музеї просто неба – «скансени», меморіальні музеї-садиби, створені на основі об'єктів культурної спадщини, пам'яток природи, їх територій; музеї природничі, історичні, літературні, художні, мистецькі, науково-технічні, краєзнавчі тощо).

Екскурсійна цінність туристичних ресурсів (об'єктів) встановлюється за двома категоріями: I – державного (національного) значення, II – місцевого значення.

Певна кількість об'єктів туристичного показу може бути сконцентрована в межах історичних ареалів населених пунктів.

10.3.4. Для визначення території туристичної зони приймається показник туристичного навантаження з одиницею виміру осіб/га в межах зосередження туристичних об'єктів.

10.3.5. В залежності від величини розрахункового потоку туристів за окремими категоріями (плановий, самодіяльний, короткочасний, іноземний, дитячий туризм тощо) визначається типологія об'єктів інфраструктури для обслуговування туристичних зон:

- центри туристичного обслуговування або система

підпорядкованих центрів-офісів;

- мережа туристичних готелів, мотелів, хостелів тощо;
- об'єкти транспортної інфраструктури: вокзали залізничні, річкові, автовокзали; маршрути громадського транспорту з відповідними зупинками; автостоянки для спеціалізованих туристичних та індивідуальних транспортних засобів (за можливістю – поблизу туристично привабливих об'єктів культурної спадщини або їх комплексів, музеїв, заповідників); автозаправні станції, станції технічного обслуговування, пункти прокату велосипедів тощо.

10.3.6. З урахуванням взаємного розташування об'єктів туристичного показу, розробленої схеми туристично-екскурсійних маршрутів та в залежності від наявних в населених пунктах вільних ділянок та/або будівель, потенційно придатних для розміщення об'єктів інфраструктури туристичного обслуговування, визначається вид планувальної структури системи організації туристичного обслуговування:

- лінійна структура;
- центрична (у тому числі, радіально-кільцева);
- розпорошена;
- змішана.

10.3.7. Функціонально-планувальні елементи туристичної зони можуть бути спільними з елементами зон відпочинку, курортних зон, що враховується при створенні комплексних зон відпочинку і туризму або курортно-туристичних зон.

10.3.8. Критичні навантаження туристичного потоку та пропускна спроможність об'єктів туристичного показу й туристичних зон повинні відповідати або перевищувати очікуваний потік туристів. Розрахунок туристичного потоку залежить від складності туристично-екскурсійних маршрутів, їх насиченості об'єктами туристичного показу, наявності поблизу об'єктів та зон інших видів туризму, окрім культурного.

10.3.9. З метою розрахунку загальної кількості місць для спеціалізованих

туристичних автобусів та індивідуальних транспортних засобів на автостоянках в межах доступності туристичних зон слід використовувати максимальний показник туристичного потоку (кількість екскурсантів за даними туристичних операторів, кількість проживаючих у закладах розміщення туристів, кількість відвідувачів краєзнавчих музеїв тощо – за наявності таких даних), люд./день, у пік туристичного сезону.

10.3.10. При розрахунку загальної кількості місць у туристичних готелях (мотелях, хостелах тощо) у разі включення історичного населеного пункту або туристичного об'єкту в схему туристично-екскурсійних маршрутів, необхідно враховувати загальну величину туристичного потоку.

10.3.11. Пішохідна доступність від об'єктів туристичного показу до зупинок громадського транспорту, транспортних магістралей, автостоянок таксі, туристичних автобусів визначається з урахуванням розробленої схеми туристично-екскурсійних маршрутів в межах 500 м.

11.ТРАНСПОРТ І ВУЛИЧНО-ДОРОЖНЯ МЕРЕЖА

11.1. Транспорт і вулично-дорожня мережа

11.1.1. При плануванні територій населених пунктів слід передбачати формування єдиної системи транспортних комунікацій та споруд усіх видів зовнішнього (дальнього і приміського) та внутрішнього (міського та сільського) транспорту, здатних забезпечувати функціональну цілісність і соціально – економічні взаємозв'язки з усіма основними структурними елементами (функціональними зонами) населеного пункту між собою, іншими населеними пунктами та об'єктами системи розселення.

11.1.2. Витрати часу на пересування від місць проживання до місць праці для 90% трудящих (в один кінець без часу підходу до найближчої зупинки та часу очікування транспорту), як правило, не повинні перевищувати:

- в містах з населенням понад 1 млн.чол. – 45 хв;
- від 500 тис. до 1 млн.чол. – 40хв.;

- від 250 до 500 тис. чол. – 35 хв.;
- від 50 до 250 тис. чол. – 30хв.,
- в малих містах з населенням до 50 тис. чол. та сільських населених пунктах у межах сільськогосподарського підприємства (пішохідні або з використанням транспорту) – 20 хв.

11.1.3. Орієнтовну пропускну здатність мережі вулиць, доріг і транспортних перехресть, кількість місць зберігання автомобілів слід визначати, виходячи з прогнозованого рівня автомобілізації на розрахунковий термін, автомобілів на 1000 чол.: 280 – 350 легкових автомобілів, включаючи 4 - 5 таксі, 2-3 прокатних і 3-4 відомчих автомобілів та 25-40 вантажних автомобілів залежно від складу парку.

Примітка 1. Кількість автомобілів, які прибувають у місто-центр з інших населених пунктів системи розселення і транзитних, визначається (на основі обстежень спеціальним розрахунком).

Примітка 2. Вказаний рівень автомобілізації допускається зменшувати або збільшувати залежно від місцевих умов населеного пункту, але не більше як на 20%.

Примітка 3. Рівень автомобілізації на першочерговий період визначається розрахунком, в основу якого закладаються досягнутий рівень автомобілізації, тенденція росту кількості автомобілів у даному населеному пункті, соціально-економічні передумови розвитку населених пунктів та регіону в цілому.

Мототранспортні засоби повинні враховуватися приведенням їх до одного розрахункового типу (легкового автомобіля) з використанням наступних коефіцієнтів:

- легковий автомобіль – 1 (при розрахунках інтенсивності руху на вулицях і дорогах, або одне умовне машино-місце зберігання);
- мотоцикли та моторолери з колясками, мотоколяски – 0,5 (при тих же розрахунках або дві одиниці на одне умовне машино-місце зберігання);
- мопеди, велосипеди – 0,1 (при тих же розрахунках або 10 одиниць на одне умовне машино-місце зберігання);
- мотоцикли та моторолери без колясок – 0,25 (при тих же розрахунках або чотири одиниці на одне умовне машино-місце зберігання).

Коефіцієнт приведення інших транспортних засобів до легкового автомобіля при визначенні розрахункової інтенсивності руху на вулицях і дорогах приймається згідно з ДБН [36].

11.2. Зовнішній транспорт

11.2.1. Розбудова міжнародних транспортних коридорів обумовлена необхідністю інтеграції транспортних мереж і транспорту України в міжнародну транспортну систему з метою залучення додаткових обсягів перевезень, скорочення транспортних витрат, наближення до міжнародних стандартів перевезень пасажирів та вантажів, енергетичних та екологічних показників роботи транспорту і збільшення частки експортного потенціалу України на міжнародному ринку транспортних послуг.

11.2.2. Для організації міжселенних пасажирських і вантажних перевезень, а також обслуговування рухомого складу у межах конкретних населених пунктів та прилеглих до них районів потрібно резервувати території для розвитку існуючих та будівництва нових комунікацій і споруд зовнішнього транспорту. Їх призначення, потужність і розміщення визначаються, виходячи з ролі кожного із видів зовнішнього транспорту та їх транспортного вузла в державній, регіональній та областній транспортній системі, очікуваного обсягу соціально-економічних зв'язків і повинні ув'язуватися з функціонально-планувальними елементами системи розселення. Комунікації та споруди зовнішнього транспорту, функціонування яких чинить прямий або побічний вплив на безпеку людей, повинні розміщуватись за межами населених пунктів. У разі проходження комунікацій по території населеного пункту слід передбачати заходи з забезпечення безпеки руху, екологічних та санітарно-гігієнічних вимог.

11.2.3. Формування зовнішнього транспортного вузла населеного пункту та прилеглих до нього територій має базуватися на загальнодержавній стратегії комплексного розвитку усіх видів транспорту, спрямованої на реконструкцію та модернізацію існуючих залізничних і автомобільних доріг, спорудження нових,

перш за все, швидкісних магістралей, та створення на їх основі національної мережі міжнародних транспортних коридорів. Такі коридори повинні проходити поза перспективними межами населених пунктів і зручно з'єднуватися дорогами з розв'язками в різних рівнях з усіма примикаючими до транспортного вузла магістралями загального користування, мережею міських вулиць і доріг.

11.2.4. У зонах впливу міст-центрів систем розселення напрямки магістральних залізниць і автомобільних доріг - транспортно-планувального каркасу території та розселення, як правило, сформувались або визначені Генеральною схемою планування території України, схемами планування областей, розроблених з використанням галузевих розробок з розвитку того чи іншого виду зовнішнього транспорту. Тому, поряд з пропозиціями в цих передпроектних документах на прилеглих до міст територіях додатково можуть виникати і вирішуватись питання трасування нових залізничних і автомобільних обходів населених пунктів для автомобільних доріг державного значення:

- посилення шляхом дублювання та підвищення пропускної здатності головних в'їздів/виїздів до міст - центрів, вздовж яких створюються інженерно-транспортні коридори та згустки поселень;
- випрямлення окремих напрямків і з'єднувальних магістралей, частіше їх ділянок;
- переведення наявних технічних категорій автодоріг у вищі або нижчі категорії;
- створення нової та модернізація існуючої мережі місцевих автодоріг, по яких проходять автобусні маршрути з підвезення сільського населення в райцентри або до зупинок і станцій приміських залізниць;
- окремі зміни схем приміських автобусних маршрутів.

11.2.5. Нові ділянки залізничних магістралей та автомобільних доріг I -III категорій слід передбачати за перспективними межами населених пунктів в їх

обхід. У разі неможливості такого прокладання допускається їх проходження через територію населеного пункту в спеціальних наземному чи естакадному коридорах, обладнаних шумозахисними пристроями та розв'язками руху, з відповідним забезпеченням транспортних зв'язків між роз'єднаними цими коридорами районами (зонами) поселень. Автодороги IV категорії при проходженні через населений пункт становляться переважно його дорогами або вулицями і проектується згідно вимог ДБН [37].

11.2.6. Відстані від бровки земляного полотна автомобільних доріг I -III категорії, які примикають до житлової забудови та садівницьких товариств, повинні бути не менше 50 м, дачної забудови – 100м, для доріг, - 50 м.

Між залізничними лініями і житловою забудовою потрібно передбачати санітарно-захисну зону, ширина якої (рахуючи від осі крайньої залізничної колії до будівель за умови забезпечення на прилеглій забудові нормативних рівнів шуму) має бути не менше 100 м, а при розташуванні залізниці в виїмці та при здійсненні спеціальних шумозахисних заходів на відстані не менше 50 м. При цьому, більше 50% площі санітарно-захисної зони повинно бути озеленено. Її ширину до меж садових ділянок необхідно приймати не менш ніж 50 м при обов'язковому використанні шумозахисного озеленення або інших шумозахисних та природоохоронних заходів.

З метою призупинення або зниження шкідливого впливу залізничного транспорту на прилеглі забудовані території та більш ефективного використання міських земель, що зайняті залізничними коліями, допускається перекриття окремих їх ділянок з розміщенням в надколійному просторі різних об'єктів міської забудови.

11.2.7. Існуючі під'їзні залізничні колії, що проходять по території населеного пункту до промислових підприємств та складських територій, необхідно при відповідному обґрунтуванні намічати до ліквідації з передачею їх вантажообігу на автомобільний транспорт. Якщо при певних умовах закриття під'їзних колій неможливе, їх перетин з магістральними вулицями має вирішуватися на різних рівнях.

11.2.8. Транспортно-складські комплекси, в яких здійснюється накопичення та формування за відповідними маршрутами контейнерних, контрейлерних та інших вантажів, повинні розташовуватись в зоні соціально-економічного впливу міжнародних транспортних коридорів переважно в крупних і великих транспортних вузлах, морських і річкових портах, прикордонних пунктах пропуску і з'єднуватися з найближчими населеними пунктами під'їздами. Вантажні залізничні та автомобільні станції, двори, сортувальні та промислові станції, ці комплекси повинні розміщуватися за межами сельбищних територій бажано поблизу промислово-складських районів на внутрішньовузлових, з'єднувальних чи спеціальних ходах або обхідних дорогах.

Примітка. Не допускається будівництво нових та розширення існуючих залізничних сортувальних, вантажних і технічних станцій, вантажних дворів, контейнерних площадок, складських комплексів і під'їздів до них в межах житлових і ландшафтно-рекреаційних територій.

11.2.9. Перевалочні райони морських та річкових портів доцільно розміщувати поза населеним пунктом або на його околиці, за можливості, поблизу сортувальних і великих вантажних залізничних станцій.

Відстань від спеціалізованих районів нових морських і річкових портів до житлової забудови слід приймати не менше 300 м від меж районів перевантаження курних матеріалів, не менше 200 м від резервуарів і зливо-наливних пристроїв легкозаймистих і горючих рідин на складах 1 категорії та не менше 100 м – на складах 11-111 категорій.

11.2.10. Залізничні вокзали слід розміщувати на межі серединної з центральною зонами поблизу житлової та громадської забудови, забезпечуючи зручні, надійні транспортні зв'язки з центром населеного пункту, його основними житловими та промисловими районами, вокзалами інших видів транспорту.

11.2.11. Станції та зупинні пункти приміського залізничного пасажирського транспорту необхідно розміщувати в населених пунктах та зонах їх впливу поблизу житлових і промислових районів, місць масового відпочинку

та відвідування населенням, а також у зонах масової пересадки на інші види приміського та міського пасажирського транспорту. При цьому зупинки міських видів транспорту слід зміщувати на відстань не більше ніж 150 м від зупинок приміського транспорту.

11.2.12. У містах з населенням понад 250 тис. чол. слід передбачати розміщення одного центрального автовокзалу для дальнього міжміського (кінцевого та транзитного) сполучення та декілько великих приміських автостанцій, що розміщуються на найбільш завантажених автобусним сполученням автодорожніх виходах із міста, при можливості, поблизу станцій внутрішньоміського позавуличного транспорту.

У містах з населенням 100 - 250 тис.чол. автовокзал або автостанції доцільно розміщувати в серединній, а в середніх і малих містах з населенням до 100 тис.чол. та сільських населених пунктах - в центральній зонах, поблизу громадських і торгових центрів, ринків, залізничних і річкових вокзалів (з останніми можливе кооперування в одній споруді). Відстань від автовокзалів і автостанцій до житлової забудови повинна бути не менш ніж 50 м.

Місткість автовокзалів приймається за нормативами технологічного проектування в межах 7-12%, а пасажирської автостанції - 12-17% від кількості пасажирів, які відправляються за добу, площа території залежно від класу автовокзалу або автостанції становить 0,4-2,0 га.

Для орієнтовного визначення земельної ділянки автовокзалу (автостанції) приймаються показники питомої площі на один пост посадки-висадки пасажирів:

для пасажирських автостанцій з кількістю постів

- від 3 до 7 – 1300-1900м²

для автовокзалів з кількістю постів:

- від 6 до 12 - 1301-2200 кв. м
- від 12 до 15 - 1001-1300 кв. м
- більше 15 - 700-100 кв. м

11.2.13. Розміщення споруд автотранспортної служби (пасажирські та вантажні автостанції, автобусні зупинки з павільйонами) та об'єктів автосервісу (АЗС, СТО, пункти мийки, готелі, кемпінги, тимчасові автостоянки тощо) на автодорогах загального користування – під'їздах до крупніших, крупних і великих міст та в зонах їх впливу повинно здійснюватися згідно вимог ДБН [36].

11.2.14. Нові аеропорти (гелікоптерні майданчики) слід розташовувати за межами населених пунктів. При цьому, траси польотів повітряних суден не повинні перетинати сельбищну територію. Відстань від межі льотного поля аеродрому (гелікоптерного майданчику), трас прольоту літаків (вертольотів) до межі існуючої або перспективної забудови та зон масового відпочинку повинна забезпечувати на цих територіях нормативи шуму. Розміщення в районах аеропортів будинків, високовольтних ліній електропередач, радіотехнічних та інших споруд, які можуть загрожувати безпеці польотів повітряних суден або створювати перешкоди для нормальної роботи авіаційних засобів аеропортів (аеродромів) повинні бути погоджені з організаціями, у відомстві яких знаходяться аеродроми.

Якщо аеропорт знаходиться біля або в оточенні міської забудови слід розглядати питання про його винесення або використання для взльоту й посадки тільки легких безшумних літаків.

11.2.15. Аеропорти повинні бути зв'язані швидісними видами пасажирського транспорту із станціями міського позавуличного транспорту, з загальноміським центром, іншими аеропортами. При цьому, довжина пішохідного шляху на станціях пересадки не повинна перевищувати 100 м.

Відстань від морських та річкових вокзалів до зупинок міського пасажирського транспорту слід забезпечувати в межах 100 м. З метою більш комфортного транспортного обслуговування пасажирів під'їзд транспорту слід передбачати безпосередньо до будинку вокзалу.

11.2.16. Річкові порти, споруди для технічного обслуговування, ремонту і зимового відстою флоту потрібно розміщувати за межами територій

житлової та громадської забудови, нижче за течією річки, на відстані від водозаборів та місць відпочинку населення. Не менше 100 м. Відстань від меж району порта до перевантаження і зберігання пильних матеріалів до житлової забудови слід приймати не менше 300 м. Ширина прибережної території вантажних районів річкового порту не повинна перевищувати 300м). На морському узбережжі такі вантажні райони необхідно розміщувати як найдалі з протилежного боку тієї частини узбережжя, на якому розташовані пляжі й курорти.

11.2.17. Яхтклуби та бази маломірного флоту (малі-до 500, середні-1000-2000 і великі понад 2000 місць зберігання) слід розміщувати у приміській зоні або в населеному пункті поза територією житлової та громадської забудови та межами зон масового відпочинку населення, забезпечуючи при цьому зручні транспортні зв'язки з житловими районами.

При будівництві одного типового елінгу з двоярусним зберіганням човнів площа ділянки бази на 500 суден становить 1,7 га, при будівництві двох елінгів по 250 суден кожний з двоярусним зберіганням – близько 2,0 га. Розмір ділянки при одноярусному стелажному зберіганні суден треба приймати на (одне місце) для прогулянкового флоту – 27 кв. м, для спортивного – 75кв. м.

11.3. Мережа громадського пасажирського транспорту, велосипедного та пішохідного руху

11.3.1. Вибір видів (комбінації видів) маршрутного пасажирського транспорту, роль та місце кожного з них в реалізації зручних та безпечних пересувань населення міста та щоденних маятникових мігрантів із прилеглих до нього територій слід визначати залежно від кількості населення та розміру території міста на підставі розрахункових пасажиропотоків, дальності поїздок, основних техніко – експлуатаційних показників окремих видів транспорту (наповнення, провізна спроможність та швидкість сполучення) з дотриманням нормативних витрат часу на пересування та врахуванням при розгляді можливих варіантів транспортної мережі вимог комфортності поїздок, безпеки

дорожнього руху, охорони навколишнього природного середовища, економії територіальних, енергетичних та трудових ресурсів.

11.3.2. Орієнтовні провізні спроможності та швидкості сполучення різних видів маршрутного пасажирського транспорту (табл. 11.1, уточнюються розрахунком), параметри споруд і обладнань (платформи, посадочні площадки) визначаються при нормі наповнення рухомого складу на розрахунковий строк – 4 особи/кв. м вільної площі підлоги пасажирського салону (при повністю зайнятих місцях для сидіння) для звичайних видів наземного транспорту і 3 особи/кв. м – для швидкісного транспорту.

Таблиця 11.1

Вид транспорту	Макс.частота руху, пар поїздів в годину «пік»/од.рухомого складу	Кількість вагонів у потязі	Орієнтовна провізна спроможність, тис.пас. в годину «пік»	Середня швидкість сполучення, км/год
Автобус звичайний	Визначається	1	3-5	18-20
Автобус –експрес	умовами ОДР	1	До 10	25-30
Тролейбус	40	1	3,5-4.7	18-20
Трамвай	30	1-2	6,0-12,0	15-20
Трамвай швидкісний	30	1-2	10,0-20,0	25-30
Метрополітен	40	5-6	20-45	40-45
Швидкісний позовуличний рейковий транспорт (міні метро, наземний легкий метро)	14-30	4-6	15,0-30,0	25-35
Примісько-міська залізниця (2-х – 4-х колійна)	14-28	10-12	30,0-50,0	45-50
Монорельс			10-30	60-70

11.3.3. У середніх і малих містах та сільських населених пунктах основним видом маршрутного пасажирського транспорту слід приймати автобус; у

великих містах два види транспорту – автобус з тролейбусом чи трамваєм (залежно від розрахункових пасажиропотоків, особливостей планувальної структури міста, рельєфу його місцевості та екологічної ситуації); у крупних містах – поряд з автобусом і тролейбусом необхідно розглядати введення трамвая, а на напрямках зі стійким пасажиропотоком не менше 7 тис. пас. в годину пік – і швидкісного трамвая; у крупніших містах з населенням понад 1 млн.чол., разом з вуличними, треба розглядати введення позавуличних видів транспорту (метрополітена, внутрішньоміської залізниці), а то й міні метро чи монорельса. В усіх населених пунктах незалежно від кількості їх населення повинно розглядатись використання у внутрішньоміських і приміських сполученнях маршрутного та традиційного таксі, індивідуальних (легкові автомобілі, мотоцикли, мопеди, велосипеди), водних (морського, річкового) і нетрадиційних (фунікульор, канатна дорога) видів транспорту, а також пішохідне сполучення.

11.3.4. Каркасом пасажирської транспортної системи крупніших міст повинні бути рейкові види транспорту, що характеризуються великою провізною здатністю, надійністю, регулярністю та частотою руху – метрополітен та швидкісний трамвай, які доповнюються мережею звичайних вуличних видів транспорту, забезпечуючих підвезення пасажирів до станцій швидкісного транспорту, міжрайонні та внутрішньорайонні пасажирські сполучення.

11.3.5. Лінії метрополітена повинні об'єднувати райони високої концентрації житлової забудови та основні функціональні елементи міста між собою з врахуванням напрямку формування і розмірів основних пасажиропотоків і передбачатись підземними – глибокого або мілкового закладення. В окремих випадках при відповідному обґрунтуванні допускаються наземні ділянки метрополітена, що влаштовуються в критих галереях.

При спорудженні наземних і мілкового закладення ліній і станцій, вестибюлів, входів та інших об'єктів метрополітену слід передбачати технічну зону завширшки не менш ніж 40 м, в якій до завершення будівництва

метрополітена не допускається спорудження будь яких будинків і споруд, посадка дерев, прокладання поздовжніх підземних інженерних мереж.

11.3.6. Станції метрополітена слід розміщувати в центрах пасажироформуєчих житлових, промислових і громадських територій, біля крупних багатофункціональних комплексів і об'єктів системи загальноміського центру, для можливості влаштування зручних пересадочних вузлів поблизу існуючих та проектованих залізничних, річкових і автобусних вокзалів, станцій внутрішньоміських видів швидкісного транспорту (в місцях їх перетинів) та об'єктів масового відвідування, забезпечуючи зручний до них під'їзд і підхід.

Пішохідну доступність усіх станцій метрополітену в центральній частині міста слід приймати не більше 500м, в інших зонах – не більше 700 м.

11.3.7. Електродепо повинно розміщуватись у безпосередній близькості від ліній метрополітена з влаштуванням санітарно-шумозахисних зон.

11.3.8. Наземні лінії звичайного і швидкісного трамвая в межах міських територій слід розміщувати на магістральних вулицях і дорогах на суміщеному або відокремленому (відділеному від проїзної частини чи тротуару розподільною смугою або огорожею), а поза населеними пунктами - переважно на власному полотні. В центральних районах міст з історично сформованою забудовою та обмеженою пропускною здатністю вуличної мережі допускається передбачати позавуличні ділянки трамвайних ліній - в тунелях мілкового закладення або на естакадах. На перегонах швидкісних ліній трамвая, які прокладають на забудованих територіях, треба передбачати транспортні розв'язки, надземні або підземні пішохідні переходи у відповідності з ДБН [39].

11.3.9. Внутрішньоміські автобусні та тролейбусні лінії слід передбачати на магістральних вулицях загальноміського та районного значення з організацією руху транспортних засобів у загальному потоці та по спеціально виділених на проїзній частині смугі. Не допускається прокладати лінії автобуса та тролейбуса по житлових вулицях.

Виділення спеціальних смуг для руху та зупинок маршрутних автобусів і тролейбусів слід передбачати при можливості організації дорожнього руху

транспортних засобів на перегонах магістральних вулиць і доріг за загальної кількості смуг руху по їх проїзній частині не менше 3-х та при сумарній частоті руху автобусів і тролейбусів по виділеній смузі не менш ніж 30од./год. в одному напрямку.

11.3.10. Щільність ліній маршрутного пасажирського транспорту на забудованих територіях слід приймати залежно від їх функціонального використання та інтенсивності пасажиропотоків у межах 1,5 – 2,5 км/км² (незалежно від наявності у місті позавуличного транспорту). У центральних районах м. Києва, крупніших і крупних міст щільність мережі допускається збільшувати до 4,5 км/км².

При цьому, до найближчих зупинок в житловій забудові громадського маршрутного пасажирського транспорту необхідно забезпечувати такі нормативні відстані підходу пасажирів, не більше: у багатоповерховій житловій забудові 500(350) м; у середньо-, малоповерховій та садибній забудові – 600 м; у промислових і комунально-складських зонах – 400 (300) м від прохідних підприємств; у зонах масового відпочинку і спорту – 800 м від головного входу; від громадських об'єктів масового відвідування загальноміського центру – 250 м. Відстань підходів до зупинок швидкісного трамвая повинна прийматися у межах 800 м.

Примітка 1. В умовах складного рельєфу при відсутності спеціального підйомного пасажирського транспорту зазначені відстані треба зменшувати відповідно до підрозділу «Установи та підприємства обслуговування».

11.3.11. Відстань між зупинками на лініях громадського пасажирського транспорту у межах територій населених пунктів встановлюється з урахуванням забезпечення радіуса пішохідної доступності, а також швидкості сполучення на маршрутах з дотриманням умов безпеки руху.

У межах забудови відстань між зупинками на маршрутах автобусів, тролейбусів і трамваїв, транспортні засоби яких працюють у звичайному режимі, рекомендується приймати відповідно до таблиці 11.2.

Для експрес-автобусів, швидкісних трамваїв відстані між зупинками слід приймати у 1,5 – 2,0 раза більше ніж зазначені у таблиці 11.2.

Для ліній метрополітену та електрифікованих залізниць відстань між станціями залежить від величини пасажиропотоку, який вони обслуговують, розміщення в їх зоні пересадочних вузлів і обґрунтовується відповідними техніко-економічними розрахунками.

Якщо зупинки розташовані між перехрестями з протилежних сторін вулиці, між ними необхідно влаштувати пішохідний перехід, який може бути в одному або різних рівнях з проїзною частиною.

Таблиця 11.2

№ з/п	Групи населених пунктів	Зони містобудівної цінності (м)		
		Центральна	Середня	Периферійна
1	Найзначніші та значні міста	250-350	300*, 400-500	300*, 500-600
2	Великі та середні міста	250-350	300*, 500-600	300*, 600-700
3	Малі міста	500-600	—	400*, 700-800
Примітка 1. * позначено зупинки транспорту «За вимогою».				
Примітка 2. При визначенні відстані між зупинками враховуються містобудівні умови на відповідній території.				

Кінцеві пункти для відстою і розвороту наземних видів маршрутного пасажирського транспорту слід передбачати переважно поза центральною зоною міста окремо для кожного виду транспорту на обособлених від руху інших транспортних засобів майданчиках поза проїзною частиною вулиць з врахуванням необхідності зняття з лінії в міжпіковий період біля 30% рухомого складу.

11.3.12. Проектування трамвайних і тролейбусних ліній та їх обладнання слід виконувати згідно вимог ДБН[37] та [39], метро і залізниці, а необхідні території для зберігання та технічного обслуговування їх рухомого складу (депо, парки, гаражі, ремонтні заводи) згідно Додатка Н.

11.3.13. Для міст з складним рельєфом доцільно передбачати до існуючих видів транспорту додатково лінії вертикального транспорту, до якого відносяться канатні дороги, фунікулери. Для покращення пішохідних зв'язків необхідно передбачати розміщення ескалаторів та ліфтів.

11.4. Транспортно – пересадочні вузли

11.4.1. Транспортно-пересадочний вузол (ТПВ) - вузловий елемент планувальної структури крупного або найкрупнішого міста, що виконує функцію розподілу пасажиропотоків при здійсненні пересадки між різними видами зовнішнього та міського пасажирського транспорту або між різними маршрутами одного виду міського транспорту.

ТПВ повинен забезпечувати максимально комфортну та швидку пересадку пасажирів з одного виду транспорту на інший з дотриманням вимог щодо нормативної пішохідної доступності до зупинних пунктів та інших елементів пересадочних вузлів.

Транспортно-пересадочні вузли визначаються:

- на стадіях розроблення генерального плану та комплексних схем розвитку всіх видів міського пасажирського транспорту пропонуються принципові рішення щодо їх розміщення та формування взаємозв'язків між основними видами міського та позаміського транспорту, маршрутними мережами різних видів пасажирського транспорту;
- на стадії розроблення детального плану території виконується планувальна та просторова схема організації шляхів руху транспорту та пішоходів при формуванні пересадок у крупних транспортних вузлах, зонах загальноміських або районних громадських центрів тощо;
- на стадіях розроблення проекту або робочого проекту об'єкту будівництва здійснюється розробка конкретних проектних рішень того чи іншого транспортно-пересадочного вузла з урахуванням значень розрахункових пересадочних пасажиропотоків та місцевих пішохідних потоків, що визначаються за результатами обстежень та спеціальних розрахунків.

11.4.2. В залежності від класу вузла, ТПВ розміщуються переважно на підходах до міста в периферійній зоні, або на підходах до центру міста в

серединній зоні з метою обмеження в'їзду до центральної зони легкового індивідуального автотранспорту. Створення таких ТПВ найбільш доцільне в місцях перетину основних радіальних та кільцевих або хордових магістралей з організацією перехоплюючих автостоянок. При розташуванні об'єктів зовнішнього транспорту в центральній зоні міста, що склалося історично, ТПВ влаштовуються біля цих об'єктів.

За своєю класифікацією ТПВ поділяються на:

- міжнародні;
- регіональні (приміські);
- міські та районні.

Міжнародні ТПВ розміщуються в районах аеропортів, залізничних вокзалів та автовокзалів, морських або річкових портів, як для організації пересадки пасажирів з одного міжнародного напрямку на інший, так і для пересадки на швидкісні види міського пасажирського транспорту.

Регіональні (приміські) ТПВ розміщуються в районах автостанцій, приміських залізничних станцій та зупинних пунктів, річкових та морських причалів для організації пересадки пасажирів приміського сполучення на міський пасажирський транспорт чи для пересадки пасажирів з легкового автотранспорту на міський пасажирський транспорт.

Міські та районні ТПВ розташовуються, як правило, біля станцій швидкісних видів транспорту (метрополітену, швидкісного трамваю, міської залізниці), в місцях перетину двох або більше видів міського пасажирського транспорту, в районі громадських центрів загальноміського значення або потужних громадсько-торговельних об'єктів при сумарному пасажирообороті зупинних пунктів більше 50 тис. пас. на добу.

Дальність пішохідних підходів до зупинних пунктів у транспортно-пересадочних вузлах не повинна перевищувати:

- для міжнародних - 200 м;
- для регіональних (приміських) - 100-200 м;
- для міських та районних - 100-150 м.

В будь-якому випадку, витрати часу на здійснення пересадок у ТПВ не повинні перевищувати 10 хвилин з урахуванням часу на очікування. У разі, коли дальність пішохідних підходів перевищує нормативну, для скорочення витрат часу на пересадку рекомендується використання локальних транспортних систем (ескалаторів, травелаторів тощо).

Транспортно-пересадочні вузли повинні включати посадочні термінали, місця для очікування пасажирів, майданчики міжрейсового відстою пасажирського транспорту, стоянки таксі, перехоплюючі автостоянки.

11.4.3. Пішохідні переходи в ТПВ слід проектувати в різних рівнях.

Визначення місткості та необхідних параметрів посадкових платформ, майданчиків відстою пасажирського транспорту, зон відпочинку, місць тимчасового зберігання автомобілів тощо слід на підставі розрахунків перспективних пересадочних пасажиропотоків та пасажирооборотів зупинних пунктів у ТПВ з урахуванням зростання парку автотранспорту та збільшення рухомості населення міста, що встановлені генеральним планом, або комплексною схемою транспорту.

Велосипед, як індивідуальний транспортний засіб пересування, доцільно використовувати в населених пунктах та на прилеглих до них територіях для цілеспрямованих поїздок на короткі відстані (поїздки в прямому і зворотному напрямку до 5 км) та для доїзду до/від транспортно-пересадочних вузлів (при комбінованих поїздках на різних видах позавуличного міського та приміського транспорту) від місць відправлення (житлові райони, мікрорайони, квартали, малі міста та сільські населені пункти приміської зони) до наявних та майбутніх місць призначення (райони масового скупчення, місць праці, торгові центри, учбові, спортивні та розважальні заклади, вокзали, станції, зупинкові пункти різних видів маршрутного міського та приміського транспорту), а також поїздок з рекреаційними, туристичними та прогулянковими цілями у місця, що розміщені у межах та поза населеними пунктами. На позаміських територіях високий потенціал використання велосипедного транспорту мають малі міста та сільські населені пункти, в яких велосипед може застосовуватись не тільки

для внутрішньопоселенних але й зовнішніх зв'язків цих населених пунктів між собою, райцентрами та станціями приміських залізниць при здійсненні комбінованих маятникових поїздок у місто-центр системи розселення.

11.4.4. Трасування велосипедних маршрутів виконується окремо або в складі комплексної схеми транспорту чи організації дорожнього руху міста, адміністративного або житлового району більш деталізованої схеми організації велосипедного руху.

11.4.5. Трасування найбільш ймовірних велосипедних маршрутів у виді велосипедних доріжок і смуг слід передбачати вздовж магістральних вулиць загальноміського та районного значення (відповідно, на тротуарах та проїзній частині). На міських вулицях та дорогах місцевого значення, селищних та сільських вулицях і дорогах з незначною інтенсивністю та швидкістю руху транспорту і пішоходів допускається змішаний пішохідно-велосипедний або автомобільно-велосипедний рух по проїзній частині.

11.4.6. Проектування велодоріжок, велосмуг і велостоянок виконується згідно таблиць додатку П

11.4.7. Житлові, громадські та ландшафтно-рекреаційні території населених пунктів повинні бути забезпечені безперервною мережею упорядкованих пішохідних шляхів (тротуари вулиць різного функціонального призначення, пішохідні доріжки на міжвуличних і внутрішньооб'єктних територіях, алеї, бульвари, пішохідні зони, площі, вулиці та стежки, наземні, надземні та підземні пішохідні переходи через транспортні шляхи, інші перепони - річки, яри і т.п.), які зв'язують по найбільш коротким напрямкам основні функціональні зони (житлові, промислові райони, загальноміські та районні центри, місця відпочинку) між собою, об'єкти та вузли масового тяжіння населення в межах планувальних та житлових районів, мікрорайонів, громадських центрів і забезпечують вільний та безпечний рух пішоходів до місць праці, відпочинку, зупинок громадського пасажирського транспорту.

Системи пішохідних шляхів слід формувати з врахуванням руху осіб з обмеженими фізичними можливостями, шляхом створення для них безперешкодного та зручного пересування.

11.4.8. Ширину тротуарів, розміри накопичувальних і розподільних майданчиків біля адміністративних і торгових центрів, готелів, театрів, виставок та ринків слід проектувати за умов забезпечення розрахункової щільності руху не більше, осіб/кв.м: 1,0 – при односторонньому русі; 0,8 – при зустрічному русі; 0,5 - при влаштуванні розподільних майданчиків в місцях перетину та 0,3 – в центральних і кінцевих пересадочних вузлах біля вокзалів та на лініях швидкісного позавуличного транспорту.

11.4.9. Сходи на пішохідних доріжках слід дублювати пандусами або влаштовувати дублюючі пішохідні шляхи. При цьому збільшення протяжності руху у порівнянні з найкоротшим шляхом, повинно бути не більш ніж в 1,3 рази. В особливо складних умовах за висоти підйому більше 3,0 м замість пандусу слід влаштовувати дублюючий шлях.

11.4.10. Тротуари, пішохідні вулиці, доріжки, сходи та пішохідні переходи через проїзну частину вулиць і в ТПВ населених пунктів слід проектувати відповідно до вимог ДБН [37].

11.5. Комплексна схема організації дорожнього руху

11.5.1. Комплексна схема транспорту (КСТ) розробляється на основі затвердженого у встановленому порядку генерального плану для міст України з перспективною кількістю населення понад 100 тис. чол. та уточнює його рішення з метою визначення принципових напрямів, послідовності й термінів реалізації заходів з розвитку магістральної вулично-дорожньої мережі, а також усіх видів міського, приміського та зовнішнього транспорту, що забезпечують потреби населення і народного господарства систем поселень у пасажирських (до місць праці, масового відпочинку і об'єктів культурно-побутового призначення) і вантажних перевезеннях з дотриманням нормативних витрат часу на пересування, вимог до безпеки дорожнього руху, охорони

навколишнього середовища, комфортності поїздок, економії енергетичних, територіальних і трудових ресурсів. Якщо генеральний план міста знаходиться у стані розроблення, рішення КСТ узгоджуються з розробниками генерального плану.

11.5.2. Склад, зміст, порядок розроблення та затвердження КСТ визначаються центральним органом виконавчої влади з питань будівництва, містобудування та архітектури.

11.5.3. Строк дії КСТ обмежується розрахунковим періодом генерального плану.

11.5.4. КСТ погоджується з організаціями указаними у технічному завданні на проектування. Погоджуючи інстанції зобов'язані у місячний термін надати замовнику висновок по КСТ. У разі недотримання цього терміну схема вважається погодженою.

11.5.5. Внесення змін до КСТ допускається за умови їх відповідності генеральному плану міста.

11.6. Комплексна схема організації дорожнього руху

11.6.1. Комплексна схема організації дорожнього руху (КСОДР) є сукупністю інженерно-планувальних і організаційно-регулювальних заходів, що дозволяють оптимальним чином розподіляти транспортні потоки по магістралях міста.

КСОДР охоплює повний комплекс заходів по вдосконаленню і забезпеченню безпеки дорожнього руху на ВДМ, у тому числі:

- розробка програмних засобів створення транспортних моделей міст;
- визначення заходів по розвитку ВДМ і оптимальному розподілу транспорту по ВДМ на базі транспортних моделей міста і на основі аналізу завантаження ВДМ і причин виникнення концентрації дорожньо-транспортних пригод (ДТП);

- обґрунтування доцільності введення світлофорного регулювання на основних перетинах і необхідності модернізації існуючих світлофорних об'єктів;

- обґрунтування необхідності модернізації і розвитку автоматизованої системи управління дорожнім рухом;

- обґрунтування розробки системи інформаційного забезпечення водіїв про умови руху (дислокація дорожніх знаків, розмітки і огорожувань, організація і облаштування стоянок, зупинних пунктів, під'їздів та інших об'єктів, схема маршрутного орієнтування);

- розробка заходів по зниженню рівня аварійності;

- розробка пропозицій по поліпшенню роботи міського пасажирського транспорту, визначення оптимальної чисельності маршрутних таксі;

- розробка заходів по оптимізації швидкісних режимів руху і зменшення негативної дії транспорту на довкілля та ін.

Розробка КСОДР здійснюється на основі:

- комплексного обстеження дорожньо-транспортної ситуації, транспортних і пішохідних потоків;

- аналізу існуючої системи організації дорожнього руху (ОДР) і умов проїзду по магістралях, у тому числі "вузьких місць" на ВДМ міста, характерними ознаками яких є : великі транспортні затримки, високі показники забруднення повітряного басейну вихлопними газами;

- аналізу ДТП.

В якості основних критеріїв оптимізації дорожнього руху при створенні КСОДР приймаються наступні: транспортна робота, час знаходження на ВДМ, швидкість руху, викиди з вихлопними газами забруднюючих речовин в атмосферу.

Впровадження заходів по організації руху транспорту і пішоходів, запропонованих в результаті розробки КСОДР, здатне забезпечити:

- оптимальний розподіл транспорту по ОДР (в т.ч. визначення раціональної схеми маршрутів міського пасажирського, вантажного і транзитного транспорту, одностороннього руху) з урахуванням розвитку ОДР;
- реалізація рекомендацій по розвитку і реконструкції ОДР з визначенням пріоритетності їх реалізації;
- підвищення пропускної спроможності магістралей;
- зниження тяжкості наслідків дорожньо-транспортних подій (ДТП) в місцях їх концентрації, пов'язаних з існуючими недоліками організації дорожнього руху;
- обґрунтування швидкісних режимів руху.

11.7. Мережа вулиць і доріг населених пунктів

11.7.1. Мережу вулиць і доріг населених пунктів слід формувати як єдину нерозривно взаємозв'язану з зовнішніми автомобільними дорогами систему, з урахуванням їх функціонального призначення, інтенсивності на них транспортного, пішохідного та велосипедного руху, функціонально-планувальної організації прилеглої території та характеру забудови, вимог безпеки руху та охорони навколишнього природного середовища. У складі вулиць і доріг необхідно виділяти магістральні дороги, магістральні вулиці загальноміського та районного значення, місцеві вулиці та дороги, класифікація (категорії) яких за функціонально-планувальним призначенням окремо для міських та сільських населених пунктів надана в (Додатку Р), а основні розрахункові їх параметри по групам поселень - таблиці 11.3 і 11.4.

Автомобільні дороги загального користування поділяються на автомобільні дороги державного та місцевого значення.

Таблиця 11.3

Група населених пунктів Категорія вулиць і доріг		Розрахункова швидкість руху, км/год	Ширина смуги руху, м	Кількість смуг проїзної частини	Найбільший поздовжній похил, о/оо	Найменші радіуси кривих у плані, м	Ширина тротуару, м
Магістральні вулиці та дороги							
Крупніші, Крупні міста	Загальноміського значення	100	3,75	6-8	40	500	4,5
	Те саме, регульованого руху	80	3,75	4-6	50	400	3,0
	Районного значення	70	3,75	4-6	60	250	2,25
Великі міста	Загальноміського значення	80	3,75	4-6	60	400	3,0
	Районного значення	60	3,75	2-4	60	250	2,25
Середні, малі міста	Загальноміського значення	60	3,75 3,5	2-4	60	250	2,25
	Районного значення	60		2-4	60	250	1,5
Вулиці та дороги місцевого значення							
Усі групи міст	Житлові вулиці	40	3,50	2-3*	70	125	1,5
	Дороги у промислових і комунально-складських зонах	40	3,75	2	60	250	1,5
	Проїзди	30	3,0-3,5	1-2	80	30	0,75
	Пішохідні вулиці	4	0,75	2-6	60	-	-
	Велосипедні доріжки	30	1,50	1-2	40	50	-
	*/З урахуванням стоянок легкових автомобілів						

Примітка 1. У сільських населених пунктах селищні автодороги є ділянками автомобільних доріг загального користування.

Примітка 2. Категорії та параметри магістральних вулиць і доріг на відзнаку від вулиць і доріг місцевого значення, пов'язані з групами поселень за кількістю в них населення.

Примітка 3. Пропускнну спроможність однієї смуги руху проїзної частини вулиці слід визначати за розрахунком залежно від видів транспорту, розрахункової швидкості руху, поздовжнього профілю, кількості смуг руху, інтенсивності переміщення транспортних засобів з однієї смуги руху на іншу з метою реалізації правого або лівого повороту. Для попередніх розрахунків пропускної спроможності однієї смуги проїзної частини вулиць і доріг слід приймати при перехрестях:

- в різних рівнях загальноміського значення безперервного руху– 1650 - 1850 прив. авт./год.;
- в одному рівні загальноміського значення регульованого руху та вулиць районного значення – 750 - 850 прив. авт./год.

Таблиця 11.4.

Категорія вулиць і доріг	Розрахункова швидкість руху, км/год	Ширина смуги руху, м	Кількість смуг руху	Найменша ширина тротуару, м
Селищна дорога	60	3,5	4	-
Головна вулиця	40	3,5	2-3	1,5
Житлова вулиця	40	3,0	2	1,0
Проїзд	20	2,75-3,0	1-2	0-1
Дорога господарського призначення	30	4,5	1	-
Пішохідна дорога		0,75	2-4	-

Примітка. У сільських населених пунктах магістральними вулицями є головні вулиці, які являються, переважно, ділянками автомобільних доріг загального користування.

11.7.2. При формуванні мережі вулиць і доріг слід виходити із вимог раціональної організації системи громадського пасажирського транспорту, нормативної доступності його зупинок, концентрації транспортних потоків по районах населеного пункту, необхідності диференціювання напрямків руху цих потоків з екологічних міркувань.

Відстань між магістральними вулицями повинна знаходитись в межах 800 – 1000 м, тобто їх пішохідна доступність жителями найбільш віддаленої забудови не повинна перевищувати 500 м. У поодиноких випадках доступність окремих будинків може бути збільшена до 700 м. У районах зі складним рельєфом за великих ухилів цей показник має бути зменшений: за поздовжніх ухилів 8(6)-9% на 10%, 9(10)-10(15)% на 20%, більше 10(15)% - на 30%.

11.8. Червоні лінії

11.8.1. Територія вулиць і доріг всіх категорій відокремлюються від інших функціональних територій населених пунктів геодезично зафіксованими – червоними лініями.

11.8.2. Ширину вулиць, доріг та інших елементів поперечного профілю в межах червоних ліній слід приймати відповідно до їх категорії.

11.8.3. В межах червоних ліній вулиць забороняється розміщення та будівництво наземних об'єктів житлово-громадського, промислового та іншого призначення, крім об'єктів транспорту та пов'язаних з ним, кіосків, рекламоносіїв, малих архітектурних форм у відповідності з чинними правилами розміщення малих архітектурних форм.

11.8.4. План червоних ліній розробляються у складі містобудівної документації на місцевому рівні, як складова частина генерального плану населеного пункту відповідно до класифікації магістралей та детального плану території.

План червоних ліній може розроблятися як окрема містобудівна документація.

11.8.5. В основу розроблення плану червоних ліній повинно бути покладено рішення генерального плану населеного пункту, детального плану території, а також матеріали Державного земельного кадастру.

Розроблення плану червоних ліній повинно базуватись на:

- перспективній структурі вуличної мережі міста з урахуванням дорожньо-транспортних споруд, розміщення інженерних мереж, вуличного озеленення тощо.
- правилах, нормах та стандартах безпеки та організації вуличного транспортного руху.

11.8.6. План червоних ліній розробляється в складі детального плану території, а також генерального плану міста з населенням менше 50 тис чол., при суміщенні його з детальним планом території.

11.8.7. Ширину вулиць і доріг слід визначати з урахуванням їх категорій та в залежності від розрахункової інтенсивності руху транспорту та пішоходів, типа забудови, рельєфа місцевості, вимог охорони навколишнього природного середовища, розміщення підземних інженерних мереж, зелених насаджень в межах червоних ліній приймають, м:

Магістральні дороги - 50-90;

Магістральні вулиці:

загальноміського значення - 50-80;

районого значення - 40-50;

вулиці місцевого значення (житлові) - 15-35;

селищні та сільські вулиці (дороги) - 15-25;

Примітка 1. В умовах існуючої забудови ширину вулиць і доріг, в межах червоних ліній, при належному містобудівному обґрунтуванні дозволяється зменшувати з мінімально можливим звуженням елементів їх поперечного перерізу.

Примітка 2. В межах червоних ліній транспортних розв'язок в одному чи різних рівнях забороняється розміщення будь-яких будівель та споруд, крім відповідних елементів поперечного перерізу та інженерних комунікацій.

Примітка 3. Поперечний переріз бульвару в межах червоних ліній включає проїзну частину, пішохідні тротуари, озеленену територію, велосипедні доріжки та територію проходження інженерних мереж.

11.8.8. Щільність магістральної вуличної мережі по місту в цілому та окремих його зонах слід приймати згідно з даними таблиці 11.5

Таблиця 11.5

Групи міст	Щільність магістральної вуличної мережі по місту, км/км ²			
	середня	в тому числі по зонах:		
		центральна	серединна	периферійна
Крупніші	2,0 - 2,5	4,0	2,2	1,4
Крупні	1,8 – 2,1	3,4	1,6	1,2
Великі	1,6 – 1,8	2,2	1,4	1,1
Середні	1,4 – 1,6	1,6	1,2	1,0
Малі	1,0 – 1,2	1,2	1,0	0,7

Примітка 1. У містах з компактним планом щільність магістральної мережі приймається за більшими показниками, у містах з розрідженим планом – меншими.

Примітка 2. При складному пересіченому рельєфі міста щільність магістральної вуличної мережі може бути збільшена для усіх зон міста до 30%

11.8.9. Тип розв'язок, відстані між ними, штучні споруди (мости, шляхопроводи, естакади, тунелі тощо), що розміщуються на вулицях і дорогах населених пунктів, та їх параметри приймаються згідно чинних будівельних норм.

11.9. Споруди та підприємства для зберігання та обслуговування транспортних засобів

11.9.1. Зберігання легкових автомобілів у населених пунктах слід передбачати відповідно до функціонального зонування їх територій. У житлових районах повинне бути забезпечене постійне зберігання усіх (100%) автомобілів, які належать жителям цих районів, і тимчасове зберігання автомобілів (так звані «гостьові стоянки») відвідувачів.

Кількість місць постійного зберігання легкових автомобілів у житлових районах визначається, виходячи із кількості населення данного району на розрахунковий строк, і прогнозованого рівня автомобілізації, а тимчасового зберігання - виходячи з умов забезпечення цими місцями як мінімум 10% розрахункового парку автомобілів, які належать жителям данного району.

При розробленні проектної документації на будівництво житлових комплексів та окремих житлових будинків, залежно від передбачуваної їх категорії за рівнем комфорту та соціальної спрямованості, конкретизується прийнята в містобудівній документації потреба в машино-місцях для цих будинків та тип гаража чи відкритої автостоянки з використанням даних таблиці 11.6.

Таблиця 11.6

№з/п	Тип житлового будинку і квартир за рівнем комфорту та соціальної спрямованості	Кількість машино-місць на двох- або більшекімнатну квартиру	
		для постійного зберігання автомобілів	для тимчасового зберігання автомобілів (гостьові стоянки)
1	Житлові будинки, що розміщуються у зонах міста (п.3.7, додаток 2.1): центральній серединній периферійній		
		1,0	0,1
		0,8	0,1
		0,5	0,1
2	Доступне житло, що будується за державної підтримки	0,4	0,1
3	Житловий фонд соціального призначення (соціальне житло)	0,1	0,1

Примітка 1. Кількість машино-місць для однокімнатних квартир визначається використанням коефіцієнта 0,5.

Примітка 2. В умовах реконструкції кількість машино-місць на квартиру при відповідному обґрунтуванні допускається зменшувати, але не більше ніж на 20%.

11.9.2. Гаражі та автостоянки індивідуальних автомобілів слід розміщувати, переважно, на периферії житлових районів і міжмагістральних територіях або у їхніх межах на ділянках, віддалених від місць, призначених для ігор дітей і відпочинку населення, при дотриманні санітарно-гігієнічних вимог щодо планування прибудинкової території та площі озеленення.

11.9.3. У житлових районах із новою багатоповерховою забудовою пріоритетним типом гаражів для постійного зберігання індивідуальних легкових автомобілів повинні бути окремо розташовані багатоповерхові наземні (до дев'яти поверхів), підземні (до п'яти поверхів) та комбіновані наземно-підземні, в тому числі і механізовані (автоматизовані) гаражі. Допускається влаштування гаражів, вбудованих в перші, цокольні й підвальні поверхи багатоповерхових житлових будинків, а також відкритих автостоянок із наступним їх перевлаштуванням у гаражі іншого типу.

В умовах житлової забудови до п'яти поверхів постійне зберігання легкових автомобілів має здійснюватись у малоповерхових (до трьох поверхів) окремо розташованих наземних, підземних та наземно-підземних, у тому числі й механізованих (автоматизованих) гаражах найпростіших типів, а також на відкритих автостоянках, розміщуваних на непригодних під іншу забудову ділянках.

При розміщенні об'єктів у центральних історично-сформованих районах найкрупніших, крупних та великих міст будівництво багатоквартирних житлових будинків необхідно передбачати лише з підземними гаражами виходячи з проектного рівня автомобілізації.

Примітка. Під житловими будинками підземні гаражі допускається розміщувати тільки для легкових автомобілів, які належать громадянам.

11.9.4. Довжина пішохідного підходу до гаражів і автостоянок постійного зберігання легкових автомобілів від місця проживання власника не повинна перевищувати 700 м, а в умовах реконструкції – 1000 м.

Віддаленість автостоянок, призначених для тимчасового зберігання від входів у житлові будинки, не повинна перевищувати 150 м.

Примітка. Відстань від гаражів і автостоянок для інвалідів до житлових будинків, а також розміщення автостоянок для інвалідів біля громадських будинків і споруд, біля входів на території підприємств, на яких використовується їх праця, не повинна перевищувати 50 м.

11.9.5. При розміщенні багатоквартирної забудови кількість машиномісць для постійного зберігання повинно забезпечувати на території мікрорайону в підземних, наземно- підземних або наземних багаторівневих гаражах. Кількість машиномісць розраховується виходячи з проектного рівня автомобілізації та коефіцієнта сімейності, який визначається генеральним планом міста.

При розрахункових рівнях автомобілізації, які перевищують умовно усереднені (п. 11.1.4), а також в умовах реконструкції допускається постійне зберігання частини парку легкових автомобілів, які належать громадянам даного житлового району, за його межами – на «незручних» для інших видів будівництва територіях, у зонах санітарних розривів промислових підприємств, у смугах відведення залізничних і автомобільних доріг безперервного руху.

При цьому повинна бути забезпечена пішохідна транспортна доступність місць постійного зберігання легкових автомобілів у межах 15хв.

Збільшення кількості машино-місць в існуючих боксових гаражах та на відкритих автостоянках можна здійснювати шляхом поступової надбудови над ними двох-трьох поверхів при дотриманні санітарно-гігієнічних вимог до їх облаштування (умови захисту від шуму, розсіювання атмосферного повітря, дотримання санітарних розривів).

11.9.6. Необхідну для влаштування гаражів і відкритих автостоянок площу земельних ділянок слід приймати згідно з ДБН [41].

Примітка. Для механізованих (автоматизованих) гаражів розмір земельної ділянки визначається залежно від типу передбачуваного механізованого (автоматизованого) пристрою.

11.9.7. Кількість в'їздів та виїздів та найменшу відстань до в'їздів на ділянки гаражів і відкритих автостоянок та виїздів із них слід приймати згідно з ДБН [41], а проїзди до них – згідно з п.5.29 ДСП [26].

11.9.8. Відстані від наземних і комбінованих (наземно-підземних) гаражів і відкритих автостоянок легкових автомобілів до житлових і громадських будинків слід приймати не менше тих, що наведені у таблиці 15.5

11.9.9. Основним типом споруд для тимчасового зберігання легкових автомобілів працівників і відвідувачів загальноміського центру, громадських комплексів та окремих будинків і споруд, розміщуваних у різних функціональних зонах міст, включаючи й перехоплюючі стоянки, що розміщуються з метою розвантаження центральної частини в периферійній та серединній зонах міст у вузлах пересадки на швидкісні види внутрішньоміського пасажирського транспорту (метро, трамвай, залізниця), повинні бути окремо розташовані наземні, підземні, наземно-підземні, вбудовано/прибуловані в перші, цокольні й підземні поверхи в/до громадських будинків (за винятком будинків закладів охорони здоров'я, фізичної культури, дитячих дошкільних установ, дитячих будинків, установ культури, мистецтва та громадського харчування), в тому числі й мало- та середньоярусні механізовані (автоматизовані) гаражі, а також тимчасові відкриті автостоянки. У межах

територій, що мають особливу історико-культурну цінність та в районах історичної забудови міст необхідно передбачати розміщення лише підземних гаражів.

11.9.10. Розрахункову кількість машино-місць на автостоянках і в гаражах біля громадських комплексів, закладів, окремих будинків і споруд масового відвідування необхідно приймати за даними таблиці 11.7.

Таблиця 11.7

№з/п	Громадські будинки і споруди масового відвідування	Розрахункова одиниця	Кількість машино-місць
1	Установи управління, громадські, наукові, проектні, фінансові та юридичні організації: державного та заганоміського значення районні	На 100 працюючих	15-20 10-15
2	Одно та багатофункціональні окремі будинки, комплекси (центри) комерційно-ділової діяльності (адміністративно-ділові та бізнес-центри, офісні комплекси) площею більше 100м ²	На 100 працюючих та одночасних відвідувачів	5-10
3	Вищі та середні навчальні заклади	На 100 викладачів та співробітників На 100 студентів	10-15 3-5
Підприємства торгівлі та громадського харчування			
4	Торгові центри, універмаги, універсами (супер-маркети), магазини з площею торгових залів, м ² : 100 – 500 500-2000 2000-5000 понад 5000 Спеціалізовані магазини з виставковими залами Ринки Ресторани і кафе	На 100м ² торгової площі На 100 місць у залі	1-2 2-3 3-5 5-8 1=2 20-25 8-10

Заклади відпочинку, культури та мистецтва

5	Театри, цирки, кінотеатри, концертні зали, будинки творчості, бібліотеки, музеї Розважальні та виставкові центри і приміщення, культові споруди Парки культури та відпочинку	На 100 місць у залах та одночасних відвідувачів На 100 відвідувачів На 100 відвідувачів	15-20 15-20 15-20
	Лікувально-профілактичні заклади		
6	Лікарні, диспансери, пологові будинки	На 100 ліжок	10-15
	Поліклініки	На 100 відвідувачів	10-15
7	Готелі вищих категорій (*****, *****)	На 100 номерів	15-20
	Готелі нижчих категорій (***, ** та *)	Те саме	10-15
	Мотелі	Те саме	100
8	Підприємства побутового обслуговування населення (булини, побутової, хімічної, лазні)	На 100 працюючих та одночасних відвідувачів	5-8
9	Спортивні будинки і споруди, стадіони, зали і басейни	На 100 відвідувачів та обслуговуючого персоналу	6-10
10	Вокзали залізничного, річкового, морського, автомобільного і повітряного транспорту		

Примітка 1. Мінімальні норми в таблиці наведені для міст з відносно низьким рівнем автомобілізації на розрахунковий термін (до 280 автомобілів на 1000 жителів), максимальні - для міст з відносно високим рівнем автомобілізації (280-350 автомобілів на 1000 жителів).

Примітка 2 На відкритих автостоянках автомобілі біля установ культурно-побутового обслуговування, підприємств торгівлі і відпочинку, окремих будинків і споруд масового відвідування, а також на автостоянках і в гаражах для постійного зберігання автомобілів слід виділяти місця для особистих автотранспортних засобів інвалідів, визначаючи їх спеціальною розміткою і спеціальними знаками. Місткість їх визначається залежно від загальної місткості автостоянки чи гаража і складає: до 100 автомобілів – 4 місця-стоянки для інвалідів; від 100 до 200 – 5-7 місць-стоянок, більше 200 – за розрахунком. Для лікувально-профілактичних установ, які відвідують інваліди при їх амбулаторному лікуванні, кількість машино-місць для інвалідів приймати з розрахунку 10-15% від загальної місткості автостоянки.

- Примітка 3** Розрахункова кількість машино-місць враховує зберігання усіх категорій легкових автомобілів, включаючи й мототранспортні засоби (п.11.2.1).
- Примітка 4** Залежно від місцевих умов і при відповідному обґрунтуванні розрахункову кількість машино-місць допускається збільшувати або зменшувати, але не більше ніж на 20%.
- Примітка 5** У разі розміщення в громадських будинках і спорудах різних за професіональним призначенням об'єктів масового відвідування розрахунок загальної потреби в машино-місцях біля них здійснюється як сума для кожного з цих об'єктів.
- Примітка 6** Стоянки для установ та організацій з малою кількістю машино-місць рекомендується групувати у стоянки загального користування місткістю не менше 20 машино-місць.
- Примітка 7** Зональна (периферійна, серединна та центральна зони) кількість та впорядкування машино-місць для тимчасового зберігання автомобілів повинна зменшуватися у напрямку від периферії до загальноміського центру крупніших, крупних та великих міст.

11.9.11. У промислових і комунально-складських районах треба передбачати тимчасове зберігання автомобілів трудящих відповідних підприємств, а також постійне зберігання усіх відомчих (службових і спеціальних) легкових автомобілів, вантажних автомобілів, громадського транспорту та інших транспортних засобів.

Розрахункову кількість машино-місць на автостоянках для тимчасового зберігання цих автомобілів у промисловій і комунально-складських зонах треба визначати залежно від кількості зайнятих на них трудящих і відвідувачів відповідно до таблиці 11.8.

Таблиця 11.8

Підприємства та комплекси	Розрахункова одиниця	Кількість машино-місць
Промислові підприємства	На 100 працюючих у двох суміжних змінах	7-10
Підприємства та установи комунального господарства	На 100 працюючих	7-10
Склади та складські комплекси	На 100 працюючих	5-8

11.9.12. Пішохідну доступність від входів або прохідних в установах і підприємствах, слід приймати не більше 400 м.

11.9.13. Гаражі відомчих автомобілів і легкових автомобілів спеціального призначення, вантажних автомобілів, таксомоторів, автобусні й тролейбусні парки, трамвайні депо, а також окремі станції технічного обслуговування автомобілів слід розміщувати у промислових і комунально-складських зонах міста, приймаючи параметричний ряд підприємств та розміри їх земельних ділянок згідно з чинними нормативними документами (Додаток Н)

11.9.14. Відстані від станцій технічного обслуговування до житлових і громадських будинків необхідно приймати згідно з таблицею 15.6.

11.9.15. Автозаправні станції (далі АЗС) за умови дотримання санітарно-гігієнічних, екологічних, протипожежних та інших нормативних вимог можуть проектуватися також як автозаправні комплекси (далі-АЗК) з приміщеннями і окремими об'єктами сервісного обслуговування водіїв і транспортних засобів, для роздрібної торгівлі, швидкого харчування, технічного обслуговування, миття і змашування автомобілів.

У населених пунктах АЗС, АЗК слід розміщувати на земельних ділянках планувально відокремлених від кварталів житлової та громадської забудови, з урахуванням загальної потреби в залежності від рівня автомобілізації населеного пункту, інтенсивності руху та споживчого попиту. Вибір типу АЗС для конкретного місця розташування слід проводити в залежності від потужності та технологічних рішень, згідно з класифікацією, наведеною у таблиці 11., а також з врахуванням містобудівних обмежень і вимог природоохоронного законодавства.

11.9.16. АЗК з пунктами обслуговування транспортних засобів (технічне обслуговування, миття, змашування автомобілів) слід розміщувати тільки уздовж вулиць і доріг промислових і комунально складських зон, на їх територіях та на виїздах із населених пунктів. Забороняється розміщувати ці АЗК у межах сельбищних територій і зон відпочинку. Вимоги до розміщення АЗК без пунктів технічного обслуговування транспортних засобів слід приймати такими, як при розміщенні АЗС.

11.9.17. АЗС слід розміщувати в найзначніших та великих містах уздовж магістральних вулиць загальноміського та районного значення, в середніх та малих містах – уздовж магістральних вулиць і доріг промислових і комунально-складських зон на їх територіях.

Розміщувати АЗС на пішохідних вулицях та внутрішньоквартальних проїздах забороняється.

11.9.18. Земельні ділянки, відведені для будівництва АЗС, розміщують поза межами червоних ліній вулиць або частково в їх межах, якщо містобудівною документацією ця територія не передбачена до розширення проїзної частини вулиці на перспективу. В межах червоної лінії допускається відводити земельні ділянки та розміщувати споруди АЗС тільки тимчасово за умови погодження та затвердження у встановленому порядку.

11.9.19. Розміщення АЗС повинне здійснюватись на ділянках, передбачених для їх будівництва відповідною містобудівною документацією. В інших випадках, у разі відсутності або після завершення розрахункового терміну дії цих документів вибір земельної ділянки та погодження місця розташування АЗС здійснюється у відповідності з вимогами чинного законодавства на підставі містобудівного обґрунтування розміщення об'єктів, погодженого і затвердженого в установленому порядку.

11.9.20. АЗС можуть бути з підземним або наземним розміщенням резервуарів.

У центральних щільно забудованих районах міст з населенням 250 тис.чол. і більше допускається розміщення нових АЗС лише малої потужності з підземним розташуванням резервуарів типів А і Б без пунктів технічного обслуговування та при застосуванні пожежобезпечних технологій та екологобезпечного обладнання (Додаток С), що сертифіковане в Україні або можливість використання якого підтверджена експерним висновком органів державного нагляду у встановленому порядку.

При розміщенні в межах населених пунктів АЗС типу В максимальна сумарна місткість наземних резервуарів для зберігання рідкого палива не

повинна перевищувати 80 куб.м. при застосуванні пожежобезпечних технологій та еколого безпечного обладнання (що сертифіковане в Україні або можливість використання якого підтверджена експертним висновком органів державного нагляду у встановленому порядку. При цьому місткість кожного окремого з резервуарів не повинна перевищувати 20 куб.м.

АЗС великої потужності типів А і Б слід розміщувати у промислових та комунальних зонах, санітарно-захисних зонах об'єктів у відповідності з встановленим законодавством режимом їх використання.

Застосування контейнерних АЗС малої та середньої потужності типу Г допускається в межах населених пунктів на земельних ділянках автогосподарств, промислових підприємств, гаражних кооперативів, платних стоянок автомобілів, моторних човнів і катерів, на пристанях з дотриманням санітарних розривів та протипожежних відстаней і вимог природоохоронного законодавства.

Улаштування АЗС з підземними одностінними резервуарами в межах населених пунктів не дозволяється.

Зменшення санітарних розривів від АЗС до оточуючих споруд за наявності на цій території небезпечних явищ геологічного та геотехнічного походження (тектонічних, сейсмічних, зсувних, сельових, карстових явищ та інших деформацій земної поверхності, підтоплення, затоплення тощо) не дозволяється.

Примітка 1 Перелік технологічних заходів щодо забезпечення стандартного рівня екологічної безпеки азс

- Застосування резервуарів з подвійними стінками, обладнаних автоматизованими пристроями контролю за витоком нафтопродуктів.
- Застосування швидкокорозійних герметичних муфт для зливу палива з автоцистерни паливовоза в резервуар.
- Застосування системи уловлювання парів нафтопродуктів при зливанні палива з автоцистерни паливовоза в паливний резервуар.
- Влаштування очисних споруд для очищення поверхневих дощових стоків, випадковозабруднених нафтопродуктами (з місць розміщення ПРК, площадок зливу в резервуар та стоянки автотранспорту).
- Забезпечення антикорозійного захисту металевих резервуарів та комунікацій, а за необхідності і катодного захисту від електрохімічної корозії.

Примітка 2 Перелік додаткових технологічних заходів щодо забезпечення підвищеного рівня екологічної безпеки азс

- Застосування системи уловлювання парів нафтопродуктів із бака автомобіля під час заправлення.
- Застосування легкороривних рознімів на заправних шлангах ПРК

11.9.21. Розміщення нових та реконструкцію існуючих АЗС необхідно здійснювати з дотриманням санітарних розривів та протипожежних відстаней від найближчих споруд АЗС до найближчих будинків, споруд та інженерних мереж у відповідності з таблицею 15.6 та Додатком С, з урахуванням правил безпеки дорожнього руху.

Відстані обчислюються від найближчого з вибухонебезпечних пристроїв та джерел забруднення споруд АЗС – стін наземних резервуарів палива та корпусів паливороздавальних колонок (далі ПРК), технологічних колодязів, дихальних пристроїв підземних резервуарів, витяжних вентиляційних шахт, аварійних резервуарів та очисних споруд, вузла зливу палива у резервуари до:

- зовнішніх стін та громадських будинків;
- межі ділянок садибних, дачних та садівницьких будинків, дитячих дошкільних установ, загальноосвітніх шкіл, лікувально-профілактичних установ із стаціонаром, санаторіїв, санаторіїв-профілакторіїв, будинків інтернатів загального та спеціального типів, закладів відпочинку, фізкультурно-спортивних комплексів, а також майданчиків для ігор, занять фізкультурою та спортом, відпочинку населення, місць масового скупчення людей згідно з таблицею 15.6.

Примітка 1. Відстані від споруд АЗС, які розміщують на земельних ділянках промислових, комунально – складських, науково-виробничих, автотранспортних підприємств, установ, організацій та підприємств з обслуговування автотранспорту для їх власних потреб, до зовнішніх стін виробничих, адміністративних, побутових будинків і складських будівель цих підприємств приймають згідно з пунктами 6 та 7 таблиці 15.6, крім підприємств з виробництва харчових продуктів та медичних препаратів, для яких відстані визначають за пунктом 1 таблиці 15.6 як для житлових та громадських будинків.

Примітка2. Допускається за погодженням з органами державного пожежного нагляду зменшувати відстані від АЗС середньої потужності з наземними резервуарами (тип В) до житлових і громадських будинків 1 і 11-го

ступенів вогнестійкості проти показників, указаних в таблиці 11.9, але не більше ніж на 25%.

Таблиця 11.9

Найменування об'єкта, до якого визначають відстань від споруд АЗС	Мінімальна відстань від споруд АЗС,м				
	Типів А і Б з підземними резервуарами			Типу В з наземними резервуарами	
	малі	Середні	великі	малі	Середні
Житлові та громадські будинки	25	40	50	50	80
Місця масового скупчення людей(до зупинки громадського транспорту, межі території ринку)	30	50	50	50	80
Окремі торгові палатки і кіоски	20	20	25	25	25
Індивідуальні гаражі та відкриті стоянки для автомобілів	18	18	18	20	30
Очисні і каналізаційні споруди, що не відносяться до АЗС	15	15	15	25	30
6. Виробничі (за винятком указаних в п.8), адміністративні і побутові будинки, складські будівлі і споруди промислових підприємств 1,11 та 111-го ступенів вогнестійкості	12	12	15	15	20
7. Те саме 111а, 111б, 1У, 1Уа, У-го ступенів вогнестійкості	18	18	20	20	25
8. Виробничі будинки з наявністю радіоактивних або шкідливих речовин	100	100	100	100	100
9. Склади лісових матеріалів, торфу, волокнистих горючих речовин	20	20	20	20	25
10. Масиви лісу, парків, міських скверів:	25	25	25	30	40
- хвойних і змішаних порід	10	10	10	15	15
- листяних порід					
Примітка. Дл виробничих будинків та складських будівель категорій А і Б відстані, зазначені в п. 6, збільшуються на 50%, а категорії В – на 25%.					

11.9.22. Величину санітарних розривів від обладнання АЗС до оточуючих будинків і споруд установлюють за розрахунками хімічного і акустичного забруднення атмосферного повітря, але не менше 50м.

Для АЗС малої та середньої потужності типу А і Б величина санітарних розривів від обладнання АЗС та автотранспортних засобів, що обслуговуються, може бути зменшена за рахунок пожежобезпечних технологій та екологічнобезпечного обладнання (додаток С), що сертифіковане в Україні, або можливість використання якого підтверджена експертним висновком органів державного нагляду у встановленому порядку, але не менше ніж 25 м для малої та 40 м для середньої АЗС. При цьому розрахункові показники викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря з урахуванням його фонового рівня не повинні перевищувати гігієнічні нормативи та нормативи екологічної безпеки. Зменшення санітарних розривів погоджується з органами санітарного епідеміологічного нагляду та місцевими органами Мінекоресурсів у встановленому порядку.

11.9.23. Не допускається розміщення на ділянках вулиць і дорг з повздовжнім похилом більше 40%о та з радіусами заокруглення у плані 250 м і менше.

Наземні споруди АЗС слід розміщувати на відстані не менше 10 м від краю поїжджої частини. На дорогах з 1-2 смугами руху в кожному напрямку на під'їздах до АЗС слід улаштовувати додаткову смугу руху накопичення транспортних засобів завширшки, що дорівнює основній смузі руху, але не менше 3,0 м, впродовж 50 м до в'їзду на АЗС та 15м від виїзду з неї. Довжину переходу від основної проїзної частини до додаткової смуги накопичення слід приймати не менше 15 м. Допускається зменшення довжини смуги накопичення до 30м для малих та 40 м для середніх АЗС за умови їх розташування на вулицях з інтенсивністю руху не більше 300 авт/год на 1 смугу руху.

11.9.24. Територія АЗС відокремлюється від проїзної частини острівцем безпеки, ширина якого встановлюється з умов розміщення транспортного бар'єра, тротуару. В'їзд та виїзд з території АЗС влаштовують окремо один від одного завширшки не менше 4,2 м кожний з радіусом заокруглення не менше 10 м. Якщо в'їзд та виїзд встановлюються суміщеними,

між ними необхідно передбачити розділювальний острівець безпеки завширшки не менше 1 м, піднятий над проїжджою частиною на 0,1 м.

11.9.25. Найменшу відстань від в'їзду та виїзду з території АЗС слід приймати:

а) до перехрестя з магістральною вулицею (найближча межа її проїзної частини) – 100 м;

б) до перехрестя з вулицею або проїздом місцевого значення (найближча межа її проїзної частини) – 35 м;

в) до вікон робочих та житлових приміщень, ділянок загальноосвітніх шкіл, дитячих дошкільних та лікувальних закладів, майданчиків відпочинку – 15 м.

11.9.26. Розміщення у населених пунктах газозаправних станцій виконується згідно вимог ДБН [42].

12.ІНЖЕНЕРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.

12.1. Водопостачання, каналізація.

12.1.1. Розрахунок систем водопостачання та каналізації міст та інших населених пунктів, вибір джерел господарсько-питного та виробничого водопостачання, визначення площ під споруди водопроводу та каналізації слід виконувати у відповідності з вимогами діючих ДБН [45], [46], [55] та чинних галузевих нормативів.

12.1.2. Вирішення водопостачання і каналізації у проектах планування і забудови повинне забезпечити:

- оцінку умов водопостачання та каналізації, як елементів комплексної оцінки умов розвитку міст;
- визначення продуктивності систем на розрахункові етапи для такого складу і кількості водокористувачів, який проектується;
- розробку принципів схем в ув'язці з планувальною структурою, функціональним зонуванням, вимогами охорони зовнішнього середовища і

заходами щодо організації водопостачання і каналізації групових систем розселення.

12.1.3. Оцінку умов водопостачання, відведення, очищення і випуску (використання) стічних вод з метою запобігання забруднення довкілля слід виконувати на підставі басейнових схем комплексного використання водних ресурсів і територіальних схем охорони навколишнього природного середовища.

Продуктивність функціонуючих систем водопровідно-каналізаційного господарства повинна бути перевірена на відповідність нормативному водоспоживанню і водовідведенню існуючих водокористувачів. Розміщення нових або збільшення водоспоживання (водовідведення) існуючих водокористувачів можливо тільки за умови реконструкції існуючих споруд зі збільшенням потужностей, або будівництва нових споруд водопостачання (каналізації).

12.1.4. Продуктивність міських систем водопостачання та каналізації повинна встановлюватися за розрахунковими витратами на добу найбільшого водоспоживання (з протипожежними витратами) та водовідведення усіх груп водокористувачів із застосуванням коефіцієнту максимальної добової нерівномірності, відповідно ДБН [45].

12.1.5. Норми господарсько-питного водоспоживання (водовідведення) необхідно приймати залежно від планувального ступеня інженерного обладнання забудови, природно-кліматичних умов і величини міст за таблицею 12.1.

Таблиця 12.1

Ступінь благоустрою районів житлової забудови	Середньодобова (за рік) норма господарсько-питного водоспоживання у літрах на жителя у фізико-географічних зонах		
	Зони мішаних і широколистяних лісів, Карпатська гірська країна I, II, V	Зони мішаних і широколистяних лісів, Карпатська гірська країна I, II, V	Зони мішаних і широколистяних лісів, Карпатська гірська країна I, II, V
Водопровід, каналізація, централізоване	280	290	300

гаряче водопостачання			
Водопровід, каналізація, місцеві водонагрівники	200	210	230
<p>Примітка 1. Питома середньодобова норма питного водоспоживання включає в себе витрати води на господарчо-питні та побутові потреби в житлових та громадських будівлях.</p> <p>Примітка 2. Питому середньодобову норму питного водоспоживання в межах, зазначених в таблиці 12.1, визначають залежно від фізико-географічного району поверховості будинків, прийнятого обладнання, місцевих умов тощо.</p> <p>Примітка 3. Для районів забудови будинками з водокористуванням із водорозбірних колонок середньодобова норма питного водоспоживання на одного жителя приймається від 25 л/добу до 60 л/добу.</p> <p>Примітка 4. Невраховані витрати приймаються у відсотках від господарсько-питного загального водоспоживання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - на першу чергу будівництва: у малих і середніх містах - 5 %, у великих і крупних - 7 %, у найкрупніших - 10 %; - на розрахунковий строк дії генерального плану: у малих і середніх містах - 10%, у великих і крупних - 15%, у найкрупніших - 20%. 			

12.1.6. Потребу у воді і об'єм стічних вод на виробничі потреби промислових і сільськогосподарських підприємств, а також на протипожежні потреби слід визначати за чинними галузевими нормативними документами або згідно з проектами-аналогами.

12.1.7. Водоспоживання на утримання худоби, птахів і звірів на фермах встановлюється за нормами наведеними в таблиці 12.2.

Таблиця 12.2

Водоспоживачі	Норма водопостачання, л/добу на 1 голову
Корови молочні	115
Корови м'ясні	75
Бички та нетелі	65
Молодняк великої рогатої худоби віком до 2 років	32
Телята віком до 6 місяців	22
Коні робочі, верхові, рисисті матки, які не годують	60
Коні племенні та матки-годувальниці	80

Лоша-виробник	70
Лоша у віці до 1,5 років	45
Вівці дорослі	10
Молодняк овець	6
Кнури-виробники, матки основні	25
Свиноматки з приплодом	60
Свиноматки супоросні, холості	25
Ремонтний молодняк (свині)	15
Поросята-відлучники	5
Свині на відгодування	15
У ветеринарній лікарні на 1 велику худобу	100
У ветеринарній лікарні на 1 дрібну худобу	50
Песці та лисиці	7
Норки, соболі, кролі	3
Кури	1
індички	1,5
Качки, гуси	2

Примітка 1. Коефіцієнт годинної нерівномірності водоспоживання для тварин, звірів та птахів необхідно приймати 2,5.

Примітка 2. Для молодняка птахів норми водоспоживання повинні зменшуватись удвічі.

Примітка 3. В норми включена витрата води на миття приміщення, кліток, молочного посуду, виготовлення кормів, охолодження молока та інше.

Примітка 4. У жарких і сухих районах вказані норми допускається збільшувати на 25%.

Примітка 5. При гідровидаленні гною передбачається додаткова витрата води в межах – від 4 до 10 л на голову (в залежності від способу його видалення).

12.1.8. При влаштуванні поливальних водопроводів доцільне використовувати в якості джерел водопостачання: місцеві водотоки, водойми, ґрунтові води, доочищені стічні води. При цьому проектування поливальних водопроводів слід здійснювати за методикою зрошувальних систем. За неможливості або економічної недоцільності влаштування окремих поливальних водопроводів потребу у воді на поливання-миття міських територій із загальноміських систем слід приймати за таблицею 12.3. При

наявності даних щодо розподілу площ – за ДБН [55].

Таблиця 12.3

Міста	Потреба у воді, л, на людину за добу максимального водоспоживання (числівник) і, мЗ, на людину за поливальний період року 75% забезпеченості за опадами (знаменник) у фізико-географічних зонах			
	Зони мішаних і широколистяних лісів, Карпатська гірська країна I, II, V	Лісостепова зона III	Північностепова підзона 4.1.	Середньостепова і південностепова підзони, Кримська гірська країна 4.2, 4.3, VI
Найкрупніші	65/5,5	75/6,4	95/10,1	105/12,4
Значні	60/5,3	70/6,1	85/9,9	100/11,4
Великі	55/5,1	65/5,8	80/9,4	90/10,9
Середні	45/4,7	50/5,1	60/7,2	65/8,4
Малі	40/4,3	45/4,6	50/6,4	55/7,4
Примітка. До показників, наведених у таблиці, слід приймати коефіцієнти: для курортних міст 1,2; для малих і середніх міст, розміщених в оточенні лісів, у прибережних зонах великих річок або водойм — 0,8.				

12.1.9. Водозабори із поверхневих джерел господарсько-питних водопроводів слід розміщувати вище випусків стічних вод, населених пунктів, а також стоянок суден, лісових бірж, товарно-транспортних баз і складів, у районах, які забезпечують організацію зон санітарної охорони.

Місця випуску стічних вод повинні бути розміщені нижче за течією річки від межі населеного пункту і усіх місць його водокористування з урахуванням можливості зворотної течії при нагінних вітрах і при зміні режиму роботи ГЕС. У групових системах населених пунктів наведені вище вимоги відносяться до ядра і місць відпочинку систем розселення.

12.1.10. Розміщення головних споруд водопроводу і каналізації повинне бути ув'язане з територіальним розвитком населених пунктів на розрахунковий період.

12.1.11. Площу території для станції очистки води і стічних вод слід приймати за таблицею 12.4.

Таблиця 12.4

Станції очистки води		Станції очистки стічних вод			
Продуктивність тис. м ³ /добу	Площа, га	Продуктивність тис. м ³ /добу	Площа, га		
			Очисних споруд	Мулистих майданчиків	Доочищення на біоставках
До 0,8	1	До 0,7	0,5	0,2	-
Більше 0,8 до 12	2	Більше 0,7 до 17	4	3	3
Більше 12 до 32	3	Більше 17 до 40	6	9	6
Більше 32 до 80	4	Більше 40 до 130	12	25	20
Більше 80 до 125	6	Більше 130 до 175	14	30	30
Більше 125 до 250	12	Більше 175 до 280	18	55	-
Більше 250 до 400	18				
Більше 400 до 800	24				
<p>Примітка 1. При більшій продуктивності станцій площу слід приймати за проектами аналогами.</p> <p>Примітка 2. При застосуванні аеротенків-освітлювачів коридорного типу площа очисних споруд зменшується у два рази, при застосуванні аеротенків колонного типу – у 5 разів.</p>					

12.1.12. Зони санітарної охорони на водозабірних спорудах господарсько-питного призначення у проектах планування повинні передбачатися: для першого поясу за п. 12.1.13, другого і третього — за проектами спеціалізованих організацій, виконаних згідно з діючою нормативною документацією.

12.1.13. Межу першого поясу зон санітарної охорони необхідно приймати не менше показників, наведених у таблиці 12.5.

Таблиця 12.5

1) для поверхневого джерела водопостачання, у тому числі водопідвідного каналу або ковша від водозабірної споруди	
а) вгору за течією	200 м
б) вниз за течією	100 м
в) по прилеглому до водозабірної споруди берегу	100 м (від урізу води під час літньо-осінньої межені)
г) у напрямку до протилежного берега: при ширині водотоку менше ніж 100 м	вся акваторія та протилежний берег шириною 50 м від урізу води під час літньо-осінньої межені
д) при ширині водотоку більше ніж 100 м	смуга акваторії шириною не менше ніж 100 м;
2) для водойм (водосховище, озеро, море)	
а) по акваторії в усіх напрямках	100 м
б) по прилеглому до водозабірних споруд берегу	100 м (від урізу води при нормальному підпірному рівні у водосховищі та під час літньо-осінньої межені в озері).
3) для водозабірних споруд ковшового типу	вся акваторія ковша та територія навколо нього смугою не менше ніж 100 м.
4) для підземних джерел від одиночної водозабірної споруди (свердловина, шахтний колодязь, каптаж тощо) або від крайніх водозабірних споруд, розташованих у групі	
а) для захищених	30 м
б) для недостатньо захищених	50 м
5) інфільтраційні водозабірні споруди	прибережна територія між водозабірною спорудою і поверхневим джерелом водопостачання, якщо відстань між ними менше ніж 150 м.
б) для водозабірних споруд,	15 м

розташованих на території об'єкта, на якій неможливе забруднення ґрунту та підземних вод	
7) для водозабірних споруд, розташованих у сприятливих санітарних, топографічних та гідрогеологічних умовах	25 м
8) для підруслових водозабірних споруд та ділянок поверхневого джерела водопостачання, з якого здійснюється інфільтраційне живлення або штучне поповнення запасів підземних вод	як для поверхневого джерела водопостачання
9) при штучному поповненні запасів підземних вод	
а) закритого типу (свердловин, шахтних колодязів)	50 м
б) відкритого типу (басейнів та інших)	100 м
10) від стін резервуарів чистої води, фільтрів (крім напірних), контактних освітлювачів з відкритою поверхнею води	30 м.
11) від решти споруд і стовбурів водонапірних башт	15 м.
<p>Примітка 1. До захищених підземних вод відносяться води з напірних і безнапірних водоносних шарів, що мають у межах всіх поясів зони суцільну водонепроникну покрівлю, яка виключає можливість місцевого живлення з розміщених вище недостатньо захищених водоносних шарів.</p> <p>Примітка 2. Межа першого поясу водопровідних споруд повинна збігатися з огорожею майданчика споруд.</p>	

12.1.14. Для водопровідних споруд встановлюється санітарно-захисна смуга шириною 100 м. Режим використання санітарно-захисної смуги прирівнюється до режиму другого поясу зон санітарної охорони джерела водопостачання.

В разі розташування майданчика водопровідних споруд у межах другого поясу зони санітарної охорони джерела водопостачання санітарно-захисна смуга від водопровідних споруд не встановлюється.

При розташуванні майданчика водопровідних споруд на території, на якій неможливе забруднення ґрунту та підземних вод, а також розташованих в сприятливих санітарних, топографічних та гідрогеологічних умовах, ширину смуги допускається зменшувати при виконанні вимог Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів, але вони повинні становити не менше ніж 30 м.

Ширину санітарно-захисної смуги водоводів та водопровідних мереж, що проходять по незабудованій території, потрібно приймати (від крайніх ліній):

- при прокладанні в сухих ґрунтах та умовному діаметрі до 1000 мм включно - не менше ніж 10 м, а при більшому діаметрі - не менше ніж 20 м;
- при прокладанні в мокрих ґрунтах (незалежно від умовного діаметра) - не менше ніж 50 м.

При прокладанні водоводів по забудованій території ширину смуги слід призначати у встановленому порядку згідно з діючими нормативними документами.

12.1.15. Проектування мереж і споруд зовнішнього пожежогасіння необхідно виконувати згідно з вимогами ДБН [45].

12.1.16. Основні водоохоронні та санітарні заходи на території зони санітарної охорони підземних і поверхневих джерел водопостачання та майданчиків водопровідних споруд необхідно приймати згідно з п.15.3 ДБН [45].

12.1.17. Розміри санітарно-захисних зон від каналізаційних очисних споруд і насосних станцій до межі житлової забудови, ділянок громадських установ, будинків і споруд, продовольчих складів, підприємств харчової промисловості слід приймати згідно з таблицею 12.6.

Таблиця 12.6

Споруди каналізації	Санітарно-захисна зона, м, при розрахунковій продуктивності споруд, тис. м ³ /добу			
	до 0,2 включно	понад 0,2 до 5 включно	понад 5 до 50 включно	понад 50 до 280 включно
Споруди механічного і біологічного очищення з муловими майданчиками, а також окремо розташовані мулові майданчики	150	200	400	500
Те саме, з термічною і/або механічною обробкою осадів у закритих приміщеннях	100	150	300	400
Поля фільтрації	200	300	500	-
Поля зрошення	150	200	400	-
Біологічні ставки	200	200	300	300
Споруди з циркуляційними окиснювальними каналами	150	-	-	-
Насосні станції, регулюючі резервуари закритого типу	15	20	20	30
<p>Примітка 1. Санітарно-захисні зони від каналізаційних споруд продуктивністю понад 280 тис. м³/добу встановлюються за погодженням Міністерства охорони здоров'я на підставі розрахунків розсіювання газів з неприємним запахом, розташування об'єктів, рози вітрів та інших факторів.</p> <p>Примітка 2. Санітарно-захисні зони від споруд механічного і біологічного очищення з муловими майданчиками та від окремо розташованих мулових майданчиків при потужності більше 500 тис. м³/добу приймають не менше ніж 1 км.</p> <p>Примітка 3. У разі розташування житлової забудови з підвітряного боку по відношенню до очисних споруд вказані в таблиці розміри санітарно-захисної зони можна збільшувати, але не більше ніж у 2 рази, при сприятливій розі вітрів - зменшувати не більше ніж на 25 %.</p> <p>Примітка 4. За відсутності мулових майданчиків на території очисних споруд потужністю понад 0,2 тис. м³/добу розмір санітарно-захисної зони зменшують на 30 %.</p> <p>Примітка 5. Санітарно-захисну зону від полів фільтрації площею до 0,5 га та споруд механічного і біологічного очищення на біофільтрах продуктивністю до 50 м³/добу приймають 100 м.</p> <p>Примітка 6. Санітарно-захисну зону від полів підземної фільтрації продуктивністю менше 15 м³/добу слід приймати 15 м.</p> <p>Примітка 7. При використанні фільтруючих траншей, фільтруючих колодязів, а також піщано-гравійних фільтрів в якості споруд доочищення після аераційних установок або септиків, які використовуються в якості основних очисних споруд стічних вод, санітарно-захисну зону приймають для:</p> <p>- фільтруючих траншей і піщано-гравійних фільтрів - 25 м;</p>				

- фільтруючих колодязів - 8 м;
- септиків - 5 м;
- аераційних установок на повне окиснення з аеробною стабілізацією мулу продуктивністю до 700 м³/добу - 50 м.

Примітка 8. Санітарно-захисну зону від очисних споруд поверхневих стічних вод відкритого типу з сельбищних територій, а також від окремо розташованих споруд глибокого доочищення біологічно очищених стічних вод приймають 100 м, від насосних станцій поверхневих вод - 15 м, від очисних споруд промислових підприємств - згідно з галузевими будівельними нормами.

Примітка 9. Санітарно-захисну зону для очисних споруд малої каналізації (до 25 м³/добу) та дощової каналізації закритого типу у разі обґрунтованості і доцільності її зменшення слід приймати за узгодженням з органами санітарного нагляду Міністерством охорони здоров'я.

Примітка 10. Санітарно-захисну зону від зливних станцій приймають 300 м.

Примітка 11. Санітарно-захисні зони від шламонакопичувачів приймають залежно від складу і властивостей шламу згідно з ДБН [48].

12.1.18. На всіх каналізаційних самотливних і напірних мережах, що проектується або реконструюються, а також на існуючих мережах з метою попередження травматизму, інших прикрих випадків при виникненні провалів у місцях пошкодження склепінь каналізаційних мереж або при аваріях на них рекомендується передбачати захисні охоронні зони. Розміри захисних охоронних зон каналізаційних мереж слід приймати згідно з таблицею 12.7.

Таблиця 12.7

Глибина укладання, м	Розміри захисних охоронних зон каналізаційних мереж (в кожену сторону від бокової стінки трубопроводу), м		
	Самотливі мережі	Щитові колектори	Напірні трубопроводи
<4	3	-	5
>4	5	10 м і більше (в залежності від заглиблення і призми обвалення)	5

12.1.19. Для децентралізованих (місцевих) систем при витратах стічних вод до 15 куб.м./добу в піщаних і супіщаних ґрунтах і заляганні ґрунтових вод не вище 1,5 м від поверхні землі допускається застосовувати поля підземної фільтрації.

12.1.20. Для невеликих об'єктів з витратами стічних вод до 1 куб.м./добу в піщаних і супіщаних ґрунтах допускається застосовувати

фільтрувальні колодязі. Основа колодязя повинна бути на 1 м вище рівня ґрунтових вод.

12.1.21. Піщано-гравійні фільтри та фільтрувальні траншеї допускається використовувати для децентралізованих (місцевих) систем при витратах стічних вод до 15 куб.м./добу у водонепроникних і слабофільтрувальних ґрунтах при найвищому рівні ґрунтових вод, розміщеному на 1 м нижче лотка відвідної труби. Для утворення фільтрувального середовища використовується привізний середньо- і крупнозернистий пісок.

При застосуванні будь-якої споруди підземної фільтрації необхідна попередня очистка стічних вод у септиках.

12.1.22. Деталізація вирішень з окремих елементів систем повинна здійснюватися відповідно до вимог спеціалізованих нормативів - зовнішні мережі і споруди, внутрішній водопровід і каналізація будинків.

12.2. Санітарне очищення

12.2.1. Для міст з кількістю населення понад 250 тис. чоловік, курортів загальнодержавного значення та для населених пунктів на регіональних рівнях систем розселення необхідно передбачати підприємства з оброблення (перероблення), знешкодження, захоронення та утилізації побутових відходів.

Для міст з кількістю населення менше 250 тис. чоловік та для населених пунктів на міжрайонних, локальних та первинних рівнях систем розселення необхідно передбачати двоетапну технологію транспортування побутових відходів на підприємства з оброблення (перероблення), знешкодження, захоронення та утилізації, пункти відбору вторинної сировини та сміттєсортувальні пункти.

Влаштування місць складування або зберігання побутових відходів, небезпечних відходів у складі побутових та інших відходів, що є джерелами забруднення атмосферного повітря пилом, шкідливими речовинами,

допускається з дозволу місцевих органів державної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування при додержанні нормативів екологічної безпеки та забезпеченні можливості їх подальшого господарського використання.

Норми утворення твердих побутових відходів для розрахунків при відсутності затверджених органами місцевого самоврядування приймають за таблицею 12.8

Таблиця 12.8

Об'єкти утворення ТПВ	Норма утворення ТПВ, особа/рік	
	кг	л
Житлові будинки багатоквартирні упорядковані	300-350	1800-2000
Житлові будинки садибної забудови	350-450	2500-3500
В середньому по населеному пункту з урахуванням організацій та установ, маятникової міграції	250-300	1500-2000
Сміття з 1 кв.м вдосконаленого покриття вулиць та доріг, площ	5	8
Садові відходи з 1 кв.м площі зелених насаджень	-	8
Примітки: 1 Норми утворення ТПВ для житлових будинків садибної забудови при наявності опалення на вуллі необхідно збільшувати на 30-50%. 2 Норми утворення великогабаритних, ремонтних та будівельних відходів необхідно приймати в розмірі 10 % від загальної кількості утворення ТПВ в населеному пункті. 3. Електронні відходи та електричне обладнання у складі ТПВ приймають із розрахунку 4 кг на 1 мешканця на рік.		

Розміри земельних ділянок і санітарно-захисних зон підприємств і споруд з транспортування, знешкодження і переробки побутових відходів необхідно приймати за таблицею 12.9.

Таблиця 12.9

Підприємства і споруди	Розміри земельних ділянок на 1000 т твердих побутових відходів за рік,га	Розміри санітарно-захисних зон, м
Підприємства промислової переробки побутових відходів	0,09	500

(сміттєпереробні заводи та підприємства термічної утилізації твердих побутових відходів - спалювання, піроліз, газифікація, плазмові технології)		
Полігони твердих побутових відходів	0,02-0,05	500
Склади компосту	0,04	300
Ділянки для компостування	0,5-1,0	500
Поля асенізації	2-4	1000
Зливні станції	0,2	300
Сміттєперевантажувальні станції	0,04	100
Поля складування і захоронення знешкоджених осадів (по сухій речовині)	0,3	1000

Примітка. Розмір земельних ділянок полів асенізації, ділянок для компостування і полігонів слід приймати з урахуванням гідрологічних, кліматичних і геологічних умов.

12.2.2. Земельні ділянки, які відводяться для полігонів твердих побутових відходів повинні відповідати вимогам ДБН [56].

При проектуванні полігонів твердих побутових відходів (ТПВ) доцільно передбачати утилізацію біогазу. З урахуванням розпланування території полігону ТПВ на черги, що забезпечують приймання ТПВ протягом 3-5 років кожна, проводиться трасування газопроводів із визначенням місць улаштування свердловин, оптимального розташування газозбірних пунктів, газгольдерів, загального магістрального газопроводу, порядку підключення груп свердловин.

При проектуванні полігону ТПВ слід передбачати заходи, спрямовані на зменшення кількості фільтрату: тимчасові протифільтраційні завіси, дамби, а

також передбачати такі схеми складування ТПВ, при яких забезпечується мінімальне надходження води з незаповненої площі карт ТПВ.

Після закриття полігону проводиться стабілізація – зміцнення звалищного ґрунту та рекультивація згідно з вимог ДБН [56]. Проектом рекультивації після закриття полігону ТПВ має бути передбачений один із наступних напрямків подальшого використання земель:

- сільськогосподарський;
- лісогосподарський;
- будівельний.

Будівельний напрямок здійснюється тільки після вивезення всього звалищного ґрунту і проведення відповідних санітарно-епідеміологічних досліджень.

12.2.3. Підприємства з оброблення (перероблення), знешкодження, захоронення та утилізації побутових відходів можна розміщувати в промислових та комунально-складських зонах населених пунктів та за їх межами або на території полігону ТПВ, за умови організації санітарно-захисної зони відповідно до вимог санітарного законодавства.

Розташування підприємства з оброблення (перероблення), знешкодження, захоронення та утилізації побутових відходів на рекреаційних територіях, у зонах санітарної охорони джерел водопостачання та прибережних смугах водойм, охоронних зон курортів заборонено.

Вибір земельної ділянки здійснюють з урахуванням можливості приєднання підприємства до існуючих комунікацій водопостачання, водовідведення, тепlopостачання, газопостачання та електропостачання. За необхідності передбачають розміщення трансформаторної підстанції, котельні, запасних резервуарів для води, локальних очисних каналізаційних споруд і локальних очисних споруд для очищення зливових вод.

Площу земельної ділянки для розміщення підприємства з сортування та переробки побутових відходів рекомендовано приймати з розрахунку 0,09 га на 1000 т ТПВ на рік, у тому числі 0,06га на 1000т безпосередньо для виробництва

та 0,03 га на 1000т ТПВ - під склади готової продукції (компосту) та відсортованих компонентів ТПВ, адміністративно-побутові споруди.

Біотермічні камери та безкамерне компостування з примусовою аерацією дозволено застосовувати для малих міст та селищ з населенням до 50 тис. мешканців, польове компостування - в містах з населенням 50-500 тис. мешканців. В населених пунктах з населенням більше ніж 500 тис. мешканців дозволено використовувати промислове компостування.

Санітарно-захисну зону, або будь-яку її частину недопустимо розглядати як резервну територію об'єкту та використовувати для розширення виробничої зони.

12.2.4. Сміттєперевантажувальні станції розміщуються при впровадженні двоетапної технології транспортування твердих побутових відходів.

Двоетапна технологія транспортування ТПВ є доцільною у разі:

- коли дальність транспортування ТПВ від місця збирання до об'єкту захоронення перевищує 20 км;
- або коли декілька міст, розташованих у радіусі до 50 км, мають або планують створити один об'єкт захоронення або підприємство із переробки побутових відходів.

Ділянки для будівництва сміттєперевантажувальної станції необхідно відводити на територіях промислово-складських зон або околиць населених пунктів.

Ділянка для будівництва сміттєперевантажувальної станції має відповідати встановленим санітарним правилам і нормам, вимогам екологічного законодавства, бути максимально наближеною до району збирання твердих побутових відходів, мати природний перепад висоти між майданчиками розміщення сміттєвозів-збирачів і транспортних сміттєвозів. Необхідною є також наявність доріг з твердим покриттям, лінії електропередач, водопроводу і каналізації.

12.2.5. Санітарне очищення територій населених місць повинно бути планово-регулярним і включати раціональне та своєчасне збирання, зберігання,

перевезення та видалення, надійне знешкодження, економічно доцільну утилізацію побутових відходів і екологічно безпечне захоронення побутових відходів, що утворюються на території населеного пункту та у місцях перебування людей за його межами, відповідно до схеми санітарного очищення.

В межах багатоквартирної забудови (два та більше поверхи) застосовується планово-подвірна система збирання побутових відходів. При цьому на об'єктах благоустрою населених пунктів мають бути виділені спеціально обладнані майданчики для розміщення контейнерів для зберігання побутових відходів (контейнерні майданчики) із зручними під'їздами для сміттєвозів.

Контейнерні майданчики повинні відповідати ДСТУ-Н [57]

Контейнерні майданчики повинні бути віддалені від меж земельних ділянок навчальних та лікувально-профілактичних закладів, стін житлових та громадських будівель і споруд, майданчиків для ігор дітей та відпочинку населення на відстань не менше 20 м. На території садибної забудови населених пунктів відстань від контейнерних майданчиків до меж присадибних ділянок зі сторони вулиць повинна складати не менше як 5 м. Контейнерні майданчики повинні мати водонепроникне тверде покриття та бути обладнані навісами, огорожею та ізольовані від об'єктів обслуговування населення, господарських дворів і магістральних вулиць смугою зелених насаджень шириною не менше 1,5 м, не повинні бути прохідними для пішоходів і транзитного руху транспорту.

Контейнерні майданчики повинні бути обладнані урнами для прийому небезпечних відходів (хімічні джерела струму, побутові акумулятори), контейнерами для змішаних ТПВ та контейнерами для роздільного збирання вторинної сировини.

Рекомендований радіус обслуговування одним майданчиком дорівнює 150-200 м.

Збирання великогабаритних та ремонтних відходів повинно проводитись на території житлової забудови в спеціально відведених місцях на відстані не менше 20 м від стін будинків з рекомендованим радіусом обслуговування 300-400 м. Ділянки для встановлення контейнерів збирання великогабаритних та ремонтних відходів необхідно поєднувати з контейнерними майданчиками.

Середня площа контейнерних майданчиків повинна дорівнювати 12–18 кв.м, а площа ділянок для встановлення контейнерів збирання великогабаритних та ремонтних відходів - 6-10 кв.м.

В межах садибної забудови застосовується планово-поквартирна система збирання побутових відходів. При цьому допустимо не передбачати відведення ділянок для тимчасового зберігання відходів в урнах або контейнерах.

12.2.6. На території населеного пункту необхідно передбачати місця для встановлення пунктів приймання вторинної сировини.

Пункти приймання вторинної сировини забезпечують відбір відходів електричних та електронних приладів, небезпечних відходів (у складі побутових відходів) та вторинної сировини у складі твердих побутових відходів. Площа земельних ділянок для одного пункту приймання вторинної сировини повинна становити 10-25 кв.м.

Необхідна кількість пунктів приймання вторинної сировини визначається схемою санітарного очищення.

Для узагальнених розрахунків приймається 3 кв.м. площі земельної ділянки для пункту приймання вторинної сировини на 1000 осіб населення.

12.2.7. Утилізація трупів домашніх та безпритульних тварин здійснюється шляхом кремації в печах. Ділянку для кремаційної печі доцільно розміщувати на території полігону ТПВ, промислових та комунально-складських зонах населених пунктів та за їх межами за умови організації санітарно-захисної зони відповідно до вимог санітарного законодавства.

Площу земельної ділянки для улаштування кремаційної печі необхідно приймати 0,01 га на 50 тис. осіб населення але не менше 0,01 га на одну ділянку.

12.2.8. В містах та інших населених пунктах необхідно передбачати пункти тимчасового утримання безпритульних тварин. Пункт тимчасового утримання безпритульних тварин повинен обов'язково мати облаштовані приміщення (відділення): приймальне відділення; карантинне відділення; ізолятор; відділення з утримання тварин.

Пункти розташовують від житлових будинків та будівель іншого призначення на відстані не менше ніж 300 м. Територія притулку має бути огорожена.

Площу земельної ділянки, що необхідна для будівництва пункту тимчасового утримання безпритульних тварин необхідно приймати 0,015 га на 50 тис. осіб населення.

Утилізація трупів тварин на території пунктів тимчасового утримання тварин забороняється.

12.2.9. Бази утримання спеціальних транспортних засобів розташовуються на території господарської зони полігону ТПВ, промислових та комунально-складських зонах населених пунктів.

12.3. Енергопостачання.

12.3.1. Енергопостачання міських і сільських поселень слід передбачати від мереж районної енергетичної системи з максимальним залученням нетрадиційних джерел електричної енергії: геліо-, геотермальних, вітрових установок тощо. Будівництво малих ГЕС необхідно проводити тільки після виконання спеціального проекту, що підтверджує збереження гідрологічного режиму річки при експлуатації ГЕС.

12.3.2. При виборі потужностей джерел енергопостачання розрахункова потреба у теплі, газі та електроенергії визначається:

- для промислових і сільськогосподарських підприємств - за їхніми замовленнями, аналогічними проектами нових підприємств і тих, що реконструюються, а також за укрупненими показниками енергоозброєності або

енергомісткості на підприємствах даної галузі промисловості з урахуванням місцевих умов;

- для комунально-побутових потреб – відповідно до чинних нормативів.

Для попередніх розрахунків допускається застосовувати укрупнені показники електроспоживання, де враховується житловий і громадський сектор поселень, підприємства комунально-побутового обслуговування, зовнішнє освітлення, міський транспорт (крім метрополітену), системи теплопостачання, водопостачання і водовідведення, наведені у таблиці 12.10

Таблиця 12.10

Ступінь благоустрою житлових і громадських будинків і поселень	Електроспоживання, кВт год/люд. на рік		Річна кількість годин використання максимуму електричного навантаження, год.	
	на першу чергу	на розрахунковий термін	на першу чергу	на розрахунковий термін
Міста				
Будинки, не обладнані стаціонарними електроплитами:				
без кондиціонерів	800	1700	3100	5200
з кондиціонерами	840	2000	5200	5700
Будинки, обладнані стаціонарними електроплитами:				
без кондиціонерів	1300	2100	4500	5300
з кондиціонерами	1600	2400	5300	5800
Селища і сільські населені пункти (без кондиціонерів)				
Будинки, не обладнані стаціонарними електроплитами	800	950	3000	4100
Будинки, обладнані стаціонарними електроплитами (100%)	1000	1350	3900	4400
<p>Примітка 1. Застосування стаціонарних електроплит слід погоджувати з планувальними організаціями відповідно до чинних нормативів, так само, як і райони з використанням побутових кондиціонерів.</p> <p>Примітка 2. Укрупнені показники наведені для великих міст. Для інших типів міст застосовуються коефіцієнти: для найкрупніших – 1,2; крупних – 1,1; середніх – 0,9 і малих – 0,8.</p>				

12.3.3. Кількість, потужність і напруга понижувальних підстанцій, а також їх розміщення визначаються за погодженням з розвитком районної енергосистеми.

12.3.4. Понижувальні підстанції глибокого вводу з трансформаторами потужністю 16 тис.кВА вище призначені для електропостачання житлових районів, а на територіях курортних зон і комплексів усі трансформаторні підстанції і розподільні пристрої слід передбачати закритого типу.

12.3.5. На підходах до підстанцій повітряних і кабельних ліній повинні бути забезпечені технічні смуги для їх вводу і виводу розмірами залежно від кількості і напруги ліній.

Розміри земельних ділянок для закритих підстанцій і розподільних пристроїв слід приймати 0,6 га, для відкритих – 0,5–1,5 га при неодмінній умові дотримання санітарних вимог, для пунктів переходу повітряних ліній у кабельні – не більше 0,1 га.

12.3.6. Трансформаторні підстанції потужністю не більше 2 x 1000 кВА і розподільні пункти напругою до 20 кВ слід споруджувати закритими і розміщувати від вікон житлових і громадських будинків на відстані не менше 10 м, від лікувальних і оздоровчих установ – відповідно не менше 25 м і 15 м.

12.3.7. Не слід розміщувати трансформаторні підстанції у зсувних зонах, зонах затоплення і передбачати заходи проти їх затоплення.

12.3.8. Лінії електропередачі, які входять до загальних енергетичних систем, не допускається розміщувати на територіях промислових і сільськогосподарських підприємств.

12.3.9. Повітряні лінії електропередачі (далі ПЛ) напругою 35 кВ і вище слід розміщувати за межами сельбищних територій, а при реконструкції міст – передбачати їх винесення за межі сельбищних територій.

Для повітряних і кабельних ліній електропередачі, трансформаторних підстанцій, розподільних пунктів і пристроїв (далі – електричні мережі) всіх напруг встановлюються охоронні і санітарно-захисні зони, розміри яких залежать від типу і напруги енергооб'єкта. Розміри цих зон слід приймати за таблицею 12.11.

Використання земельних ділянок в охоронних і санітарно-захисних зонах електричних мереж повинне бути письмово узгоджене з власниками цих мереж, державними органами пожежної охорони та санітарного нагляду.

В охоронних і санітарно-захисних зонах електричних мереж забороняється:

- а) будувати житлові, громадські та дачні будинки;
- б) розташовувати автозаправні станції або сховища паливно-мастильних матеріалів;
- в) влаштовувати спортивні майданчики для ігор, стадіони, ринки, зупинки громадського транспорту
- г) здійснювати зупинки всіх видів транспорту (крім залізничного) в охоронних зонах ПЛ електропередачі напругою 330 кВ і вище.
- д) розміщувати будь-які споруди і будинки в охоронних і санітарно-захисних зонах ПЛ напругою 500 – 750 кВ, а також кабельних ліній електропередачі, трансформаторних підстанцій, розподільних пунктів і пристроїв всіх класів напруги.

В охоронних і санітарно-захисних зонах ПЛ напругою до 330 кВ включно, якщо затвердженою містобудівною документацією не передбачено іншого виду використання цих земель, дозволяється розміщення виробничих будинків і споруд, колективних гаражів і відкритих стоянок легкових транспортних засобів. При цьому відстань по горизонталі від проекції крайніх проводів при їх найбільшому відхиленні до найближчих частин будинків і споруд, які виступають, повинна бути не менше вказаної в таблиці 12.11

В охоронних зонах ПЛ напругою 110 - 220 кВ допускається за технічними умовами власників цих мереж та органів державної пожежної охорони розташування колективних гаражів легкових транспортних засобів, виробничих будинків і споруд, виконаних із вогнетривких матеріалів та під'їзд до них в межах всієї охоронної зони, в тому числі під проводами ПЛ.

Технічні умови повинні мати вимоги чинних нормативних актів з будівництва експлуатації, охорони, пожежної та електричної безпеки енергооб'єктів.

Охоронні зони електричних мереж також встановлюються за периметром трансформаторних підстанцій, розподільних пунктів і пристроїв – на відстані 3 м від огорожі або споруди; уздовж підземних кабельних ліній електропередачі до 1 кВ, прокладених під тротуарами в населених пунктах, у вигляді земельної ділянки, обмеженої вертикальними площинами від крайніх кабелів на відстані 0,6 м у напрямку будинків і споруд та на відстані 1 м у напрямку проїжджої частини вулиці.

Таблиця 12.11

Тип ліній	Напруга, кВ	Охоронна зона ^{*)} , м	Санітарно-захисна зона ^{**)} , м	Відстань по горизонталі від проєкцій крайніх проводів при їх найбільшому відхиленні до найближчих частин будинків і споруд, які виступають, та гаражів, м
Повітряна лінія електропередачі (ПЛ)	До 20 включ.	10	-	2
- “ -	35	15	-	4
- “ -	110	20	-	4
- “ -	150	25	-	5
- “ -	220	25	-	6
- “ -	330	30	20	8
- “ -	500	30	30	-
- “ -	750	40	40	-
Кабельна лінія електропередачі в ґрунті	До 220 включ.	1	-	-
Кабельна лінія електропередачі у воді	До 220 включ.	100	-	-

Трансформаторна підстанція, розподільний пункт, пристрій	До 220 включ.	3 (від огорожі)	-	-
Трансформаторна підстанція	330 та вище	3 (від огорожі)	За результатами замірів	-

*) Охоронна зона ліній електропередачі – це зона уздовж лінії електропередачі, що є земельною ділянкою, повітряним простором, обмеженими вертикальними уявними площинами, що віддалені по обидві сторони лінії від крайніх проводів за умови невідхиленого їхнього положення.

**) Санітарно-захисна зона – це територія уздовж траси ПЛ напругою 330 кВ та вище, на якій напруженість електричного поля перевищує 1 кВ/м, або яка має границі земельної ділянки по обидві сторони ПЛ на відстанях від проекції крайніх проводів на землю за умови невідхиленого їхнього положення.

12.3.10. Лінії електропередачі до понижувальних підстанцій глибокого вводу напругою 110 кВ і вище у значних і найзначніших містах, а також електричні мережі напругою до 35 кВ включно у межах сельбищних територій усіх видів поселень із будинками заввишки 4 поверхи і вище, слід виконувати кабелем.

12.3.11. На виробничих територіях населених пунктів найменші відстані від високовольтних проводів повітряних ліній до поверхні землі, будинків і споруд, збудованих з неспалимих матеріалів, приймати відповідно до таблиці 12.12

Таблиця 12.12

Умови роботи	Ділянка, споруда	Найменша відстань, м, при напрузі ВЛ, кВ					
		до 35	110	150	220	330 і 500	
Нормальний режим	До поверхні землі	7	7	7,5	8	8	8
	До будинків і споруд	3	4	4	5	6	
Обрив провода у сусідньому прогоні	До поверхні землі	4,5	4,5	5	5,5	6	
Примітка. Лінії електропередачі не повинні перешкоджати безпечній роботі пожежних автодрабин і колінчастих підйомників.							

12.3.12. Теплоелектроцентралі (ТЕЦ) слід розміщувати за межами сельбищної території, як правило, з мінімальною довжиною магістральних теплотрас до центрів теплових навантажень.

12.3.13. У житлових районах при забудові будинками більше двох поверхів за відсутності можливості підключення споживачів до діючих джерел централізованого теплопостачання (виробничо-опалювальних котелень, ТЕЦ та ін.) необхідно передбачати будівництво опалювальних котелень. Ступінь їх укрупнення визначається у кожному окремому випадку техніко-економічним розрахунком.

12.3.14. Районні опалювальні котельні необхідно розміщувати за межами житлових районів на спеціально виділених ділянках (у кварталах комунально-господарського призначення або комунально-складських територіях). При відповідному техніко-економічному обґрунтуванні допускається передбачати використання когенераційних технологій відповідно до вимог ДБН [44].

12.3.15. У житлових районах, забудованих одно- і двоповерховими житловими будинками з підвищеною щільністю населення, допускається передбачати їх централізоване теплопостачання при відповідному техніко-економічному обґрунтуванні.

12.3.16. У закритих і відкритих системах централізованого теплопостачання необхідність улаштування центральних теплових пунктів для житлових і громадських будинків повинна бути обґрунтована техніко-економічним розрахунком.

12.3.17. У населених пунктах, при відповідному техніко-економічному обґрунтуванні доцільно передбачати, геліосистеми фотоелектричні системи (ФЕС) для гарячого водопостачання та енергопостачання.

12.3.18. Можливість застосування електроенергії як єдиного енергоносія (для традиційних освітлювальних і побутових електроприладів,

харчоприготування, для теплопостачання, гарячого водопостачання, з акумуляцією теплової енергії) повинна бути обґрунтована техніко-економічним розрахунком.

12.3.19. Розміри земельних ділянок для опалювальних котелень, що стоять окремо і розташовані у районах житлової забудови, слід приймати з урахуванням розміщення обладнання з очищення газів котелень, що відходять, для охорони повітряного басейну, та згідно табл. 12.13

Таблиця 12.13

Теплопродуктивність котелень, Гкал/год(МВт)	Розміри земельних ділянок, га, котелень, що працюють на паливі	
	твердому	газоподібному
5-10(6-12)	1,0	1,0
Більше 10-50(12-58)	2,0	1,5
Більше 50-1 00 (58-1 16)	3,0	2,5
Більше 100-200 (11 6-233)	3,7	3,0
Більше 200-400 (233-466)	4,3	3,5
<p>Примітка 1. Розміри земельних ділянок опалювальних котелень, які забезпечують споживачів гарячою водою з безпосереднім водозабором, а також котелень, доставка палива яким передбачається залізницею, слід збільшувати на 20%.</p> <p>Примітка 2. Розміщення золошлаковідвалів слід передбачати поза межами сельбищної території. Умови розміщення золовідвалів і визначення розмірів майданчиків для них необхідно передбачати за нормами для котельних установок.</p> <p>Примітка 3. Розміри санітарно-захисних зон від котелень визначаються відповідно до чинних санітарних норм.</p>		

12.3.20. Розміри земельних ділянок газонаповнювальних станцій (ГНС) залежно від їх продуктивності, необхідно приймати за проектом, але не більше, для станцій продуктивністю:

- а) 10 тис.т/рік 6 га
- б) 20 тис.т/рік 7 га
- в) 40 тис.т/рік 8 га

12.3.21. Розміри земельних ділянок газонаповнювальних пунктів (ГНП) і проміжних складів балонів (ПСБ) слід приймати не більше 0,6 га.

Відстані від них до будинків і споруд різного призначення необхідно приймати відповідно до норм газопостачання (таблиці 12.14 і 12.15).

Таблиця 12.14

Загальна місткість резервуарів, м ³	Максимальна місткість одного резервуара, м ³	Відстань від резервуарів до будинків (житлових, громадських, виробничих та ін.), що не належать до ГНП, м	
		наземних	підземних
Від 50 до 100	25	80	40
Те саме	50	100	50
Більше 100 до 200	50	150	75

Таблиця 12.15

Будинки і споруди	Відстані від будинку, складу і навантажувально-розвантажувальних майданчиків залежно від кількості наповнених 50-метрових балонів, м			
	До 400	Від 400 до 1200	Більше 1200	Незалежно від місткості
Будинки і споруди на території ПСБ	20	25	30	-
Житлові будинки	-	-	-	50
Громадські будинки невиробничого характеру	-	-	-	100
Будинки промислових і сільськогосподарських підприємств, а також підприємства побутового обслуговування виробничого характеру, автомобільні дороги (до краю дороги), залізниці, включаючи під'їзні (до осі) колії	-	-	-	20

12.4. Зв'язок, проводове мовлення, телебачення, інтернет. (Мережі зв'язку)

12.4.1. У сучасних містах телефонний зв'язок здійснюється на базі автоматичних телефонних станцій (АТС).

12.4.2. Ємність АТС повинна враховувати:

- а) потребу квартирному сектору з розрахунку один телефон на одну сім'ю;
- б) потребу громадського сектору з розрахунку 20-25% від кількості сімей.

12.4.3. АТС необхідно передбачати в окремих будівлях, розміщених у житлових районах, у центрах телефонних навантажень з урахуванням перспектив розвитку сельбищної території:

а) будівлю АТС необхідно розміщувати на вільному майданчику в середині житлового кварталу з максимально можливим віддаленням від промислових підприємств (не менше 0,5-1 км), магістральних вулиць і площ, залізничних вокзалів і колій, ліній електропередачі і шосейних доріг;

б) площа і конфігурація ділянки під будівлю АТС повинні дозволяти розміщення як технічної будівлі, так і підсобних споруд;

в) площі будівель АТС повинні забезпечувати розвиток на їхню кінцеву ємність, визначену з урахуванням перспективи на 15-20 років.

12.4.4. Для попередніх розрахунків площі будівель АТС слід визначати виходячи із середніх площ, які припадають на одиницю ємності станції, вказаних у таблиці 12.16.

Таблиця 12.16

Одиниця ємності	Площа, м ²	
	координатних АТС	електронних і квазіелектронних АТС
Один абонентський номер (РАТС)*)	0,11	0,05
Один еквівалентний номер (РАТС з вузловим обладнанням)	0,15	0,07
*) районна АТС		

12.4.5. Відстань між будівлею АТС і житловими, громадськими і виробничими будівлями необхідно приймати на підставі розрахунків інсоляції та освітленості, а також відповідно до протипожежних вимог.

Між довгими сторонами будівель заввишки 2-3 поверхи слід приймати відстані не менше 15 м, а заввишки 4 поверхи — не менше 20 м, між довгими сторонами будівлі АТС і торцями житлових будинків з вікнами в житлових

кімнатах — не менше 10 м. Вказані відстані можуть бути скорочені при дотриманні норм інсоляції та освітленості.

12.4.6. Обладнання підстанцій ємністю 1000-2000 номерів може розміщуватися у пристосованих житлових приміщеннях з дотриманням необхідних заходів пожежної і вибухонебезпеки.

12.4.7. Розвиток радіотрансляції у містах повинен здійснюватися шляхом впровадження трипрограмного мовлення. Міські телефонні та радіотрансляційні мережі, як правило, виконуються підземними (кабельними).

12.4.8. Підведення кабельної каналізації до будівлі АТС повинне здійснюватись, як мінімум, з двох сторін; кабелі зв'язку на міській телефонній мережі слід прокладати у кабельній каналізації і, як виняток, при відповідних обґрунтуваннях безпосередньо в ґрунті. Прокладання кабелів у ґрунті не допускається на ділянках, які не мають закінченого горизонтального планування, піддаються здиманню, заболочені, а також по вулицях, які підлягають закриттю при переплануванні або реконструкції міста, у приміських зонах.

12.4.9. Кабельна каналізація повинна враховувати потреби телефонної мережі, диспетчеризації, радіомовлення і телебачення.

12.4.10. Підсилювальні станції мобільного зв'язку, інтернету та проводового мовлення необхідно розміщувати в будівлях АТС, в окремо розташованих будівлях та у пристосовуваних житлових приміщеннях при дотриманні необхідних санітарних норм.

12.4.11. При проектуванні нових житлових районів необхідно враховувати можливість будівництва кабельного телебачення. Головна станція кабельного телебачення повинна розміщуватися у центрах забудови районів, в будинку, домінуючому за поверховістю, на площах 10-20 кв.м.

12.4.12. Майданчики для радіотелевізійних станцій (РТС) необхідно вибирати так, щоб напруженість поля, яка створюється ними на територіях населених пунктів, не перевищувала допустимих рівнів напруженості поля для населення відповідно до вимог "Тимчасових санітарних норм і правил захисту

населення від впливу електромагнітних полів, які створюються радіотехнічними об'єктами.

12.4.13. Віддалення майданчиків РТС від аеропортів, аеродромів і висоти антенних опор на цих майданчиках повинне бути погоджене з відомствами і організаціями, у віданні яких знаходяться ці аеропорти і аеродроми.

Біля межі міста допускається установлення радіопередавачів потужністю до 0,1 кВт.

12.4.14. Мінімальні відстані від прийомних радіостанцій до усіх джерел індустриальних радіоперешкод слід приймати за таблицею 12.17.

Таблиця 12.17

Джерела індустриальних радіоперешкод	Відстань, м
Шосейні дороги з інтенсивним рухом автотранспорту	400
Електрифіковані залізниці, трамвайні й тролейбусні лінії	2000
Промислові підприємства, великі гаражі, автобази, авторемонтні майстерні, лікувальні установи, які мають електроапаратуру:	
з пристроями перешкодозаглушування, що відповідають вимогам норм допустимих радіоперешкод	1000
без пристроїв перешкодозаглушування	2000
Повітряні лінії зв'язку:	
з високочастотним ущільненням	1000
без високочастотного ущільнення	500
Лінії електропередачі напругою, кВ:	
6-35	500
110-220	1000
300-750	2000

12.4.15. Розміщення підприємств, будівель і споруд зв'язку, радіомовлення і телебачення, диспетчеризації систем інженерного обладнання пожежної та охоронної сигналізації слід здійснювати відповідно до вимог нормативних документів, затверджених у встановленому порядку.

12.5. Розміщення інженерних мереж.

12.5.1. Інженерні мережі рекомендовано прокладати переважно у межах поперечних профілів вулиць і доріг: під тротуарами і розділювальними смугами – інженерні мережі в колекторах, каналах або тунелях; у межах розділювальних смуг – теплові мережі, водопровід, газопровід, господарсько-побутову й дощову каналізацію.

При ширині проїжджої частини більше 22 м слід передбачати розміщення мереж водопроводу з обох боків вулиць.

12.5.2. При реконструкції проїжджої частини вулиць і доріг з улаштуванням дорожніх капітальних покриттів, під якими розміщені підземні інженерні мережі, рекомендовано передбачати винесення цих мереж на розділювальні смуги і під тротуари. При відповідному обґрунтуванні допускається під проїжджими частинами вулиць збереження існуючих, а також прокладання у каналах і тунелях нових мереж. На існуючих вулицях, що не мають розділювальних смуг, допускається розміщення нових інженерних мереж під проїжджою частиною за умови розміщення їх у тунелях або каналах; при технічній необхідності допускається прокладання газопроводу під проїжджими частинами вулиць.

12.5.3. Прокладання підземних інженерних мереж слід, як правило, передбачати суміщеним у загальних траншеях; у тунелях за необхідності одночасного розміщення теплових мереж діаметром від 500 до 900 мм, в умовах реконструкції від 200 мм водопроводу до 300 мм, більше десяти кабелів зв'язку і десяти силових кабелів напругою до 10 кВ; при реконструкції магістральних вулиць і районів історичної забудови; при нестачі місця у поперечному профілі вулиць для розміщення мереж у траншеях; на пересіканнях з магістральними вулицями і залізничними пунктами. У тунелях допускається, також, прокладання повітропроводів, напірної каналізації та інших інженерних мереж.

Примітка 1. На ділянках забудови у складних ґрунтових умовах (лесові, просідаючі) треба передбачати прокладання інженерних мереж у прохідних тунелях, згідно чинних будівельних норм

Примітка 2. На сельбищних територіях у складних планувальних і гідрогеологічних умовах допускається прокладання наземних теплових мереж при відповідному обґрунтуванні згідно чинних будівельних норм.

12.5.4. Відстані по горизонталі (у світлі) від найближчих підземних інженерних мереж до будинків і споруд слід приймати за таблицею 12.18

Відстані по горизонталі (у світлі) між сусідніми інженерними підземними мережами при їх паралельному розміщенні слід приймати за таблицею 12.19, а на вводах інженерних мереж у будинках сільських поселень – не менше 0,5 м. При різниці в глибині залягання суміжних трубопроводів понад 0,4 м відстані (таблиця 12.19) треба збільшувати з урахуванням стрімкості схилів траншей, але не менше глибини траншеї до підшови насипу і бровки виїмки.

12.5.5. Пересікання інженерними мережами споруд метрополітену слід передбачати під кутом 90 град., в умовах реконструкції кут пересікання допускається зменшувати до 60 град. Пересікання інженерними мережами стаціонарних споруд метрополітену, як правило, не допускається.

На ділянках пересікання трубопроводи повинні мати схил в один бік і бути заключені у захисні конструкції (сталеві футляри, монолітні бетонні або залізобетонні канали, колектори, тунелі). Відстань від зовнішньої поверхні обробок споруд метрополітену до кінця захисних конструкцій повинна бути не менше 10 м у кожний бік, а відстань по вертикалі (у світлі) між обробкою або підшовою рейки (при наземних лініях) і захисною конструкцією – не менше 1 м.

Прокладання газопроводів під тунелями не допускається.

Переходи інженерних мереж під наземними лініями метрополітену слід передбачати з урахуванням вимог чинних нормативів. При цьому мережі повинні бути виведені на відстань не менше 3 м за межі огорож наземних ділянок метрополітену.

Примітка 1. У місцях, де споруди метрополітену розміщуються на глибині 20 м і більше (від верху конструкції до поверхні землі), а також у місцях залягання (між верхом обробки споруд метрополітену і низом захисних конструкцій інженерних мереж) глин, нетріщинуватих скельних або

напівскельних ґрунтів потужністю не менше 6 м, викладені вимоги до пересікання інженерними мережами споруд метрополітену не пред'являються, а улаштування захисних конструкцій не потрібне.

Примітка 2. У місцях пересікання споруд метрополітену напірні трубопроводи необхідно передбачати зі сталевих труб з улаштуванням з обох боків ділянки пересікання колодязів з недовипусками і встановленням у них запірної арматури.

12.5.6. При пересіканні підземних інженерних мереж з пішохідними переходами слід передбачати прокладання трубопроводів під тунелями, а кабелів силових і зв'язку – над тунелями.

12.5.7. При прокладанні інженерних мереж забороняється:

- спільне підземне прокладання газопроводів і трубопроводів, які транспортують легкозаймисті і горючі рідини, з кабельними лініями;
- розміщення мереж з легкозаймистими та горючими рідинами і газами під будівлями і спорудами;
- розміщення надземних мереж:

а) транзитних внутрішньо майданчикових трубопроводів з легкозаймистими та горючими рідинами і газами по естакадах, окремо розташованих колонах і опорах з горючих матеріалів, а також по стінах і покрівлях будинків за винятком будинків I і II ступенів вогнестійкості з виробництвами категорій В, Г і Д;

б) трубопроводів з горючими рідкими і газоподібними продуктами в галереях, якщо змішання продуктів може викликати вибух або пожежу;

в) трубопроводів з легкозаймистими та горючими рідинами і газами по горючих покрівлях і стінах та по покрівлях і стінах будівель, в яких розміщуються вибухонебезпечні матеріали;

г) газопроводів горючих газів по території складів легкозаймистих і горючих рідин та матеріалів;

д) кабельних ліній по покрівлях будівель і споруд;

е) транзитних кабельних ліній по покрівлях, горючих стінах будівель та споруд, по стінах і покрівлях будівель та споруд, в яких розміщені вибухонебезпечні та пожежонебезпечні матеріали;

є) прокладання по сельбищній території трубопроводів із легкозаймистими і горючими рідинами, а також із зрідженими газами для постачання промислових підприємств і складів.

12.5.8. Надземні трубопроводи для легкозаймистих і горючих рідин, що прокладаються на окремих опорах, естакадах та т.ін., слід розміщувати на відстані не менше 3м від стін будинків з прорізами. Від стін без прорізів ця відстань може бути зменшена до 0,5м.

12.5.9. Мінімально допустиме заглиблення підземних трубопроводів під кабелі зв'язку наведено у таблиці 12.20.

Відстані від кабельної каналізації до будинків, споруд і найближчих інженерних мереж – за таблицею 12.21.

12.5.10. Проектування об'єктів магістрального трубопровідного транспорту (компресорні, нафтоперекачувальні та газорозподільчі станції, магістральні нафто-, газо-, продуктопроводи, тощо) в існуючих та проектних межах населених пунктів не допускаються.

Подальша експлуатація об'єктів магістрального трубопровідного транспорту, які по факту знаходяться в існуючих межах населених пунктів, регламентуються відповідними законодавчими актами та нормативно-правовими документами, в т.ч. [52], [23].

Таблиця 12.18

Інженерні мережі	Відстані, м, по горизонталі (у світлі) від підземних мереж до								
	фундаментів будинків і споруд	фундаментів огорож підприємств, естакад, опор контактної мережі і зв'язку, залізниць	осі крайньої колії		бортового каменя вулиці, дороги (краю проїзної частини, укріпленої смуги узбіччя)	зовнішньої брівки кювету або підосви насипу дороги	фундаментів опор повітряних ліній електропередачі		
			залізниць колії 1520 мм, але не менше глибини траншеї до підосви насипу і брівки виїмки	залізниць колії 750 мм і трамвая			до 1 кВ зовнішнього освітлення контактної мережі трамваїв і тролейбусів	понад 1 кВ до 35 кВ	понад 35 кВ до 110 кВ і вище
Водопровід і напірна каналізація	5	3	4	2,8	2	1	1	2	3
Самопливна каналізація (побутова і дощова)	3	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	3
Дренаж	3	1	4	2,8	1,5	1	1	2	3
Супутній дренаж	0,4	0,4	0,4	0	0,4	-	-	-	-
Газопроводи горючих газів тиску, МПа:									
низького до 0,005	2	1	3,8	2,8	1,5	1	1	5	10
середнього понад 0,005 до 0,3	4	1	4,8	2,8	1,5	1	1	5	10
високого понад 0,3 до 0,6	7	1	7,8	3,8	2,5	1	1	5	10
високого понад 0,6 до 1,2	10	1	10,8	3,8	2,5	2	1	5	10
Теплові мережі:									

від зовнішньої стінки каналу, тунелю оболонки безканальної прокладки	Див.ДБН В.2.5-39	Див.ДБН В.2.5-39	4	2,8	1,5	1	1	2	3
Кабелі силові всіх напруг і кабелі зв'язку	0,6	0,5	3,2	2,8	1,5	1	0,5 ^{*)}	5 ^{*)}	10 ^{*)}
Комунікаційні тунелі	2	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	3 ^{*)}
Зовнішні пневмо-сміттєпроводи	2	1	3,8	2,8	1,5	1	1	3	5

^{*)} Стосується тільки відстаней від силових кабелів.

Зменшення відстаней можливе за умови виконання вимог п.п. 4.12-4.25 ДБН [59] ".

Примітка 1. Допускається передбачати прокладання підземних інженерних мереж у межах фундаментів опор і естакад трубопроводів в контактної мережі за умови вживання заходів, які виключають можливість пошкодження мереж при осіданні фундаментів, а також пошкодження фундаментів під час аварії на цих мережах. При розміщенні інженерних мереж, які слід прокладати із застосуванням будівельного водопониження, відстані їх до будинків і споруд слід встановлювати з урахуванням зони можливого порушення міцності ґрунтів основ.

Примітка 2. Відстані від кабелів силових напругою 110-220 кВ до фундаментів огорож підприємств, естакад, опор контактної мережі і ліній зв'язку слід приймати 1,5 м.

Примітка 3. Відстані по горизонталі від обробок із чавунних тюбінгів, а також від обробок із залізобетону й бетону з обклеювальною гідроізоляцією підземних споруд метрополітену, розміщених на глибині не менше 20 м (від верху конструкції до поверхні землі), слід приймати до мереж водопроводу, каналізації, теплових мереж – 5 м, до кабелів напругою до 10 кВ – 1 м, а напругою понад 10 кВ – 3 м, при застосуванні обробок без обклеювальної гідроізоляції відстані від вказаних споруд – до 8 м, а до мереж каналізації – до 6 м.

Примітка 4. У зрошуваних районах при неосідальних ґрунтах відстань від підземних інженерних мереж до зрошувальних каналів слід приймати (до брівки каналів): 1 м – від газопроводів низького і середнього тиску, а також від водопроводів, каналізації водостоків і трубопроводів горючих рідин; 2 м – від газопроводів високого тиску (до 0,6 МПа), теплопроводів, господарсько-побутової і дощової каналізації; 1,5 м – від силових кабелів і кабелів зв'язку. Відстань від зрошувальних каналів вуличної мережі до фундаментів будинків і споруд – 5м.

Примітка 5. При укладанні мереж у захисних футлярах відстань між футляром та іншими мережами і спорудами визначається умовами провадження робіт.

Примітка 6. Відстані від газопроводів до бортового каменя, зовнішньої брівки кювету або підосви насипу доріг можуть бути змінені при погодженні з організаціями, які експлуатують газопроводи і автодороги.

Таблиця 12.19

Інженерні мережі	Відстань, м, по горизонталі (у світлі) до												
	Водо проводу	Кана лізації побу тової	Дре нажу і дощо вої кана лізації	газопроводів тиску, МПа				кабелів сило вих усіх напруг	кабелів зв'язку	теплових мереж		каналів, тунелів	зовніш ніх пневно -смітте про водів
				низького 0,005	середнь ого понад 0,005 до 0,3	високог о понад 0,3 до 0,6	високог о понад 0,6 до 1,2			зовнішня стінка каналу тунелю	оболонка безканал ної прок ладки		
Водопровід	див. прим. 1	див. прим. 2	1,5	1	1	1,5	2	0,5	0,5	1,5	1,5	1,5	1
Каналізація побутова	див. прим. 2	0,4	0,4	1	1,5	2	5	0,5	0,5	1	1	1	1
Дощова каналізація	1,5	0,4	0,4	1	1,5	2	5	0,5	0,5	1	1	1	1
Газопроводи тиску:													
низького до 0,005	1	1	1	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1	2	1
середнього понад 0,005 до 0,3	1	1,5	1,5	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1	2	1,5
високого понад 0,03 до 0,6	1,5	2	2	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1,5	2	2
високого понад 0,6 до 1,2	2	5	5	0,5	0,5	0,5	0,5	2	1	4	2	4	2
Кабелі зв'язку	0,5	0,5	0,5	1	1	1	1	0,5	-	1	1	1	1
Кабелі силові всіх напруг	0,5	0,5	0,5	1	1	1	2	0,1-0,5	0,5	2	2	2	1,5
Теплові мережі, зовнішня стінка каналу, тунелю	1,5	1	1	2	2	2	4	2	1			2	1

Оболонка безканальної прокладки	1,5	1	1	1	1	1,5	2	2	1			2	1
Канали, тунелі	1,5	1	1	2	2	2	4	2	1	2	2	-	1
Зовнішні пневмо-сміттепроводи	1	1	1	1	1,5	2	2	1,5	1	1	1	1	

Примітка 1. При паралельному прокладанні декількох ліній водопроводів відстань між ними слід приймати залежно від технічних та інженерно-геологічних умов відповідно до норм з водопостачання.

Примітка 2. Відстані від побутової каналізації до господарсько-питного водопроводу слід приймати: до водопроводу із залізобетонних і азбестоцементних труб – 5м; до водопроводу з чавунних труб діаметром до 200 мм – 1,5 м, діаметром понад 200 мм – 3 м; до водопроводу із пластмасових труб – 1,5 м. Відстань між мережами каналізації і виробничого водопроводу залежно від матеріалу і діаметра труб, а також від номенклатури і характеристики ґрунтів повинна бути 1,5 м.

Примітка 3. При паралельному прокладанні газопроводів для труб діаметром до 300 мм відстань між ними (у світлі) допускається приймати 0,4м і понад 300 мм – 0,5 м при спільному розміщенні в одній траншеї двох і більше газопроводів.

Примітка 4. У таблиці вказані відстані до сталевих газопроводів. Розміщення газопроводів із неметалевих труб слід передбачати відповідно до ДБН [60].

Таблиця 12.20

Труби	Мінімальна відстань від поверхні покриття до верхньої труби, м	
	під пішохідною частиною вулиці	під проїжджою частиною вулиці
Азбестоцементні, поліетиленові, полівінілхлоридні, піноволокнисті	0,4	0,6
Бетонні (цементнопіщані), керамічні	0,5	0,7
Сталеві	0,2	0,4
<p>Примітка 1. Під трамвайними і залізничними коліями відстань від підшви рейки до верху труби будь-якого типу повинна становити не менше 1,0 м.</p> <p>Примітка 2. Під ариками і кюветами відстань від їхнього дна до верхньої труби повинна становити не менше 0,5 м.</p> <p>Примітка 3. При імовірності докладання труб мінімальне заглиблення повинне враховувати це докладання.</p>		

Таблиця 12.21

Інженерні мережі і споруди	Відстань, м	
	у горизонтальній площині	у вертикальній площині (при перетинах)
Водопровід діаметром 300 мм	0,5	0,15
Те саме, понад 300 мм	1,0	0,15
Каналізація	0,5	0,15
Дренажі і водостоки	0,5	0,15
Газопроводи:		
низького до 0,005	1,0	0,15
середнього понад 0,005 до 0,3	2,0	0,15
високого понад 0,3 до 0,6	1,5	0,15
високого понад 0,6 до 1,2	3,0	0,15
Теплопроводи	1,0	0,15
Кабелі силові	0,5	0,15-0,25
Обрізи фундаментів будинків і споруд	0,6	-
Вісь залізничної неелектрифікованої колії	3,0	1,0
Вісь найближчої рейки трамвайної колії	2,0	1,0
Щогли і опори мережі зовнішнього освітлення, контактна мережа і мережа зв'язку	0,5	

Стіни і опори тунелів і шляхопроводи (на рівні або нижче від основи)	0,5	-
Підошва насипу і зовнішня брівка каналу	1,0	-
Стовбури дерев	1,5	-
Бортові камені	1,5	-
Загальні колектори для підземних мереж	0,5	-
<p>Примітка 1. Відстань між броньованими кабелями зв'язку і газопроводами незалежно від тиску в горизонтальній площині приймається 1 м, а у вертикальній площині (при перетинах) - 0,5 м.</p> <p>Примітка 2. При забудові, яка склалася, відстань по горизонталі від кабелів зв'язку до бортового каменя обґрунтовується проектом.</p> <p>Примітка 3. При перетинах силові кабелі прокладаються нижче від блоків кабельної каналізації зв'язку.</p>		

13.ІНЖЕНЕРНА ПІДГОТОВКА І ЗАХИСТ ТЕРИТОРІЇ

13.1. Заходи з інженерної підготовки необхідно передбачати з урахуванням інженерно-будівельної оцінки території (таблиця 13.1), захисту від несприятливих природних і антропогенних явищ та прогнозу зміни інженерно-геологічних та гідрологічних умов при різних видах використання.

При розробці містобудівної документації слід передбачати заходи з інженерної підготовки території: загальні (вертикальне планування, організація відведення дощових і талих вод) і спеціальні (інженерний захист від затоплення паводковими водами і підтоплення підземними водами, освоєння заболочених територій, боротьба з яругами, зсувами, обвалами, карстом, осідальністю, мулистими накопиченнями, заторфованістю, захист від абразії, сільових потоків, сніжних лавин, відновлення порушених територій гірничими та відкритими виробками, териконами, хвостосховищами, золошлаковідвалами, полігонами різного призначення), які визначаються з урахуванням прогнозу змін інженерно-геологічних та гідрогеологічних умов, впливу сейсмічних явищ, характеру використання і планувальної організації території.

Загальні та спеціальні заходи повинні бути повністю взаємопогодженими.

13.2. Вертикальне планування може бути загальним і вибіркоvim. Загальне передбачає повну зміну рельєфу і тому ним слід користуватись при всесторонньому обґрунтуванні; вибіркoве необхідно виконувати на ділянках спорудження будинків, доріг і майданчиків при необхідності збереження цінних зелених насаджень.

Вертикальне планування території слід виконувати з урахуванням таких основних вимог:

- а) забезпечення відведення поверхневих вод зі швидкостями, які виключають ерозію ґрунтів;
- б) максимального збереження існуючого рельєфу, ґрунтів і деревних насаджень;
- в) мінімального обсягу земляних робіт;
- г) проектування транспортних комунікації та узгодження їх відміток з відмітками території, що підлягають забудові;
- д) створення сприятливих умов для розміщення будинків, споруд та прокладання інженерних мереж;
- е) забезпечення нормативних ухилів з метою безпечного руху транспорту та пішоходів.

При розробленні проектів вертикального планування слід передбачати зняття родючого шару ґрунту перед виконанням робіт, його тимчасового складування та подальшого використання при проведенні благоустрою.

Таблиця 13.1

Природні фактори	Оцінка факторів на територіях		
	сприятливих для будівництва	малосприятливих для будівництва	несприятливих для будівництва
Схил рельєфу	0,5-8%	Менше 0,5%; 8-15%	Більше 15%
Інженерна геологія. Ґрунти	Що допускають зведення будинків і споруд без улаштування	Що вимагають улаштування нескладних штучних основ і	Що вимагають улаштування складних штучних основ і

Природні фактори	Оцінка факторів на територіях		
	сприятливих для будівництва	малосприятливих для будівництва	несприятливих для будівництва
	штучних основ і складних фундаментів	фундаментів	фундаментів
Затоплюваність	Що не затоплюються паводками – 1% забезпеченості	Затоплюваність менше ніж на 0,5 м паводковими водами при 1% забезпеченості і незатоплюваність паводковими водами при 4% забезпеченості	Затоплюваність більше ніж 0,5 м паводковими водами при 1% забезпеченості і паводковими водами при 4% забезпеченості
Ґрунтові води	Що допускають будівництво без проведення робіт з пониження рівня ґрунтових вод (РГВ) або влаштування гідроізоляції	Потрібно провести нескладні заходи з пониження РГВ (улаштування гідроізоляції)	Потребують проведення складних заходів щодо пониження РГВ більше ніж на 0,5 м
Заболоченість	Відсутня або незначна затоплюваність, яка допускає можливість осушення найпростішими методами	Наявність заболоченості, потрібно виконати нескладні інженерні заходи щодо осушування	Значна заболоченість, торфовища шаром 2 м, потрібно провести складні заходи щодо осушування
Зсуви та зсувонебезпечні території	Відсутні	Є діючі або недіючі зсуви невеликих потужностей,	Значно поширені активні зсуви великих

Природні фактори	Оцінка факторів на територіях		
	сприятливих для будівництва	малосприятливих для будівництва	несприятливих для будівництва
		зсувонебезпечні території	потужностей
Карст	Відсутній	Незначна кількість неглибоких воронок згаслого карсту	Безліч воронок активного карсту завглибшки понад 10 м. Наявність підземних пустот
Яри	Відсутні	Є діючі обмеженого поширення	Що інтенсивно розвиваються, активні
Осідальність	Відсутня	Тип I Ґрунти, осідання яких відбувається у межах зони основи, що деформується, від навантаження фундаментів, а осідання від власної ваги ґрунту відсутнє	Тип II Ґрунти, осідання яких відбувається від ваги ґрунту, що лежить вище, у нижній частині осідальної товщі, а за наявності зовнішнього навантаження – у межах зони, що деформується
Заторфованість	Відсутня	Товщина шару торфу і дуже за торфованих ґрунтів не повинна перевищувати 2 м	Дуже за торфовані ґрунти і торфи потужністю понад 2 м
Гірські виробки	Відсутні	Закінчення процесу зсування, обвалів, вживання заходів, які виключають можливість	Розроблювані території, де очікується утворення провалів і зсувів

Природні фактори	Оцінка факторів на територіях		
	сприятливих для будівництва	малосприятливих для будівництва	несприятливих для будівництва
		утворення провалів. Розробка промислових копалинь очікується після закінчення терміну амортизації об'єкта	
Порушення території	Незначні, денудаційні порушення (кар'єри, каменоломні до 1 га)	Утворення акумулятивного типу (шахтні відвали розкривних порід)	Денудаційні порушення (великі кар'єри, каменоломні понад 4 га, глибина воронок обвалення до 50 м)
Селі	Слабкосельоносні з винесенням до 5 тис. м ³ твердого стоку з 1 км ² водозбірної площі басейну	Середньо-сельоносні з винесенням до 10 тис. м ³ твердого стоку з 1 км ² водозбірної площі басейну	Дуже сельоносні з винесенням до 25 тис. м ³ твердого стоку з 1 км ² водозбірної площі басейну
Сейсмічність	до 6 балів	7-8 балів	більше 8 балів

13.3. У районах забудови на ділянках хвилястого рельєфу всі круті схили повинні бути обладнані системою нагірних і водовідвідних каналів, а на ділянках можливого прояву карстово-суфозійних процесів повинні проводитися заходи щодо зменшення інфільтрації води в ґрунт.

13.4. Відведення поверхневих вод з забудованих територій, як правило, передбачається закритою дощовою каналізацією. Допускається застосування відкритої водовідвідної мережі у районах малоповерхової забудови, парках, озелених територіях, сільських населених пунктах, при гірському рельєфі з улаштуванням містків або труб на перетинах з вулицями, дорогами, проїздами і тротуарами.

При обґрунтуванні допускається проектування безстічних площ на ділянках зелених насаджень.

13.5. Система відведення дощових та талих вод повинна здійснюватися зі всього басейну стоку території населеного пункту з остаточним скиданням у водотоки і водоймища з влаштуванням, очисних споруд поверхневих вод.

Для улаштування очисних споруд поверхневих вод слід керуватися [24].

13.6. Території, призначені для забудови, розміщені на прибережних ділянках, повинні бути захищені від затоплення паводковими водами з урахуванням висоти хвилі вітрового нагону води і підтоплення ґрунтовими водами підсипанням (намиванням) або обвалуванням.

Варіанти штучного підвищення поверхні території необхідно вибирати на підставі аналізу функціонально-планувальних рішень, з урахуванням зонально-кліматичних, ґрунтово-геологічних, екологічних характеристик та соціальної ситуації.

Відмітку бровки території, яку підсипають (намивають), слід приймати не менше ніж на 0,5 м вище від розрахункового горизонту високих вод. Перевищення гребня дамби обвалування над розрахунковим рівнем встановлюється залежно від класу споруди.

За розрахунковий горизонт високих вод слід приймати відмітку найвищого рівня води повторюваністю: один раз у 100 років – для територій забудованих або таких, що підлягають забудові житловими і громадськими будинками; один раз у 10 років – для територій парків і площинних спортивних споруд.

При цьому враховується також підвищення рівня води за рахунок надходження потоку, що акумулюється захисними і транспортними спорудами.

13.7. Як засіб інженерного захисту потрібно використовувати властивості природних систем та їх компонентів, які підсилюють ефективність основних засобів інженерного захисту (підвищення водовідвідної і дренажної ролі гідрографічної мережі шляхом розчищення русел і стариць, фітомеліорацію, агролісотехнічні заходи).

13.8. На території населених пунктів з високим стоянням ґрунтових вод, на заболочених ділянках слід передбачати пониження рівня ґрунтових вод у зоні капітальної забудови шляхом улаштування вертикальних, променевих або горизонтальних закритих трубчастих дренажів різної конструкції. Потреба влаштування дренажів визначається висотою розрахункового рівня ґрунтових вод. Розрахунковий рівень слід приймати з урахуванням сезонного і багаторічного коливання відповідно до висновку про гідрогеологічні умови будівництва.

На територіях садибної забудови міст, у сільських населених пунктах і на територіях стадіонів, парків та інших озелених територій загального користування допускаються улаштування відкритих осушувальних каналів. Їх також можна застосовувати і для захисту від підтоплення наземних транспортних комунікацій.

Вказані заходи повинні забезпечувати пониження рівня ґрунтових вод на території: капітальної забудови – не менше 2,5 м від проектної відмітки поверхні; стадіонів, парків, скверів – не менше 1,0 м. Лотки повинні бути розпластаного профілю, з відкисними стінами для уникнення травм людей і тварин.

13.9. При створенні нових і реконструкції існуючих ставків і водоймищ на території населених пунктів якість води в них повинна відповідати санітарним нормам відповідно до їх використання. У водоймищах необхідно забезпечити періодичність обміну води за літньо-осінній період залежно від площі дзеркала води і характеру використання: в декоративних водоймищах при площі дзеркала до 3 га – 2 рази, при площі більше 3 га – 1 раз; у водоймищах для купання – відповідно 4 і 3 рази, а при площі 6 га і більше – 2 рази.

Середня глибина води у водоймищах, розташованих на території населених пунктів, у весняно-літній період повинна бути не менше 1,5 м, а в прибережній акваторії, за умови періодичного видалення рослинності – не менше 1 м.

13.10. При гідрогеологічному обґрунтуванні допускається проектування безстічних водойм на ділянках зелених насаджень різного призначення.

13.11. У населених пунктах, розміщених у зсувонебезпечних районах, на підставі наявних фондових матеріалів слід визначити масштабність зсувних і обвальних процесів.

Протизсувні заходи слід призначати на підставі комплексного вивчення геологічних і гідрогеологічних умов територій проектування. Необхідно передбачати упорядкування поверхневого стоку, перехват потоків ґрунтових вод, запобігання руйнування природного контрфорсу зсувного масиву, підвищення стійкості схилу механічними, а також іншими засобами, зміну рельєфу схилу з метою підвищення стійкості, а також, при необхідності, проведення берегоукріплювальних робіт.

13.12. На закарстованих територіях інженерні заходи розроблюються на підставі досліджень щодо розміщення порожнин, воронок, печер і пустот, а також динаміки карстоутворення (швидкість розчинення порід, залежність від градієнтів фільтраційних потоків, наявність агресивних добавок у воді). При проектуванні інженерного захисту території передбачають заходи:

- спрямовані на зміну природного ходу карстових процесів шляхом впливу на карстуючі породи і покриваючу товщу (створення фільтраційних завіс і водонепроникного покриття, регулювання поверхневого стоку, заповнення карстових порожнин різними матеріалами, закріплення ґрунту, що заповнює поховані карстові порожнини тощо);
- які передбачають захист споруд без впливу на природний хід карстового процесу шляхом раціонального розміщення об'єктів будівництва, трасування лінійних споруд, застосування статичних схем та конструктивних рішень, у тому числі спеціальних конструкцій фундаментів;
- спрямовані на нейтралізацію шкідливого впливу господарської діяльності на карстові процеси шляхом зменшення водообміну і агресивності вод у карстових порожнинах.

13.13. Ділянки обвалів і активного карсту виділяються як планувальні обмеження. Забудова таких ділянок і використання підземного простору у їх межах не допускається.

На всіх ділянках, схильних до карстово-суфозійних процесів, що підлягають будь-якому виду містобудівного освоєння, повинні передбачатися організаційно-господарські заходи:

- припинення інтенсивного використання артезіанських свердловин для постійного глибинного водовідбору в зонах впливу на карстово-суфозійний процес;
- контроль за водовідбором;
- облаштування протифільтраційних завіс або перехоплюючих дренажів на шляху потоків ґрунтових вод.
- Відступ об'єктів забудови від бровки обвального схилу і меж ділянок карстової небезпеки визначається на основі спеціальних інженерно-геологічних досліджень і оцінок.

13.14. За необхідності здійснення засипки балок і ярів необхідно постійні чи тимчасові водотоки розмістити у колектори, а тальвеги і схили облаштувати дренажною мережею.

13.15. На ділянках, де відбуваються ерозійні процеси з яроутворенням, необхідно передбачати упорядкування поверхневого стоку, укріплення ложа ярів, терасування схилів, лісомеліоративні роботи. В окремих випадках допускається повна або часткова ліквідація ярів шляхом їх засипання з прокладанням в них водостічних і дренажних колекторів.

Після проведення комплексу протиерозійних і протиобвальних заходів території ярів можна використовувати для розміщення транспортних комунікацій та споруд, гаражів, складів і комунальних об'єктів, а також створення парків.

13.16. На територіях, складених природними та техногенними ґрунтами з просідальними властивостями, будівництво житлових будівель і споруд, інженерної інфраструктури необхідно здійснювати на суцільній фундаментній

плиті, що працює як єдина фундамента конструкція. Розміщення забудови повинно здійснюватись з максимальним збереженням природних умов стоку поверхневої води.

13.17. На заторфованих ділянках, які підлягають забудові, одночасно з пониженням рівня ґрунтових вод слід передбачати привантаження їх поверхні мінеральним ґрунтом, а при відповідному обґрунтуванні допускається повне виторфовування. Товщина шару при навантаженні мінеральним ґрунтом встановлюється з урахуванням можливого просідання торфу і забезпечення необхідного ухилу території для організації поверхневого стоку.

На території житлової забудови мінімальну товщину шару мінеральних ґрунтів необхідно приймати 1 м; на проїжджих частинах вулиць товщина шару мінеральних ґрунтів повинна бути встановлена залежно від інтенсивності руху транспорту з урахуванням вимог відомих норм.

13.18. На заплавних територіях, складених покладами торфу, доцільно провести картування глиняними завісами з метою запобігання розповсюдження вогню на великих масивах.

13.19. Території, порушені внаслідок виробничої діяльності (відвали відходів виробництва, відпрацьовані кар'єри, провали над підземними виробками) підлягають відновленню для наступного їх містобудівного використання. Заходи щодо відновлення порушених територій визначаються залежно від інженерно-геологічних умов, виду передбачуваного використання і типів порушення (повне або часткове засипання провалів і кар'єрів, розрівнювання обвалів, роботи щодо запобігання подальшому руйнуванню порушених територій тощо).

13.20. Глибоке (2-х, 3-х і багатоярусне) використання підземного простору в населених місцях для торгово-побутових, культурних, суспільних, виробничих та інших функцій на територіях зі складними інженерно-будівельними умовами повинні супроводжуватися заходами, що забезпечують стійкість споруд і конструкцій. Для цього виконуються спеціальні обґрунтування щодо можливості проведення закріплення ґрунтів основ,

дренажів, протифільтраційних завіс, застосування посиленої гідроізоляції, вентиляції і електроосмотичне осушення стін.

13.21. Належність об'єкта, що проектується, до сільового району слід визначати за «Каталогом сільових басейнів і осередків Українських Карпат та гірського Криму».

У сільонебезпечній зоні необхідно передбачити максимальне збереження лісу, насадження деревно-чагарникової рослинності, терасування схилів, укріплення берегів сільоносних річок, спорудження гребель і загат у зоні формування сільових потоків, будівництво сільоспрямовуючих дамб і відвідних каналів на конусі винесення.

13.22. На територіях, передбачуваних під забудову, виявляються зони тектонічних розломів, де внаслідок збільшення сейсмічної інтенсивності та зміни фізико-механічних властивостей порід забороняється розміщення будинків і споруд без спеціальних детальних досліджень.

13.23. На територіях, характерних наявністю грязьового вулканізму, необхідно виключати з освоєння ділянки розміщення вулканів і вилитих з них порід.

14.ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА.

14.1. Містобудівна оцінка природного середовища життєдіяльності.

14.1.1. Оцінка природного середовища життєдіяльності передбачає містобудівну характеристику природної ситуації, демонструє закономірність та направленість природних процесів, яка використовується для визначення відповідних проектних заходів.

14.1.2. При плануванні та забудові територій проводиться аналіз природних умов та ресурсів, які мають дієве значення щодо здійснення містобудівної діяльності за складовими:

- аналіз місцезположення та орографічних особливостей території здійснюється з урахуванням фізико-географічного районування та оцінки рельєфу;

- кліматична характеристика проводиться відповідно до вимог ДСТУ [51] з визначенням основних метеорологічних ризиків щодо планування та забудови території – вітрового та температурного режиму, сонячної радіації, кількості опадів, глибини промерзання ґрунту, несприятливих кліматичних проявів;
- геологічна характеристика будови території, особливо четвертинних відкладів, що є основою фундаментів та споруд, базується на визначенні можливих ризиків техногенного навантаження з урахування тектоніки, сейсмічності, просадності, геоморфологічних особливостей;
- гідрогеологічна характеристика підземних вод проводиться щодо їх придатності для питного водопостачання. Інформація по кадастровим запасам та технічним характеристикам приводиться по категоріям А+В+С₁. Визначення зон санітарної охорони та дотримання режиму їх використання відображається за умови їх наявності в аналізованих проектах з урахуванням вимог, визначених в Постанові Кабінету Міністрів України від 18.12.1998 року, №2024 "Правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів" та ДБН В.2.5-74:2013 "Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди". При відсутності проектів зон санітарної охорони застосовуються нормативні показники тільки по І зоні;
- характеристика поверхневих вод складається з урахуванням класифікації річок відповідно Водного Кодексу України. Приводяться гідрологічні показники рівневого режиму 1% та 10% забезпечення при їх наявності в спеціалізованих розрахунках. У разі відсутності таких розрахунків – за даними багаторічних спостережень гідрометеорологічних станцій, або емпіричними показниками. За показниками рівневого режиму визначаються території проявів ризику епізодичного затоплення.

14.1.3. Наводиться інформація про наявність природно-лікувальних ресурсів: підземних мінерально-лікувальних вод, грязей, ропи, озокериту, кліматичних факторів за умов їх наявності в кадастрі - "Курортні лікувальні

ресурси України" чи в спеціалізованих роботах по їх оцінці. Визначаються зони санітарної охорони родовищ відповідно Закону України "Про курорти". При відсутності таких, застосовуються нормативні показники тільки по I зоні.

14.1.4. Характеристика ґрунтового покриття наводиться за типами ґрунтів, з короткою характеристикою щодо їх агрохімічних показників. Визначається оцінка щодо родючості та особливої цінності відповідно Земельного Кодексу України.

В межах населених пунктів рішення щодо подальшого використання особливо цінних сільськогосподарських земель для потреб містобудування, знаходиться в межах компетенції органів місцевого самоврядування.

14.1.5. Характеристика родовищ корисних копалин проводиться за їх типами та значеннями:

- горючі копалини;
- металічні копалини;
- неметалічні копалини;
- гірничорудні копалини;
- нерудні копалини для металургії;
- копалини для будівництва.

Надається інформація відповідно визначених запасів по категоріям А+В+С₁. За відсутності такої інформації, надається тільки перелік родовищ корисних копалин відповідно їх систематики за типами.

Розробка загальнопоширених родовищ корисних копалин (будівельних) в межах населених пунктів не передбачається. При необхідності розробки особливо цінних родовищ загальнодержавного значення виконується спеціалізоване гірничо-геологічне обґрунтування.

За межами населених пунктів розробка корисних копалин проводиться відповідно до вимог чинних нормативно-правових актів.

14.1.6. Характеристика ландшафтної структури території враховує дані щодо рослинного покриття, елементів екологічної мережі (ліси, об'єкти природно-заповідного фонду як існуючі, так і зарезервовані до заповідання,

водні акваторії, болота, зелені насадження загального та спеціального призначення, водоохоронні зони та прибережні захисні смуги за умов їх визначення в проектах землеустрою).

14.1.7. Інженерно-будівельна оцінка території виконується тільки при розробленні містобудівної документації на місцевому рівні (генеральних планів та детальних планів території). Вказана інженерно-будівельна оцінка не є складовою системи планувальних обмежень, а враховується при визначенні комплексу інженерно-технічних заходів при виборі земельних ділянок для розміщення забудови: ухилів рельєфу, затоплюваності 1% - 4% забезпеченості, рівнів залягання ґрунтових вод, заболоченості, карсту, ярів, просадності ґрунтів, заторфованості, гірничих виробок, порушеності території кар'єрами, селів, сейсмічності. За сукупністю відповідних факторів визначаються території:

- сприятливі для будівництва,
- малосприятливі для будівництва,
- несприятливі для будівництва.

За межами населених пунктів інженерно-будівельна оцінка для схем планування території (СПТ) проводиться за викладеними вище факторами тільки в плані природно-техногенної небезпеки.

Примітка. Додатково, у відповідності до завдання на проектування у зонах впливу об'єктів гірничо-видобувної діяльності на підставі наявних спеціалізованих проектів може проводитись аналіз території щодо гірничо-геологічного обґрунтування по гірничим відводам, підпрацьованості, тектоніці, розломам, деформації поверхні та ризиків, що виникають від даної діяльності (у складі спеціалізованого розділу).

14.2. Містобудівні вимоги щодо охорони довкілля.

14.2.1. При плануванні та забудові території необхідно керуватись принципами:

- збереження і раціонального використання цінних природних ресурсів;
- дотримання нормативів гранично допустимих рівнів екологічного навантаження на природне середовище;

- визначення ландшафтно-рекреаційних територій і заборони на них господарського та іншого будівництва, але перешкоджає використанню даних територій за їх прямим призначенням;
- дотримання санітарних норм, установлення зон санітарної охорони для водойм, об'єктів водопостачання, курортних, лікувально-оздоровчих зон та інших територій від джерел забруднення та шкідливого впливу.

14.2.2. Планувальну структуру населених пунктів слід формувати на підставі еколого-містобудівної оцінки території, яка визначає пріоритетність проведення санітарно-екологічних заходів. Території для будівництва нових і розвитку існуючих населених пунктів необхідно передбачати на землях, непридатних для сільськогосподарського використання, або на малоцінних землях відповідно до вимог земельного законодавства .

14.2.3. Визначення земельних ділянок за межами населених пунктів для розміщення важливих об'єктів життєдіяльності комунального призначення (водоочисних споруд, водозаборів, полігонів твердих побутових відходів, сміттєпереробних підприємств, кладовищ) повинно базуватись на пріоритетності земельного законодавства.

В межах населених пунктів використання земельних ділянок, зайнятих багаторічними насадженнями сільськогосподарського призначення, рекреаційного призначення, лісами, для цілей, не пов'язаних з суспільними містобудівними потребами, забороняється.

За межами населених пунктів вилучення земельних ділянок сільськогосподарського призначення, лісів та природоохоронних територій здійснюється у встановленому порядку.

14.2.4. Не допускається проектування і забудова населених пунктів, будівництво промислових чи господарських об'єктів на територіях залягання цінних корисних копалин загальнодержавного значення (крім загальнопоширених - будівельних) до погодження з органами Державного гірничого нагляду та місцевого самоуправління. При цьому необхідно керуватись Кодексом України "Про надра"

14.2.5. Особливу увагу слід приділяти охороні навколишнього природного середовища у районах розміщення породних відвалів вугільних шахт, формування яких проводиться з урахуванням вимог ДСП [26] та [53]. Розміщення нових териконів та відвалів (золівідвалів, шламосховищ, шламонакопичувачів) у межах населених пунктів, забороняється.

14.2.6. Розміщення будинків, споруд і комунікацій не допускається :

- на землях об'єктів природно-заповідного фонду, територіях прибережних захисних смуг водних об'єктів;
- на землях зелених насаджень загального користування, включаючи землі міських лісів, якщо об'єкти, які проектується, не призначені для відпочинку та спорту;
- у зонах охорони гідрометеорологічних станцій;
- у першій зоні санітарної охорони джерела водопостачання і майданчиків водопровідних споруд, якщо об'єкти, що проектується не пов'язані з експлуатацією джерел. Зона встановлюється від межі ділянки споруд чи локальної свердловини;
- у першій зоні округу санітарної охорони курортів якщо об'єкти , які проектується, не пов'язані з експлуатацією природних лікувальних ресурсів курортів, (у другій зоні округу санітарної охорони курортів допускається розміщувати об'єкти пов'язані з експлуатацією, розвитком і благоустроєм курортів, а також об'єкти з повним інженерним облаштуванням. У третій зоні округу санітарної охорони курортів допускається розміщення об'єктів які не впливають негативно на природні лікувальні ресурси та санітарний стан курорту);
- на земельних ділянках радіаційного забруднення I –II зони (до закінчення термінів установлених органами Міністерства охорони здоров'я України, або з їх дозволів);
- у СЗЗ діючих відвалів породи вугільних шахт, збагачувальних фабрик, шламосховищ та шламонакопичувачів (окрім у СЗЗ недіючих, та не

схильних до горіння відвалів за погодженням з органами санітарно-епідеміологічної служби України);

- у зонах ризику проявів зсувів, сльових потоків, снігових лавин;
- у зонах прояву природнього затоплення 1% забезпечення завглибшки 1,5 метра і більше, без проведення заходів з інженерного захисту території;
- у зонах активних геологічних розломів, які ускладнені сейсмічністю території на підставі висновків гірничо-геологічного обґрунтування, що розробляється як окремий спеціалізований проект.
- в охоронних зонах магістральних газо-, нафто-, продуктопроводів та складів ГММ без наявності дозволів контролюючих служб.

14.2.7. Розміщення підприємств, будинків і споруд в охоронних зонах природних заповідників не допускається, якщо діяльність даних об'єктів може призвести до негативного впливу на природоохоронну територію. Розміри охоронних зон визначаються державними органами, які приймають рішення про їх виділення.

14.2.8. Приміські та міські ліси, відносяться до категорії природоохоронних і повинні використовуватись у рекреаційних, рекреаційно-оздоровчих цілях. Ліси в межах населених пунктів повинні переводитись в лісопарки та відноситись до зелених насаджень загального користування.

Вилучення під забудову земель Держлісфонду (переведення з лісових площ у не лісові) допускається як виняток і тільки у встановленому порядку. При наявності такого рішення, розміщення забудови потрібно проводити на не вкритих лісом ділянках, або зайнятих чагарниками чи малоцінними насадженнями відповідно матеріалів лісовпорядкування.

У межах приміських територій (найкрупніших, крупних міст) на землях лісового фонду необхідно передбачати формування позаміських лісопарків для масового відпочинку та оздоровлення населення.

14.2.9. Навколо міських і сільських населених пунктів, розміщених у безлісних районах, необхідно передбачати створення захисних лісових смуг: озеленення схилів пагорбів, ярів, балок.

Ширину захисних смуг потрібно приймати:

- для найкрупніших та крупних міст – орієнтовно шириною 500 метрів;
- великих і середніх – 100 метрів;
- малих і сільських населених пунктів – 50 метрів.

14.2.10. У проектах планування та забудови курортних поселень можуть виділятися перспективні курортні зони. Санітарно-захисні розриви між сільбищною та курортною зоною, за умов нового будівництва, повинні бути не менше 500 метрів; в умовах реконструкції – 100 метрів. Розриви визначаються від лікувальних корпусів.

14.3. Охорона повітря.

14.3.1. Для оптимальних варіантів взаємного розміщення житлових, громадських територій і промислових об'єктів враховується вітровий режим та потенціал самоочищення природного середовища за схемою "Районування території України за потенціалом забруднення повітря промисловими викидами".

Стан атмосферного повітря в межах житлових територій не повинен перевищувати 1,0 ГДК, а в рекреаційно-курортних зонах - 0,8 ГДК (ДСП [26]).

Промислові та сільськогосподарські об'єкти, які є джерелами забруднення атмосферного повітря, необхідно розміщувати з підвітряної сторони до житлових територій. У районах з вираженим вітровим режимом необхідно враховувати повторюваність та швидкість вітру.

Недоцільно передбачати будівництво промислових, комунальних, сільськогосподарських об'єктів I - III класів шкідливості на територіях з високим потенціалом забруднення атмосфери.

Для об'єктів, які є потенційним джерелом забруднення атмосферного повітря, повинні бути організовані СЗЗ, ширина яких визначається класом

шкідливості розміщуваного виробництва і встановлюється відповідно до ДСП [26].

14.3.2. СЗЗ для промислових підприємств, підприємств з технологічними процесами, об'єктів з джерелами шуму, ультразвуку, вібрації, статичної електрики та іонізуючих випромінювань та інших шкідливих факторів - встановлюються від джерел шкідливості, що визначені в їх планувальній документації (при відсутності такої, від основних виробничих споруд) до межі житлової забудови, ділянок громадських установ, дитячих, навчальних, лікувально-профілактичних та санаторних закладів, спортивних споруд, а також об'єктів зеленого будівництва загального користування, місць тимчасового відпочинку, садових товариств та прирівняних до них об'єктів.

На зовнішній межі СЗЗ концентрації та рівні шкідливих факторів не повинні перевищувати їх гігієнічні нормативи. Контроль за станом повітря проводиться на стаціонарних постах системи "УкрГідромету" та органів державного санітарного нагляду. При відсутності стаціонарних постів надаються пропозиції щодо їх організації в межах житлової, промислової, громадської територій та рекреаційних зон, що є складовою системи моніторингу.

14.3.3. Територія СЗЗ не повинна розглядатись як резерв розширення підприємств, сільбищної території та прирівняних до них об'єктів. Розміщувати нові виробничі підприємства I - II класу шкідливості в межах населених пунктів забороняється.

14.4. Охорона водних об'єктів.

14.4.1. Заходи щодо охорони річок, водойм і морських акваторій необхідно передбачати відповідно до Водного та Земельного Кодексів України та діючих санітарних норм щодо запобігання забруднення поверхневих і підземних вод, які використовуються для питного та рекреаційно-оздоровчого використання.

14.4.2. Сільбищні території, курортні та рекреаційні зони, місця масового відпочинку, що проектується, потрібно розміщувати вище за течією відносно

скидів виробничих та побутових стічних вод з урахуванням санітарно-гігієнічних вимог та «Правил охорони від забруднення прибережних вод морів».

Підприємства, які потребують улаштування вантажних причалів, пристаней, портових споруд потрібно розміщувати за течією нижче сельбищної території, на відстані не менше 100 метрів.

14.4.3. Для річок та водних об'єктів на них, морів, морських заток та лиманів необхідно дотримуватись загальних вимог щодо водоохоронної зони (ВОЗ) та прибережної захисної смуги (ПЗС) відповідно до вимог «Водного Кодексу України». На островах встановлюється режим обмеженої господарської діяльності, передбачений для прибережних захисних смуг.

За межами населених пунктів, розміри водоохоронних зон річок визначаються по лінії формування поверхневого стоку.

Прибережні захисні смуги з пляжною зоною (визначаються відповідно площі водозбірного басейну розміри пляжу не нормуються) та водоохоронні зони встановлюються за окремими проектами землеустрою. Зовнішня межа пляжної зони повинна відокремлюватись від ділянок нового рекреаційного та лікувально-оздоровчого будівництва.

У межах населених пунктів прибережна захисна смуга від річок та інших водних об'єктів встановлюється з урахуванням містобудівної документації. Дані показники повинні враховуватись при наступній розробці проектів землеустрою щодо визначення їх меж.

За межами населених пунктів для морів, навколо морських заток та лиманів встановлюється прибережна захисна смуга, що співпадає з водоохоронною зоною, шириною не менше 2 кілометрів від урізу води. В її межах виділяється пляжна зона (не менше 50 метрів від урізу води) та визначаються ділянки нового будівництва (рекреації, та лікувально-оздоровчої діяльності з їх повним інженерним облаштуванням), на додатковій відстані не менше 50 метрів від зовнішньої межі пляжної зони.

У межах населених пунктів прибережна захисна смуга від морів, морських заток та лиманів встановлюється з урахуванням містобудівної документації. В її межах виділяється пляжна зона шириною не менше 50 метрів від урізу води. Ділянки дозволеного будівництва (рекреації та лікувально-оздоровчої діяльності з їх повним інженерним облаштуванням), розташовуються на додатковій віддалі не менше 50 метрів від зовнішньої межі пляжної зони.

Прибережні захисні смуги є природоохоронними територіями з режимом обмеженого користування, які визначаються Водним Кодексом України. До морського та річкового узбережжя в межах пляжної зони забезпечується безперешкодний доступ громадян для загального водокористування пляжною зоною крім земельних ділянок, на яких розташовані санаторії та інші лікувально-оздоровчі заклади, дитячі оздоровчі табори.

Існуючі об'єкти, що знаходяться у ПЗС з повним інженерним облаштуванням, можуть експлуатуватись, якщо не порушується її режим. Непридатні для експлуатації споруди, а також ті, що не відповідають встановленим режимам господарювання, підлягають винесенню. ПЗС вздовж морів, морських заток та лиманів входить у 100 метрову зону Санітарної охорони моря і може використовуватись лише для будівництва військових та інших оборонних об'єктів, об'єктів розвитку альтернативної енергетики, а також санаторних, лікувально-оздоровчих, рекреаційних об'єктів з обов'язковим інженерним забезпеченням. ПЗС з пляжною зоною устанавлюється для усіх категорій земель, крім земель морського транспорту, військових об'єктів, рибогосподарських підприємств.

Режим використання об'єктів та територій ПЗФ, розташованих у межах ПЗС, регулюється законом України «Про природно-заповідний фонд».

У межах пляжної зони забороняється будівництво будь-яких споруд крім санітарно-технічного обслуговування пляжу, гідрометричних, гідротехнічних (берегоукріплення), лінійних споруд та стоянок маломірних спортивних суден.

14.4.4. Поверхневі води (дошові) перед скиданням у відкриті водойми підлягають очищенню на централізованих чи локальних очисних спорудах. Скидання води поверхневого стоку не допускається у непроточні водойми.

У декоративних водоймах, водоймах для купання, слід передбачати обмін води на осінньо-літній період залежно від їх площі:

- у декоративних водоймах до 3,0 га, два рази на рік, при площі більше 3,0 га – один раз/рік;
- у водоймах для купання – відповідно 4 рази і 3 рази, а при площі більш 6,0 га - два рази/рік.

Глибина водойм повинна бути не менше 1,5 метра, а у прибережній зоні - 1,0 метр.

14.4.5. В межах населених пунктів, локальні заболочені ділянки, за виключенням заплавної частини малих річок, підлягають біотехнічному оздоровленню з видалення болотної рослинності.

14.4.6. З метою охорони від забруднення ділянки питних водозаборів та локальних питних свердловин повинні мати спеціалізовано-визначені зони санітарної охорони. За їх відсутності приводиться лише І зона – від межі земельної ділянки об'єкту та визначається необхідність їх розробки окремим спеціалізованим проектом.

14.4.7. Для захисту від забруднення водного середовища та руйнувань магістрально-міжгосподарських зрошувальних, осушувальних каналів встановлюються смуги відведення з особливим режимом використання. Їх розміри встановлюються за окремими спеціалізованими проектами. За їх відсутності підлягають визначенню з орієнтовними розмірами смуг відведення (технічна зона) відповідно 30 – 10 метрів.

14.5. Захист від шуму

14.5.1. Допустимі рівні шуму для житлових територій, громадських будинків, характеристики основних джерел зовнішніх шумів, визначення рівнів шуму та його зниження треба приймати відповідно до діючих санітарних норм та ДБН [47].

Рівні шуму не повинні перевищувати показників санітарних норм зазначених у таблиці 14.1.

Таблиця 14.1

Території	Еквівалентний рівень шуму, дБА		Максимальний рівень шуму, дБА	
	день (7 - 23 год)	ніч (23-7 год)	день	ніч
Сельбищні зони населених місць	55	45	70	60
Житлова забудова, що реконструюється	60	50	70	60
Житлова забудова поблизу аеродромів і аеропортів	65	55	75	65
Зони масового відпочинку	50	35 - 40	85	75
Санаторно-курортні зони	40 - 45	30 - 35	60	50
Території заповідників і заказників	До 25	До 20	50	45

14.5.2. Об'єкти, що є джерелами шуму (автомобільний, залізничний та авіаційний транспорт, шахтні вентиляційні стволи) для житлової та громадської території, зон масового відпочинку, природоохоронних, курортних територій та об'єктів, потрібно розміщувати за умови організації захисних заходів (СЗЗ – територіальні розриви), які забезпечують допустимі рівні шуму на території житлової забудови, у житлових і громадських будинках. Достатність прийнятих заходів повинна бути підтверджена спеціалізованим акустичним розрахунком при проектуванні конкретних об'єктів.

Для зниження шкідливого впливу автотранспорту на екологічний стан у населених пунктах на магістралях регульованого руху треба передбачати

відповідні технологічні заходи по застосуванню шумоізоляційних будівельних матеріалів для першої лінії забудови; шумозахисних екранів вздовж залізничних ліній та ліній відкритого метрополітену в районах проходження в межах житлової забудови; формуванню лінійних гаражно-складських комплексів з метою відокремлення житлових зон. Розміщення підприємств, транспортних магістралей, аеродромів та інших об'єктів з джерелами шуму при плануванні і забудові населених пунктів здійснюються з дотриманням санітарних норм.

14.6. Захист від вібрації.

14.6.1. Допустимі рівні вібрації у житлових будинках повинні відповідати санітарним нормам допустимих вібрацій у житлових будинках (таблиця). При пооб'єкному плануванні для виконання цих вимог треба передбачати відстані, які визначаються шляхом розрахунку, між житловими будинками і джерелами вібрації, застосування на цих джерелах ефективних віброгасильних матеріалів і конструкцій (таблиця 14.2).

Таблиця 14.2

Параметри	Середньгеометричні частоти октавних смуг, Гц					
	2	4	8	16	31,5	63
Віброшвидкість	79	73	67	67	67	67
Віброприскорення	25	25	25	31	37	47
Вібросмішування	133	121	109	108	97	91

14.7. Захист від електромагнітного забруднення.

14.7.1. Основними джерелами електромагнітних випромінювань є: радіопередавальні (РПС), радіотелевізійні (РТС), радіолокаційні (РЛС) станції, високовольтні лінії електропередач (ЛЕП).

Майданчики для розміщення передавальних радіотехнічних засобів необхідно вибирати за межами населених пунктів з урахуванням потужності об'єкта, конструктивних особливостей антен, рельєфу місцевості за умови не

перевищення допустимого рівня, встановленого діючими санітарними нормами і правилами.

Розміщення радіотехнічних засобів сотового зв'язку на житлових будинках або громадських будівлях без спеціальних заходів захисту не допускається. При їх розміщенні необхідно враховувати вимоги щодо висотності суміжної забудови, а саме не менше 100 метрів від об'єкту сотового зв'язку до суміжних об'єктів багатоповерхової забудови.

14.7.2. Для зниження рівня опромінювання території антени радіолокаційних станцій слід встановлювати на природних домінуючих підвищеннях, максимально обмежуючи використання від'ємних кутів нахилу антен, щоб діограма випромінювання знаходилась вище житлової забудови та місць перебування людей.

Технічна територія (службова зона) передавальних радіотехнічних засобів повинна бути огорожена. В її межах перебування людей, крім технічного персоналу – забороняється.

З метою захисту населення від дії електромагнітних полів встановлюються санітарно-захисні зони (СЗЗ) та зони обмеження забудови (ЗОЗ).

Розміри СЗЗ і ЗОЗ визначаються на стадії проектування даних об'єктів розрахунковим методом, в тому числі і для об'єктів сотового зв'язку, з послідовним погодженням МОЗ України.

Орієнтовні розміри СЗЗ для типових передавальних радіостанцій наведені у таблиці 14.3

Таблиця 14.3

Потужність одного передатчика (кВт)	Об'єкти	СЗЗ (метри)
Мала, (до 5), та Середня (5-25)	довгохвильові	10
	середньохвильові	20
	короткохвильові	175
Велика, (25 – 100)	довгохвильові	75
	середньохвильові	150
	короткохвильові	400
Надвелика, (більше 100)	довгохвильові	> 480

	середньохвильові короткохвильові	> 960 > 2500
--	-------------------------------------	-----------------

телецентрів, телевізійних ретрансляторів.

Таблиця 14.4 Орієнтовні розміри СЗЗ для типових телецентрів, телевізійних ретрансляторів

Потужність одного передавача (кВт)*	Висота антени (метри)	СЗЗ (метри)
Мала, до 5 / 2,5	180,0	В межах технічної території
Середня, 5 / 2,5 – 25 / 7,5	240,0	200,0
Велика, 25 / 7,5 – 50 / 15,0	300,0	400,0
Надвелика, більше 50 / 15,0	300,0	500,0

*Примітка. В чисельнику – потужність передавача, в знаменнику – потужність звукового супроводу.

14.7.3. СЗЗ та ЗОЗ для РЛС визначається тільки на підставі окремого спеціалізованого проекту для об'єктів спеціального призначення та радіонавігації аеропортів та аеродромів. Експлуатація даних об'єктів без визначених СЗЗ та ЗОЗ не допускається.

14.7.4. СЗЗ для передавальних радіостанцій, обладнаних антенами неспрямованої дії, для телецентрів і телевізійних ретрансляторів, а також для радіолокаційних станцій (спец. об'єктів) кругового огляду встановлюється по колу.

Для передавальних радіостанцій, обладнаних антенами спрямованої дії, та РЛС, антени яких сканують територію у визначеному секторі, СЗЗ встановлюються у напрямку діограми випромінювань. У цьому випадку повинні враховуватись бокові і задні пелюстки діограм випромінювань.

Для передавальних РСТ, РТЦ, ТРТ, РЛС, антени яких випромінюють електромагнітні хвилі під кутом до горизонту і в результаті чого величина електромагнітного поля змінюється в залежності від висоти місця його розташування над рівнем землі, ЗОЗ встановлюються окремо на підставі

спеціальних проектів по вертикалі для таких висот (в метрах): 3,0; 6,0, і так далі.

14.7.5. При розміщенні радіотехнічних об'єктів (радіостанцій, радіотелевізійних передавальних і радіолокаційних станцій), промислових генераторів, повітряних ліній електропередачі високої напруги та інших об'єктів, які випромінюють електромагнітну енергію, треба керуватися Санітарними нормами і правилами захисту населення від впливу електромагнітних полів, що створюються радіотехнічними об'єктами, Санітарними нормами і правилами захисту населення від впливу електричного поля, що створюється повітряними лініями електропередачі змінного струму промислової частоти, Правилами будови електроустановок (ПБЕ).

14.7.6. З метою захисту населення від електричних полів повітряних ліній електропередач (ПЛЕ) встановлюються СЗЗ вздовж трас ліній по обидва їх боки. Розміри цієї території визначаються від проекції крайньої підвіски проводу на відстань на якій забезпечується гранично-допустимий рівень поля, відповідно санітарним нормам:

- ПЛЕ напругою 330 кВ, встановлюється СЗЗ - 20 м;
- ПЛЕ 500 кВ – 30 м;
- ПЛЕ 750 кВ – 40 м;
- ПЛЕ 1150 кВ – 55 м.

В межах СЗЗ ПЛЕ забороняється розміщення житлових і громадських будівель, дачних ділянок, та інших місць перебування людей, стоянок усіх видів автомобілів, а також сховищ нафти та нафтопродуктів.

Сільськогосподарські угіддя, що знаходяться на території СЗЗ можуть використовуватись для вирощування культур, які не потребують ручної обробки.

Найближчі відстані від населених пунктів для нових ЛЕП, що проектується, не повинні бути менше 250 метрів для напруги 750 кВ; 300 метрів для напруги 1150 кВ.

Повітряні ЛЕП напругою 35 – 110 кВ і вище потрібно розміщувати за межами сельбищної території, або проводити їх заміну підземними кабельними лініями. Прокладку електричних мереж напругою 20 кВ на сельбищних територіях, а також на територіях курортних комплексів, в районах 4-х поверхової забудови і вище потрібно, як правило, передбачати кабельними лініями.

Захист населення від впливу електричного поля повітряних ліній електропередачі (ЛЕП) напругою 220 кВ і нижче, які відповідають вимогам "Правил будови електроустановок", проводити не потрібно.

14.8. Захист від випромінювань та опромінювань.

14.8.1. Забезпечення радіаційної безпеки при провадженні, обробці, переробці, застосуванні, зберіганні, транспортуванні, знешкодженні і похованні радіоактивних речовин та інших джерел іонізуючих випромінювань, включаючи експлуатацію атомних станцій, здійснюється відповідно до Закону України "Про видобування і переробку уранових руд" та норм радіаційної безпеки (НРБ).

Для об'єктів з видобутку та переробки уранових руд та їх хвостосховищ установлюється СЗЗ та зона контролю, що визначається в складі технічної документації базового виробництва з урахуванням вимог ДБН [48].

Розміщення атомних станцій і захист людей від зовнішнього опромінювання здійснюється відповідно до вимог щодо розміщення атомних станцій; розміщення в густонаселених районах, не рекомендується.

Навколо АЕС необхідно установлювати:

- зону контролю (територія станції, де розташовані будинки та споруди АЕС), в якій можливе опромінення працюючого персоналу не більше 0,3 допустимої норми (доза 5 бер/рік);
- санітарно-захисну зону (орієнтовно до 3,0 км), в межах якої заборонено постійне проживання населення, розміщення житлових та громадських будинків, промислових підприємств не пов'язаних з роботою АЕС;

– зону спостережень (орієнтовно до 30,0 км) , в якій дози опроміненнь проживаючого населення можуть перевищувати допустимі нормативи, але не пов'язані із ризиком для здоров'я населення.

СЗЗ та зона спостережень визначається в кожному конкретному випадку та затверджується Головним державним санітарним лікарем України.

Селища для працівників АЕС не повинні перевищувати 50,0 тис. чол. та розміщуватись ближче 8,0 км від станцій.

14.8.2. При розміщенні всіх видів будівництва з урахуванням вимог радіаційної безпеки залежно від ландшафтних та геохімічних особливостей ґрунту, величини перевищення доаварійного рівня накопичення радіонуклідів у навколишньому середовищі, пов'язаних з ним рівнів можливого несприятливого впливу на здоров'я населення і вимог щодо здійснення радіаційного захисту населення та інших спеціальних заходів, на території, яка зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, слід враховувати зони та їх правовий режим з урахуванням вимог ДСП [26]:

а) зони відчуження і безумовного (обов'язкового) відселення (I та II зони) із щільністю забруднення ґрунту ізотопами цезію від 15,0 Ки/ км² і вище, або стронцію від 3,0 Ки/ км² і вище, або плутонію від 0,1 Ки/ км² і вище, а також території з ґрунтами, які сприяють високій міграції радіонуклідів у рослини, із щільністю забруднення ізотопами цезію від 5 до 15 Ки/ км², або стронцію від 0,15 до 3,0 Ки/км², або плутонію від 0,01 до 0,1 Ки/ км².

Забороняються усі види господарської діяльності, постійне проживання населення, будівництво без спеціального дозволу, забезпечується суворий природоохоронний режим.

б) зона гарантованого добровільного відселення (III зона) - територія із щільністю забруднення ґрунту ізотопами цезію від 5 до 15 Ки/ км², або стронцію від 0,15 до 3,0 Ки/км², або плутонію від 0,01 до 0,1 Ки/ км², а також території з ґрунтами, які сприяють високій міграції радіонуклідів у рослин із щільністю забруднення ізотопами цезію від 0,1 до 5 Ки/ км², або стронцію від 0,02 до 0,15 Ки/ км², або плутонію від 0,005 до 0,01 Ки/ км².

Забороняється будівництво нових і розширення діючих підприємств I – II класу шкідливості, безпосередньо не пов'язаних із забезпеченням радіоекологічного, соціального захисту населення і його життєдіяльності (крім реконструкції об'єктів комунального призначення), впроваджується регламентація сільськогосподарського виробництва, обмежується житлово-цивільне будівництво. Проводиться регулярний контроль за радіаційним станом території.

14.8.3. Для прийняття рішення про розміщення конкретних обсягів житлово-цивільного будівництва потрібна наявність радіоекологічного паспорта обраної території. Необхідно враховувати можливі прояви природної радіоактивності по радону. При його перевищенні 50 Бек/м³ необхідно передбачати конструктивні заходи щодо посиленого провітрювання споруд.

14.8.4. Для врахування подальшої перспективи оздоровлення зон радіаційного забруднення (з урахуванням періодів напіврозпаду радіонуклідів) необхідно керуватись Законом України [13]

14.9. Регулювання мікроклімату

14.9.1. Мікрокліматична оцінка території міста повинна провадитися за трьома напрямками: забезпечення сприятливих умов території забудови за комплексом кліматичних факторів (температура зовнішнього повітря, вітер, сонячна радіація); забезпечення достатньої інсоляції території і приміщень інсольованих будинків; забезпечення мінімізації тепловтрат будинків і формування раціонального теплового режиму.

14.9.2. Розміщення та орієнтація житлових і громадських будинків (за винятком дитячих дошкільних установ, загальноосвітніх шкіл, шкіл-інтернатів) повинні забезпечувати тривалість інсоляції житлових приміщень, визначених нормами, і територій не менше 2,5 год. за день на період з 22 березня по 22 вересня.

Розміщення та орієнтація будинків дитячих дошкільних установ, загальноосвітніх шкіл, шкіл-інтернатів, установ охорони здоров'я і відпочинку повинні забезпечувати безперервну тригодинну тривалість інсоляції у

приміщеннях, передбачених санітарними нормами і правилами забезпечення інсоляції житлових і громадських будинків і територій житлової забудови.

Примітка. В умовах забудови 9-поверховими будинками і більше допускається одноразова переривчастість інсоляції житлових приміщень за умови збільшення сумарної тривалості інсоляції протягом дня на 0,5 год. відповідно до кожної зони.

14.9.3. У житлових будинках меридіонального типу, де інсолуються усі кімнати квартири, а також при реконструкції житлової забудови або при розміщенні нового будівництва в особливо складних містобудівних умовах (історично цінне міське середовище, дорога підготовка території, зона загальноміського і районного центру) допускається скорочення тривалості інсоляції приміщень на 0,5 год.

У IV і VI фізико-географічних зонах потрібен захист будинків і територій від перегрівання шляхом застосування вільної, яка добре аерується, забудови, озеленення, обводнення, використання сонцезахисних засобів. Потрібно забезпечити зв'язок житлової забудови з прилеглими сприятливими у природному відношенні ландшафтами, рівномірний розподіл забудованих і відкритих озеленено-обводнених територій.

14.9.4. Заходи щодо регулювання вітрового режиму повинні бути спрямовані на пом'якшення мікроклімату, у першу чергу, на ділянках дитячих дошкільних установ і шкіл, у зонах відпочинку і на основних пішохідних шляхах.

Найбільш ефективні прийоми вітрозахисту - багаторазове застосування вітрозахисних екранів по глибині забудови, створення аеродинамічних груп.

14.10. Розвиток природоохоронних територій та охорона ландшафту.

14.10.1. При плануванні та забудові територій необхідно дотримуватись вимог щодо охорони природного ландшафту, об'єктів ПЗФ, їх охоронних зон, зелених насаджень загального користування, прибережних захисних смуг та інших природоохоронних територій.

14.10.2. В складі містобудівної документації необхідно відображати наявні та перспективні об'єкти природно-заповідного фонду (ПЗФ) загальнодержавного та місцевого значення. Розміри охоронних зон заповідників визначаються державними органами, які приймають рішення про їх виділення.

Резервувати та створювати нові, великі за площею об'єкти ПЗФ (з дотриманням режиму їх використання), в межах населених пунктів не доцільно. Існуючі об'єкти категорії національний природний парк, регіональний ландшафтний парк повинні мати пріоритетність щодо функціонального зонування по зонам стаціонарної та регульованої рекреації (не менше 50 % від загальної площі).

14.10.3. На прилеглих до великих міст лісових територіях доцільно виділяти позаміські лісопарки, місця для організованого відпочинку населення. Наявні міські ліси доцільно передбачати для переведення в категорію міських лісопарків з віднесенням їх до зелених насаджень загального користування з розвитком в їх межах рекреаційної та оздоровчої діяльності. Інші види господарського освоєння в їх межах забороняються.

14.10.4. Загальний рівень озеленення сельбищних територій усіх видів зелених насаджень повинен складати 35%, промислових територій 25%, шкіл і дошкільних закладів 60%, лікарень 40%.

Озеленення територій потрібно проводити на підставі розробки спеціалізованого проекту по "Ландшафтному благоустрою..." з дотримання вимог щодо асортименту насаджень та їх фітоекологічних властивостей. В озелененні забороняється використовувати плодові та алергічні породи. Дерева біля будинків не повинні перешкоджати інсоляції, аерації та освітлюваності території.

Міські об'єкти зелених насаджень загального користування повинні мати повне інженерне облаштування.

14.11. Головні планувально - екологічні обмеження.

14.11.1. У складі містобудівної документації по плануванню території необхідно керуватись визначеною системою діючих санітарно-екологічних умов та обмежень, що регламентують режим використання території населених пунктів.

До головних планувальних обмежень відноситься система нормативних санітарно-захисних зон (СЗЗ), санітарних розривів від промислових, сільськогосподарських, комунальних, транспортних та інженерно-лінійних об'єктів, що нормується "Державними санітарними правилами планування та забудови населених пунктів" (ДСП) та іншими відомчими нормами та правилами.

14.11.2. Промислові підприємства I – III кл. шкідливості, що є джерелами забруднення, відокремлюються від житлової забудови, ділянок громадських установ, дитячих, навчальних, лікувально-профілактичних та санаторних закладів, спортивних споруд а також об'єктів зеленого будівництва загального користування, місць тимчасового відпочинку, садівничих товариств та прирівняних до них об'єктів.

Територія СЗЗ повинна формуватись на підставі проектів "Організації території СЗЗ...", що є невідомою технологічною складовою документації підприємств, що їх створюють.

СЗЗ слід встановлювати від джерела забруднення, а при відсутності окремого спеціалізованого проекту, допускається нормативну зону визначати орієнтовно, від центру виробничої території.

Уточнення розмірів СЗЗ проводиться відповідно діючих нормативних процедур. У містобудівній документації надаються загальні пропозиції щодо їх упорядкування.

Розміщення нових підприємств та виробництв I - II класу шкідливості в межах населених пунктів не допускається. Для існуючих підприємств, що зберігаються в межах населених пунктів, необхідно передбачати зниження їх

шкідливого впливу шляхом застосування новітніх технологій по екологізації виробництва.

Для підприємств та об'єктів IV - V класу шкідливості встановлюються СЗЗ від зовнішньої межі території об'єкту. Розміщення їх доцільно передбачати в периферійній частині населених пунктів а ті, що існують в межах житлової забудови, доцільно передбачати для перепрофілювання під екологічно не шкідливі об'єкти.

Об'єкти спеціального призначення (в/ч) по особовому складу та їх продовольчо-речові склади повинні відокремлюватись від житлової забудови санітарними розривами – 50 метрів, а матеріально-технічні склади зберігання спецтехніки – 100 метрів.

Об'єкти пенітенціарної системи повинні розміщуватись за межами населених пунктів та мати санітарні розриви 100 метрів до житлової забудови.

Склади вибухонебезпечних речовин, горючих матеріалів повинні розташовуватись за межами населених пунктів на безпечній відстані, а ті, що розташовані в межах населених пунктів, повинні пропонуватися до винесення за їх межі.

Мінімальні санітарно-захисні розриви для підприємств малої потужності, переважно харчової галузі промисловості, що створюють незначний вплив на навколишнє середовище, повинні складати не менше ніж 25 метрів.

14.11.3. В межах населених пунктів не доцільно розміщувати сільськогосподарські об'єкти I -II класу шкідливості (МТФ, СТФ, бойні та прирівняні до них об'єкти). Існуючі підлягають трансформації з переведенням їх до нижчого класу шкідливості (зернові склади , бази готової продукції, господарські подвір'я тощо).

Санітарні розриви об'єктів ветеринарного обслуговування, без стаціонарних відділень (ветлікарні, ветеринарні амбулаторії) не нормуються. Ветеринарні лікарні по обслуговуванню великих тваринницьких ферм з стаціонарними відділеннями повинні розташовуватись за межами населених пунктів з СЗЗ – 200 метрів.

Об'єкти по захороненню інфекційних трупів тварин (худобомогильники), що не підлягали утилізації, повинні мати СЗЗ 500 метрів. Створення нових худобомогильників не допускається. Існуючі – підлягають санації, при неможливості надійної консервації

Для утилізації біологічних відходів необхідно відновлювати роботу регіональних ветсанутильзаводів; СЗЗ – 1000 метрів. Їх розміщення можливе виключно за межами населених пунктів.

Розміщення інших сільськогосподарських об'єктів нормується вимогами ДСП 173-96 (додаток № 5, з доповненнями). СЗЗ для рибних промислів – 300 метрів. В межах населених пунктів розміщення об'єктів сільськогосподарського призначення I - II класу шкідливості не допускається.

14.11.4. Об'єкти забезпечення життєдіяльності населених пунктів (об'єкти комунального призначення) нормуються системою СЗЗ I–III класу шкідливості (звалища та полігони ТПВ, сміттепереробні підприємства та сортувальні станції, очисні та водозабірні споруди, кладовища традиційного захоронення) і повинні розташовуватись за межами населених пунктів. Зменшення СЗЗ допускається на підставі спеціалізованого санітарно-технічного обґрунтування з наступним погодженням в установленому порядку.

Від діючих кладовищ традиційного поховання, за умови централізованого водопостачання та водовідведення прилеглої території, СЗЗ складають :*

- в межах міст - 150 метрів; закритих з витриманим кладовищним періодом – 50 метрів;
- в межах сіл - 200 метрів; закритих - 100 метрів;
- крематоріїв – 100 метрів.

Нові кладовища повинні бути розміщеними у приміській зоні або за межами населених пунктів.

Примітка. Розмір СЗЗ дозволяється установлювати з урахуванням фактичної відпрацьованості ділянок по кладовищному періоду.

В периферійній частині промислових зон населених пунктів або за їх межами необхідно виділяти території для захоронення домашніх тварин з орієнтовним санітарним розривом – 50 метрів.

Ділянки водозабірних споруд та свердловин питного призначення повинні мати I зону санітарної охорони. Територія повинна бути огорожена. Зони контролю та спостережень (відповідно II та III) визначаються на підставі спеціалізованого проекту тільки для комунальних групових питних водозаборів і є невід'ємною складовою технічної документації водоексплуатуючих установ.

Стаціонарні асфальто-бетонні заводи повинні розташовуватись за межами населених пунктів або в межах існуючих промислових зон відповідного класу шкідливості: для асфальто-бетонних заводів (АБЗ) СЗЗ – 500 метрів, для установок асфальто-бетонного виробництва СЗЗ – 100 метрів, мобільних асфальто-бетонних установок дорожнього будівництва – 300 метрів, полігонів захоронення твердих побутових відходів (ТПВ) – 500 метрів.

14.11.5. Зовнішні, існуючі та проектні транспортні мережі (автомобільні, залізничні, повітряні, водні) повинні відповідати вимогам щодо їх розташування та дотримання нормативних СЗЗ. Автомобільні дороги 1-3 технічної категорії слід проектувати в обхід населених пунктів із СЗЗ від підосви земляного полотна – 100 метрів, а дороги 4 категорії – із СЗЗ 50 метрів.

В межах населених пунктів відстані від магістрально-вуличної мережі до житлової забудови регламентуються планом "червоних ліній".

Необхідно витримувати нормативні СЗЗ та санітарні розриви до об'єктів транспортної інфраструктури (АЗС, СТО, гаражів, стоянок, тощо).

За межами населених пунктів СЗЗ від залізничних колій до лінії житлової забудови – 100,0 метрів, від під'їздних колій – 25,0 метрів. В межах населених пунктів СЗЗ від колій руху та залізничних вокзалів - 50,0 метрів, залізничних станцій – 30,0 метрів під'їздних колій – 25,0 метрів. Залізничні сортувальні станції необхідно розміщувати за межами населених пунктів з дотриманням СЗЗ –300 метрів.

Морські та річкові порти слід розміщувати за межами житлових територій вниз за течією на віддалі не менше 100,0 метрів; спеціалізовані ділянки по перенавантаженню курних матеріалів – 300,0 метрів; резервуари паливно-мастильних матеріалів – 200,0 метрів; склади портів 1-3 категорії зливно-наливних пристроїв легкозаймистих речовин – 100,0 метрів.

Розташування нових аеродромів, аеропортів, в тому числі малої авіації, необхідно передбачати за межами населених пунктів з дотримання вимог "Повітряного Кодексу України" та відомчих нормативних документів. Планувальні обмеження по даним об'єктам визначаються в спеціалізованих проектах по зонам акустичного впливу (з урахуванням вимог ДСП [26] , додаток 19; зони - "А, Б, В, Г") , електромагнітного забруднення від об'єктів радіонавігації, зон регулювання поверховості (висоти) суміжної забудови. Дані проекти є невід'ємною складовою проектно-технічної документації аеропортів, яка доводиться до відома органів місцевого самоуправління.

За відсутності даної документації орієнтовні параметри обмежень можуть прийматись по об'єктам-аналогам, що таку мають, для великих, середнім та малих аеропортів, відповідно :

- СЗЗ за акустичним режимом (великих-міжнародних) – 1000 метрів від межі ЗПС;
- СЗЗ (середніх-регіональних) – 500 метрів;
- СЗЗ (малих-місцевих) – 200 метрів;
- СЗЗ відповідно від радіолокаторів - 300, 200, 100 метрів;
- висоти суміжної малоповерхової забудови відповідно – на віддалі - 200, 150, 100 метрів від зовнішньої межі приаеродромної території по наростанню поверховості (перша лінія – одноповерхова і так далі...);
- для гелікоптерних майданчиків СЗЗ – 300 метрів.

Для існуючих об'єктів в межах населених пунктів дані обмеження визначаються тільки за умови наявності відповідного спеціалізованого проекту, що є невід'ємною складовою сертифікації аеропортів. За відсутності

даних проектів, дозволяється враховувати вище приведені орієнтовні параметри.

14.11.6. Існуючі та проектні магістральні трубопроводи (газо-, нафто-, аміако-, етиленопроводи) з системою їх КС, ГРС, ПНС повинні проходити за межами населених пунктів з дотримання вимог щодо їх охоронних зонах відповідно СНиП [52].

Розміри охоронних зон та режим їх використання визначено в Постанові Кабінету Міністрів України від 2002 року, № 1747 "Правила охорони магістральних трубопроводів".

Охоронні зони від існуючих магістральних трубопроводів, що проходять в межах населених пунктів, можуть бути зменшені на підставі впровадження комплексу технологічних заходів з отриманням офіційних висновків контролюючих та експлуатаційних служб. При неможливості зменшень ділянок охоронних зон магістральних трубопроводів вони повинні переводитись в категорію розподільчих.

З метою захисту населення від електричних полів повітряних ліній електропередач (ЛЕП) встановлюються СЗЗ вздовж трас ліній по обидва їх боки.

Найближчі відстані від населених пунктів для нових ЛЕП, що проектується, не повинні бути менше 250 метрів для напруги 750 кВ; 300 метрів для напруги 1150 кВ.

ЛЕП напругою 35 – 110 кВ і вище потрібно розміщувати за межами житлової території або проводити їх заміну підземними кабельними лініями.

Магістральні водоводи господарського призначення відкритого та закритого типу повинні мати зону санітарної охорони, що визначається спеціалізованим проектом; при його відсутності орієнтовні розміри можуть складати: від відкритих – 100 метрів; закритих – 50 метрів.

СЗЗ від головних очисних споруд дощової каналізації – 100 метрів, від локальних установок – 25 метрів, насосних станцій – 15 метрів.

Для технологічних пульпопроводів гірничо-видобувної діяльності на підставі розробки спеціалізованого проекту встановлюється охоронна зона; при відсутності такого – орієнтовні розміри складають не менше 20 метрів в обидві сторони.

Теплові електростанції (ТЕС) потужністю більше 600 мВт, що працюють на твердому паливі та мазуті, мають СЗЗ - 1000 метрів; на газі – 500 метрів.

Котельні потужністю вище 200 Гкал/год., відповідно 500 – 300 метрів. СЗЗ від золовідвалів ТЕС – 300 метрів.

Для інших, малопотужних типів котелень, СЗЗ повинна визначатись розрахунковим методом з урахуванням висоти прилеглої забудови, але не менше - 50 метрів

Для котелень житлових будинків (автономних, кришних), що працюють на газі та мають висоту труби в 1,5 рази вище прилеглої забудови, СЗЗ може складати - 25 метрів.

14.11.7. Санітарно-захисна зона породних відвалів вугільних шахт повинна становити:

- діючих, що експлуатуються; недіючих висотою більше 30 метрів, схильних до горіння; недіючих висотою більше 50 метрів, не схильних до горіння – 500 метрів;
- недіючих, висотою менше 50 метрів, не схильних до горіння – 300 метрів;

Формування породних відвалів висотою більше 100 метрів – забороняється.

СЗЗ від шахтних дворів – 100 метрів.

Розміри СЗЗ для шламонакопичувачів металургійних підприємств і об'єктів енергетики (золовідвалів) встановлюються розрахунковим методом, але не менше 300 метрів. Для шламонакопичувачів хімічних та урановидобувних підприємств – 1000 метрів від контуру відводу.

Розміри СЗЗ від кар'єрів по видобутку залізних руд та гірських порід вибуховим способом – 1500 метрів; шламосховищ та шламовідстійників

металургійного виробництва – 300 метрів; хімічного виробництва – 1000 метрів.

СЗЗ від кар'єрів гірських порід без застосування вибухових засобів – 300 метрів. Від кар'єрів видобутку будівельної сировини СЗЗ установлюється відповідно класу шкідливості базового підприємства.

СЗЗ від нафтогазових свердловин – 300 метрів.

14.11.8. В складі містобудівної документації відповідно наявного реєстру враховуються існуючі та зарезервовані до заповідання об'єкти ПЗФ. Для категорії заповідників необхідно враховувати їх охоронні зони, що визначаються державними органами, які приймають рішення про їх виділення. При відсутності визначених охоронних зон орієнтовні розміри повинні складати на менше 100 метрів від межі заповідника.

Рекреаційно-оздоровчі території формуються на підставі оцінки наявного природного ресурсу. У проектах планування та забудови курортних поселень потрібно виділяти перспективні курортні зони. Санітарно-захисні розриви між сельбищною та курортною зоною в умовах нового будівництва повинні бути 500 метрів, в умовах реконструкції – 100 метрів. Розміри установлюються від зовнішньої межі оздоровчих корпусів.

Резервування територій для відпочинку проводиться на підставі ландшафтної оцінки з орієнтовним визначенням їх ємності. Позаміські зони стаціонарного відпочинку що формуються повинні розташовуватись в екологічно-сприятливих умовах та відокремлюватись від суміжної житлової забудови санітарними розривами 500 метрів від зовнішньої межі корпусів.

Вище викладені головні планувальні обмеження за фактором прояву графічно відображаються в містобудівній документації на стадіях – Генеральний план та Детальний план території.

15.ПРОТИПОЖЕЖНІ ВИМОГИ

15.1. Утворення Державних пожежно-рятувальних підрозділів (частин) Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту

15.1.1. Пожежно-рятувальні підрозділи розміщуються в пожежно-рятувальних частинах, які в залежності від кількості пожежної та аварійно-рятувальної техніки поділяються на такі типи:

I – 7 і більше одиниць;

II – 2-6 одиниць;

III – 1 одиниця.

15.1.2. Розміщення пожежно-рятувальних підрозділів та їх комплектація пожежною та аварійно-рятувальною технікою на території забудови визначається згідно з ДСТУ Б. В. XXXX:20XX «Норми проектування об'єктів пожежної охорони» з урахуванням таких критеріїв:

- кількість людей;
- час прибуття до місця виклику;
- техногенна та пожежна небезпека;
- ступінь вогнестійкості будинків;
- поверховість будинків;
- наявність підземних споруд з перебуванням людей;
- архітектурних та об'ємно-планувальних рішень історичної частини населених пунктів.

Примітка До надання чинності ДСТУ Б. В. XXXX:20XX «Норми проектування об'єктів пожежної охорони» розміщення пожежно-рятувальних підрозділів на території забудови допускається проводити з урахуванням вимог [СНиП [61]].

15.1.3. Пожежно-рятувальні частини слід розміщувати в окремо розташованих будинках з відступом від червоної лінії до фронту виїзду пожежних автомобілів не менше ніж на 15 метрів, для пожежних депо II, III типів вказану відстань допускається зменшувати до 10 метрів.

Пожежно-рятувальні частини III типу допускається розміщувати в будинках іншого призначення, крім виробничих будинків категорій А, Б, В за вибухопожежною та пожежною небезпекою.

Відстані від меж ділянки пожежного депо до громадських і житлових будинків має бути не менше 15 метрів, а до меж земельних ділянок дошкільних навчальних закладів, загальноосвітніх закладів і лікувальних установ стаціонарного типу – не менше 30 метрів

15.1.4. Виїзди з території пожежно-рятувальної частини на автомобільні дороги загального користування повинні мати тверде покриття, а повороти мати радіус закруглення не менше 10,5 м по внутрішньому краю проїзду.

15.1.5. У разі наявності огорожі навколо пожежно-рятувальної частини I типу, з її території слід передбачати не менше двох в'їздів (виїздів). Ширина воріт на в'їзді (виїзді) повинна бути не менше 4,5 м.

15.1.6. Виїзди із території пожежно-рятувальних частин повинні розташовуватися таким чином, щоб пожежні автомобілі не перетинали основних потоків транспорту.

У разі влаштування виїзду з території пожежно-рятувальної частини на автомобільну дорогу з багаторядним рухом (4 полоси та більше), у місці виїзду слід передбачати встановлення світлофора та/або світлового покажчика з акустичним сигналом, що дозволяє зупиняти рух транспорту під час виїзду пожежних автомобілів. Включення і виключення світлофора повинно здійснюватися дистанційно з пункту зв'язку пожежно-рятувальної частини.

15.2. Вимоги до протипожежних відстаней

15.2.1. Відстані між будинками і спорудами приймаються у просвіті між зовнішніми стінами або іншими конструкціями. За наявності конструкцій будинків і споруд, що виступають більше, як на 1 м, виготовлених із горючих матеріалів, приймається відстань між цими конструкціями.

15.2.2. При різних вимогах (протипожежних, санітарно-гігієнічних та ін.) до мінімально допустимих відстаней між будинками і спорудами при проектуванні треба приймати величини, найбільші з них.

15.2.3. Протипожежні відстані не нормуються:

- між житловими і господарськими будинками у межах однієї присадибної ділянки;

- між житловими, громадськими, а також житловими і громадськими будинками при сумарній площі забудови, включаючи незабудовану площу між ними, яка дорівнює найбільшій допустимій площі забудови (поверху) одного будинку того ж ступеня вогнестійкості без протипожежних стін відповідно до чинних нормативів за винятком будинків індивідуальної забудови. При визначенні відстані між житловими і громадськими будівлями площу забудови (поверху) треба приймати як для громадських будинків;

- між виробничими будівлями та спорудами:

- а) якщо загальна площа підлоги будинків і споруд I, II, III, IIIa, IV, IVa та V ступенів вогнестійкості не перебільшує нормованої площі підлоги однієї будівлі, що дозволяється між протилежними стінами; нормована площа приймається по найбільш пожежонебезпечному виробництву та найменшому ступеню вогнестійкості будівель та споруд;

- б) якщо стіна більш високої будівлі та споруди, що виступає в бік однієї будівлі, задовольняє вимогам, що пред'являються до неї, як до протипожежної стіни 1-го типу;

- в) якщо будівлі та споруди III ступеня вогнестійкості, незалежно від пожежної небезпеки розміщених у них виробництв, мають протилежні стіни без отворів або стіни з отворами, що захищені протипожежними вікнами 1-го типу;

- між господарськими будинками (сараями, індивідуальними гаражами, банями), розміщеними за територією присадибних ділянок, за умови, якщо площа забудови зблокованих господарських будинків не перевищує 800 м². Відстані між цими блоками господарських будинків приймаються за таблицею 15.1.

15.2.4. Відстані від будинків, будівель і споруд, а також від меж ділянок індивідуальної житлової забудови (садівницьких товариств та кооперативів) до лісових масивів понад 10 га повинні бути не менше:

20 м – листяний ліс;

50 м – мішаний ліс;

100 м – хвойний ліс.

При розміщенні підприємств в лісових масивах, коли будівництво їх пов'язано з вирубкою лісу, вказані відстані до лісового масиву хвойних порід дозволяється зменшувати вдвічі.

Відстань від складів відкритого зберігання горючих матеріалів до краю лісу має бути не менше 100 м.

Відстань від будинків, будівель і споруд, а також від меж ділянок приватної житлової забудови (садівницьких товариств та кооперативів) до відкритого покладу торфу повинні бути не менше, ніж 100 м. Відстані від будівель та споруд підприємств до відкритого залягання торфу дозволяється скорочувати вдвічі за умови засипки відкритого залягання торфу шаром землі завтовшки не менше як 0,5 м.

15.2.5. Протипожежні відстані між житловими, громадськими і допоміжними будинками промислових підприємств треба приймати за таблицею 15.2 (числівник).

Протипожежні відстані від житлових, громадських, адміністративно-побутових будівель до виробничих будинків промислових підприємств, сільськогосподарських будівель і споруд треба приймати за таблицею 15.2 (знаменник).

Таблиця 15.1 Протипожежні відстані між житловими, громадськими і допоміжними будинками промислових підприємств

Ступінь вогнестійкості будинку	Відстані, м, при ступені вогнестійкості будинків		
	I, II	III	IIIa, IIIб, IV, IVa, V
I, II	6/9	8/9	10/12
III	8/9	8/12	10/15
IIIa, IIIб, IV, IVa, V	10/12	10/15	15/18

Примітки:

1. Класифікацію будинків за ступенем вогнестійкості згідно з ДБН [62], категорії виробництва за вибухопожежною та пожежною небезпекою згідно з відповідними чинними державними стандартами
2. Протипожежні відстані до виробничих будинків з категорією виробництва А і Б треба збільшувати на 50% для будинків I і II ступенів вогнестійкості, для категорії В - на

25% у порівнянні з даними, наведеними у таблиці 15.1
3. Відстань між стінами будинків без віконних прорізів допускається зменшувати на 20%, за винятком будинків IIIa, IIIб, IV, IVa, і V ступенів вогнестійкості.
4. У районах сейсмічності 9 балів відстані між житловими будинками, а також між житловими і громадськими будинками IVa, V ступенів вогнестійкості, треба збільшувати на 20%.
5. Для двоповерхових будинків V ступеня вогнестійкості, а також будинків, покрівля яких виконана із горючих матеріалів (крім верхнього шару), протипожежні відстані треба збільшувати на 20%.
6. Відстані між будинками I і II ступенів вогнестійкості допускається передбачати менше 6 м за умови, якщо стіна вищого будинку, розміщеного навпроти іншого будинку, є протипожежною.

15.2.6. Протипожежні відстані між виробничими будинками промислових підприємств, будинками і спорудами сільськогосподарських підприємств приймаються згідно з таблицею 15.2.

15.2.7. Протипожежні відстані від житлових і громадських будинків до: трамвайних, тролейбусних, автобусних парків, депо метрополітену приймати не менше 50 м.

Таблиця 15.2 Відстані між виробничими будинками промислових підприємств, будинками і спорудами сільськогосподарських підприємств в залежності від ступеня вогнестійкості

Ступінь вогнестійкості будівель та споруд	Відстань, м, при ступені вогнестійкості будівель та споруд		
	I, II	III	IIIa, IIIб, IV, IVa, V
I, II	Не нормується для будівель та споруд з виробництвом категорій Г та Д	9	12
	9 м - для будівель та споруд з виробництвом категорій А, Б і В (див. примітку)		
III	9	12	15
IIIa, IIIб, IV, IVa та V	12	15	18
<p>Примітка: відстані для будівель і споруд II ступеня вогнестійкості з виробництвом категорій А, Б, В зменшуються з 9 до 6 м при додержанні однієї з таких умов:</p> <p>а) якщо будівля або споруда обладнується стаціонарними автоматичними системами пожежогасіння;</p> <p>б) якщо питоме завантаження горючими речовинами в будівлях менше або дорівнює 10 кг на 1 м² площі поверху.</p>			

15.2.8. Відстані від житлових і громадських будинків до складів І групи для зберігання нафти і нафтопродуктів слід приймати відповідно до вимог чинних норм, а до складів горючої речовини ІІ групи, які передбачаються у складі котелень, дизельних електростанцій та інших енергооб'єктів, що обслуговують житлові та громадські будинки, - не менше встановлених у таблиці 15.3.

Таблиця 15.3 Відстані від житлових і громадських будинків до складів зберігання нафти і нафтопродуктів

Ємність складу, куб.м	Житлові і громадські будинки при ступені вогнестійкості		
	I, II	III	IIIa, IIIб, IV, IVa, V
Більше 800 до 10000	40	45	50
Більше 100 до 800	30	35	40
До 100	20	25	30
Примітки: 1. Відстань від будинків дитячих дошкільних установ, загальноосвітніх шкіл, шкіл-інтернатів, установ охорони здоров'я і відпочинку, видовищних установ і спортивних споруд до складів ємністю до 100 куб.м треба збільшувати у два рази, а до складів ємністю понад 100 куб.м - приймати відповідно до ВБН В.2.2-58.1-94. 2. На присадибних ділянках житлових будинків допускається підземне зберігання горючих речовин у резервуарах ємністю до 2 куб.м, до яких повинен бути забезпечений транспортний під'їзд. Відстань від цих місткостей до будинків I-III ступенів вогнестійкості слід приймати не менше 9 м, IV-V ступенів вогнестійкості – 12 м.			

15.2.9. Протипожежні відстані від об'єктів оточуючого середовища до споруд АЗС рідкого моторного палива приймаються згідно з таблицею 15.4.

Таблиця 15.4 Протипожежні відстані від об'єктів оточуючого середовища до споруд АЗС

Найменування об'єкта, до якого визначають відстань від споруд АЗС	Мінімальна відстань від споруд АЗС, м				
	Типів А і Б з підземними резервуарами			Типу В з наземними резервуарами	
	малі	середні	великі	малі	середні

1. Житлові та громадські будинки	25	40	50	50	80
2. Місця масового скупчення людей (до зупинки громадського транспорту, межі території ринку)	30	50	50	50	80
3. Окремі торгові палатки і кіоски	20	20	25	25	25
4. Індивідуальні гаражі та відкриті стоянки для автомобілів	18	18	18	20	30
5. Очисні каналізаційні споруди, що не відносяться до АЗС	15	15	15	25	30
6. Виробничі (за винятком указаних у пункті 8), адміністративні і побутові будинки, складські будівлі і споруди промислових підприємств I, II та III-го ступенів вогнестійкості	12	12	15	15	20
7. Те саме IIIа, IIIб, IV, IVа, 4-го ступенів вогнестійкості	18	18	20	20	25
8. Виробничі будинки з наявністю радіоактивних або шкідливих речовин	100	100	100	100	100
9. Склади лісових матеріалів, торфу, волокнистих горючих речовин	20	20	20	25	25
10. Масиви лісу, парків міських скверів: - хвойних і змішаних порід, - листяних порід	25 10	25 10	25 10	30 15	40 15
Примітка. Для виробничих будинків та складських будівель категорій А і Б відстані, зазначені в пункті 6, збільшуються на 50%, а категорії В - на 25%					

15.2.10. Протипожежні відстані від гаражів і відкритих автостоянок до житлових і громадських будинків приймаються згідно з таблицею 15.5.

15.2.11. Протипожежні відстані від станцій технічного обслуговування до житлових і громадських будинків приймаються згідно з таблицею 15.6.

Таблиця 15.5 Протипожежні відстані від гаражів і відкритих автостоянок до житлових і громадських будинків

Будинки, до яких визначаються відстані	Відстані, м, від гаражів і відкритих автостоянок при кількості легкових автомобілів				
	До 10 включно	11 - 50	51 - 100	101 - 300	понад 300
Житлові будинки	10*)	15	25	35	50

Торці житлових будинків без вікон	10*)	10*)	15	25	35
Громадські будинки	10*)	10	15	25	25
Загальноосвітні школи і дошкільні дитячі установи	15	25	25	50	
Лікувальні установи із стаціонаром	25	50			
*) Для будівель гаражів III-IV ступенів вогнестійкості відстані треба приймати не менше 12 м.					
Примітки: 1. Відстань від секційних житлових будинків до відкритих майданчиків місткістю 101-300 машин, які розміщуються уздовж поздовжніх фасадів, слід приймати не менше 50 м. 2. Для гаражів I, II ступенів вогнестійкості зазначені відстані допускається скорочувати на 25% за відсутності у гаражах вікон, що відчиняються, а також в'їздів, орієнтованих у бік житлових і громадських будинків. 3. У разі розташування декількох гаражів (автостоянок) на відстані менше 6 м між їх територіями, кількість автомобілів для визначення відстані до будинків і споруд сумують.					

Таблиця 15.6 Протипожежні відстані від станцій технічного обслуговування до житлових і громадських будинків

Об'єкти, до стін яких визначається відстань	Відстань, м, не менше від станцій технічного обслуговування при кількості постів:		
	10 та менше	11 - 30	більше 30
Житлові будинки, у т.ч. торці житлових будинків без вікон	15 15	25 25	50 50
Громадські будинки	15	20	20
Загальноосвітні школи і дитячі установи	50		
Лікувальні установи із стаціонаром	50		

15.2.12. Протипожежні відстані від закритих розподільних пристроїв трансформаторних пунктів повинні бути не менші ніж в табл. 15.7.

Таблиця 15.7 Протипожежні відстані від закритих розподільних пристроїв трансформаторних пунктів

Ступінь вогнестійкості сусіднього будинку чи споруди	Відстань, м
I і II	7
III	9
IV і V	10
Примітка. Відстань від житлових і громадських будівель до трансформаторних пунктів з кількістю трансформаторів не більше двох і потужністю не більше 1000 кВт не нормується.	

15.2.13. Протипожежні відстані від складів відкритого зберігання сільськогосподарської продукції до інших будівель та споруд приймаються згідно із таблицею 15.8.

Таблиця 15.8 Протипожежні відстані від складів відкритого зберігання сільськогосподарської продукції до інших будівель та споруд

Склади	Місткість складів, т	Відстань, м, при ступені вогнестійкості будівлі		
		I, II	III	IIIб, IV, IIIа, IVа, V
Відкритого зберігання сіна, соломи, льону, коноплі, необмолоченого хліба	Не нормується	30	39	48
Відкритого зберігання тютюнового листя коконів	до 25	15	18	24
Примітки: 1. При зберіганні матеріалів під навісами, що виконані з негорючих матеріалів, відстані можуть бути зменшені вдвічі. 2. Вказані відстані обчислюються від межі площі, призначеної для розміщення (складування) вказаних матеріалів. 3. Відстані від складів до будівель та споруд виробництва категорій А, Б, Г збільшуються на 25%. 4. Відстані від складів, вказаних в таблиці, до складів інших горючих матеріалів приймаються як до будівель та споруд IV-V ступенів вогнестійкості.				

15.2.14. Протипожежні відстані між відкритими наземними складами
слід приймати згідно із таблицею 15.9

Таблиця 15.9 Протипожежні відстані між відкритими наземними складами

Склади	Відстань від складів до будівель і споруд та між складами, м																		
	Будинки й споруди при ступені вогнестійкості			Склади															
				кам'яного вугілля	фрезерного торфу	кусового торфу	лісо-матеріалів (круглих і пиляних) та дров		тріски та тирси	легкозаймистих рідин			горючих рідин						
	I-II	III	IV-V	ємністю, т						ємністю, м³									
від 1000 до 100000				менш 1000	від 1000 до 100000	менш 1000	від 1000 до 100000	менш 1000	від 1000 до 100000	менш 1000	від 1000 до 100000	менш 1000	від 1000 до 5000	менш 1000	понад 1000 до 2000	від 600 до 1000	менш 600	понад 5000 до 100000	від 3000 до 5000
1. Кам'яного вугілля, ємністю, т: від 1000 до 100 000 менш ніж 1000	6 Не нормується	6 6	12 12	-* -*	-* -*	12 12	12 12	6 6	6 6	24 24	18 18	24 24	18 18	18 18	12 12	6 6	18 12	12 6	6 6
2. Фрезерного торфу ємністю, т: від 1000 до 10 000 менш ніж 1000	24 18	30 24	36 30	12 12	12 12	-* -*	-* -*	-* -*	-* -*	42 42	36 36	42 42	36 36	42 42	36 36	30 30	42 42	36 36	30 30
3. Кускового торфу ємністю, т: від 1000 до 10 000 менш ніж 1000	18 12	18 15	24 18	6 6	6 6	-* -*	-* -*	-* -*	-* -*	42 42	36 36	42 42	36 36	36 36	30 30	24 24	36 36	30 30	24 24
4. Лісоматеріалів (круглих і пиляних) та дров ємністю, м³: від 1000 до 10 000 менш ніж 1000	15 12	24 15	30 18	24 18	24 18	42 36	42 36	42 36	42 36	-* -*	-* -*	36 36	30 30	42 36	36 30	30 24	42 36	36 30	30 24
5. Тріски та тирси ємністю, м³: від 1000 до 5000 менш ніж 1000	18 15	30 18	36 24	24 18	24 18	42 36	42 36	42 36	42 36	36 30	36 24	-* -*	-* -*	42 36	36 30	30 24	42 36	36 30	30 24
6. Легкозаймистих рідин ємністю, м³: понад 1000 до 2000 від 600 до 1000 менш ніж 600	30 24 18	30 24 18	36 30 24	18 12 6	18 12 6	42 36 30	42 36 30	36 30 24	36 30 24	42 36 30	36 30 24	42 36 30	36 30 24	-* -* -*	-* -* -*	-* -* -*	-* -* -*	-* -* -*	-* -* -*
7. Горючих рідин ємністю, м³: понад 5000 до 10 000 від 3000 до 5000 менш ніж 3000	30 24 18	30 24 18	36 30 24	18 12 6	18 12 6	42 36 30	42 36 30	36 30 24	36 30 24	42 36 30	36 30 24	42 36 30	36 30 24	-* -* -*	-* -* -*	-* -* -*	-* -* -*	-* -* -*	-* -* -*
* Розміщення однакових матеріалів (у тому числі фрезерного і кускового торфу або легкозаймистих і горючих рідин) у двох або декількох складах не допускається.																			
Примітки:																			
1. Для складів пиляних лісоматеріалів, а також для складів самозаймистого вугілля при висоті штабеля більше 2,5 м відстані, зазначені в табл. 15.9 для будівель IV і V ступеня вогнестійкості, необхідно збільшувати на 25%.																			
2. Відстані, зазначені в табл. 15.9, від складів торфу (фрезерного і кускового), лісоматеріалів, легкозаймистих і горючих рідин до будинків з виробництвами категорій А і Б, необхідно збільшувати на 25%.																			
3. При спільному зберіганні легкозаймистих і горючих рідин наведена ємність складу не повинна перевищувати кількостей, зазначених у табл. 15.9, при цьому наведена ємність визначається з розрахунку, що 1 куб. м легкозаймистих рідин прирівнюється до 5 куб. м горючих, а 1 куб. м ємності наземного зберігання прирівнюється до 2 куб. м ємності підземного зберігання. При підземному зберіганні легкозаймистих або горючих рідин																			

зазначені в табл. 15.9 ємності складів можуть бути збільшені в 2 рази, а відстані скорочені на 50%.

4. Відстань від будинків не нормуються:

- а) до складу кам'яного вугілля ємністю менш ніж 100 т;
- б) до складів легкозаймистих або горючих рідин фактичної ємністю до 100 куб. м і до складів кам'яного вугілля або торфу (фрезерного або кускового) ємністю до 1000 т, якщо стіна будівлі, обернена в бік цих складів, протипожежна.

5. Відстані, зазначені в табл. 15.9, слід визначати:

- а) від складів кам'яного вугілля, торфу (кускового або фрезерного), лісоматеріалів і дров, тріски та тирси - від границі площ, призначених для розміщення (складування) зазначених матеріалів;
- б) від складів легкозаймистих і горючих рідин - від стінок резервуарів, зливо-наливних пристроїв або границі площ, призначених для розміщення тари із зазначеними рідинами;

6. Відстані від складів, зазначених у табл. 15.9, до відкритих майданчиків (рамп) для обладнання (готової продукції) у горючій тарі слід приймати по графі будівель і споруд IV - V ступеня вогнестійкості.

7. Відстані від закритих складів легкозаймистих і горючих рідин до інших будівель і споруд слід приймати згідно з табл. 15.2.

15.2.15. Протипожежні відстані від газгольдерів для горючих газів до будинків і споруд слід приймати згідно із таблицею 15.10.

Таблиця 15.10 Протипожежні відстані від газгольдерів для горючих газів до будинків і споруд

Будівлі та споруди	Відстані від газгольдерів, м	
	поршневих	постійного об'єму та з водяним басейном
1. Громадські будівлі	150	100
2. Склад кам'яного вугілля ємністю, т:		
від 10 000 до 100 000	18	15
менш ніж 10 000	12	9
3. Склад торфу ємністю до 10 000 т	30	24
4. Склад лісоматеріалів та дров ємністю, м ³ :		
від 1000 до 10 000	48	42
менш ніж 1000	36	30
5. Склад горючих матеріалів (тріски, тирси тощо) ємністю, м ³ :		
від 1000 до 5000	48	42
менш ніж 1000	36	30
6. Склад легкозаймистих рідин ємністю, м ³ :		
понад 1000 до 2000	42	36
від 500 до 1000	36	30
менш ніж 500	30	24
7. Склад горючих рідин ємністю, м ³ :		
понад 5000 до 10 000	42	36
від 2500 до 5000	36	30
менш ніж 2500	30	24
8. Виробничі і допоміжні будівлі промислових підприємств:		

I, II ступеня вогнестійкості	30	24
III-V ступеня вогнестійкості	36	30
9. Будинки і споруди для обслуговування газгольдерів	21	15
10. Промислові печі на відкритому повітрі і установки з відкритим вогнем	100	100
11. Межа смуги відведення залізниць:		
на перегонах	42	30
на сортувальних станціях	60	48
12 Межа смуги відведення автомобільних доріг категорій :		
I- III	30	21
IV, V	21	15
13. Вісь залізничного або трамвайного шляху; край проїзної частини автомобільної дороги, що не мають смуги відведення	21	21
Примітки: 1. Наведені відстані відносяться до газгольдерних станцій й до окремо розташованих газгольдерів ємністю понад 1000 м ³ . При газгольдерних станціях або окремих газгольдерах сумарною ємністю 1000 м ³ і менш зазначені відстані належить приймати з коефіцієнтом при ємності, м ³ : від 250 до 1000 - 0,7; менш ніж 250 - 0,5.		
2. При підземному зберіганні горючих і легкозаймистих рідин відстані, наведені в поз. 6 та 7, допускається зменшувати в 2 рази.		
3. Відстані між газгольдерами та димарями належить приймати рівними висоті труби .		
4. Відстані між повітряними електромережами та газгольдерами належить приймати не менш ніж 1,5 висоти опори цих мереж .		
5. На ділянці між газгольдерами та будівлями чи спорудами дозволяється розміщувати відкриті склади для зберігання негорючих матеріалів .		
6. Ємністю газгольдерів слід вважати геометричний об'єм газгольдерів .		

15.2.16. Протипожежні відстані від градирень до будинків та споруд слід приймати згідно із таблицею 15.11

Таблиця 15.11 Протипожежні відстані від градирень до будинків та споруд

Будівлі та споруди	Відстані, м, до:			
	бризкальних басейнів	баштових градирень	вентиляторних секційних градирень	вентиляторних секційних
1. Бризкальні басейни	-	30	30	-
2. Баштові градирні	30	0,5 D* але не менш ніж 18	18	-
3. Вентиляторні секційні градирні наземні	30	15	9-24**	-
4. Вентиляторні секційні градирні на покриттях будівель	-	-	-	12
5. Будівлі зі стінами з матеріалів, що мають марки по морозостійкості не менш ніж Мрз 25	42	21	21	9
6. Відкриті електричні підстанції та лінії електропередачі	80	30	42	42

7. Відкриті наземні склади	60	По табл. 15.9 (відкриті склади), але не менше		
		21	24	15
8. Наземні та надземні інженерні мережі, огорожі	9	9	9	9
9. Вісь залізничних колій зовнішніх та сортувальних	80	42	60	21
10. Вісь внутрішніх залізничних під'їзних колій	30	12***	12***	9***
11. Край проїзної частини автодоріг загального користування	60	21	39	9
12. Край проїзної частини під'їзних та внутрішньозаводських автомобільних доріг	21	9	9	9

* D - діаметр градирні на рівні вхідних вікон.

** При площі секції до 20 м² - 9 м, понад 20 до 100 м² - 15 м, понад 100 до 200 м² - 21 м, понад 200 м² - 24 м.

*** При використанні паровозної тяги і застосуванні горючих огорожувальних конструкцій градирень відстань приймається рівним 21 м.

Примітки: 1. Зазначені в поз. 1-4 відстані повинні прийматися у просвіті між рядами однотипних охолоджувачів, при цьому бризкальні басейни встановлюються в один ряд.

У разі розміщення в рядах градирень різної площі, відстань між рядами приймається для градирень більшої площі.

2. Відстань між рядами одновентиляторних градирень необхідно визначати, виходячи з умови розміщення комунікацій, але не менше 15 м, відстані від одновентиляторних градирень до будівель і споруд приймаються як для баштових градирень.

3. Для баштових градирень відстані між рядами подано при їх площі до 3200 м², при більшій площі відстані належить приймати за відповідним обґрунтуванням.

4. Відстані між охолоджувачами в одному ряду належить приймати рівним для:

- баштових градирень - 0,4 діаметра градирень в основі, але не менше ніж 12 м;
- вентиляторних секційних градирень наземних та на дахах будівель - 3 м;
- одновентиляторних градирень - подвоєною висоті вхідних вікон для повітря, але не менше ніж 3 м.

5. Відстані за винятком зазначених у поз. 7 для складів (навісів) натрію, калію, карбїду кальцію та інших матеріалів, які при взаємодії з водою утворюють вибухонебезпечні речовини, допускається зменшувати: для охолоджувачів площею до 20 м² - не більше ніж на 40%, понад 20 до 100 м² - не більше ніж на 30%, але у всіх випадках має бути не менше ніж 6 м.

6. Для районів із середньою температурою повітря найбільш холодної п'ятиденки нижче мінус 36°C наведені в поз. 2, 3, 8, 9 і 10 відстані слід збільшувати на 25%.

7. Для будівель із стінами з матеріалів, що мають марку за морозостійкістю менше ніж Мрз 25, необхідно передбачати заходи щодо захисту стін від зволоження та обледеніння.

8. На підприємствах, які реконструюються, відстані між охолоджувачами води, а також охолоджувачами води і будівлями та спорудами допускається зменшувати, але не більше ніж на 25%.

9. Відстані між охолоджувачами води і автодорогами, наземними і надземними інженерними мережами, призначеними для обслуговування цих охолоджувачів води, не нормуються.

10. Відстані, що наведені в поз. 5-8, допускається зменшувати на 25% за умови роботи охолоджувачів води тільки в період позитивних температур зовнішнього повітря.

11. Відстань від вентиляторних секційних градирень, які розміщуються на даху будівель, до

зовнішньої стіни цього будинку не нормується.

Відстань від вентиляторних секційних градирен до стін підвищених частин цей будівлі приймається за поз. 5 з урахуванням примітки 5 або примітки 8 та 10.

12. Мінімальні відстані від градирен потужністю до 100 м³/ч:

- до будівель та споруд зі стінами з матеріалів не менше ніж Мрз 25 по морозостійкості - 15 м;
- до відкритих трансформаторних підстанцій - 30 м;
- до осі внутрішніх залізничних під'їзних шляхів - 15 м;
- до краю проїзної частини під'їзних та внутрішньозаводських автомобільних доріг - 6 м.

13. Навколо бризкальних басейнів слід передбачати водонепроникне покриття завширшки не менше ніж 2,5 м з ухилом, що забезпечує відведення води.

14. Відстані від відкритих відстійників до будинків і споруд слід приймати як для вентиляторних секційних наземних градирень.

15.2.17. В межах протипожежних відстаней посадка дерев хвойних порід не допускається.

15.2.18. Визначення величини протипожежної відстані, якщо така величина не встановлена НД, може здійснюватися з використанням розрахункових методів, погоджених в установленому порядку.

15.2.19. Відстані від контактних проводів трамвайних і тролейбусних ліній слід приймати: до житлових і громадських будинків - не менше 5 м, до складів горючих і легкозаймистих рідин: підземних - 25 м, надземних - 50 м.

15.3. Вимоги до проїздів для протипожежної техніки

15.3.1. Під час проектування проїздів і пішохідних шляхів необхідно забезпечувати можливість проїзду пожежних автомобілів до житлових і громадських будинків, у тому числі із вбудовано-прибудованими приміщеннями, і доступ пожежників з автодрабин і автопідйомників у будь-яку квартиру чи приміщення, що має отвори у зовнішніх стінах. Проїзд пожежних автомобілів забезпечується проїздами завширшки не менше ніж 4,2 м або смугами завширшки не менше ніж 6 м, які повинні бути розраховані на відповідні навантаження від пожежного автомобіля.

Конструкцію дорожнього покриття пожежного проїзду у найкрупніших та крупних містах слід проектувати з урахуванням на розрахункове

навантаження від автодрабини або автопідйомника: не менше 15 т на вісь, загальна маса - 53 т, тиск виносної опори - $13,9 \text{ кг/см}^2$.

До багатосекційних житлових будинків заввишки 9 поверхів і більше та до громадських будинків заввишки 5 поверхів і більше проїзди передбачаються з двох поздовжніх сторін і з усіх сторін односекційних житлових будинків. До будинків меншої поверховості проїзди можна влаштовувати з однієї поздовжньої сторони.

Відстань від краю проїзду до зовнішньої стіни будинку слід приймати 5-7 м для будинків з умовною висотою до 26,5 м включно і 9-11 м для будинків з умовною висотою понад 26,5 м.

15.3.2. До виробничих будинків та споруд по всій їх довжині повинен бути забезпечений вільний під'їзд з твердим покриттям пожежних автомобілів: з одного боку будівлі або споруди - при ширині їх до 18 м та з двох боків - при ширині більше як 18 м. До будинків з площею забудови більше 10 га або при ширині більше 100 м під'їзд пожежних автомобілів має бути забезпечений з усіх сторін.

Відстань від краю проїзної частини до зовнішніх стін будинків умовною висотою до 9 м повинен бути не більше 25 м, при умовній висоті будівель від 9 до 26,5 м - не менше 8 м, при умовній висоті будинків понад 26,5 м - не менше 10 м.

15.3.3. Ухил проїздів у місцях установки автодрабин і автопідйомників повинен бути не більше 6° .

15.3.4. У житлових кварталах слід передбачати в'їзди на їх територію для пожежних автомобілів. При суцільній забудові вздовж проїзної частини слід передбачати наскрізні проїзди в будинках на відстані не більше 300 м один від одного, а при периметральній забудові - не більше 180 м. Проїзди слід приймати шириною (у просвіті) не менше 3,4 м, заввишки - не менше 4,25 м.

15.3.5. Промислові підприємства, площа яких перевищує 5 га, повинні мати не менше двох в'їздів, відстань між якими по периметру огорожі повинна

бути не більше 1500 м. При розмірі сторони майданчика підприємства більше 1000 м на цій стороні слід передбачати не менше двох в'їздів на майданчик.

15.3.6. Тупикові проїзди повинні бути завдовжки не більше 150 м. Проїзна частина тупикових проїздів повинна закінчуватися кільцевими об'їздами радіусом по осі проїзду не менше 10 м або майданчиками для розвороту розмірами 12 м на 12 м кожна, або поворотними трикутниками зі сторонами 7 м.

15.3.7. Дерев, що висаджують біля будинків, не повинні перешкоджати проїзду пожежних автомашин. У зоні між будинками і проїздами не допускається розміщення огорож, повітряних ліній електропередачі і рядкового насадження дерев.

15.3.8. До ставків, водойм, градирень, бризкальних басейнів та інших споруд, вода з яких може бути використана для пожежогасіння, слід передбачати проїзди (пірси) для забору води пожежними автомобілями.

15.4. Вимоги до інженерних систем

15.4.1. Під час планування території у найкрупніших та крупних містах слід передбачати місця для улаштування наземних вертолітних площадок для доставки врятованих людей за допомогою вертольотів і рятувальних кабін. Розташування площадок на території повинно виключати можливість їх використання не за призначенням (в якості автостоянок тощо). Площадки рекомендується виконувати підвищеними по відношенню до прилеглої території на 0,3 м і огорожувати стаціонарним бар'єром. У зоні розміщення площадок і можливих напрямках роботи вертольота не повинно бути дерев, опор освітлення, проводів тощо.

Розмір площадки повинен становити не менше 20 м х 20 м. Дана площадка повинна знаходитися на відстані не менше 30 м від найближчого будинку.

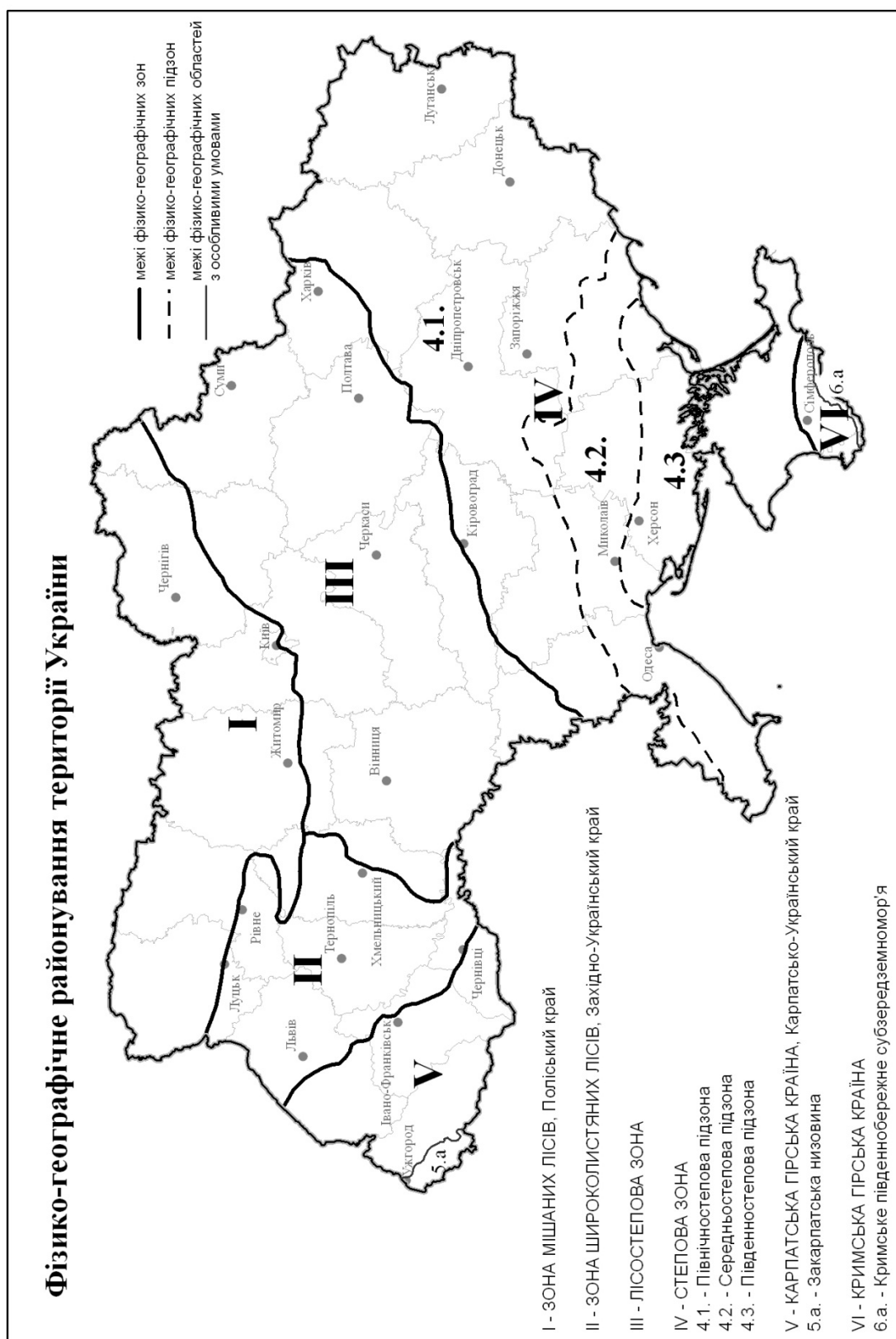
Площадка повинна витримувати статичне і динамічне навантаження від вертольотів відповідного класу. До площадки слід передбачати не менше двох під'їздів для машин швидкої медичної допомоги.

15.4.2. Продуктивність міських систем водопостачання повинна враховувати витрати води на пожежогасіння.

ДОДАТОК А

(обов'язковий)

ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

ДОДАТОК Б

(довідковий)

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВСТАНОВЛЕННЯ ПЕРСПЕКТИВНОЇ ЧИСЕЛЬНОСТІ ЗАЙНЯТИХ В ГАЛУЗЯХ ГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ

При встановленні перспективної чисельності зайнятих в галузях господарського комплексу необхідно виходити із загальновизнаних європейських критеріїв секторного підходу віднесення організацій, підприємств, закладів, установ та домогосподарств до первинного (I), вторинного (II) та третинного (III) секторів економіки.

До **первинного сектору** відносяться підприємства видобувної промисловості, сільського господарства, лісового та водного господарства, рибальства та мисливства. У структурі зайнятості на проектний період частка первинного сектору має складати 5-10% залежно від функціонального типу населеного пункту.

До **вторинного сектору** відносяться підприємства обробної промисловості, будівництво, транспорт та зв'язок. У структурі зайнятості на проектний період частка вторинного сектору має складати 10-30% залежно від функціонального типу населеного пункту.

До **третинного сектору** відносяться підприємства виробництва послуг: торгівлі і громадського харчування, побутового обслуговування, матеріально-технічного постачання та збуту, науково-дослідні, проектні, конструкторсько-технологічні та інші установи, інформаційно-аналітичні організації, архіви, засоби масової інформації; підприємства, організації та установи культурно-побутового обслуговування населення; організації та установи державного та місцевого управління; громадські організації та об'єднання; благодійні організації; релігійні організації. У структурі зайнятих на проектний період частка третинного сектору має складати 60-85% залежно від функціонального типу населеного пункту.

ДОДАТОК В

(обов'язковий)

ПЕРЕЛІК І РОЗРАХУНКОВІ ПОКАЗНИКИ НОРМАТИВНОЇ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ СОЦІАЛЬНО ГАРАНТОВАНИМИ ОБ'ЄКТАМИ ГРОМАДСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ

Заклади, установи, підприємства, споруди ¹)	Одиниця виміру	Нормативна величина забезпеченості послугами, не менше			Примітки
		повсякденними	періодичними	епізодичними	
1.	2.	3.	4.	5.	6.
1. Заклади освіти					
Дошкільні навчальні заклади (ясла-садки, дитсадки загального розвитку, компенсуючого типу (спеціальні, санаторні) або комбінованого типу, комплекси ясел-садків)	Місце	За демографією з розрахунковим рівнем забезпеченості дітей 0-5 років дошкільними навчальними закладами до 55-65%, у тому числі групами загального розвитку – 40-50%, санаторного типу – 10-12%, спеціального – 3-5%.	За завданням на проектування для груп короткотривалого перебування дітей, які не відвідують ясла-садки і виховуються вдома.	За завданням на проектування.	У селах на літній період допускається збільшення кількості місць у дошкільних навчальних закладах за рахунок літніх павільйонів, місткість яких не повинна перевищувати місткості закладу.
Дошкільні навчальні заклади, об'єднані з загальноосвітньою школою (комплекси «Дитсадок – Початкова школа» і «Школа – дитсадок»)	Місць, учнів	За розрахунком і завданням на проектування (із загальної нормативної величини обох типів закладів для дітей 0-5 і 6-9 років)			У сільських населених пунктах допускається об'єднання із школами I-II і I-III ступенів.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Загальноосвітні школи (загальноосвітні навчальні заклади) 2): I ступеня (початкова школа); I-II ступенів (базова – неповна середня школа);	Учнів	За демографією. Рівень забезпеченості школами I-II ступенів дітей 6-15 років – 100%, школами III ступеня дітей старшої вікової групи (16-18 років) – 80-90% за місцевими умовами	Те саме.		
I-III ступенів (повна середня школа) III ступеня (старша школа)					
Загальноосвітні школи, зблоковані в шкільні комплекси, а також згруповані з іншими навчально-виховними закладами в багатoproфільні комплекси (центри)	Учнів, студентів, слухачів	За завданням на проектування, виходячи з місткості окремих об'єктів			
Школи-інтернати (загального та спеціалізованого типів, спеціального та санаторного типів)	Учнів (вихованців)	За завданням на проектування			
Міжшкільні центри (комбінати) виробни-	% від загальної	-	8		На рівні житлового району, міста,

1.	2.	3.	4.	5.	6.
чого навчання	кількості школярів				локального центру мікрорегіону
Позашкільні спеціалізовані дитячі заклади	% від загальної кількості школярів	-	15,3% (у т.ч. за видами будинків): Палац (Будинок) школярів – 3,3% ³), станція юних натуралістів – 0,4%; станція юних туристів – 0,4%; дитячо-юнацька спортивна школа – 2,3%; дитяча школа мистецтв або музична ⁴), художня, хореографічна – 2,7%; інші – 6,2%		У сільських населених пунктах приміщення для позашкільних занять рекомендується передбачати в будинках загальноосвітніх шкіл.
Професійно-технічні і вищі навчальні заклади I-II і III-IV рівнів акредитації	Учнів, студентів	За завданням на проектування з урахуванням населення міста-центру та інших населених пунктів у зоні його тяжіння			На рівні міста, локального центру мікрорегіону, міжрайонного, регіонального, між-регіонального центрів
2. Заклади охорони здоров'я, соціального захисту, оздоровчі, відпочинку та туризму					

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Заклади (центри) первинної медичної допомоги (кабінети сімейних лікарів загальної практики, амбулаторії) і вторинної медичної допомоги (поліклініки, диспансери, діагностичні центри, багатопрофільні лікарні тощо): для дорослих для дітей	Відвідувань за зміну	- -	10-15 4-5		У показник не входить норматив на лікарні.
Заклади третинної медичної допомоги (спеціалізовані поліклініки та диспансери, лікарні тощо)	Відвідувань за зміну	-	Не менше 10		Те саме.
Фельдшерсько-акушерський або фельдшерські пункти	об'єкт	-	За розрахунком і завданням на проектування у сільських населених пунктах без лікарень і амбулаторій з кількістю жителів понад 200 чол.		

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Станіонари усіх типів (включаючи пологові будинки) для дорослих із допоміжними будинками і спорудами	ліжко	-	9,5 (у середньому по Україні). Для населення, що проживає у міських населених пунктах, які не є центрами систем розселення, не відіграють роль районного, обласного і міжобласного центрів, нормативний показник не нижче 5,1-6,9 ліжок на 1 тис. чол. населення		На одне ліжко для дітей треба приймати норму усього стаціонару з коефіцієнтом 1,5.
Станції (підстанції) швидкої медичної допомоги	Виїзди у рік (спецавто-мобіль) на 1 тис. жителів	-	4000 (0,1)		У межах зони 15-хвилинної доступності.
Санітарно-епідеміологічні заклади	Об'єкт	-	За завданням на проектування		
Аптеки, груп: I-II, III-V, VI-VII	Об'єкт (м2 загальної площі на 1 тис. жит.)	0,104, у тому числі: для міського населення – 0,09; для сільського – 0,143 (50)	(10-15)		Розміщуються у житлових кварталах, мікрорайонах, житлових районах
Молочні кухні та роздавальні пункти молочних кухонь	порції за добу на 1 дитину (до 1 року)	За розрахунком (при потребі)	-		
Територіальні центри соціального	Місце на 1 тис. жит.	-	За розрахунком (30-40)		I тип (постійного і тимчасового

1.	2.	3.	4.	5.	6.
обслуговування людей похилого віку та інвалідів (I-го, II-го і III-го типів)	(м2 заг. площі на 1 тис. жит.)				проживання людей похилого віку та інвалідів), II тип (денного перебування інвалідів), III тип (денного перебування інвалідів при існуючому будинку-інтернаті)
Будинки-інтернати для людей похилого віку, ветеранів війни і праці (з 60 років) 5)	Місце на 1 тис. жит. відповідної демографічної групи	За розрахунком (у середньому 28)			Будинки-інтернати для людей похилого віку, ветеранів війни і праці розміщуються переважно у населені пунктах з кількістю населення не менше 10 тис. жит. або в локальних центрах з меншою кількістю населення за необхідності урахування обслуговування населених пунктів у зоні впливу. Будинки-інтернати повинні бути розміщені на
Будинки-інтернати для дорослих-інвалідів з фізичними порушеннями (з 18 років) 5)	- « -	За розрахунком (у середньому 28)			
Психоневрологічні інтернати (з 18 років)	- « -	За розрахунком (у середньому 3)			

1.	2.	3.	4.	5.	6.
					окремих ділянках.. Відстань від них до вікон квартир житлових будинків повинна бути не менше 30 м.
Спеціальні будинки і будинки-інтернати для дітей (будинки дитини, дитячі будинки для дітей-сиріт, сімейні дитячі будинки, будинки-інтернати для дітей-інвалідів з 3 до 17 років, притулки неповнолітніх, центри соціальної служби бездоглядних дітей, підлітків, молоді тощо)	- « -	За розрахунком і завданням на проектування	За розрахунком і завданням на проектування		
Центри зайнятості населення базового рівня	Відвідувач	-	0,13-0,15		
Заклади оздоровчі, відпочинку та туризму (санаторії, будинки відпочинку, турбази, оздоровчі табори, курортні та туристські готелі, мотелі, кемпінги тощо)	Місце	-	За розрахунком і завданням на проектування		

1.	2.	3.	4.	5.	6.
3. Фізкультурно-оздоровчі і спортивні споруди					
Приміщення для фізкультурно-оздоровчих занять у житловому кварталі (мікрорайоні)	м2 загальної площі на 1 тис. жит.	306)	40		
Спортивні зали загального користування включаючи приміщення реабілітаційного призначення	м2 площі підлоги на 1 тис. жит.	406), 7)	40		
Басейни криті й відкриті загального користування для населення	м2 дзеркала води на 1 тис. жит.	206)	20-25		
Приміщення реабілітаційного призначення	м2 загальної площі на 1 тис. жит.	-	15		
4. Заклади культури та мистецтва, культурно-видовищні та дозвіллеві					
Універсальна зала	Місць на 1 тис. жит.	10	5-7		Може використовуватися як танцювальна
Виставкова зала	м2 загальної площі на	-	10		

1.	2.	3.	4.	5.	6.
	1 тис. жит.				
Міські масові бібліотеки 8)	тис. одиниць зберігання чит.місць на 1 тис. жит.	3-3,5 6) 2	1-1,5 1		
Клубні приміщення (за місцем проживання)	Місць відвідування (або м2 площі підлоги) на 1 тис. жит.)	15-20 (50-60)	-		
Клубні заклади і центри культури та дозвілля, у т.ч.: у міських населені і пунктах у сільських населені і пунктах	Місць відвідування на 1 тис. жит.	- -	35-1909) 300-50010)		Питому вагу клубів і кінотеатрів рекомендується розміщувати поза міським центром у розмірі від 40 до 50%. З них для учнів та інших груп молоді не менше 20%. Мінімальну кількість місць закладів культури, дозвілля й мистецтв приймати для найкрупніших і крупних міст.
Кінотеатри та відеозали	місць на 1 тис. жит.	-	12	10	
Театри	місць на 1 тис. жит.	-	2,1 (5*)		* для міст понад 100 тис. жит.
Концертні зали	місць на 1 тис. жит.	-	1,3 (3*)		* для міст понад 250 тис. жит.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Цирки	місць на 1 тис. жит.	-	3,5-5,0		
Культові споруди	Місць	-	За завданням на проектування		
5. Підприємства торгівлі, харчування (заклади ресторанного господарства) та побутового обслуговування					
Магазини у тому числі: продовольчих товарів непродовольчих товарів	м ² торговельної площі на 1 тис. жит.	У населених пунктах: міських сільських ¹¹⁾ 706) 75 306) 45	У населених пунктах: міських сільських 10 10 120 120	5 5	У селищах садівницьких товариств продо- вольчі магазини слід передбачати з розра- хунку 80 м ² торговельної площі на 1 тис.чол.
Ринкові комплекси	м ² торговельної площі на 1 тис. жит.	-	20-30		Для ринкового комплексу на 1 торговельне міс-це треба приймати 6 м ² торговельної площі.
Підприємства харчування (заклади ресторанного господарства) 12)	Пос. місць на 1 тис. жит.	7	20	10	У містах-курортах і містах-центрах туризму розрахунок мережі підприємств харчування слід приймати з урахуванням тимчасового населення: на

1.	2.	3.	4.	5.	6.
					<p>бальнеологічних курортів – до 90 місць, на кліматичних курортах – до 120 місць на 1 тис.чол.</p> <p>Для міських зон масового відпочинку населення у крупних і найкрупніших містах слід враховувати харчування – 1,1-1,8</p>
					місця на 1 тис. чол.
Майстерні побутового обслуговування	Роб. місць на 1 тис. жит.	1,5-2,0	3,0	2,0	
Виробничі підприємства централізованого виконання замовлень (спеццехи, спеціалізовані майстерні, пральні, хімчистки тощо)	Роб. місць на 1 тис. жит.	-	Не менше 4	За розрахунком	
6. Організації та установи управління, проектні організації, кредитно-фінансові установи, підприємства зв'язку, юридичні установи, правопорядку					
Організації та	Об'єкт		За завданням на	За завданням на	

1.	2.	3.	4.	5.	6.
установи управління			проектування	проектування	
Відділення і філії ощадного банку у населених пунктах: міських сільських	операційне місце		1 операційне місце (вікно) на 2-3 тис. жит. Те саме на 1-2 тис. жит.		
Відділення зв'язку ¹³⁾	Об'єкт на 1 тис. жит.	0,16			
АТС	Об'єкт		За завданням на проектування		
Районні (міські) суди	Роб. місце		1 суддя на 30 тис. жит.		
Обласні суди	Роб. місце		1 член суду на 60 тис. жит.		
Юридичні консультації	Роб. місце		1 юрист-адвокат на 10 тис. жит.		
Нотаріальна контора	Роб. місце		1 нотаріус на 30 тис.жит.		
Відділення поліції	Об'єкт		За завданням на проектування		

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Опорний пункт охорони порядку	м2 загальної площі на мікрорайон	30-100	-		
7. Установи житлово-комунального господарства					
Житлово-експлуатаційні організації житлового району	Об'єкт		1 об'єкт на житловий район з населенням до 80 тис.жит.		
Житлово-експлуатаційні організації житлових кварталів (мікрорайонів)	Об'єкт		1 об'єкт на мікрорайон на 20 тис.жит.		
Правління територіального сільгоспідприємства	Роб. місьць	За кількості жителів: до 1000 чол. - 15; більше 1000 до 2000 чол. - 15-10; більше 2000 до 25000 чол. – 10-8; більше 3500 чол. – 8,5			
Пункт приймання вторинної сировини	Об'єкт		1 об'єкт на 20 тис.жит.		
Пожежне депо за кількості жителів міста або іншого населеного пункту: до 1 тис. жит.	Пожежна автомашина 14)			1	

1.	2.	3.	4.	5.	6.
більше 1 до 7 тис. жит.				2	
більше 8 до 20 тис. жит.				1 на 4 тис. жит.	
більше 21 до 50 тис. жит.				1 на 5 тис. жит.	
більше 51 до 100 тис. жит.				1 на 6,5 тис. жит.	
більше 101 до 200 тис. жит.				1 на 7,0 тис. жит.	
більше 201 до 500 тис. жит.	Пожежна автомашина 15)			1 на 8,0 тис. жит.	
більше 501 до 1000 тис. жит.				1 на 10,0 тис. жит.	
більше 1001 до 2000 тис. жит.				1 на 15,0 тис. жит.	
понад 2001 тис. жит. і більше				1 на 20,0 тис. жит.	
Готелі	Місць на 1 тис. жит.		4,8		
Громадські туалети	Прилад на 1 тис. жит.	1			
Бюро похоронного обслуговування	об'єкт	-	-	Не менше 1 на 0,05 млн. чол.	

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Будинок траурних обрядів	об'єкт	-	-	Не менше 1 на 0,25 млн. чол.	
Кладовище традиційного поховання 15)	га	-	-	0,24-0,35	
Крематорій з кладовищем урнових поховань	одиниць/га на 1 тис. жит.	-	-	За розрахунком / 0,02	

1) Норми розрахунку закладів, установ і підприємств обслуговування не поширюються на проектування установ, закладів і підприємств обслуговування, розміщених на територіях промислових підприємств, вищих навчальних закладів та інших місць прикладення праці.

2) У кожному центральному селі треба мати загальноосвітню школу I-II або I-III ступеня (базову або повну середню). У кожному сільському населеному пункті, де є 12 і більше дітей дошкільного віку треба мати дошкільний навчальний заклад чи дошкільний навчальний заклад, об'єднаний з початковою школою. Для обслуговування сіл з меншою кількістю дітей слід передбачати місця в дошкільних навчальних закладах, що розміщуються в найближчих, більш крупних селах, та забезпечувати підвезення дітей спецтранспортом.

3) У центрі первинної сільської системи розселення нормативний розмір по філіях Будинку школярів визначено у 2,5% від загальної кількості школярів центру.

4) У первинному і локальному центрах нормативний розмір по дитячій школі мистецтв або музичній школі визначено в 1,5% від загальної кількості школярів центру; у центрі сільської первинної системи розселення – у 2% від загальної кількості школярів центру.

5) Норматив по будинках-інтернатах у розрахунку на 1 тис.жит. населення визначено 3,1-4 місця.

6) Наведені норми розрахунку підприємств на рівні житлового мікрорайону.

7) У сільських населених пунктах з кількістю жителів до 2 тис.жит. передбачається один спортивний зал площею не менше 300 м² за нормою 100-200 м² загальної площі підлоги на 1 тис.жит.

8) Наведені норми не поширюються на наукові, універсальні й спеціалізовані бібліотеки, місткість яких визначається завданням на проектування.

9) Норматив місць відвідування на 1000 жит. населення у клубних закладах та центрів дозвілля по містах з кількістю населення: більше 500 тис.чол. - 35 місць

1.	2.	3.	4.	5.	6.
<p>150-500 тис.чол. - 40 місць</p> <p>100-250 тис.чол. - 50-40 місць</p> <p>20-100 тис.чол. - 60-50 місць</p> <p>менше 20 тис.чол. і райцентр 190-140 місць</p> <p>10) Норматив місць відвідування на 1000 жит. населення у клубних закладах по сільських населені і пунктах з кількістю жителів:</p> <p>більше 1000 чол. - 400-300 місць</p> <p>500-1000 чол. - 500-300 місць</p> <p>300-500 чол. - 500-300 місць</p> <p>менше 300 чол. - 400-300 місць</p>					
<p>11) Села з населенням до 100 жителів обслуговуються пересувними торговельними підприємствами (автолавками). У сільських населені і пунктах з населенням більше 100 жит. розміщуються магазини, які забезпечують жителів товарами щоденного попиту (загальний норматив 120 м2 торговельної площі на 1000 жит., у т.ч. непродовольчих товарів - 40 м2 і продовольчих - 80 м2), рештою товарів - за попереднім замовленням з доставкою додому.</p> <p>12) Потреба у підприємствах громадського харчування на виробничих підприємствах, в установах, організаціях і навчальних закладах розраховується за відомчими нормативами на 1 тис. працюючих (учнів) у максимальну зміну. У виробничих зонах сільських населених пунктів та інших місцях прикладення праці, а також на польових станах для обслуговування працюючих повинні передбачатися підприємства громадського харчування з розрахунку 220 місць на 1 тис. працюючих у максимальну зміну. Заготівельні підприємства харчування розраховуються за нормою 300 кг за добу на 1 тис. жит.</p> <p>13) Норматив визначено у 0,39 підприємств зв'язку на 1 тис.жит. населення, у т.ч. для міського населення – 0,16.</p> <p>14) Маються на увазі автоцистерни або автонасоси (включаючи резервні). Спеціальні автомобілі (автодрабини) нормуються відомчими актами. Радіус обслуговування пожежних депо належить приймати до 3 км по дорогах загального користування. Нормативи на спеціальні пожежні автомобілі (додат. 2.5).</p> <p>15) У сільській місцевості 0,1 га на 1000 жит.</p>					

ДОДАТОК Г

(довідковий)

РОЗМІРИ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ЗАКЛАДІВ І ПІДПРИЄМСТВ ОБСЛУГОВУВАННЯ

№№	Заклади, установи і підприємства обслуговування	Розміри земельних ділянок	Примітки
1	2	3	4
1.	Дошкільні навчальні заклади	За місткості ясел-садків загального розвитку і санаторного типу, кв. м на 1 місце: до 40 місць – 50, але не менше 0,2 га; більше 40 до 80 місць – 45; більше 80 місць – 40; у комплексах ясел-садків більше 350 місць – 35. В дошкільних закладах спеціального типу – не менше 60 кв. м на 1 місце.	Розміри земельних ділянок можуть бути зменшені на 20% в умовах реконструкції; на 15% – в разі розміщення на рельєфі із ухилом більше 20%, на 10% – у населених пунктах-новобудовах (за рахунок скорочення площі озеленення).
2.	Дошкільні навчальні заклади, об'єднані з загальноосвітньою школою (комплекси «Дитсадок – Початкова школа» і «Школа – дитсадок»)	За місткості ясел-садків, кв. м на одне місце: до 100 місць – 40; більше 100 – 35. За місткості початкової школи, учнів: від 40 до 400 – 40 кв. м на учня.	Розміри земельної ділянки можуть бути зменшені на 20% в умовах реконструкції; на 15% в разі розміщення на рельєфі із ухилом більше 20%; на 10% у населених пунктах -новобудовах за рахунок скорочення площі озеленення.
3.	Загальноосвітні школи (загальноосвітні навчальні заклади): I ступеню (початкова школа); I-II ступенів (базова – неповна середня школа); I-III ступенів (повна середня школа); III ступеню (старша школа)	У сільських населених пунктах: на 4 класи – 0,25–0,5 га. У міських: на 12 класів – 1,4 га, на 16 класів – 1,8 га. У сільських населених пунктах: на 9 кл. – 1,6 га. У міських: на 18 кл. – 1,9 га, на 27 кл. – 2,4 га, на 36 кл. – 2,6 га. У сільських населених пунктах : на 12 кл. – 2,0 га, на 24 кл. – 2,6 га У міських населених	Розміри земельних ділянок шкіл можуть бути: зменшені на 20% – в умовах реконструкції; на 15% в разі розміщення на рельєфі із ухилом більше 20%; збільшені на 30% – у сільських населених пунктах , якщо для організації навчально-дослідної роботи не передбачені спеціальні ділянки на землях агро-підприємств. Спортивна зона школи

		пунктах х: на 24 кл. – 2,0 га, на 33-36 кл. – – 2,5-2,6 га. Зблоковані середні школи: на 24+24 кл. – 2,8 га, на 24+36 кл. – - 3,2 га, на 36+36 кл. – 3,8 га.	може бути об'єднана з фізкультурно-оздоровчим комплексом житлового кварталу, мікрорайону, громадського центру села.
4.	Загальноосвітні школи, зблоковані в шкільні комплекси, а також об'єднані з іншими навчально-виховними закладами в багатoproфільні комплекси (центри)	За місткості комплексів: більше 1500 до 2000 – 17 кв. м; більше 2000 – 16 кв. м.	
5.	Школи-інтернати	За місткості загальноосвітньої школи-інтернату загального, спеціалізованого та санаторного типів, учнів: більше 200 до 300 – 70 – на 1 учня; більше 300 до 500 – 65 кв. м; понад 500 і більше – 45 кв. м. За місткості школи-інтернату спеціального типу до 180 учнів – не менше 140 кв. м на 1 учня, більше 180 уч. – 120 кв. м.	У випадку розміщення на земельній ділянці будинку школи-інтернату спального корпусу площу земельної ділянки треба збільшувати на 0,2 га.
6.	Міжшкільні центри (комбінати) виробничого навчання	Розміри земельних ділянок міжшкільних навчально-виробничих комбінатів рекомендується приймати не менше 2 га (у випадку влаштування автополігону або автотрактородрому – 3 га).	Автотрактородром треба розміщувати поза сільбищною територією. У містах міжшкільні центри виробничого навчання і позашкільні заклади розміщуються на сільбищній території з урахуванням транспортної доступності не більше 30 хв.
7.	Позашкільні заклади	За завданням на проектування	
8.	Професійно-технічні і вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації	За місткості ПТУ і вищих навчальних закладів I-II рівнів, учнів (студентів): до 300 – 75 кв. м на 1 уч. (ст.); більше 300 до 900	Розміри земельних ділянок можуть бути зменшені: в умовах реконструкції на 30% – для навчальних закладів гуманітарного

		– 50-60 кв. м; більше 900 до 1600 – 30-40 кв. м	профілю; збільшені на 50% – для навчальних закладів сільськогосподарського профілю, які розміщуються у сільських населених пунктах. У випадку кооперування навчальних закладів і створення навчальних центрів розміри земельних ділянок рекомендується зменшувати залежно від місткості навчальних центрів, учнів (студентів): від 1500 до 2000 – на 10%; більше 2000 до 3000 – на 20%; понад 3000 – на 30%.
			Параметри житлової зони, навчальних і допоміжних господарств, полігонів і автотрактородромів до вказаних розмірів не входять
9.	Вищі навчальні заклади III-IV рівнів акредитації	Зони вищих навчальних закладів (ВНЗ) III-IV рівнів, га на 1 тис. студентів: <i>навчальна зона:</i> університети, ВНЗ технічні – 4-7; сільськогосподарські ВНЗ – 5-7; медичні, фармацевтичні – 3-5; економічні, педагогічні, культури, мистецтва, архітектури – 2-4; інститути підвищення кваліфікації і заочні ВНЗ – відповідно до їх профілю з коефіцієнтом 0,5; <i>спеціалізована зона</i> – за завданням на проектування;	Розмір земельної ділянки ВНЗ може бути зменшений в умовах реконструкції. В разі кооперованого розміщення декількох ВНЗ на одній ділянці сумарну територію земельних ділянок навчальних закладів рекомендується скорочувати на 20%.

		<i>спортивна зона – 1-2; зона студентських гуртожитків – 1,5-3. ВНЗ фізичної культури проектуються за зав- данням на проектування</i>	
10.	Заклади (центри) первинної медичної допомоги (кабінети сімейних лікарів загальної практики, амбулаторії) і вторинної медичної допомоги (поліклініки, диспансери, діагностичні центри тощо)	За завданням на проектування 0,1 га на 100 відвідувань за зміну, але не менше 0,3 га	Можуть розмішуватися у приміщеннях, вбудованих в об'єкти іншого призначення.
11.	Заклади третинної медичної допомоги (спеціалізовані поліклініки та диспансери, лікарні тощо)	За завданням на проектування	
12.	Фельдшерсько-акушерський або фельдшерські пункти	0,2 га – з квартирою фельдшера; 0,05 га – без квартири	
13.	Стаціонари усіх типів (в тому числі пологові будинки) для дорослих і дітей	За потужності стаціонарів, ліжок: до 50 – 300 кв. м на 1 ліжко; більше 50 до 100 – 300 - 200 кв. м; більше 100 до 200 – 200-140 кв. м; більше 200 до 400 – 140-100 кв. м;	При розміщенні двох і більше стаціонарів на одній земельній ділянці загальну площу треба приймати за нормою сумарної місткості стаціонарів.
		більше 400 до 800 – 100-80 кв. м; більше 800 до 1000 – 80-60 кв. м; понад 1000 – 60 кв. м.	В умовах реконструкції у великих і найкрупніших містах земельні ділянки лікарень допускається зменшувати на 25%. Розміри земельних ділянок лікарень, які розміщуються у приміській зоні необхідно збільшувати: інфекційних та онкологічних – на 15%; туберкульозних і психіатричних – на 25%; відновлювального лікування для дорослих – на 20%, для дітей – на 40%. Площу земельної ділянки пологових

			будинків треба приймати за нормативами стаціонарів з коефіцієнтом 0,7.
14.	Станції (підстанції) швидкої медичної допомоги	0,05-0,07 на 1 автомобіль, але не менше 0,1 га	
15.	Санітарно-епідеміологічні заклади	За завданням на проектування (до 1-1,5 га)	
16.	Аптеки груп: I-II, III-V, V-VI	0,3 га або вбудовані; 0,25 га або вбудовані; 0,2 га або вбудовані	
17.	Роздавальні пункти молочних кухонь	Вбудовані.	
18.	Територіальні центри соціального обслуговування людей похилого віку та інвалідів типів: I тип (постійного і тимчасового проживання людей похилого віку та інвалідів), II тип (денного перебування інвалідів), III тип (денного перебування інвалідів при існуючому будинку-інтернаті)	За завданням на проектування При місткості інтернатів: до 50 місць – 150 кв. м на 1 місце; більше 50 до 75 – 125 кв. м; більше 75 – 100 кв. м. При місткості інтернатів: до 50 місць – 150 кв. м на 1 місце; більше 50 до 75 – 125 кв. м; більше 75 – 80 кв. м.	Розрахунковий показник площі земельної ділянки територіальних центрів III типу визначається як сума площі ділянки будинку-інтернату і центру.
19	Будинки-інтернати для людей похилого віку, ветеранів війни і праці (з 60 років)	За місткості інтернатів: до 50 місць – 200 кв. м на 1 місце; більше 50 до 100 – 175 кв. м; більше 100 до 200 – 125 кв. м; більше 200 до 300 – 100 кв. м	Площу земельних ділянок будинків-інтернатів, які розміщуються поблизу парків і лісопарків, дозволяється зменшувати, але не більше ніж на 20%.
20.	Будинки-інтернати для дорослих-інвалідів з фізичними вадами (з 18 років)	За місткості інтернатів: до 50 місць – 200 кв. м на 1 місце; більше 50 до 100 – 175	- « -

		кв. м; більше 100 до 200 – 125 кв. м	
21.	Психоневрологічні інтернати	За місткості до 20 місць – 125 кв. м на 1 місце; більше 200 до 400 – 100 кв. м; більше 400 до 600 – 80 кв. м	- « -
22.	Спеціальні будинки і будинки-інтернати для дітей (будинки дитини, дитячі будинки для дітей-сиріт, сімейні дитячі будинки, будинки-інтернати для дітей-інвалідів з 3 до 17 років, притулки неповнолітніх, центри соціальної служби бездоглядних дітей, підлітків, молоді тощо)	За завданням на проектування	
23.	Центри зайнятості населення базового рівня	За завданням на проектування	
24.	Санаторії за виключенням туберкульозних	75 кв. м на 1 місце	Конкретні значення нормативів земельних ділянок у зазначених межах приймаються відповідно місцевим умовами. Розміри земельних ділянок наведені без урахування площі господарських зон. У курортних районах Криму та Карпат і в умовах реконструкції курортів, а також для баз відпочинку в приміських зонах найкрупніших і крупних міст параметри земельних ділянок допускається зменшувати, але не більше як на 25%, приймати за мінімальними значенням; у сейсмічних районах – не більше як на 15%, зменшуючи поверховість спальних корпусів до 4-х поверхів
25.	Санаторії для батьків з дітьми і дитячі санаторії за виключенням туберкульозних	85-90 кв. м на 1 місце	

26.	Санаторії-профілакторії	60-70 кв. м на 1 місце	У санаторіях-профілакторіях, які розміщуються в межах міста, допускається зменшувати параметри земельних ділянок не більше ніж на 10%
27.	Санаторні дитячі позашкільні табори	100 кв. м на 1 місце	
28.	Будинки відпочинку (пансіонати)	50-60 кв. м на 1 місце	
29.	Будинки відпочинку (пансіонати) для сімей з дітьми	60-70 кв. м на 1 місце	
30.	Бази відпочинку підприємств і організацій, молодіжні табори	60-75 кв. м на 1 місце	
31.	Туристські бази	65-70 кв. м на 1 місце	
32.	Туристські бази для сімей з дітьми	75-80 кв. м на 1 місце	
33.	Курортні і туристські готелі: з приоб'єктними блоками спецпризначення; вищих категорій (****, ****) нижчих категорій(***, ** та *)	65-70 кв. м на 1 місце 55-60 кв. м на 1 місце 30-40 кв. м на 1 місце	Крім об'єктів колективного розміщення, індивідуальні об'єкти розміщення з ділянками із розрахунку 15 кв. м на 1 місце
34.	Дитячі оздоровчі табори	100-110 кв. м на 1 місце	
35.	Оздоровчі табори старшокласників	110-120 кв. м на 1 місце	
36.	Мотелі	75-80 кв. м на 1 місце	
37.	Кемпінги	75-90 кв. м на 1 місце	
38.	Туристські приюти (прихистку)	35-50 кв. м на 1 місце	
39.	Територія спортивних та фізкультурно-оздоровчих споруд (комплексів), у тому числі: повсякденне обслуговування – споруди, наближені до житла (фізкультурно-спортивні клуби); періодичне обслуговування	0,3-0,45 га на 1 тис. осіб (0,4 - для найбільших міст) 0,6-0,9 кв. м на 1 люд. 0,3-0,5 кв. м на 1 люд.	Фізкультурно-оздоровчі споруди мережі загального користування доцільно об'єднувати із фізкультурно-спортивними об'єктами загальноосвітніх шкіл та інших навчальних закладів, закладів відпочинку й культури з можливим скороченням території.
40.	Територія відкритих площинних споруд у житловому кварталі, мікрорайоні	0,05-0,07 га на 1 тис. осіб	
41.	Клубні заклади, центри культури і дозвілля	За завданням на проектування	
42.	Масові бібліотеки	- « -	

42.	Кінотеатри і відеозали	- « -	
44.	Театри	- « -	
45.	Концертні зали	- « -	
46.	Цирки	- « -	
47.	Культові споруди	- « -	
48.	Магазини	Підприємства торгівлі, кв. м торговельної площі на 100 кв. м торговельної площі: до 250 – 0,08 га; більше 250 до 650 – 0,08- 0,06 га; більше 650 до 1500 – 0,06-0,04 га; більше 1500 до 3500 – 0,04-0,02 га; понад 3500 – 0,02 га.	
49.	Торговельні центри: місцевого значення крупних, великих та середніх міст малих міст і сільських поселень	З кількістю обслуговува- ного населення, тис. осіб, на об'єкт: з 4 до 6 – 0,4-0,6 га; більше 6 до 10 – 0,6-0,8 га; більше 10 до 15 – 0,8-1,1 га; більше 15 до 20 – 1,1-1,3 га. З кількістю обслуговува- ного населення, тис. осіб, на об'єкт: до 1 – 0,1-0,2; більше 1 до 3 – 0,2-0,4 га; більше 3 до 4 – 0,4- 0,6 га; більше 4 до 6 – 0,6-1,0 га; більше 7-10 – 1,0-1,2 га	
50.	Ринкові комплекси	Від 7 до 14 кв. м на 1 кв. м торговельної площі ринкового комплексу залежно від місткості: 14 кв. м - за торговельної площі до 600 кв. м; 7 кв. м – більше 3000 кв. м	Для ринкового ком- плексу на 1 торговельне місце треба приймати 6 кв. м торговельної площі
51.	Підприємства харчування (заклади ресторанного господарства)	За кількості місць на 100 місць: до 50 – 0,2-0,25 га; більше 50 до 150 – 0,2- 0,15га; більше 150 – 0,1 га	
52.	Майстерні побутового	25-30 кв. м на 1 роб.	

	обслуговування	місце	
53.	Виробничі підприємства централізованого виконання замовлень	0,5-1,2 га	
54.	Організації та установи управління	Залежно від поверховості будинку, кв. м на 1 співробітника: 44-18,5 за поверховості 3-5; 13,5-11 за поверховості 9- 12; 10,5 за поверховості 16 і більше. Обласних, міських, район- них держадміністрацій і Рад народних депутатів, кв. м на 1 співробітника: 54-30 за поверховості 3-5; 13-12 за поверховості 9-12; 11 за поверховості 16 і більше. Селищних і сільських Рад, кв. м на 1 співробітника: 60-40 за поверховості 2-3.	
55.	Відділення і філії ощадного банку у населених пунктах : міських сільських	0,5 га – на 3 операційні місця; 0,4 га - на 20 операційних місць	
56.	Районні (міські) суди	0,15 га на об'єкт, коли 1 суддя; 0,4 га на об'єкт, коли 5 суддів; 0,3 га на об'єкт, коли 10 членів суду; 0,5 га, коли 25 членів суду	
57.	Обласні суди	« -	
58.	Юридичні консультації	За завданням на проекту- вання	Можуть бути вбудовані
59.	Нотаріальна контора	- « -	- « -
60.	Відділення поліції	- « -	- « -
61.	Опорний пункт охорони порядку	Вбудований	
62.	Житлово-експлуатаційні організації житлового району	1 га на об'єкт	
63.	Житлово-експлуатаційні організації житлових кварталів (мікрорайонів)	0,3 га на об'єкт	
64.	Правління територіального	0,1-0,3 га на об'єкт	

	сільгосппідприємства		
65.	Пункт приймання вторинної сировини	0,12-0,15 га на об'єкт	
66.	Пожежне депо за кількості жителів міста або іншого населеного пункту: до 1 тис. осіб	0,3-0,6 га на об'єкт	
	більше 1 до 7 тис. осіб	0,3-0,6 га на об'єкт	
	більше 8 до 20 тис. осіб	0,6-1,0 га на об'єкт	
	більше 21 до 50 тис. осіб	0,8-1,2 га на об'єкт	
	більше 51 до 100 тис. осіб	0,9-1,75 га на об'єкт	
	більше 101 до 200 тис. осіб	0,9-1,75 га на об'єкт	
	більше 201 до 500 тис. осіб	0,9-2,2 га на об'єкт	
	більше 501 до 1000 тис. осіб		
	більше 1001 до 2000 тис. осіб		
	понад 2001 тис. осіб і більше		
більше 201 до 500 тис. осіб			
67.	Готелі	За кількості місць готелів на 1 місце: від 25 до 100 – 55 кв. м; більше 100 до 500 – 30 кв. м; більше 500 до 1000 – 20 кв. м; більше 1000 до 2000 – 15 кв. м	У сейсмічних районах розмір земельних ділянок треба збільшувати до 10% (за умови зменшення поверховості до 4-х поверхів)
68.	Громадські туалети	За завдання на проектування (у тому числі вбудовані)	
69.	Бюро похоронного обслуговування	За завданням на проектування	
70.	Будинок траурних обрядів	За завданням на проектування	
71.	Кладовище традиційного поховання, у тому числі: у міських населених пунктах у сільських населених пунктах	0,24 га на 1 тис. осіб 0,1 га на 1 тис. осіб	Розміри земельних ділянок, які відводяться для поховання, допускається уточнювати залежно від співвідношення кладовищ традиційного поховання і кладовищ для поховання після кремації, які встановлюються за місцевими умовами
72.	Крематорій з кладовищем урнових поховань	За завданням на проектування	
Примітка: Для прибудованих закладів і підприємств площі земельних ділянок можуть бути зменшені на 25%, для вбудовано-прибудованих – до 50%.			

ДОДАТОК Д
(довідковий)

**ОРІЄНТОВНІ НОРМИ ДОДАТКОВОЇ МІСТКОСТІ ЗАКЛАДІВ І
ПІДПРИЄМСТВ КУЛЬТУРНО-ПОБУТОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ, ЯКІ
ВРАХОВУЮТЬ ЗОНУ ВПЛИВУ ЦЕНТРУ**

Заклади, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Типи центрів міжселенного обслуговування	Норми на 1000 осіб зони впливу
Заклади освіти			
Вищі навчальні заклади III - IV рівня акредитації	Студентів	Регіональний, міжрегіо- нальний центр. Міжрайонний центр (з населенням, як прави- ло, не менше 100 тис. осіб)	4-9 3,0
Професійно-технічні та вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації	Учнів, студентів	Міжрегіональний, регіональний і міжрайонні центри	3-6
Загальноосвітні школи	Учнів	Центр сільської первин- ної системи розселення, первинний центр	1)
Пришкільні інтернати	Учнів	Первинний центр	2)
Міжшкільні центри комп'ютерного і виробничого навчання	Місць	Первинний і локальний центри	80
Позашкільні заклади			
Будинок школярів	Місць	Центр сільської первин- ної системи розселення Локальний або первинний центри	3 (20) ³⁾ 2 (10)
Школи мистецтв	Місць	Центр сільської первин- ної системи розселення Локальний або первинний центри	1 (10) 0,3 (5)
Заклади, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Типи центрів міжселенного обслуговування	Норми на 1000 осіб зони впливу
Заклади соціального захисту населення			
Будинки-інтернати для людей похилого віку	Місць	Локальний або первинний центри	6-8

		Міжрайонний центр	2-4
Будинки-інтернати для дорослих і дітей-інвалідів з фізичними порушеннями	Місць	Локальний або міжрайонний центр	3,0
Психоневрологічні інтернати	Місць	Міжрайонний центр	3,0
Заклади охорони здоров'я			
Лікарські амбулаторії	Відвідувань за зміну	Центр сільської первинної системи розселення	13,0
Дільнична лікарня з поліклінікою	Ліжок / відвідувань за зміну	Первинний центр	4,0-6,0/2,3
Центральна районна лікарня з поліклінікою	Ліжок / відвідувань за зміну	Локальний центр	1,0-3,6/6.5
Спеціалізовані лікарні і диспансери	Ліжок	Міжрайонний центр Регіональний центр Міжрегіональний і республіканський центри	2,0-2,85 2,15-3,0 1,0
Консультативні поліклініки	Відвідувань за зміну	Міжрайонний центр Регіональний центр Міжрегіональний і республіканський центри	1,0 0,7 0,5
Станції швидкої медичної допомоги	Автомашин	Первинний або локальний центр	0,1-0,2
Аптеки	Об'єкт	Первинний або локальний центр	0,1
Молочні кухні, роздавальні пункти молочних кухонь	Об'єкт	Локальний центр	1,0
Заклади, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Типи центрів міжселеного обслуговування	Норми на 1000 осіб зони впливу
Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди			
Спортивні зали	кв. м. площі підлоги	Центр сільської первинної системи розселення Локальний центр Міжрайонний центр	50,0 6-10 5,0
Басейни	кв. м дзеркала води	Центр сільської первинної системи розселення Локальний центр Міжрайонний центр	10-20* 3-5 2-3* 1,0*
Стадіони	га	Центр первинної системи розселення Первинний або локальний центр Регіональний центр Міжрегіональний центр	0,1 0,1 0,05 0,05
Спортивні спеціалізовані центри	га	Міжрайонний центр Регіональний центр	0,1 0,1

		Регіональний і республіканський центри	0,1
Універсальні спортивно-видовищні зали	Місць	Регіональний, міжрегіональний і республіканський центри	0,1
Заклади культурно-видовищні та дозвіллєві			
Будинок культури	Місць	Центр сільської системи розселення	30-40
		Первинний або локальний центр	20-30
Спеціалізовані клуби	Місць	Міжрайонний центр Регіональний центр Міжрегіональний центр	1,0 0,3 0,2
Спеціалізовані кінотеатри	Місць	Міжрайонний центр	1,0
		Регіональний центр Міжрегіональний центр	0,3 0,2
Заклади, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Типи центрів міжселеного обслуговування	Норми на 1000 осіб зони впливу
Театри	Місць	Міжрайонний центр	0,5
		Регіональний центр	0,3
		Міжрегіональний і республіканський центри	0,1
Концертні зали	Місць	Міжрайонний центр	0,3
		Регіональний центр	0,2
		Міжрегіональний і республіканський центри	0,1
Ц и р к и	Місць	Регіональний, міжрегіональний і республіканський центри	0,1
Музеї, виставочні зали	кв. м	Локальний центр	2,0
		Міжрайонні центри	0,5
		Регіональний центр	0,4
		Міжрегіональний і республіканський центри	0,3
Масові бібліотеки	тис. один. зберіг.	Локальний центр	0,5-1,0
		Міжрайонний центр	0,5
Спеціалізовані бібліотеки	Те саме	Регіональний центр	0,3
		Міжрегіональний і республіканський центри	0,2

Підприємства торгівлі, громадського харчування та побутового обслуговування			
Магазини	кв. м торговельної площі	Центр сільської первинної системи розселення, у тому числі: продовольчих товарів непродовольчих товарів	8,0 2,0 6,0
		Первинний центр, у тому числі: продовольчих товарів непродовольчих товарів	5,0 1,0 4,0
		Локальний центр, у тому числі: продовольчих товарів непродовольчих товарів	5 1,0 4,0
Заклади, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Типи центрів міжселенного обслуговування	Норми на 1000 осіб зони впливу
Універсальні та спеціалізовані магазини	кв. м торговельної площі	Локальний центр	15
		Міжрайонний центр	10
		Регіональний центр	7
		Міжрегіональний і республіканський центри	5
Спеціалізовані підприємства харчування	Місць	Локальний центр	1,5
		Міжрайонний центр	0,5
		Регіональний центр	0,2
		Міжрегіональний і республіканський центри	0,1
Підприємства побутового обслуговування	Робочих місць	Центр сільської первинної системи розселення	2-3
		Первинний центр	2-3
		Локальний центр	1-3
		Міжрайонний центр	1,0
* Норми для критих басейнів (без * – відкритих)			

Примітки: ¹⁾ 50% дітей вікової категорії, що відповідає 10-12 класам, які проживають у селах впливу цих центрів і не мають середніх шкіл. Транспортна доступність при цьому не повинна перевищувати 30 хв., а за умови організації пришкольніх інтернатів – 60 хв.

²⁾ Не менше 40% іногородніх учнів, що проживають за межами 30-хвилинної транспортної доступності.

³⁾ У дужках наведені норми на 1000 школярів.

ДОДАТОК Е

(довідковий)

ОРІЄНТОВАНІ НОРМИ РОЗРАХУНКУ ЗАКЛАДІВ І ПІДПРИЄМСТВ ЗАГАЛЬНОКУРОРТНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

Заклади, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Нормативна величина з розрахунку на 1000 осіб, що лікуються й відпочивають
1	2	3
Лікувально-курортні		
Курортні поліклініки	Відвідувань за зміну	200
Водолікарні	1 ванна	30
Грязелікарні	1 кушетка	25
Лікувальні плавальні басейни	кв. м дзеркала води	120
Культурно-видовищні та дозвіллієві		
Кінотеатри	1 місце	80
Клуби центри культури та дозвілля, у тому числі:		
універсальні зали	Те саме	150
приміщення для гурткових занять	Те саме	10
Танцювальні зали	Те саме	50
Бібліотеки	1000 книжок	4
Відкриті кіноестрадні майданчики	1 місце	120
Танцювальні майданчики	Те саме	70
Фізкультурно-спортивні		
Спортивні зали	кв. м площі підлоги	80
Басейни криті	кв. м дзеркала води	70
Басейни відкриті	Те саме	100
Комплекс майданчиків для дитячих ігор	га площі земельної ділянки	0,1
Комплекс майданчиків для спортивних ігор	Те саме	0,15
Торгівлі*		
Продовольчі магазини	кв. м торгової площі	25/16
Промтоварні магазини	Те саме	40/24
Харчування (ресторанного господарства)**		
Їдальні, ресторани, кафе	1 посадкове місце	120/90
Побутового обслуговування		
Майстерні ремонту одягу, взуття, галантереї, годинників	1 робоче місце	2,8
Хімчистки	Те саме	0,3
Пункт прокату предметів курортного попиту	Те саме	0,3
Перукарні	Те саме	3,0
Комунально-складські		

1	2	3
Склади загальнотоварні	га площі земельної ділянки	0,05
Склади спеціалізовані будматеріалів, палива	Те саме	0,2
Оранжерейно-тепличне господарство	Те саме	0,2
Гаражі	1 машина	3
Ремонтні майстерні	1 робоче місце	1
Пожежне депо	1 пожежний автомобіль	0,2
Громадські туалети	1 прилад	1
* У чисельнику вказані цілорічні заклади, у знаменнику – сезонні ** У чисельнику вказані кліматичні курорти й зони відпочинку, у знаменнику - бальнеологічні.		

Примітка: Для курортів Криму і Чорноморського узбережжя Одеси розрахункові показники підприємств торгівлі можуть бути збільшені, але не більше як на 50%.

ДОДАТОК Ж

(довідковий)

Таблиця 1 Величина максимально допустимих радіусів обслуговування

Заклади і підприємства обслуговування	Радіус обслуговування, м
Дошкільні навчальні заклади*:	
у містах за багатоповерхової забудови	300
у сільських населених пунктах і містах, за одно- і двоповерхової забудови	500
Загальноосвітні школи різних ступенів освіти*	До 750 для I і II ступенів; до 2000 для III ступеня
Дошкільні навчальні заклади, об'єднані з початковою школою:	
у містах за багатоповерхової забудови	300
у сільських населених пунктах і містах, за одно-, двоповерхової забудови	500
Позашкільні заклади житлових районів	750-1500
Приміщення для фізкультурно-оздоровчих занять та дозвілля**	500
Приміщення, будинки для творчості і спорту учнів у житлових районах	1500
Культурно-видовищні центри житлових районів	1500
Фізкультурно-спортивні центри житлових районів	1500
Поліклініки та їх філіали у містах***	1000
Роздавальні пункти молочної кухні	500
Те саме, за одно- і двоповерхової забудови	800
Аптеки у містах	500
Те саме, за одно- і двоповерхової забудови	800
Підприємства торгівлі, харчування (заклади ресторанного господарства) і побутового обслуговування місцевого значення:	
у містах за забудови багатоповерхової	500
Те саме, одно-, двоповерхової забудови	800
у сільських населених пунктах	2000
Відділення зв'язку та філіали ощадного банку	500
<p>* Вказаний радіус обслуговування не поширюється на спеціальні й санаторні дошкільні навчальні заклади, а також на спеціалізовані дитячі ясла-садки загального типу і загальноосвітні школи (мовні, математичні, спортивні та ін.). Шляхи підходів учнів до загальноосвітніх шкіл з початковими класами не повинні перетинами проїзну частину магістральних вулиць в одному рівні з транспортом.</p> <p>** Доступність фізкультурно-спортивних споруд міського значення не повинна перевищувати 30 хв.</p> <p>*** Доступність центрів первинної медичної допомоги, амбулаторій, фельдшерсько-акушерських пунктів і аптек у сільській місцевості приймається у межах 30 хв. (з використанням транспорту).</p>	

Таблиця Ж.2 Зменшення радіусів обслуговування залежно від ухилу місцевості

Ухил, %	Зміна радіусів пішохідної доступності до різних об'єктів залежно від схилів місцевості, м				
0-5	300	500	750	1000	1500
10	200-250	400	550-600	750-800	1100-1200
20	150-180	250-300	400-450	500-600	800-900

ДОДАТОК К

(рекомендований)

**ПОКАЗНИКИ МІНІМАЛЬНОЇ ЩІЛЬНОСТІ
ЗАБУДОВИ МАЙДАНЧИКІВ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ,
ТЕХНОПАРКІВ**

Галузі виробництва	Підприємства (виробництва)	Мінімальна щільність забудови, %
1	2	3
Хімічна промисловість	1. Гірничо-хімічної промисловості	28
	2. Азотної промисловості	33
	3. Фосфатних добрив та іншої продукції неорганічної хімії	32
	4. Содової промисловості	32
	5. Хлорного промисловості	33
	6. Інших продуктів основної хімії	33
	7. Віскозних волокон	45
	8. Синтетичних волокон	50
	9. Синтетичних смол і пластмас	32
	10. Виробів з пластмас	50
	11. Лакофарбової промисловості	34
	12. Продуктів органічного синтезу	32
Металургія	1. Збагачувальні залізної руди і по виробництву окатишів потужністю, млн. т / рік: 5-20	28
	більше 20	32
	2. Дробильно-сортувальні потужністю, млн. т / рік: до 3	22
	більше 3	27
	3. Ремонтні та транспортні (рудників при відкритому способі розробки)	27
	4. Надшахтні комплекси та інші спорудження рудників при підземному способі розробки	30
	5. Коксохімічні: без збагачувальної фабрики	30
	із збагачувальною фабрикою	28
	6. Метизів	50
	7. Феросплавні	30
	8. Трубні	45
	9. По виробництву вогнетривких виробів	32
	10. По випалу вогнетривкої сировини і виробництва порошків і мергелів	28
	11. За обробленні брухту і відходів чорних металів	25

1	2	3
Кольорова металургія	1. Алюмінієві	43
	2. Свинцево-цинкові і титано-магнієві	33
	3. Мідеплавильні	38
	4. Надшахтні комплекси та інші спорудження рудників при підземному способі розробки без збагачувальних фабрик потужністю, млн.т / рік:	
	до 3	30
	більше 3	35
	5. Те ж, з збагачувальними фабриками	30
	6. Збагачувальні фабрики потужністю, млн. т / рік:	
	до 15	27
	більше 15	30
Вуглепром	7. Електродні	45
	8. По обробці кольорових металів	45
	9. Глиноземні	35
Вуглепром	1. Вугільні і сланцеві шахти без збагачувальних фабрик	28
	2. Те ж, із збагачувальними фабриками	26
	3. Центральні (групові) збагачувальні фабрики	23
Целюлозно- паперові виробництва	1.Целюлозно-паперові та целюлозно-картонні	35
	2.Переробні паперові та картонні, що працюють на привозній целюлозі і макулатурі	40
Енергетика	1. Електростанції потужністю більше 2000 МВт:	
	а) без градирень:	
	атомні	29
	ГРЕС на твердому паливі	30
	ГРЕС на газомазутних паливі	38
	б) при наявності градирень:	
	атомні	26
	ГРЕС на твердому паливі	30
	ГРЕС на газомазутних паливі	35
	2. Електростанції потужністю до 2000 МВт:	
	а) без градирень:	
	атомні	22
	ГРЕС на твердому паливі	25
	ГРЕС на газомазутних паливі	33
	б) при наявності градирень:	
	атомні	21
	ГРЕС на твердому паливі	25
	ГРЕС на газомазутних паливі	33
	3. Теплоелектроцентралі (ТЕЦ) при наявності градирень:	
	а) потужністю до 500 МВт:	
	на твердому паливі	28
	на газомазутних паливі	25
	б) потужністю від 500 до 1000 МВт:	
	на твердому паливі	28
	на газомазутних паливі	26
	в) потужністю більше 1000 МВт:	
	на твердому паливі	29
	на газомазутних паливі	30
Водне господарство	1. Експлуатаційні та ремонтно-експлуатаційні ділянки меліоративних систем і	50

1	2	3
	сільгоспводозабезпечення	
Нафтові і газові виробництва	1. Замірні установки	30
	2. Нафтонасосні станції (дожимні)	25
	3. Центральні пункти збору і підготовки нафти, газу та води, млн.м3 / рік:	
	до 3	35
	більше 3	37
	4. Установки компресорного газліфту	35
	5. Компресорні станції перекачки нафтового газу продуктивністю, тис. м3 / доб .:	
	200	25
	400	30
	6. Кушові насосні станції для заводнення нафтових пластів	25
Машинобудування	7. Бази виробничого обслуговування нафтогазовидобувних підприємств і управлінь бурових робіт	45
	8. Бази матеріально-технічного забезпечення нафтової промисловості	45
	9. Геофізичні бази нафтової промисловості	30
	1. Парових і енергетичних котлів і котельно-допоміжного обладнання	50
	2. Енергетичних атомних реакторів, парових гідравлічних і газових турбін і турбодопоміжного обладнання	52
	3. Дизелів, дизель-генераторів і дизельних електростанцій на залізничному ході	50
	4. Прокатного, доменного, сталеплавильного, агломераційного і коксового обладнання, устаткування для кольорової металургії	50
	5. Механізованих кріплень, виїмкових комплексів і агрегатів, вагонеток, комбайнів для очисних і прохідницьких робіт, стругових установок для видобутку вугілля, вантажно-розвантажувальних і навалювальних машин, гідравлічних стійок, збагачувального устаткування, обладнання для механізованих робіт на поверхні шахт та інших машин і механізмів для гірничої промисловості	52
	6. Електричних мостових і козлових кранів	50
	7. Конвеєр стрічкових, шкребкових, підвісних вантажонесучих, навантажувальних пристроїв для контейнерних вантажів, талей (тельферів), ескалаторів та іншого підйомно-транспортного обладнання	52 65
	8. Ліфтів	
	9. Локомотивів та рухомого складу залізничного транспорту (магістральних, маневрових і промислових тепловозів, пасажирських і промислових вагонів, включаючи електропоїзди і дизельні поїзди), колійних машин та контейнерів	50
	10. Гальмівного обладнання для залізничного рухомого складу	52

1	2	3
Залізничний транспорт	1. Ремонту рухомого складу залізничного транспорту	40
Електро-технічні виробництва	1. Електродвигунів 2. Великих електричних машин і турбогенераторів 3. Високовольтної апаратури 4. Трансформаторів 5. Низьковольтної апаратури і світлотехнічного обладнання 6. Кабельної продукції 7. Електролампів 8. Електроізоляційних матеріалів 9. Акумуляторні 10. Напівпровідникових приладів	52 50 60 45 55 45 45 57 55 52
Радіотехнічні виробництва	1. Радіопромисловості при загальній площі виробничих будівель, тис.м2: до 100 більше 100 а) підприємства, розташовані в одній будівлі (корпус завод) б) підприємства, розташовані в кількох будівлях: одноповерхових багатоповерхових	50 55 60 55 50
Хімічне машинобудування	1. Обладнання та арматури для нафто- і газодобувної і целюлозно-паперової промисловості 2. Промислової трубопровідної арматури	50 55
	1. Металорізальних верстатів, ливарного і деревообробного обладнання 2. Ковальсько-пресового устаткування 3. Інструментальні 4. Штучних алмазів, абразивних матеріалів та інструментів з них 5. Лиття 6. Поковок і штамповок 7. Зварних конструкцій для машинобудування 8. Виробів загальномашинобудівного застосування (редукторів, гідрообладнання, фільтруючих пристроїв, загальномашинобудівних деталей)	50 55 60 50 50 50 50 52
Приладобудування	1. Приладобудування, засобів автоматизації і систем управління: а) при загальній площі виробничих будівель 100 тис.м2 б) те саме, більше 100 тис.м2 в) при застосуванні ртуті і скловаріння	50 55 30
Хіміко-фармацевтичні виробництва	1. Хіміко-фармацевтичні 2. Медико-інструментальні виробництва 3. Медичних виробів зі скла і фарфора	32 43 40
Автопром	1. Автомобільні 2. Автоскладальні 3. Автомобільного моторобудування 4. Агрегатів, вузлів, запчастин 5. Підшипникові	50 55 55 55 55

1	2	3
Сільськогосподарське машинобудування	1. Тракторні, сільськогосподарських машин, тракторних і комбайнових двигунів 2. Агрегатів, вузлів, деталей і запчастин до тракторів і сільськогосподарських машин	52 56
Будівельно-дорожнє машинобудування	1. Бульдозерів, скреперів, екскаваторів і вузлів до екскаваторів 2. Пневматичного, електричного інструменту і засобів малої механізації 3. Обладнання для меліоративних робіт, лісозаготівельної та торф'яної промисловості 4. Комунального машинобудування	50 63 55 57
Виробництво обладнання	1. Технологічного обладнання для легкої, текстильної, харчової, комбікормової та поліграфічної промисловості 2. Технологічного обладнання для торгівлі та громадського харчування 3. Технологічного обладнання для скляної промисловості 4. Побутових приладів і машин	55 57 57 57
Суднобудування	1. Суднобудівні	52
Річковий флот	1. Судноремонтні річкових суден з річним випуском, тис.т / рік: до 20 20-40 40-60 60 і більше 2. Річкові порти: I та II категорій: при ковшовому варіанті при русловому варіанті III і IV категорій	42 48 55 60 70 50 55
Лісова промисловість	1. Лісозаготівельні з примиканням до залізниці МПС: без переробки деревини виробничою потужністю, тис.м3 / рік: до 400 більше 400 з переробкою деревини виробничою потужністю, тис.м3 / рік: до 400 більше 400 2. Лісозаготівельні з примиканням до водних транспортних шляхам при відправці лісу в хлистах: із зимовим плітбищем без зимового плітбищу 3. Те ж, при відправці лісу в сортиментах: із зимовим плітбищем виробничою потужністю, тис.м3 / рік: до 400 більше 400 без зимового плітбищу виробничою потужністю, тис.м3 / рік:	28 35 23 20 17 44 30 33

1	2	3
	до 400 більше 400 4. Пиломатеріалів, стандартних будинків, комплектів деталей, столярних виробів і заготовок: при поставці сировини і відправці продукції залізницею при поставці сировини по воді 5. Дерево-стружкових плит 6. Фанери 7. Меблеві	33 38 40 45 45 47 53
Легка промисловість	1. Бавовноочисні при критому зберіганні бавовни-сирцю 2. Те ж, при 25% критого і 75% відкритого зберігання бавовни-сирцю 3. Бавовнозаготівельні пункти 4. Льонозавод 5. Пенькозавод (без полів сушки) 6. Первинної обробки вовни 7. Шовкомотальної промисловості 8. Текстильні комбінати з одноповерховими головними корпусами 9. Текстильні фабрики, розміщені в одноповерхових корпусах, при загальній площі головного виробничого корпусу, тис.м2: до 50 св. 50 10. Текстильної галантереї 11. Верхнього і білизняного трикотажу 12. Швейно-трикотажні 13. Швейні 14. Шкіряні та первинної обробки шкір сировини: одноповерхові двоповерхові 15. Штучних шкір, взуттєвих картонів і плівкових матеріалів 16. Шкіргалантерейні: одноповерхові багатоповерхові 17. Хутряні та овчинно-шубні 18. Взуттєві: одноповерхові багатоповерхові 19. Фурнітур та інших виробів для взуттєвої, галантерейної, швейної та трикотажної промисловості	29 22 21 35 27 61 41 60 55 60 60 60 60 55 50 45 55 55 50 55 55 50 55 52
Харчова промисловість	1. Цукрові заводи при переробці буряка, тис.т / добу: до 3 (зберігання буряків на кагатних полях) від 3 до 6 (зберігання буряків у механізованих складах) 2. Хліба та хлібобулочних виробів виробничою потужністю, т / добу: до 45	 55 50 37

1	2	3
	більше 45 3. Кондитерських виробів 4. Рослинної олії виробничою потужністю, т переробки насіння на добу: до 400 більше 400 5. Маргаринової продукції 6. Парфумо-косметичних виробів 7. Виноградних вин і виноматеріалів 8. Пива і солоду 9. Плодоовочевих консервів 10. Первинної обробки чайного листа 11. Ферментації тютюну	40 50 33 35 40 40 50 50 50 40 41
Молочна промисловість	1. М'яса (з цехами забою і знекровлення) 2. М'ясних консервів, ковбас, копченостей і інших м'ясних продуктів 3. По переробці молока виробничою потужністю, т в зміну: до 100 більше 100 4. Сухого знежиреного молока виробничою потужністю, т в зміну: до 5 більше 5 5. Молочних консервів 6. Сиру 7. Гідролізно-дріжджові, фурфурольні, білковітамініні концентратів і з виробництва преміксів	40 42 43 45 36 42 45 37 45
Заготовки	1. Мелькомбінати, крупозаводи, комбіновані кормові заводи, елеватори і хлібоприймальні підприємства 2. Комбінати хлібопродуктів	 41 42
Ремонт техніки	1. По ремонту вантажних автомобілів 2. По ремонту тракторів 3. По ремонту шасі тракторів 4. Станції технічного обслуговування грузових автомобілів 5. Станції технічного обслуговування енергонасичених тракторів 6. Пункти технічного обслуговування тракторів, бульдозерів та інших спецмашин 7. Бази торгівлі обласні 8. Бази приреєсові (районні і міжрайонні) 9. Бази мінеральних добрив, вапняних матеріалів, отрутохімікатів 10. Склади хімічних засобів захисту рослин	60 56 54 40 40 52 57 54 35 57
Місцева промисловість	1. Замково-залізних виробів промисловість 2. Художньої кераміки 3. Художніх виробів з металу і каменю 4. Духових музичних інструментів 5. Іграшок і сувенірів з дерева 6. Іграшок з металу	61 56 52 56 53 61

1	2	3
	<p>7. Швейних виробів: у двоповерхових будинках в будівлях більше двох поверхів</p> <p>8. Промислові підприємства служби побуту при загальній площі виробничих будівель більше 2000 м², по:</p> <p>виготовленню та ремонту одягу, ремонту радіотелеапаратури і фабрики фоторабот</p> <p>виготовлення та ремонту взуття, ремонту складної побутової техніки, фабрики хімчистки і фарбування, уніфіковані блоки підприємств побутового обслуговування типу А</p> <p>ремонт та виготовлення меблів</p>	<p>74</p> <p>60</p> <p>55</p> <p>60</p>
Виробництво будівельних матеріалів	<p>1. Цементні:</p> <p>з сухим способом виробництва</p> <p>з мокрим способом виробництва</p> <p>2. Азбестоцементних виробів</p> <p>3. Попередньо напружених залізобетонних залізничних шпал виробничою потужністю 90 тис.м³ / рік</p> <p>4. Залізобетонних напірних труб виробничою потужністю 60 тис.м³ / рік</p> <p>5. Великих блоків, панелей та інших конструкцій з ніздрюватого і щільного силікатобетона виробничою потужністю, тис.м³ / рік:</p> <p>120</p> <p>200</p> <p>6. Залізобетонних мостових конструкцій для залізничного та автодорожнього будівництва виробничою потужністю 40тис.м³ / рік</p> <p>7. Залізобетонних конструкцій для гідротехнічного та портового будівництва виробничою потужністю 150 тис. м³ / рік</p> <p>8. Збірних залізобетонних та легкобетонних конструкцій для сільського виробничого будівництва виробничою потужністю, тис.м³ / рік:</p> <p>40</p> <p>100</p> <p>9. Залізобетонних виробів для будівництва елеваторів виробничою потужністю до 50 тис.м³ / рік</p> <p>10. Сільські будівельні комбінати з виготовлення комплектів конструкцій для виробничого будівництва</p> <p>11. Обпаленої глиняної цегли та керамічн их блоків</p> <p>12. Силікатної цегли</p> <p>13. Керамічних плиток для підлог, облицювально глазурованих плиток, керамічних виробів для облицювання фасадів будівель</p> <p>14. Керамічних каналізаційних труб</p> <p>15. Керамічних дренажних труб</p> <p>16. Гравійно-сортувальні при розробці родовищ</p>	<p>35</p> <p>37</p> <p>42</p> <p>50</p> <p>45</p> <p>45</p> <p>50</p> <p>40</p> <p>50</p> <p>50</p> <p>55</p> <p>55</p> <p>50</p> <p>42</p> <p>45</p> <p>45</p> <p>45</p> <p>45</p>

1	2	3
	способом гідромеханізації виробничою потужністю, тис.м3 / рік:	
	500-1000	35
	200 (збірно-розбірні)	30
	17. Гравійно-сортувальні при розробці родовищ екскаваторним способом виробничою потужністю 500-1000 тис.м3 / рік	27
	18. Дробильно-сортувальні по переробці міцних однорідних порід виробничою потужністю, тис.м3 / рік:	
	600-1600	
	200 (збірно-розбірні)	
	19. Аглопоритового гравію із золи ТЕЦ і керамзиту	7
	20. Спученого перліту (з виробництвом перлітобітумних плит) при застосуванні в якості палива:	30
	природного газу	40
	мазуту	
	21. Мінеральної вати і виробів з неї, вірмикулітових і перлітових тепло- і звукоізоляційних виробів	55
	22. Вапна	50
	23. Вапнякового борошна і сиромолотого гіпсу	45
	24. Скла віконного, полірованого, архітектурного, будівельного, технічного і скловолокна	30
	25. Збагачувальні кварцового піску виробничою потужністю 150-300 тис.т / год	33
	26. Плешок консервної скляної тари, господарського скляного посуду і кришталевих виробів	38
	27. Будівельного, технічного, санітарно-технічного фаянсу, порцеляни й напівпорцеляни	27
	28. Сталевих будівельних конструкцій (в тому числі з труб)	43
	29. Сталевих конструкцій для мостів	45
	30. Алюмінієвих будівельних конструкцій	55
	31. Монтажних (для КВП і автоматики, сантехнічних) та електромонтажних заготовок	45
	32. Технологічних металоконструкцій і вузлів трубопроводів	60
	33. З ремонту будівельних машин	60
	34. Об'єднані підприємства спеціалізованих монтажних організацій:	48
	з базою механізації	63
	без бази механізації	
	35. Бази механізації будівництва	50
	36. Бази управлінь виробничо-технічної комплектації будівельних і монтажних трестів	55
	37. Опорні бази загальнобудівельних пересувних механізованих колон	47
	38. Опорні бази спеціалізованих пересувних механізованих колон	60
	39. Автотранспортні підприємства будівельних	40
		50

1	2	3
	організацій на 200 і 300 спеціалізованих великовантажних автомобілів і автопоїздів	
	40. Гаражі:	40
	на 150 автомобілів	40
	на 250 автомобілів	50
Послуги з обслуговування та ремонту транспортних засобів	1. По капітальному ремонту вантажних автомобілів потужністю 2-10 тис. капітальних ремонтів на рік	60
	2. По ремонту агрегатів вантажних автомобілів і автобусів потужністю 10-60 тис. капітальних ремонтів на рік	65
	3. По ремонту автобусів із застосуванням готових агрегатів потужністю 1-2 тис. ремонтів в рік	60
	4. По ремонту агрегатів легкових автомобілів потужністю 30-60 тис. капітальних ремонтів на рік	65
	5. Централізованого відновлення деталей	65
	6. Вантажні автотранспортні на 200 автомобілів при незалежному виїзді, %:	45
	100	51
	50	
	7. Вантажні автотранспортні на 300 і 500 автомобілів при незалежному виїзді, %:	50
	100	55
	50	
	8. Автобусні парки при кількості автобусів:	50
	100	55
	300	60
	500	
	9. Таксомоторні парки при кількості автомобілів:	52
	300	55
	500	56
	800	58
	1000	
	10. Вантажні автостанції при відправленні грузів 500-1500 т / добу.	55
	11. Централізованого технічного обслуговування на 1200 автомобілів	45
	12. Станції технічного обслуговування легкових автомобілів при кількості постів:	20
	5	28
	10	30
	25	40
	50	
	13. Автозаправні станції при кількості заправлень на добу:	13
	200	16
	більше 200	29
	14. Дорожньо-ремонтні пункти	32
	15. Дорожні ділянки	32
	Те ж, з дорожньо-ремонтним пунктом	34
	Те ж, з дорожньо-ремонтним пунктом технічної допомоги	40

1	2	3
	16. Дорожньо-будівельне управління 17. Цементно-бетонні продуктивністю, тис.м3 / рік: 30 60 120 18. Асфальтобетонні продуктивністю, тис.т / рік: 30 60 120 19. Бітумні бази: прирейкові притрасові 20. Бази піску 21. Полігони для виготовлення залізобетонних конструкцій потужністю 4 тис.м3 / рік	42 47 51 35 44 48 31 27 48 35
Рибопереробка	1. Рибопереробні виробничою потужністю, т / добу: до 10 більше 10 2. Рибні порти	40 50 45
Нафтопереробка	1. Нафтопереробної промисловості 2. Виробництва синтетичного каучуку 3. Сажеві промисловості 4. Шинної промисловості 5. Промисловості гумотехнічних виробів 6. Виробництва гумового взуття	46 32 32 55 55 55
Геологорозвідка	1. Бази виробничі та матеріально-технічного постачання геологорозвідувальних управлінь і трестів 2. Виробничі бази при розвідці на нафту і газ з річним обсягом робіт, тис.м, до: 20 50 100 3. Виробничі бази геологорозвідувальних експедицій при розвідці на тверді корисні копалини з річним об'ємом робіт, тис.грн. : до 500 більше 500 4. Виробничі бази партій при розвідці на тверді корисні копалини з річним обсягом робіт, тис.грн., до: 400 500 5. Наземні комплекси розвідувальних шахт при підземному способі розробки без збагачувальної фабрики потужністю до 200 тис. т на рік 6. Збагачувальні потужністю до 30 тис.т в рік 7. Дробильно-сортувальні потужністю до 30 тис.т на рік	40 40 45 50 32 35 32 35 26 25 20
Газова промисловість	1. Головні промислові споруди, установки комплексної підготовки газу, компресорні станції підземних сховищ газу 2. Компресорні станції магістральних газопроводів	35 40

1	2	3
	3. Газорозподільні пункти подземних сховищ газу 4. Ремонтно-експлуатаційні пункти	25 45
Видавнича діяльність	1. Газетно-книгожурнальні, газетно-журнальні, книжкові	50
Підприємства по поставкам продукції	1. Підприємства з постачання продукції продукції 2. Підприємства з постачання металопродукції	40 35

Примітки: 1. Щільність забудови майданчика промислового підприємства визначається у відсотках як відношення площі забудови до площі підприємства в огорожі (або при відсутності огорожі - у відповідних їй умовних кордонах) із включенням площі, під колійний розвиток.

2. Площа забудови визначається як сума площ, зайнятих будівлями і спорудами всіх видів, включаючи навіси, відкриті технологічні, санітарно-технічні, енергетичні та інші прилади, естакади та галереї, майданчики вантажорозвантажувальних пристроїв, підземні споруди (резервуари, льохи, прихистки, тунелі, над якими не можуть бути розміщені будівлі і споруди), а також відкриті стоянки автомобілей, машин, механізмів і відкриті склади різного призначення за умови, що розміри і обладнання стоянок і складів приймаються згідно норм технологічного проектування підприємств.

До площі забудови повинні включатися резервні ділянки на майданчику підприємства, передбачені відповідно до завдання на проектування для розміщення на них будівель і споруд (в межах габаритів зазначених будівель і споруд).

До площі забудови не включаються площі, зайняті вимощеннями навколо будівель і споруд, тротуарами, автомобільними і залізницями, залізничними станціями, тимчасовими будівлями і спорудами, відкритими спортивними майданчиками, майданчиками для відпочинку трудящих, зеленими насадженнями (з дерев, чагарників, квітів і трав), відкритими стоянками автотранспортних засобів, що належать громадянам, відкритими водовідвідними та іншими канавами, підпірними стінками, підземними будівлями і спорудами або частинами їх, над якими можуть бути розміщені інші будівлі і споруди.

3. Підрахунок площ, що займають будівлі і споруди, здійснюється по зовнішньому контуру їх зовнішніх стін на рівні планувальних відміток землі.

При підрахунках площ, займають галереї та естакади, до площі забудови включається проекція на горизонтальну площину тільки тих ділянок галерей і естакад, під якими за габаритами не можуть бути розміщені інші будівлі або споруди, на інших ділянках враховується тільки площа, під фундаментами опор галерей і естакад на рівні планувальних позначок землі.

4. При будівництві підприємств на майданчиках з ухилами 2% і більше мінімальну щільність забудови допускається зменшувати згідно таблиці.

5. Мінімальну щільність забудови допускається зменшувати (при наявності відповідних техніко-економічних обґрунтувань), але не більше ніж на 1/10, встановленої цим додатком:

Ухил місцевості, %	Поправочний коефіцієнт зниження щільності забудови
2-5	0,95-0,90
5-10	0,90-0,85
10-15	0,85-0,80
15-20	0,80-0,70

а) при розширенні та реконструкції підприємств;

б) для підприємств машинобудування, що мають у своєму складі заготівельні цехи (ливарні, ковальсько-пресові, копрові);

в) при будівництві підприємств на майданчиках із складними інженерно-геологічними або іншими несприятливими природними умовами;

г) для підприємств з ремонту річкових суден, що мають басейнові цехи лісопилення;

д) для підприємств важкого енергетичного і транспортного машинобудування при необхідності технологічних внутрішньомайданкових перевезень вантажів довжиною більше 6 м на причепах, трейлерах (мости важких кранів, заготовки деталей рам тепловозів і вагонів та ін.) Або міжцехових залізничних перевезень негабаритних або великогабаритних вантажів масою більше 10 т (блоки парових котлів, корпуси атомних реакторів та ін.);

е) для підприємств і технопарків при необхідності будівництва на майданчиках підприємств власних енергетичних об'єктів водозабірних споруд.

ДОДАТОК Л
(рекомендований)

**НОМЕНКЛАТУРА
СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ МЕРЕЖІ ЛАНДШАФТНО-
РЕКРЕАЦІЙНИХ ТЕРИТОРІЙ**

Основні структурні елементи території	Складові структурних елементів	Функціональне призначення
1. Територія міських і сільських поселень		
Територія забудови		
Озеленені території: загальноміські	Лісові масиви, лісопарки, міські сади і парки, спеціалізовані парки - дитячі, спортивні, виставкові, зоологічні та ін., ботанічні сади, сквери, бульвари	Загального користування
житлових районів	Парки і сади житлових районів, міжквартальні сквери, бульвари, пішохідні зв'язки	Те саме
Озеленення вулиць, доріг, площ	Ділянки зеленого будівництва і господарства швидкісних доріг, магістральних вулиць і доріг, вулиць місцевого призначення, периметрального обсадження площ, ділянки зеленого будівництва і господарства транспортних розв'язок і автостоянок	Спеціального призначення
Озеленення житлових кварталів	Ділянки зеленого будівництва і господарства у житлових кварталах і мікрорайонах без споруд, проїздів, майданчиків і фізкультурних майданчиків	Обмеженого користування
Озелененні ділянки промислових територій, санітарно-захисних зон	Ділянки зеленого будівництва і господарства на промислових, комунально-складських територіях, санітарно-захисні зони	Обмеженого користування і спеціального призначення
Інші території	Ділянки зеленого будівництва і господарства установ і підприємств обслуговування (дитячі дошкільні установи, загальноосвітні школи, навчальні заклади, установи охорони здоров'я, будинки-інтернати для старих та інвалідів, фізкультурні і спортивні споруди, установи культури й мистецтва, підприємства торгівлі, громадського харчування й побутового обслуговування, організації та установи управління, фінансування і підприємства зв'язку, НДІ, установи комунального господарства (кладовищ, крематоріїв, квітникарських господарств), ліній високовольтної передачі, лісомеліоративних насаджень, непридатних земель тощо	Обмеженого користування і спеціального призначення

2. Територія за межами забудови у межах населеного пункту		
Ландшафтно-рекреаційні території	Лісопарки, лугопарки, гідропарки	Загального користування
Міські ліси	Лісові масиви у місті	Загального користування
Рекреаційні території	Ділянки зеленого будівництва і господарства санаторно-оздоровчих установ, спортивних пристроїв, кемпінгів, будинків для старих тощо	Обмеженого користування
3. Територія за межами міста у межах приміської зони		
Ліси	Усі види лісів, у тому числі лісопаркова частина, лісогосподарська частина	Різної функціональної належності
Озеленення автомобільних доріг	Ділянки зеленого будівництва і господарства уздовж смуг відчуження	Спеціального призначення
Озеленення залізниць	Ділянки зеленого будівництва і господарства уздовж смуг відчуження	Спеціального призначення
Рекреаційні території	Зони короткочасного відпочинку, парки «на порозі міста» Території дачних і садівницьких товариств та об'єднань	Загального користування Обмеженого користування
Озеленення приміських населених пунктів	Усі об'єкти і ділянки зеленого будівництва і господарства міста або смт, якщо вони не є окремим самостійним об'єктом	Обмеженого користування
Озелененні ділянки промислових територій, санітарно-захисних зон	Ділянки зеленого будівництва і господарства на промислових, комунальних підприємствах, складах і санітарно-захисні зони	Обмеженого користування і спеціального призначення
Озелененні ділянки установ відпочинку, туризму, спорту	Ділянки зеленого будівництва і господарства на територіях санаторіїв, будинків відпочинку, пансіонатів, туристичних і спортивних, риболовних і мисливських баз, оздоровчих таборів всіх типів та ін..	Обмеженого користування
Інші території	Усі ділянки зелених насаджень, які не увійшли у вищенаведені	Різної функціональної належності
4. Неозеленювані території		
Сільськогосподарські землі	Поля, луки, городи	Спеціального призначення
Водойми	Річки, озера, ставки, водосховища, канали, крім тих, які увійшли в об'єкти і ділянки зеленого будівництва і господарства	Спеціального призначення
Інші території	Непридатні землі, непридатні для озеленення землі спецпризначення	Спеціального призначення
5. Позаміські ландшафтно-рекреаційні території		
Рекреаційні та курортні	Зони тривалого та змішаного відпочинку регіонального значення. Туристичні зони об'єктів культурної спадщини.	Загального користування
	Зони екологічного туризму, етнографічного та сільського туризму.	Загального користування

території	Курортні зони приморських, гірських поселень, бальнеологічних, грязевих та кліматичних курортів.	Загального користування
	Всі типи об'єктів природно-заповідного фонду з рекреаційною функцією.	Загального користування
6. Природно-заповідні території		
Ландшафтно-рекреаційні території	Національні природні парки Регіональні ландшафтні парки Біосферні заповідники Спеціалізовані парки- ботанічні, дендрологічні, зоологічні, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	Загального користування
Охоронювані природні території	Природні заповідники, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища.	Спеціального призначення

ДОДАТОК М
(рекомендований)
ОРІЄНТОВНІ НОРМИ
РОЗРАХУНКУ УСТАНОВ І ПІДПРИЄМСТВ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО
КУРОРТНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

Установи, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Нормативна величина з розрахунку на 1000 осіб, що лікуються й відпочивають
Лікувально-курортні		
Курортні поліклініки	Відвідувань за зміну	200
Водолікарні	1 ванна	30
Грязелікарні	1 кушетка	25
Лікувальні плавальні басейни	кв.м дзеркала води	120
Культури і мистецтва		
Кінотеатри	1 місце	80
Клуби, у тому числі: універсальні зали приміщення приміщення для гурткових занять	Те саме	150 10
Танцювальні зали	- " -	50
Бібліотеки	1000 книжок	4
Відкриті кіноестрадні майданчики	1 місце	120
Танцювальні майданчики	Те саме	70
Фізкультурно-спортивні		
Спортивні зали	кв.м площі підлоги	80
Басейни криті	кв.м дзеркала води	70
Басейни відкриті	Те саме	100
Комплекс майданчиків для дитячих ігор	га площі земельної ділянки	0,1
Комплекс майданчиків для спортивних ігор	Те саме	0,15

Примітка 1. Установа підприємства спеціалізованого курортного обслуговування повинні задовільняти додаткові потреби тих, хто лікується і відпочиває в різних типах закладів за виключенням санаторіїв і готелей з блоками лікувального призначення.

Примітка 2. Розрахунок установ і підприємств торгівлі, громадського харчування, побутового обслуговування, комунально-складських та інших об'єктів треба приймати за завданням на проектування, а при його відсутності за загальними нормами таблиці 7 відповідно до чисельності тимчасового населення (на 1000 осіб, що лікуються й відпочивають).

ДОДАТОК Н
(рекомендований)

**РОЗМІРИ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ДЛЯ ЗБЕРІГАННЯ ТА ТЕХНІЧНОГО
ОБСЛУГОВУВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ**

Об'єкти	Площа ділянки на об'єкт,га
Вантажне підприємство місткістю, автомобілів: 100 200 300 500	2,0-2,5 3,0-3,5 4,0-4,5 6,0-6,5
Трамвайне депо місткістю, вагонів: без ремонтних майстерень- 100 150 200 з ремонтними майстернями- 100	6,0-6,5 7,5-8,0 8,0-8,5 6,5-7,0
Тролейбусне депо місткістю, тролейбусів: без ремонтних майстерень- 100 150 200 з ремонтними майстернями- 100	3,5-4,0 5,5-6,0 6,0-6,5 5,0-5,5
Автобусний парк місткістю, автобусів: 100 200 300 500	2,5-3,0 3,5-4,0 4,5-5,0 6,5-7,0
Таксомоторний парк, база проката (багатоповерхові) місткістю, легкових автомобілів: 100 300 500 800 1000	0,5 1,2 1,6 2,1 2,3
Гараж для зберігання легкових автомобілів місткістю 100 машино-місць: одноповерховий двоповерховий трьохповерховий чотирьохповерховий п'ятиповерховий	0,30 0,20 0,14 0,12 0,10
Наземна автостоянка місткістю 100 машино-місць (з урахуванням проїздів)	0,25
Станція технічного обслуговування (СТО) легкових автомобілів з кількістю постів: 10 15 25 40	1,0 1,5 2,0 3,5
Автозаправна станція (АЗС) з кількістю колонок: 2 5 7 9 11	0,1 0,2 0,3 0,35 0,4

Примітка: В умовах реконструкції розміри земельних ділянок при відповідному обґрунтуванні допускається зменшувати, але не більше ніж на 20%.

ДОДАТОК П

(обов'язковий)

ТРАНСПОРТНИЙ ПРОСТІР ВЕЛОСИПЕДНОГО РУХУ

Таблиця П.1. Розміри форм руху велотранспорту та розділових смуг безпеки

Форма велоруху	Ширина (включно з розміткою)		Ширина розділової смуги безпеки		
			До проїзної частини	до поздовжніх парковок (2,00 м)	до діагональних / поперечних парковок
Захисна смуга	стандарт	1,50 м	-	простір безпеки1*: 0,25-0,50 м	простір безпеки: 0,75 м
	мінімум	1,25 м			
Велосмуга	стандарт (включно з розміткою)	1,85 м	-	0,50-0,75 м	0,75 м
Велодоріжка з одностороннім рухом	стандарт (при незначній інтенсивності велоруху)	2,00м (1,60 м)	0,50 м 0,75м (за наявності стаціонарних вбудованих елементів чи високої інтенсивності руху)	0,75 м	1,10 м (додаткова смуга може бути дорахована)
Велодоріжка з двостороннім рухом з обох боків вулиці	стандарт (при незначній інтенсивності велоруху)	2,50м (2,00 м)		0,75 м	
Велодоріжка з двостороннім рухом з одного боку вулиці	стандарт (при незначній інтенсивності велоруху)	3,00м (2,50 м)			
Спільна вело-пішохідна доріжка(у населених пунктах)	залежно від інтенсивності пішохідного і велосипедного руху, див. р. 3.6	>2,50 м			
Спільна вело-пішохідна доріжка (за містом)	стандарт	2,50 м			

Таблиця П.2. Радіуси і гальмівні шляхи в залежності від швидкості руху велотранспорту для велодоріжок, що прокладаються незалежно від проїзної частини

Швидкість [км/год]	Мінімальні радіуси кривої в плані (м)		Радіус випуклої кривої [м]	Радіус вогнутої кривої [м]	Гальмівний шлях на мокрій поверхні [м]
	асфальт/ бетон	щебеневі/ грунтові покриття			
20	10	15	40	25	15
30	20	35	80	50	25
40	30	70	150	100	40

Таблиця Е.3. Максимальна довжина ділянок шляху на підйомах при влаштуванні пандусів

Підйом [%]	Максимальна довжина ділянки шляху на підйомі [М]
10	20
6	65
5	120
4	250
3	> 250

**ФУНКЦІОНАЛЬНО - ПЛАНУВАЛЬНА КЛАСИФІКАЦІЯ ВУЛИЦЬ І ДОРІГ
НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ**

Категорії доріг і вулиць	Основне призначення доріг і вулиць
Дороги та вулиці міських поселень	
Магістральні дороги:	
швидкісного руху	Швидкісний транспортний зв'язок між містом-центром, територіями і населеними пунктами системи розселення та регіону, віддаленими промисловими та планувальними районами в найкрупніших, крупніших і крупних містах, виходи на зовнішні автомобільні дороги 1-11 категорій або їх продовження, до аеропортів, крупних зон масового відпочинку. Перетин з магістральними вулицями і дорогами на різних рівнях. Каркас планувальної структури території та поселень системи розселення
регульованого руху	Транспортний зв'язок між віддаленими промисловими та планувальними (сельбищними) районами крупніших, крупних і великих міст, на окремих напрямках і ділянках переважно вантажного руху, що здійснюється поза житловою забудовою, виходи на зовнішні автомобільні дороги, а також магістралі, що з'єднують ці виходи. Перетин з вулицями та дорогами в одному та на різних рівнях. Планувальні осі розвитку системи розселення
Магістральні вулиці: <i>Загальноміського значення:</i>	
безперервного руху	Транспортний зв'язок між житловими, промислово-складськими районами, загальноміським та районними громадськими центрами в найкрупніших, крупніших, крупних і великих містах, а також з іншими магістральними вулицями, міськими і зовнішніми автомобільними дорогами.. Забезпечення руху транспорту за основними напрямками на різних рівнях. Композиційно- планувальний каркас міста –центра системи розселення
регульованого руху	Транспортний зв'язок між житловими, промислово-складськими районами та центром міста, центрами планувальних районів, дублери радіальних, хордових і кільцевих магістралей, виходи на магістральні вулиці та зовнішні автомобільні дороги. Перетин з магістральними вулицями і дорогами в одному рівні. Разом з магістралями безперервного руху планувальні осі (каркас) міста
<i>Районного значення</i>	Транспортний (переважно громадський пасажирський) і пішохідний зв'язки між житловими, житловими і промисловими районами та в їх межах, між громадськими центрами, виходи на інші магістральні вулиці. Перетини в одному рівні. Разом з вулицями загальноміського значення композиційні осі планувальних районів
Вулиці і дороги місцевого значення:	
вулиці в житловій забудові (житлові вулиці)	Транспортний (без пропуску вантажного та громадського пасажирського транспорту) і пішохідний зв'язки на території житлових районів (мікрорайонів), виходи на магістральні вулиці регульованого руху. Формують

вулиці та дороги в науково-виробничих, промислових і комунально-складських зонах (районах)	планувальну структуру сельбищних територій
пішохідні вулиці та дороги	Транспортний зв'язок переважно легкового та вантажного транспорту в межах зон (районів), виходи на магістральні міські вулиці та дороги. Формують планувальну структуру зон (районів)
паркові дортоги	Пішохідний зв'язок з місцями праці, закладами та підприємствами обслуговування (у т.ч. в межах громадських центрів), місць відпочинку та зупинками громадського пасажирського транспорту
проїзди	Транспортний зв'язок у межах територій парків та лісопарків з переважним рухом легкових автомобілів (можливий рух велосипедів)
велосипедні доріжки	Під'їзд транспортних засобів до житлових і громадських будинків, закладів, підприємств та інших об'єктів міської забудови в межах районів, мікрорайонів, кварталів
	Проїзд на велосипедах по вільних від інших видів транспортного руху трасам до місць відпочинку, громадських центрів, а в крупніших і крупних містах-зв'язок у межах планувальних районів
Дороги та вулиці сільських поселень	
Селищна дорога	Зв'язок сільського населеного пункту із зовнішніми автодорогами загальної мережі
Головна вулиця	Зв'язок житлових територій з громадським центром
Житлова вулиця (вулиця в житловій забудові): основна	Зв'язок внутрішньожитлових територій з головною вулицею за напрямками з інтенсивним рухом
другорядна (перевулок)	Зв'язок між основними житловими вулицями
Проїзд	Зв'язок житлових будинків, які розміщені в глибині квартала, з вулицею
Дорога господарського призначення (скотопрогін)	Прогін власної худоби та проїзд вантажного транспорту до присадибних ділянок
Пішохідна доріжка	

Примітка 1. У центрах найкрупніших, крупніших, крупних і великих міст на магістралях загальноміського та районного значення або їх ділянках, як правило, виділяється історично сформована головна вулиця та площа, на яких скупчені адміністративні та громадські будинки, ділові, торгові та культурно-видовищні комплекси. У межах історичного ядра загальноміського центру серед таких вулиць та вулиць місцевого значення можуть виділятися пішохідно-транспортні вулиці з обмеженим вантажним рухом і пропуском тільки маршрутного пасажирського транспорту та пішохідні вулиці і зони з чисто пішохідним рухом. На період проведення громадських заходів ці вулиці дублюються іншими вулицями і являються основою архітектурно-планувальної організації загальноміського центру. З метою вилучення або скорочення обсягів руху наземного транспорту через територію історичного ядра загальноміського центру можливе влаштування навколо нього обхідних магістральних вулиць, розміщення переважно по периметру цього ядра стоянок автомобілів.

Примітка 2. Залежно від величини та функціонально- планувальної структури міст, обсягів та режимів руху зазначені основні категорії вулиць і доріг при відповідному обґрунтуванні допускається доповнювати або приймати в неповному складі.

Примітка 3. У малих, середніх та великих містах, а також в умовах реконструкції та при організації одностороннього руху транспорту допускається використовувати параметри магістральних вулиць районного значення для проектування магістральних вулиць загальноміського значення.

Примітка 4. У крупніших, крупних і великих містах з вулиць загальноміського значення можуть виділятися ведучі в центр міста вулиці - проспекти, на яких скупчені громадські будинки та лінії громадського пасажирського транспорту, забороняється рух вантажного транспорту та обмежуються стоянки легкових автопомобілів. Проспекти повинні дублюватися магістральними вулицями.

ДОДАТОК С

(обов'язковий)

ВІДСТАНІ ВІД АЗС ДО СПОРУД ТРАНСПОРТУ ТА ІНЖЕНЕРНИХ МЕРЕЖ

Інженерні мережі і споруди	Відстані,м
1. Залізничні шляхи загальної мережі (до підосви насипу або брівки виїмки на перегонах): а) неелектрифіковані -на перегонах -на розїздах -від станцій б)електрифіковані	20 30 40 Те саме, але не менше півтори висоти опори
2. Залізнична під'їзна колія підприємства	20
3. Залізничні переїзди	не менше 100
4. Мости, шляхопроводи	не менше 100
5.ТП,РП,РУ відкриті і закриті	За ПУЕ
6.Маршрути електрифікованого міського транспорту (до контактних проводів) -від АЗС типів А і Б -від малих АЗС типу В -від середніх АЗС типу В	15, але не менше півтори висоти опори 25,але не менше півтори висоти опори 30,але не менше півтори висоти опори
7.Повітряні лінії електропередачі	за ПУЕ, але не менше півтори висоти опори
8. Кабельні лінії еектропередачі	за ПУЕ, але не ближче 13м до вибухонебезпечних установок
9.Лінії зв'язку: -кабельні -повітряні	За ПУЕ 13 півтори висоти опори
10. Водоводи в сухих ґрунтах: -діаметром до 1000мм -діаметром до 1000м водоводи в мокрих ґрунтах незалежно від діаметра	10 20 50
11. Водопровід і напірна каналізація	5
12. Самопливна каналізація	5
13. Теплові мережі: -від стінки каналу -від оболонки безканальної прокладки	5 5
14.Магістральні газопроводи, нафтопродуктопроводи, нафтопроводи	За СНІП 2.05.06-85 в залежності від класу і діаметра

Примітка 1. Відстані від АЗС до споруд і об'єктів,наведених у даному додатку.

Примітка 2. Відстані від АЗС до інженерних мереж, зазначених у пунктах 11-14, визначають від стінки трубопровода до фундаментів наземних та стін підземних споруд АЗС.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Конституція України;
2. Закон України "Про основи містобудування"
3. Закон України "Про архітектурну діяльність"
4. Закон України "Про регулювання містобудівної діяльності"
5. Закон України "Про Генеральну схему планування території України"
6. Закон України «Про міжнародні договори України»
7. Земельний кодекс України
8. Водний кодекс України
9. Закон України «Про охорону культурної спадщини»
10. Закон України "Про курорти"
11. Закон України "Про охорону археологічної спадщини"
12. Закон України "Про видобування і переробку уранових руд".
13. Закон України «Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»
14. Закон України "Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення"
15. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні»
16. Закон України «Про транспорт»
17. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.1992 № 466 «Про затвердження Положення про Державний реєстр національного культурного надбання»;
18. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.05. 2011 № 599 "Про містобудівний кадастр"
19. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.1992 № 466 «Про затвердження Положення про Державний реєстр національного культурного надбання»
20. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 № 1760 «Про затвердження Порядку визначення категорій пам'яток для занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України»;
21. Постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 № 318 «Про затвердження Порядку визначення меж та режимів використання історичних ареалів населених місць, обмеження господарської діяльності на території історичних ареалів населених місць»;
22. Постанова Кабінету Міністрів України від 03.07.2006 №909 «Про затвердження Порядку визнання населеного місця історичним»;
23. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2002 № 1747 «Правила охорони магістральних трубопроводів».
24. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.02.1996 № 269 «Про затвердження Правил охорони внутрішніх морських вод і територіального моря від забруднення та засмічення».
25. Постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.1998 №2024 «Правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів»
26. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.1996 № 173 «Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів», зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 24.07.1996 за №

379/1404

27. ДБН Б.1.1-13:2012 «Склад та зміст містобудівної документації на державному та регіональному рівнях»
28. Державні санітарні правила і норми 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»
29. ДБН Б.1.1-14:2012 «Склад та зміст детального плану території»
30. ДБН В.2.2-15-2005 «Будинки і споруди. Житлові будинки. Основні положення»
31. ДБН Б.2.2-3:2012 «Склад та зміст історико-архітектурного опорного плану населеного пункту»;
32. ДБН Б.2.2-2-2008 «Склад, зміст, порядок розроблення, погодження та затвердження науково - проектної документації щодо визначення меж та режимів використання зон охорони пам'яток архітектури та містобудування»
33. ДБН Б.2.2-5:2011 «Планування та забудова міст, селищ і функціональних територій Благоустрій територій»
34. ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2013 «Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об'єктів будівництва»
35. ДБН Б.1-2-95. «СМБД. Склад, зміст, порядок розроблення, погодження і затвердження комплексних схем транспорту для міст України».
36. ДБН В.2.3-4-2000 «Споруди транспорту. Автомобільні дороги»
37. ДБН В.2.3-5-2001 «Споруди транспорту. Вулиці та дороги населених пунктів».
38. ДБН В.2.3-7-2010 «Споруди транспорту Метрополітени»
39. ДБН Б.2.3-18 «Трамвайні та тролейбусні лінії. Загальні вимоги до проектування»
40. ДБН В.2.2-17 «Будинки і споруди Доступність будинків і споруд для мало мобільних груп населення»
41. ДБН В.2.3-15:2007 «Споруди транспорту. Автостоянки і гаражі для легкових автомобілів»
42. ДБН В.2.3-20-2008 «Споруди транспорту Мости та труби Виконання та приймання робіт»
43. ДБН В.2.5-39-2008 «Інженерне обладнання будинків і споруд Зовнішні мережі та споруди «Теплові мережі»
44. ДБН В.2.5-77:2014 «Котельні».
45. ДБН В.2.5-74:2013 «Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди»
46. ДБН В.2.5-75:2013 «Каналізація. Зовнішні мережі та споруди»
47. ДБН В.1.1-31:2013 «Захист територій, будинків і споруд від шуму»
48. ДБН В.2.4-5:2012 «Хвостосховища і шламонакопичувачі»
49. ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2013 «Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об'єктів будівництва»
50. ДСТУ-Н Б В.1.1-12:2011 «Настанова про склад та зміст плану зонування території (зонінг)»
51. ДСТУ - Н Б В.1.1-27:2010 «Будівельна кліматологія»
52. СНиП 2.05.06-85 «Магистральные трубопроводы».
53. НПАОП 10.0-1.01-09 «Правила безпеки у вугільних шахтах»
54. Правила улаштування електроустановок (ПУЕ).

55. ДБН В.2.5-64:2012 «Внутрішній водопровід та каналізація»
56. ДБН В.2.4-2-2005 «Полігони твердих побутових відходів»
57. ДСТУ-Н Б В.2.2-7:2013 «Настанова з улаштування контейнерних майданчиків»
58. ЗАКОН УКРАЇНИ «Про правовий режим земель охоронних зон об'єктів магістральних трубопроводів»
59. ДБН В.2.5-20-2001 «Інженерне обладнання будинків і споруд Зовнішні мережі та споруди Газопостачання»
2. 60. ДБН В.2.5-41:2009 «Газопроводи з поліетиленових труб.
3. Частина І. Проектування. Частина ІІ. Будівництво»
61. СНиП II-89-80* «Г енеральные планы промышленных предприятий»
4. 62. ДБН В.1.1.7–2002 « Пожежна безпека об'єктів будівництва»